

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ,

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Κατ' έγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως

ΤΗΘ
Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Πειραιεὶ Γυμνασίου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ
μετὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι, Αὐστρίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ ἄλλαις χώραις
πολιτικῶν μεταβολῶν.

ΑΘΗΝΗΣ,
ΤΥΠΟΙΣ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

(Ὅδος Ἀχαρνῶν ἀριθμ. 47.)

1868.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ,

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ.

Κατ' έγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως

ΥΠΟ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Πειραιεῖ Γυμνασίου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

μετὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι, Αὐστρίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ ἑλλας χώραις
πολιτικῶν μεταβολῶν.

ΑΘΗΝΗΣ,

ΤΥΠΟΙΣ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

(᾽Οδὸς Ἀχαρνῶν ἀριθμ. 47.)

1868.

ΔΗΧΠ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Σχολάρχας καὶ Ἑλληνοδιδασκάλους.

Γνωστοποιούμεν ὑμῖν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Κ. ΑΘ. Α. Σακελλαρίου Καθηγητοῦ φιλοπονηθεῖσα Στοιχειώδης Γεωγραφία Πολιτικὴ, Μαθηματικὴ καὶ Φυσικὴ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν ταῖς Ἑλληνικοῖς Σχολαίαις σπουδαζούσης Νεολαίας, ἐξετασθεῖσα δεόντως, ἐνεκρίθη παρ' ἡμῶν ὡς διδακτικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας. ὅθεν θέλετε μεταχειρίζεσθαι καὶ ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων μέχρι τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου περὶ τῶν προτιμητέων ἐκ τῶν ἐγκριμένων διδακτικῶν βιβλίων.

Ὁ Ὑπουργὸς

Β. Κ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

Τοῖς Φίλοις Ἀναγνώσταις.

Τρία συστήματα Νεωτέρας πολιτικῆς Γεωγραφίας εἰς χρῆσιν ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι· τὴ μὲν ἐκ Γερμανίας μετενεχθέν, τὸ δ' ἐκ Γαλλίας καὶ τὸ τρίτον ἐξ Ἀγγλίας ἢ Ἀμερικῆς.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα ἔχουσι τοὺς ὑπαδούς καὶ τοὺς ἐναντίους τῶν. Οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι τὸ Γερμανικὸν τοῦ Ριππέρου σύστημα, μετενεχθὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Στ. Σταθοπούλου, εἶναι ἀξιόλογον διὰ τοὺς σπουδαστὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῶν Γυμνασίων, καὶ διὰ νέους οἱ ὅποιοι θὰ ἐνασχοληθῶσιν εἰς τινὰ ἐπιστήμην, καὶ θὰ σπουδάσωσι τὰ καθέκαστα τοῦ ἀμεταβλήτου μέρους τῆς Πολιτικῆς Γεωγραφίας, καὶ ὅχι διὰ παιδας ἢ κοράσια 10—12 ἐτῶν. Οἱ δὲ λέγουσιν ὅτι τὸ Γαλλικὸν γεωγραφικὸν σύστημα εἶναι σχεδὸν ὅλως μηχανικὸν καὶ ὁ μαθητὴς μανθάνει μόνον ἐν αὐτῷ σωρείαν πόλεων, πληθυσμούς, μοίρας κτλ. καὶ ὅτι ἅμα τοῦ Ἑλλήν. σχολείου ἀπέλθῃ δὲν τῷ μένει πλέον τίποτε ἐν τῇ μνήμῃ ὡς ἐφόδιον διὰ τὸν βίον, εἰ μὴ συγκεχυμένα ὀνόματα. Οἱ δὲ τέλος λέγουσιν ὅτι τὸ γεωγραφικὸν Ἀγγλικὸν σύστημα κατὰ πολὺ ὁμοιάζον τῷ Γαλλικῷ, μόνον δ' ἔχον ἰδιαιτέρον τὰς καθ' ἑκάστον κεφάλαιον διαφόρους χωρογραφικὰς κτλ. εἰκόνας εἶναι τὸ καλλίτερον διὰ παιδας, θέλοντας δι' αὐτῶν νὰ μάθωσι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐνταυτῷ νὰ διασκεδάσωσιν, ὅχι δὲ καὶ διὰ μαθητὰς Ἑλληνικῶν σχολείων, θεωροῦντας τὸν χρόνον πολύτιμον.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα συστήματα, ὡς βλέπομεν, ἔχουσι καὶ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ἐλλείψεις τῶν· ὑπὸ δὲ τῆς πείρας ἀπεδείχθη, ἀπάντων ἐφαρμοσθέντων ἐνταῦθα, ὅτι οὐδὲν ἐξ αὐτῶν αὐτὸ καθ' ἑκνὸ διδασκόμενον δύναται νὰ παραγάγῃ γενναίους καρπούς· τὸ δὲ μετ' εἰκόνων μάλιστα εἶναι καὶ πολυδάπανον καὶ ἱκανόν, ὡς ἐρέθη, νὰ καταστήσῃ τοὺς παιδας λίαν ἐπιπολαίους, ἐπὶ ματαίως καταδαπανῶντας τὸν χρόνον.

Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον διδάζας εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, καὶ ἰδίᾳ μελετήσας τὰς καλλίτερας διαφόρων ἐθνῶν Γεωγραφίας συντάξας Γεωγραφίαν πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις σπουδάζουσας νεολαίας, ἐρασιθεῖς ὅ,τι καλὸν ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ ἐν καὶ εἰς τὸ ἕτερον τῶν συστημάτων.

Εἰς ταύτην δὲ προσέθηκα ἐν τέλει καὶ *Μαθηματικὴν καὶ Φυσικὴν Γεωγραφίαν*, ἧς ἡ διδασκαλία λίαν ἀναγκαία κατ' ἐμὲ εἶναι εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου· διότι δι' αὐτῆς ὁ μαθητὴς εἰς τὸν βίον μεταβαίνων ἀπκλλάσσεται πολλῶν προλήψεων.

τὴν Μαθηματικὴν καὶ Φυσικὴν ταύτην Γεωγραφίαν συνέταξα ὅπως ἀνεξάρτητον τῆς Πολιτικῆς Γεωγραφίας, καὶ διὰ τοῦτο τινὰς τῶν ὀρι-
σμῶν τῆς Μαθ. καὶ Φυσ. Γεωγραφίας ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς
Πολιτικῆς· διότι ὁ μαθητὴς τῶν μικροτέρων τάξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ
Σχολείου δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀναζητῇ ἐν τῇ Μαθηματικῇ καὶ Φυσικῇ
τί λέγεται ἄλλω, τί κύκλος κτλ. ἀλλὰ θέλει νὰ ἔχῃ ἐμπροσθέν του
ὅλον τὸ ἐαυτοῦ μάθημα.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶχονεν γράψαι ἐν τῷ προλόγῳ τῆς πρώτης, δευτέ-
ρας, τρίτης καὶ τετάρτης ἐκδόσεως· ἐξαντληθείσης ὅμως ἐντὸς ἔτους καὶ
ταύτης ἐκδίδομεν αὐτὴν τὸ πέμπτον μετὰ πολλῶν βελτιώσεων, ἀκο-
λουθούντες μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας τὰς καθ' ἑκάστην εἰς τὴν σφαῖραν
μας συμβαινούσας γεωγραφικὰς ἀνακαλύψεις καὶ τὰς πολιτικὰς μετα-
βολάς. Κατὰ ταύτας δὲ ἡ Ἰταλία μὲν εἰς ἐν κράτος ἅπασα ἠνώθη,
ἡ δὲ Γερμανία, διαλυθείσης τῆς ἐν αὐτῇ Ὀμοσπονδίας, νέαν ἔλαβε
διαίρεσιν, ἡ δὲ Πρωσσία μεγάλως ἠξήθη, συγχωνευθέντων ἐν αὐτῇ
τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀννοβέρου καὶ πολλῶν δουκάτων, τὸ δὲ Μεξικόν
ἐδημοκρατήθη καὶ ἡ Ῥωσικὴ Ἀμερικὴ μέρος ἀπέτελεσε τῶν Ἠνω-
μένων Πολιτειῶν. Τὰς αὐτὰς δὲ πολιτικὰς μεταβολὰς ἐκάμαμεν καὶ
εἰς τὸν Γεωγραφικὸν Ἀτλαντα ἡμῶν, νέαν αὐτοῦ ἐκδοσὶν ποιήσαντες.

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ πέμπτη αὕτη ἐκδοσις οὔτε μὲ κόμπον οὔτε μὲ
περυσιωμένους προλόγους καὶ πάλιν ἀναγγελλομένη εἰς τοὺς φίλους
ἀναγνώστας. Πθέλομεν δὲ μάλιστα ἐξέλθαι τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ τῶν
διδασκτικῶν βιβλίων, ἂν τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου μας καθιστῶμεν
κερδοσκοπικὴν τινα παλαιστρὰν, ἀπαντῶντες πρὸς ὅσα, ὡς μαθαί-
νομεν, ὁ Κ. Βακαλόπουλος παραμύθια γράφει καθυβρίζων ἡμᾶς ἐν
τῷ προλόγῳ τῆς νέας ἐκδόσεως τῆς διὰ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα
Γεωγραφίας του, διὰ τὴν εἰλικρινῇ ἐκείνην ἐπίκρισίν μας, ἣν πρὸ τριῶν
ἐτῶν εἶχονεν δημοσιεύσει, ἐν ᾧ τούναντίον ἔπρεπε, ἂν ἦτον εἰλικρι-
νὴς ἄνθρωπος, δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσῃ διὰ ταύτην πρὸς ἡμᾶς τὴν
εὐγνωμοσύνην του. Ἐν ἀπορίᾳ δὲ μεγάλῃ μάλιστα εὐρισκόμεθα
πῶς ὁ Κ. Βακαλόπουλος τολμᾷ νὰ προκαλῇ ἄλλους εἰς γεωγραφι-
κοὺς διαγωνισμούς, ἐν ᾧ αὐτὸς τὴν ἰδίαν του Γεωγραφίαν ἀπὸ τει-
σάσεων ἐτῶν ὁ ἴδιος κατεδίδασκεν εἰς ἀχρησίαν, καταδεχθεὶς, ἵνα μὴ
χάσῃ ἓνα τῶν πόρων του, νὰ θέσῃ τὴν ὑπογραφὴν του ὡς ὑπεύθυνος
συντάκτης εἰς ἄλλην ὑπ' ἄλλων ἐκ τῆς Γερμανικῆς μεταφρασμένην,
τῆς ὁποίας τὴν ποιότητα μόνος αὐτὸς δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ.

A. A. Σ.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

(*Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας*).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἥτις πεγράφει τὴν γῆν.

Ἡ Γεωγραφία διαιρεῖται εἰς τρία· α. εἰς *Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν*, ἥτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σῶματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος· β'. εἰς *Φυσικὴν Γεωγραφίαν*, ἡ ὁποία πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς φλοιοῦ, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τῆς περικυκλώσεως αὐτὴν ἀτμοσφαίρας, καὶ περὶ ὧν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων· γ'. εἰς *Πολιτικὴν Γεωγραφίαν*, ἥτις πραγματεύεται περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς γῆς εἰς διάφορα κράτη, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς θρησκείας, τῶν ἠθῶν, τοῦ πολιτεύματος, τῆς εὐπορίας καὶ δυνάμεως ἐκάστου τῶν ἐπ' αὐτῆς κρατῶν.

Σφαῖρα λέγεται σῶμα στερεόν, τὸ ὁποῖον πανταχόθεν περικυτῶνται ὑπὸ καμπύλης ἐπιφανείας, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἐπίσης ἀπὸ τινος εἰς τὸ μέσον αὐτῆς σημείου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται *κέντρον* (α).

Εἰς ἐκάστην περιστρεφομένην σφαῖραν ὑπάρχουσι δύο σημεῖα ἀντικείμενα τῆς ἐπιφανείας τῆς, τὰ ὁποῖα δὲν συμπεριστρέφονται, ταῦτα δὲ καλοῦνται *πόλοι*· καὶ ὁ μὲν πρὸς βορρᾶν καλεῖται *πόλος Ἀρκτικός* ἢ *Βόρειος*, ὁ δὲ πρὸς νότον *πόλος Ἀνταρκτικός* ἢ *Νότιος*· περὶ τοὺς πόλους δὲ τούτους ἡ γῆ εἶναι πεπιεσμένη.

(α) Ἡ σφαῖρα, ἥτις περιστεῖ τὴν γῆν, λέγεται ὑδρόγειος ἢ γήινη, ἡ δὲ περιστεῖ τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τοὺς διαφόρους ἀστέρας λέγεται οὐράνιος· ἡ δ' ἐμφαίνουσα τέλος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καλεῖται σφαῖρα κρικωτή· Πίναξ δὲ τῆς γῆς ἢ καθολικὸς χάρτης λέγεται τὸ ἀπεικόνισμα αὐτῆς τῆς γῆς· ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας· τὸ δ' ἀπεικόνισμα μέρους τῆς γῆς ἐπὶ χάρτου λέγεται πίναξ εἰδικὸς ἢ ἀπλῶς χάρτης, καὶ τὸ ἄθροισμα πολλῶν ὁμοῦ πινάκων ὀνομάζεται γεωγραφικὸς ἀτλας.

**Ἄξων* τῆς γῆς λέγεται ἡ νοουμένη εὐθεῖα γραμμὴ, ἥτις ἐνώνει τοὺς δύο πόλους τῆς σφαίρας, καὶ περὶ τὴν ὁποῖαν ἡ γῆ περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς (α).

Κύκλος λέγεται ἡ ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς περατουμένη περιφερὴς ἐπιφάνεια, εἰς τὴν ὁποῖαν ὄλαι αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου σημείου ἀγόμεναι εὐθεῖαι ἐπὶ τὴν εἰρημένην καμπύλην εἶναι ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παραλλήλων, τῶν ὁποῖων τὸ εἰς τὸ μέσον σημεῖον εἶναι ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Κύκλοι μεγάλοι καλοῦνται οἱ σχηματιζόμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαίρια.

Διὰ τὰ προσδιορίζωμεν τὴν θέσιν ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας ἐννοοῦμεν ἐπ' αὐτῆς κύκλους· τούτων δὲ σημειωτέοι εἶναι δύο μεγάλοι, ὁ *Ἰσημερινός* καὶ ὁ πρῶτος *Μεσημβρινός*, τέσσαρες μικροί, αἱ δύο *Τροπικοὶ* καὶ οἱ δύο *Πολικοὶ κύκλοι*.

Ἰσημερινός λέγεται μέγας κύκλος, ἀπέχων ἐπίσης ἀπὸ τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, εἰς *Βόρειον* καὶ εἰς *Νότιον ἡμισφαίριον*· ὠνομάσθη δ' οὕτω, διότι ὅταν ὁ ἥλιος εὗρεσκηται ἐπ' αὐτοῦ, αἱ ἡμέραι εἶναι ἴσαι μὲ τὰς νύκτας.

Μεσημβρινός λέγεται μέγας κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνων καθέτως τὸν ἰσημερινόν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται δι' αὐτοῦ γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους· καὶ οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς *Ἀνατολικόν* καὶ εἰς *Δυτικόν ἡμισφαίριον*. Πρῶτος δὲ μεσημβρινός λέγεται ὁ ἐξ οὗ ἀρχόμεθα ἐπὶ τῆς σφαίρας νὰ μετρώμεν· ὁ δὲ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου διαιρεῖ τὴν γῆν ἐπίσης εἰς δύο ἡμισφαίρια, τῶν ὁποῖων τὸ μὲν περιλαμβάνει τὸν *Παλαιόν*, τὸ δὲ τὸν *Νέον κόσμον*.

ΣΗΜ. Μεσημβρινοὶ εἶναι ἄπειροι, ἀλλ' ἐκ συμφώνου οἱ Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἶχον παραδεχθῆ ὡς πρῶτον ἢ συνθηματικόν μεσημβρινόν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου, κειμένης εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Ἀφρικῆς· ἥδη ὁμοῦς ἕκαστον ἔθνος παραδέχεται ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀστεροσκοπίου.

(α) Ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τί λέγεται γραμμὴ εὐθεῖα, τί καμπύλη, τί ἐπιφάνεια ἐπίπεδος, τί λέγεται ἐν γένει κύκλος, τί στερεόν, τί τρίγωνον, τί τετράπλευρον.

Τροπικοί λέγονται δύο κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀπέχοντες αὐτοῦ $23\frac{1}{2}$ μοίρας· καὶ ὁ μὲν κείμενος μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου λέγεται **Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου**, ὁ δ' ἄλλος ὁ μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου **Τροπικὸς τοῦ Αἰγίουπερω**.

Πολικοὶ λέγονται δύο μικρότεροι κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες ἑκάτερος τῶν πόλων $23\frac{1}{2}$ μοίρας, καὶ ὁ μὲν ἔχων εἰς τὸ μέσον τὸν Ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται **Ἀρκτικὸς πολικὸς κύκλος**, ὁ δ' ἄλλος **Ἀνταρκτικὸς πολικὸς κύκλος**.

Μοῖρα λέγεται τὸ τριακοσιεστὸν ἐξηκοστὸν παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ· ὑποδιαιρεῖται δ' ἡ μοῖρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτὰ, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δεύτερα κτλ. γράφονται δ' οὕτω $40^{\circ} 6' 23''$ ($=40$ μοῖραι, 6 πρῶτα λεπτὰ καὶ 23 δεύτερα).

ΣΗΜ. Πᾶς κύκλος διαιρεῖται ἐν δεκαδικῶς εἰς 400 βαθμούς, ἕκαστος δὲ βαθμὸς εἰς 400 πρῶτα λεπτὰ, καὶ πᾶν πρῶτον λεπτὸν πάλιν εἰς 400 δεύτερα· γράφονται δὲ οὕτω $40^{\circ} 5' 45''$ ($=40$ βαθμοί, 5 πρῶτα λεπτὰ καὶ 45 δεύτερα).

Ἡ γῆ διαιρεῖται ἐν εἰς πέντε ζώνας· 1 τὴν **Διακεκαυμένην**, ἥτις κεῖται μεταξύ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶναι πολὺ μεγάλη· 2 τὰς δύο **Εὐκράτους**, τῶν ὁποίων ἡ μὲν οὖσα εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον μεταξύ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου καλεῖται **Βόρειος Εὐκράτος ζώνη**, ἡ δὲ οὖσα εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον μεταξύ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγίουπερω καὶ τοῦ Νοτίου πολικοῦ κύκλου ὀνομάζεται **Νότιος Εὐκράτος ζώνη**· 3 τὰς δύο **Κατεψυγμένας**, τὴν βόρειον καὶ τὴν **Νότιον**, κειμένας μεταξύ τῶν πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψυχρὸν εἶναι μέγιστον.

Καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ κύκλοι χρησιμεύουσι νὰ δεικνύωσι τὸ μήκος καὶ πλάτος ἐνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας. Καὶ πλάτος μὲν λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μήκος δὲ ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Γνωστοῦ λοιπὸν ὄντος τοῦ μήκους καὶ πλάτους ἐνὸς τόπου εὐρίσκωμεν τὸν ζητούμενον τόπον ἐπὶ τῆς σφαίρας, ὅστις κεῖται ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συμπτώσεως τῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

(α) Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγῇ εἰς τοὺς μαθητὰς πρακτικῶς πῶς μετρεῖται ἐν γένει τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Πρὸς καταμέτρησιν δὲ τῆς ἐκτάσεως μεταχειρίζονται οἱ γεωγράφοι τὸ γεωγραφικὸν μίλιον ($=22,843$ ποδ.) σημειούμενον οὕτω 5 μίλια ($=$ πέντε γεωγραφικὰ μίλια). Ἄλλ' ἤμει· τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀκολουθοῦντες, ὅπερ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, μετα-

Ὁρίζων αἰσθητὸς λέγεται ἡ κυκλικὴ ἐκείνη περιφέρεια, τὴν ὁποίαν σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν, ἱσταμένων ἐπὶ τόπου ἐλευθέρου καὶ ὑψηλοῦ.

Νοητὸς ὁρίζων λέγεται, ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὁρίζοντα καὶ τὸ ὁποῖον διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Ὁ ὁρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων 90 μοίρας· καὶ τὸ μὲν μέρος τοῦ ὁρίζοντος ὅπου φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ὅπου φαίνεται ὅτι δύει λέγεται Δύσις, τὸ δὲ μέρος τὸ ὁποῖον ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν ἤμεθα πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένοι, Μεσημβρία ἢ Νότος, καὶ τὸ ἀντίθετον Βορρᾶς ἢ Ἀρκτος.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν πνέουσι καὶ οἱ κυριώτεροι ἄνεμοι Βορέας, Νότος, Ἀπηνιῶτης καὶ Ζέφυρος ἢ Δυτικὸς ἄνεμος. Μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων πάλιν εἰσὺνται τέσσαρα ἄλλα μέρη, τὸ Βορειανατολικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ανατολικοῦ, τὸ Βορειοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ Νοτιανατολικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ δυτικοῦ (α).

Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη παρίστανται ἐπὶ τοῦ χάρτου οὕτω· τὸ βόρειον ἢ ἀρκτικὸν εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον ἢ μεσημβρινὸν εἰς τὸ κάτω, τὸ ανατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ, καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Κλίμα λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας ἥτοι τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους ἐκάστου τόπου.

Ἀτμόσφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὁποῖος περικυκλῶναι τὴν γῆν, καὶ συνίσταται ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις, τὰς ἐξατμιζομένας ἐκ τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Προϊόντα λέγονται ἅ. ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ καὶ εἶναι ζῶα φυτὰ καὶ ὀρυκτά· καὶ ζῶα μὲν λέγονται ὅλα τὰ ὄντα τὰ ὁποῖα ζῶσι καὶ μεταβαίνουνσιν ἐκ τινος τόπου εἰς ἄλλον, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· φυτὰ δ' ὅσα φύονται ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων, οἷον τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι καὶ τὰ χόρτα· καὶ ὀρυκτά ὅλα, ὅσα ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς, οἷον τὰ

χειριζόμεθα διὰ μὲν τὴν καταμέτρησιν τῆς ἐκτάσεως τὸ στάδιον (=1000 βασιλ. πῆχ.), καὶ τὸ μυριάμετρον (=10000 βασιλ. πῆχ.)· διὰ δὲ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν τὸ τετραγωνικὸν μυριάμετρον.

(α) Γράφονται δὲ καὶ οὕτω ΒΑ, ΒΔ, ΝΑ, ΝΔ.

μέταλλα κτλ. 6'. ὅσα ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐξευγενίζονται διὰ τῆς τέχνης τῶν ἀνθρώπων καὶ καλοῦνται τεχνητὰ προϊόντα· ταῦτα δ' ἀποτελοῦσι τὴν βιομηχανίαν.

Οἱ κάτοικοι ὅλου τοῦ κόσμου λογίζονται περὶ τὸ ἐν διλίονιον καὶ τετρακκόσια ἐννενήκοντα ἑκατομ. καὶ διαιροῦνται ὡς ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου εἰς πέντε φυλάς· εἶναι δ' αὗται 1 ἡ *Κανκασιακὴ*· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Αἰθιοπικὴ*· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ* καὶ 5 ἡ *Μαλαϊκὴ* φυλὴ.

Θρησκεία λέγεται ἡ λατρεία τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Κυρώται δὲ θρησκείαι εἶναι ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, ἡ *Εβραϊκὴ*, καὶ ἡ *ἐθνικὴ* ἢ τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ἡ *Χριστιανικὴ* θρησκεία διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας διαιρέσεις· τὴν *Ἀνατολικήν*· *Ὀρθόδοξον*, τὴν *Δυτικὴν* ἢ *Καθολικὴν* καὶ τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων*.

Ἔθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλῶσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Κράτος ἢ *ἐπικράτεια* λέγεται ὁ τόπος, τὸν ὁποῖον κατοικεῖ καὶ ἐξουσιάζει ἓν ἔθνος.

Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ *στίφη* λέγονται λαοὶ ἡμιπολιτισμένοι ἢ ὅλως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Κώμη ἢ *Χωρίον* λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν οἰκιῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐὰν δ' αἱ οἰκαὶ εἶναι πολλαί, τότε λέγεται *πόλις*.

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται ἓν ἔθνος· εἶναι δὲ τέσσαρα ἤδη πολιτευμάτων· α' τὸ *Ἀριστοκρατικόν*, ὅταν ἄρχωσιν εἰς ἓν ἔθνος οἱ ἄριστοι· β' ἡ *Ἀπολύτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ᾖ ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος· γ' τὸ *Συνταγματικόν*, ὅταν ἄρχῃ ὁ βασιλεὺς, περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· δ' τὸ *Δημοκρατικόν*, ἐὰν ἅπας ὁ λαὸς λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Στόλος λέγεται ἄθροισμα πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων· ἐὰν δ' ᾖ ὀλιγώτερον τῶν 5 τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὄχι πολὺ μεγάλη λέγεται *στολίσκος*.

Ναύσταθμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ναυλοχεῖ ὁ στόλος κράτους τινός. *Ναυπηγεῖον* δὲ τὸ μέρος ὅπου τὰ πλοῖα κατασκευάζονται.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς ξηρᾶς, ἡ δὲ ποία κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς, καὶ τοῦ ὕδατος τὸ ὅποιον κατέχει τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς.

Τὰ διάφορα μέρη τῆς ξηρᾶς λέγονται ἡπειροί, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια κτλ.

Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά. Τοιαῦται δ' εἶναι εἰς ἅπασαν τὴν γῆν πέντε ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Νέα Ὀλλανδία.

Νῆσος λέγεται ξηρὰ ἥττον ἐκτεταμένη, περιβεχόμενη πανταχόθεν ὑπὸ ὕδατων· ἄθροισμα δὲ πολλῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον ἀλλήλων, λέγεται *Ἀρχιπέλαγος*, καὶ τοιοῦτον εἶναι τὸ *Αἰγαῖον* ἢ Ἑλληνικὸν ἀρχιπέλαγος.

Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὅποιον ἐξέχει πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μερῶν.

Ἰσθμὸς λέγεται μέρος γῆς στενόν, τὸ ὅποιον ἐνώνει δύο ξηρὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ἀκρωτήριον λέγεται ἄκρη γῆς, ἡ ὁποία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ἀπόκρημνος καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὄρος λέγεται ὕψωμα γῆς μικρόν· ἐὰν δ' αὐτὸ εἶναι ὑψηλότερον καὶ πετρώδες, τότε λέγεται *βουνόν*· καὶ ἐὰν αὐτὸ εἶναι ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται ὄρος. *Σειρὰ* δ' ὀρέων λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα κατέχουσι μεγάλην ἑκτασιν.

Κορυφή ὄρους λέγεται τὸ ὕψιστον μέρος τοῦ ὄρους· ὑπάρχεια δὲ ἢ πρόποδες τὸ χαμηλότερον αὐτοῦ μέρος.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμέναι χώραι ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον.

Ὀροπέδιον λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὑψώματος ἢ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Κοιλάδες λέγονται μικραὶ πεδιάδες κείμεναι μεταξὺ δύο ὀρέων.

Ἠφαίστειον λέγεται ὄρος, τὸ ὅποιον ἀναπέμπει κατὰ καιροῦς πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμένας, βραστὸν ὕδωρ κτλ. αἱ δὲ ὅποιαι αὐτοῦ αἱ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἡφαιστείου λέγονται *κρατῆρες*.

Πηρὼν λέγεται ὄρος μεμονωμένον καὶ ἀπόκρημνον, ἐν σχήματι κώνου ὑψούμενον.

Πύλαι ἢ στενὰ λέγονται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῶν ὁρέων, αἵτινες καὶ στενὰς διόδους (θερβένια) σχηματίζουσι· τοιαῦται δ' εἶναι εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ *Θερμοπύλαι*.

Σκόπελος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ὑφαλος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλομένους.

Ἐρημος λέγεται ἐκτεταμένη ἄφορος χώρα καὶ ἀκατοίκητος, καὶ πολλὰκις κεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

Ὠκεανὸς λέγονται ὅλα ὁμοῦ τὰ ἀλμυρὰ ὕδατα τὰ καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· διαίρεται δὲ οὗτος εἰς πέντε μέρη.

α'. Τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς ἀνατολὰς καὶ τὸν νέον κόσμον πρὸς δυσμὰς.

β'. Τὸν Μέγαν ἢ Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς δυσμὰς καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολὰς.

γ'. Τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα πρὸς Β. τὴν Ἀσίαν, πρὸς Δ. τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Α. τὴν Ὠκεανίαν.

δ'. Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Βόρειον πόλον.

ε'. Τὸν Νότιον Παγωμένον Ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Νότιον πόλον.

Οἱ Ὠκεανοὶ ὑποδιαίρουσιν εἰς θαλάσσας, κόλπους, λιμένας, ὄρμους κλ.

Θάλασσαι λέγονται τμήματα Ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια εἰσχωροῦσι συνήθως μεταξὺ τῶν ἡπείρων· ὡς ἡ μεσόγειος θάλασσα.

Κόλπος λέγεται ἡ βαθεῖα εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν· ὡς ὁ Κορινθιακὸς κόλπος.

Λιμὴν λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον δύνανται ἐν ἀσφαλείᾳ νὰ διαμένωσι τὰ πλοῖα, μὴ προσβαλλόμενα παντάπασιν ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

Ὀρμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα· *μυχὸς* διὰ τὸ ἐνδότατον μέρος τοῦ κόλπου.

Παραλία ἢ ἀκτὴ λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ἡ θάλασσα.

Οἷς λέγεται σωρὸς κινητῆς ἄμμου συνηθισμένης εἰς τὴν παραλίαν ἢ εἰς τὸ ἄκρον ποταμοῦ ἢ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Σύρτεις λέγονται ῥοχὰ ἁμμόωδη, ἐν οἷς σύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων ἢ ὑπὸ τῶν παλινδρομῶν τὰ πλοῖα καὶ χάνονται.

Πορθμός λέγεται μέρος στενὸν θαλάσσης, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο μεγαλείτεροι θάλασσαι· ὡς ὁ τοῦ Εὐρίπου.

Λίμνη λέγεται μεγάλη ἔκτασις ὕδατος, ἥτις συγκοινωνεῖ ἐνίοτε μετὰ θαλάσσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Πηγή λέγεται τὸ μέρος ὅθεν ἐξέρχεται ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ πηγή ἐτι καλεῖται τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὰς ὑπωρείας τῶν ὀρέων ἢ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πεδιάδας. Ἐκ τῆς ῥοῆς τούτων σχηματίζονται οἱ *ῥύακες*, καὶ ἐκ τῶν ῥυάκων πάλιν τὰ *ποτάμια*.

Χείμαρος ἢ *ξηροπόταμον* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνεται κατὰ τὸ θέρος.

Ποταμός λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ῥυάκων καὶ ποταμίων καὶ χυνόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐὰν δὲ χύνεται εἰς ἄλλον ποταμὸν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ῥεῖμα ἢ *ῤεῖθρον* ἢ *κοίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἡ αὐλάξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῥέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· ὄχθαι δὲ ὀνομάζονται τὰ ἄκρα τοῦ ῥεύματος, καὶ δεξιὰ μὲν ὄχθη, ἣν ἔχει εἰς τὰ δεξιὰ ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμὸν καὶ ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν ἐκβολήν, ἀριστερά δὲ ἡ ἄλλη ὄχθη.

Συμβολή ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώνονται ἐν ἡ πλείονα ποτάμια μὲ ποταμὸν ἢ ποτάμιον.

Ἐκβολή ἢ *στόμιον* ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, καθ' ὃ ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀρμός ποταμοῦ λέγεται ὁ ὀφιοειδὴς ῥοῦς, τὸν ὁποῖον οὗτος σχηματίζει ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Καταβόθραι λέγονται τὰ χάσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια βυθίζεται ποτάμιον ἢ ποταμοὶ καὶ χάνονται.

Καταρράκτης ὀνομάζεται ἡ ἔνεκα τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ῤεῖθρου ἀπότομος κατὰπτωσις τῶν ὑδάτων ποταμοῦ τινος.

Διώρυξ λέγεται τεχνητὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο ποταμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμὸν.

Δίνη ἢ *θαλασσοστρόβιλος* λέγεται ἡ συστροφή τῶν ὑδάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς ἀντικρούσεως δύο ἐναντίων θαλασσίων ρευμάτων.

Παλίρροια λέγεται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις καὶ κατὰβασις τῶν θαλασσίων ὑδάτων, γινομένη δις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς ἀνοικτάς θαλάσσας καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς· καὶ ἡ μὲν ἀνάβασις αὐτῶν ὀνομάζεται *πλημμυρίς*, ἡ δὲ κατὰβασις *ἀμπωτις*.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἡ Εὐρώπη εἶναι τὸ δέκατον πέμπτον τῆς κατοικοιουμένης γῆς, συνδεομένη πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τῆς Ἀσίας. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασιπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τοῦ ὅρους Καυκάσου.

Αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 16 κράτη τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγάλην Βρετανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὁλλανδίαν, Ἰδίως Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Πρωσσίαν, Δανίαν, Σουηδίαν (α), Ῥωσσίαν.

ΣΗΜ. Τῶν κρατῶν τούτων τέσσαρα εἶναι πρὸς Β. ἡ Μεγάλη Βρετανία, Δανία, Σουηδία, Ῥωσσία, καὶ λέγονται ἀρκτικά κράτη· ἐπὶ εἰς τὸ κέντρον ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὁλλανδία ἄτινα καὶ Κάτω Χῶραι λέγονται· ἡ Ἰδίως Γερμανία, ἡ Πρωσσία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ἑλβετία καὶ λέγονται κεντρικά κράτη· τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς Ν. καὶ λέγονται μεσημβρινά κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη τῆς Εὐρώπης διαίρεσις εἰς Ἀνατολικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσαν τὴν Ῥωσσίαν, Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα, καὶ εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην, περιλαμβάνουσαν τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαί τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ ἐξῆς· ἡ Λευκὴ θάλασσα εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ῥωσσίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ· ἡ Βαλτικὴ θάλασσα μεταξύ Σουηδίας, Ῥωσσίας, Γερμανίας καὶ Δανίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· ἡ Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ὁλλανδίας· ἡ θάλασσα τῆς Μάγχης ἢ Βρετανικὴ θάλασσα μεταξύ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας· ἡ θάλασσα τῆς Ἰρλανδίας μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας, καὶ ἡ Μεσόγειος θάλασσα μεταξύ Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Ἡ Μεσόγειος περιλαμβάνει ἐτέρας θαλάσσας, τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας· τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος πρὸς Α. τῆς Ἰταλίας· τὸ Ἰόνιον πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας· τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας· τὴν Προποντίδα εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Τουρκίας· τὸν Εὐξείνου Πόντον πρὸς Α. τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην ἢ Ἀζοφικὴν θάλασσαν πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει κόλπους ἐκτενεῖς πολὺ εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηρὰν· ἕνεκα τούτου ἡ παραλία αὐτῆς εἶναι ἐκτεταμένη καὶ λίαν πολυσχημίων, τὰ δ' ἐνδότερα αὐτῆς δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης.

(α) Ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας λέγεται ἔτι καὶ Σκανδιναβία.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ ὁ *Βοθνικός*, ὁ *Φιλανδικός* ἢ *Φιννικός* καὶ ὁ *Λιθώριος* ἢ τῆς *Ρήγας* εἰς τὸ δυτικὸν τῆς *Ρωσσίας*· ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ θάλασσῃ ὁ τοῦ *Σουεδέρη* πρὸς Δ. τῆς *Ὀλλανδίας*· ἐν δὲ τῇ Ἀτλαντικῇ ὁ *Ὀδασκωικός* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς *Γαλλίας* καὶ ὁ τῶν *Γαδεύρων* εἰς τὸ Ν. τῆς *Ισπανίας*· καὶ ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς *Λυών* πρὸς Ν. τῆς *Γαλλίας*· ὁ τῆς *Γερνόνης* εἰς τὸ ΒΑ. τῆς *Ἰταλίας*· ὁ τοῦ *Τάραντος* εἰς τὸ Ν. τῆς *Ἰταλίας*· ὁ *Κορινθιακός* μεταξὺ *Στερεᾶς* *Ἑλλάδος* καὶ *Πελοποννήσου* εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ *Σαρωνικός* μεταξὺ *Στερεᾶς* *Ἑλλάδος* καὶ *Πελοποννήσου* καὶ ὁ *Θερμαϊκός* πρὸς Ν. τῆς *Τουρκίας* εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησοι. Οἱ κόλποι οὗτοι τῆς Εὐρώπης εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουνσι τὰς ἐξῆς ἐπισημότερας χερσονήσους τὴν *Κριμαϊκὴν*, τὴν *Ἑλληνικὴν*, τὴν *Ἰταλικὴν*, καὶ τὴν *Ισπανικὴν* ἢ *Ιβηρικὴν*· χερσονήσους εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης, τὴν *Ὀλλανδικὴν* πρὸς Δ. τὴν *Ιουτλάνδην* ἢ *Δανικὴν* καὶ τὴν *Σκανδιναυικὴν* εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Καὶ ἡ μὲν *Σκανδιναυικὴ* ἢ μεγαλειτέρα ὅλων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ *Δανικὴ* ἔχουσα τριγωνικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· ἡ δὲ *Ισπανικὴ* ἢ δευτέρα τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα σχῆμα τετραγώνου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ *Ἰταλικὴ* ἔχουσα σχῆμα ἐπιμήκους τετραπλεύρου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικόν· ἡ δὲ *Ἑλληνικὴ* (*Ἑλλὰς* καὶ *Τουρκία*) ἡ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος, ἐν ἀπεκόπτετο ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους· ἤθελεν ἔχει σχῆμα ἰσοσκελοῦς τριγώνου· ἡ δὲ *Ὀλλανδικὴ* καὶ ἡ *Κριμαϊκὴ* εἶναι αἱ μικρότεραι τῶν ἄλλων χερσονήσων.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς πορθμούς· τούτων ἐπισημότεροι εἶναι ὁ *Σκαγεράκης* καὶ ὁ *Κατεγάτης* μεταξὺ *Δανίας* καὶ *Σκανδιναυικῆς* χερσονήσου, ὁ τοῦ *Σούνδου* μεταξὺ τῆς *Δανικῆς* νήσου *Σηλανδίας* καὶ τῆς *Σουηδίας*, ὁ τοῦ *Καλαί* μεταξὺ *Ἀγγλίας* καὶ *Γαλλίας*, ὁ τοῦ *Ἀρίου Γεωργίου* μεταξὺ τῆς νήσου *Ἰρλανδίας* καὶ τῆς *Ἀγγλίας*, ὁ τοῦ *Γιβραλτάρ* μεταξὺ *Ισπανίας* καὶ *Ἀφρικῆς*, ὁ τῆς *Μεσσηνίας* μεταξὺ *Ἰταλίας* καὶ *Σικελίας*, ὁ *Ἑλλησπορτος* εἰς τὴν εἴσοδον τῆς *Προποντίδος*, ὁ *Βόσπορος* εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ *Βῤῥεῖνου* καὶ ὁ τοῦ *Γερεκαλὲ* (*Κιμμέριος*) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς *Μαζιώτιδος* λίμνης.

Ἰσθμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ *Κορινθιακός* εἰς τὴν *Ἑλλάδα* καὶ ὁ *Περεκόπιος*, ἐνόνων τὴν *Κριμαίαν* μετὰ τῆς λοιπῆς *Ρωσσίας*.

Νῆσοι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶναι, ἡ *Ἰσλανδία*, ἡ *Ἰρλανδία* καὶ ἡ *Βρετανία* εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ *Σαρδώ*, ἡ *Κύβρος*, ἡ

Σικελία καὶ ἡ *Κρήτη* εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ *Εὐβοία* εἰς τὸ Αἰγαῖον. Ἀκρωτήρια ἐπισημότερα εἶναι τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας, τὸ *Κλέαρον* πρὸ Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ *Λιζάρδον* ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας, τὸ *Φινιστέρρον* ΒΔ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἀγίου Βικεντίου ΝΔ. τῆς Πορτογαλλίας, τὸ *Τραφάλγαρον* πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας, τὸ *Πάσσαρον* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Σικελίας, τὸ *Σπάρταβέντον* πρὸς Ν. τῆς Ἰταλίας, καὶ ὁ *Μαλέας* πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ἐὰν ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν γεωσύνησον φέρωμεν εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη εἰς δύο τμήματα εἰς πεδινὸν καὶ ὄρεινόν τμήμα.

Τὸ πεδινὸν κυρίως τῆς Εὐρώπης τμήμα κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς γραμμῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Δανίας. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτοῦ μέρος εἶναι μᾶλλον ἐλῶδες, τὸ δὲ μέσον ἔχει ἐκτεταμένα δάση καὶ πολλὰς καρποφόρους χώρας, τὸ δὲ νότιον ἔχει χώρας ἀνδρῶν καὶ ὁπωσούν καλλιεργησίμους. Τὸ δ' ἕτερον τμήμα τῆς Εὐρώπης τὸ κείμενον πρὸς νότον τῆς γραμμῆς εἶναι ὄρεινόν περιλαμβάνον τὰ *Καρπάθια ὄρη*, τὰ ὄρη τῆς *Γαλλίας* τῆς *Ἀλπεῖς* καὶ τὰ ὄρη τῆς *Ισπανίας* καὶ τῆς *Γερμανίας* μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἀξίολογοι πεδιάδες ὡς ἡ *Γαλλικὴ*, ἡ *Ἰταλική*, ἡ *Βελγικὴ* καὶ ἡ *Δακικὴ*.

Ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπισημότεροι εἶναι ὁ *Πετοχόρας* ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν, ὁ *Δούνας* εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν ὁ δὲ *Νεῦας*, ὁ *Δύνας*, ὁ *Οὐίστοῦλας* καὶ ὁ *Ὁδερὸς* εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν ὁ *Ἀλβις*, ὁ *Οὐΐσουργις*, ὁ *Ρήνος*, ὁ *Τάμεσις* εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν ὁ *Σηκουάνας* εἰς τὴν θάλασσαν τῆς *Μάγχης* ὁ *Λεῖγερὸς*, ὁ *Γαρόνας*, ὁ *Δούριος*, ὁ *Τάγος*, ὁ *Γουδιάνας* καὶ ὁ *Γουαδαλκουίβερὸς* εἰς τὸν Ἀτλαντικόν ὁ *Εὐρὸς* καὶ ὁ *Ροδανὸς* εἰς τὴν Μεσόγειον ὁ *Πάδος* εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, ὁ *Δούναβις*, ὁ *Δρείστερος* (Γύρας), καὶ ὁ *Δρείπερος* εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον ὁ *Τάναϊς* ἢ *Δών* εἰς τὴν Μαιώτιδα ὁ *Βόλγας* καὶ ὁ *Οὐράλης* εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν (α).

Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἅπαντες εἶναι πλωτοί, διευκολύνοντες τὴν συγκοινωνίαν καὶ καθιστῶντες προσιώτερα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς ἡπείρου. Πολλοὶ δὲ τούτων ἐνόνονται διὰ διωρύχων, ὡς ὁ *Δύνας* καὶ ὁ *Νεῦας* μετὰ τῶν ποταμῶν τοῦ Εὐξείνου, ὁ *Ρήνος* μὲ παραποτάμιον τοῦ Δουνάβεως, ὁ *Λεῖγερὸς* μὲ τὸν *Σηκουάνα* ἀφ' ἐνὸς

(α) Περὶ τῶν ὀρέων καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης θέλομεν ὁμιλῆσαι ἐν ἐκτάσει εἰς ἕκαστον τῶν κρατῶν, ἐνθα γίνεται λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν.

και με την 'Ροδανόν ἀφ' ἑτέρου, ὁ Γαρούνας με ποτάμιον χυνόμενον εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυθὸν κτλ.

Λίμναι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Βέτερ, ἡ Βέτερ και ἡ Μαυλάρη εἰς τὴν Σουηδίαν· ἡ Λαδόγα, ἡ 'Ορέγα, ἡ Πέετος και ἡ 'Ιλιμενος εἰς τὴν 'Ρωσσίαν· ἡ Νευσιατέλη, ἡ τῆς Γενεύης, τῆς Αὐκέρνης, τῆς Ζυρίχης και τῆς Κωνσταντίας εἰς τὴν 'Ελβετίαν· ἡ Μελζωρ, ἡ Κώμος, ἡ Τρανσιμένη εἰς τὴν 'Ιταλίαν, και ἡ Βαλατων εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐκ τῶν λιμνῶν τούτων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ ἡ και ἀπλῶς διέρχονται δι' αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς Λαδόγας τῆς μεγαιτέρας τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης πηγάζει ὁ Νεύας.

Κλιματικῶς δὲ ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο· και εἰς ἀπάσας μὲν τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς φερμένης ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς 'Ισπανίας, τῆς πόλεως Τολώτης τῆς Γαλλίας, τῶν Κερανυνίων τῆς 'Ηπείρου, τῶν παραλίων τῆς Στερεῆς 'Ελλάδος, τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Βοσπόρου, τὸ κλίμα εἶναι εὐκραές, πίπτει βροχὴ και σπανίως χιών, και βλαστάνει ἡ συκῆ, ἡ πορτοκαλεῖα, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ δάφνη, τὸ βαμβάκιον κτλ. εἰς ἀπάσας δὲ τὰς χώρας τὰς πρὸς Β. τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ κλίμα εἶναι μᾶλλον ψυχρὸν, πίπτει βροχὴ και χιών, και μόνον χιών εἰς τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Λείγηνρος, Μοσέλα, Μολδαύου και Μοραίου παραποτάμιον τοῦ 'Ρήνου και τοῦ Δουνάβεως βλαστάνει ἡ ἀμπελος, ὁ ἀραβόσιτος και ἡ καστανέα, μέχρι δὲ τῶν βορειοτάτων ἄκρων τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου και τῶν πηγῶν τοῦ Πετσχόρα βλαστάνει ὁ σίτος, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη, ἡ κριθὴ κτλ.

Τὸ δ' ἑδαφος τῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι τόσο πλούσιον ὡς τὰ τῶν ἄλλων ἡπείρων, ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλιν και ἐρήμους ὅποιαι ἡ 'Αφρικὴ και ἡ 'Ασία. Τὸ βόρειον τῆς Σουηδίας και τῆς 'Ρωσσίας δὲν παράγουσι τίποτε, αἱ δ' ἄλλαι χῶραι τὸν ἀναγκαῖον παράγουσαι σίτον ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων των. Ἐν αὐτῇ ἐπιδίδουσιν ὅλα τὰ φυτὰ τῶν συγκερασμένων κλιμάτων, οἷον τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβας εἰς τὴν 'Ιταλίαν, 'Ισπανίαν κτλ.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης περιέχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασιτέρου, γαιανθράκων κτλ. και πολυτίμων λίθων, οἷον ἀγάλτου κλ.

Οὐδεμία ποικιλία ζῶων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπαντᾷται· τὰ δὲ οἰκιακὰ ζῶα εἶναι λίαν πολλαπλασιασμένα, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ λύκος, ἡ ἀλώπηξ, ὁ αἰλουρος εἶναι σπάνιοι· ἄρκτοι δὲ μόνον ὑπάρχουσιν εἰς τὸ βόρειον τῆς 'Ρωσσίας, και εἰς τὴν 'Ελβετίαν γύπες λίαν ἐπίφοβοι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶναι περὶ τὰ 277 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν. Τούτων οἱ 'Ελληνες, οἱ Ἀλβανοί, οἱ Βλάχ-

χοι, οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλλοι, οἱ Γάλλοι καὶ μέρος τῶν Βελγῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλληνολατινικὴν ὁμοεθνίαν· οἱ δὲ Γερμανοί, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ λοιποὶ Βέλγαι, οἱ Σουηδοὶ καὶ Νορβεγοί, οἱ Δανοί, οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ἰσλανδοὶ καὶ οἱ Ἑλβετοὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν ὁμοεθνίαν· καὶ τέλος οἱ Ῥώσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Κροάται, οἱ Πολωνοί, οἱ Βοσμοί, οἱ Μοραβοὶ καὶ ἄλλοι Σλαβικοὶ λαοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Σλαβικὴν ὁμοεθνίαν.

ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινὰ ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ ἀνήκοντα εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν· τοιαῦτα δ' εἶναι οἱ Φιννοὶ πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, οἱ Οὐγγροὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ, οἱ Σαμογέται παρὰ τὸν Πετοχόραν· τῆς δὲ Ταταρικῆς φυλῆς εἶναι οἱ Τούρκοι κατοικοῦντες εἰς τὴν Ἑλλ. Χερσόνησον, οἱ Καλμουκοὶ καὶ τινὰ ἄλλα Ταταρικά καὶ Τουρκικὰ ἔθνη κατοικοῦντα παρὰ τὸν Τάναϊν καὶ Βόλγαν.

Εἶναι δὲ καὶ ἄλλοι λαοὶ διεσπαρμένοι εἰς τὴν Εὐρώπην ὥς οἱ Αστικοὶ εἰς τὴν Λιθουανίαν, οἱ Ἑβραῖοι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, οἱ Οὐάσκωνες εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Πυρηναιῶν καὶ τῶν Κανταβρικῶν ὄρεων, οἱ Ἀθίγγανοι μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οἱ Κελτοὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, οἱ Γαλάται καὶ οἱ Οὐάλλιοι εἰς τὰ Βλ. τῆς Ἀγγλίας, καὶ οἱ Βρετανοὶ εἰς τὴν Βρετανικὴν χερσόνησον.

Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης εἶναι χριστιανοὶ τῶν ἐξῆς δογμάτων.

Καθολικοί.	138500000.
Ὁρθόδοξοι.	67000000.
Διαμαρτυρούμενοι	64500000.
{ Λουθηρανοί.	}
Καλβινισταί.	
Πρεσβυτεριανοί.	
Ἀγγλικανοί.	
Διάφοροι αἱρέσεις.	50000.
Μωαμεθανοὶ ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ.	5000000.
Ἰσραηλῖται καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην.	1500000.
Εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καὶ Λάπωνες).	350000.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, μὴ ἐχούσης ἐρήμους χώρας, εἰς ἃς νὰ περιπλανῶνται ὡς νομάδες, πρωίμως ἐδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν. Πολλαπλασιασθέντες δὲ καὶ ἔχοντες διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας εὐθετον πρὸς ἐμπορίαν ἐδόθησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ προήγαγον ἅπαντας τοὺς πόρους τοῦ βίου εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἐντελείας.

ΕΛΛΑΣ.

Μῆκ. Α. 16° 8' — 23° 52'.

Πλάτ. Β. 36° 6' — 39° 50'.

Ἡ Ἑλλάς κατέχουσα τὸ νότιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὀρίσεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλάς τὸ πάλαι ἐσχματίζε διαφόρους μικρὰς δημοκρατίας, τὰς ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 145 π. Χ. ὑπέταξαν καὶ κατέστησαν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν· τὸ δὲ 400 μ. Χ. περιελήφθη αὕτη εἰς τὸ Γραικορωμαϊκὸν βασίλειον, ὑφ' ὃ πολλὰς ὑπέστη καταστροφὰς ὑπὸ βαρβάρων λαῶν Ἀβάρων, Σλάβων κτλ. ἔτι δὲ Φράγκων, Βενετῶν, Γενουσίων· τέλος τὸ 1475 ὑπετάγη ἅπασα εἰς τοὺς Τούρκους, παραδοσάντων τῶν Βενετῶν εἰς αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ τὸ 1821, ἐκραγείσης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, μετὰ πολυετῆ ἀγῶνα ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἑλλάς ἀνεξάρτητον κράτος. Τὸ δὲ 1864 μετὰ πολυχρόνιον ἐπίμονον αἰτησὶν τῶν ὅλων Ἑλλήνων, εἰσακουσθείσης τῆς εὐχῆς τῶν ἀδελφῶν Ἑπτανησίων, προσηρτήθησαν διὰ συνθήκης τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων, ἐκουσίᾳ αὐτορρητῶ παραίτησεῖ τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς προστασίας, αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου, τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νήσῳ καὶ τῶν Ἰονίῳ Νήσῳ. Πολιτικῶς δὲ ἡ Ἑλλάς διαίρεται εἰς 13 νομοὺς, τῶν ὁποίων 5 εἶναι εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος, τῆς Μεσσηρίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας· 3 εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ ὁ τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας· 2 εἰς τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσους ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ ὁ τῶν Κυκλάδων, καὶ 3 εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ὁ τῆς Κερκύρας, τῆς Κεφαλληνίας, καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου· οὗτοι δὲ ὑποδιαίρουνται εἰς 60 ἐπαρχίας, καὶ αὗται πάλιν εἰς 351 δήμους.

Κόλποι τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ Ἀμβρακικὸς μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Ἀκαρνανίας, ὁ Κορινθιακὸς εἰσχωρῶν μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὁ Κυπαρισσιακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας, ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου, ὁ Ἀργολικὸς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, ὁ Σαρωνικὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος καὶ ἡ Σαλαμίς, ὁ Μαλιακὸς πρὸς Δ. τῆς Εὐβοίας καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Παρασητικὸς μεταξὺ Φθιώτιδος καὶ Θεσσαλίας, οὗτινας μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ τοῦ Ῥίου μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλίας, καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Βιωτίας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς Κερκύρας, ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος, τὸ Ἀκτιον εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ὅπου κατεναυμάχησεν ὁ Ὀκτάβιος τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν· τὸ

Ῥίον καὶ *Ἀρτίρριον* μὲ ὄχυρά φρούρια ἀπέναντι ἀλλήλων κείμενα εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸ μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ δὲ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ *Χελωνάτας* πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου, ὁ *Ακρότας*, τὸ *Ταίναρον* καὶ ὁ *Μαλέας* εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου, τὸ *Σκίλλαιον* εἰς τὸ Α. τῆς Πελοποννήσου, τὸ *Σούριον* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς, ὁ *Καθηρεὺς* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας καὶ τὸ *Ἀρτεμίσιον* εἰς τὸ Β. τῆς Εὐβοίας.

Ὅρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐν μὲν Πελοποννήσῳ αἱ ἐξῆς 4 σειραί.

1) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸν *Ὠλενον*, τὰ *Ἀροάνια* καὶ τὴν *Κυλίστην*.

2) Ἡ σειρά ἡ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου μέχρι τοῦ Μαλέα καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ *Ἀρτεμίσιον*, τὸ *Παρθένιον* καὶ τὸν *Πάρωνα*.

3) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, φθάνουσα μέχρι *Ταιγάρου* καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ *Μαίναλον* καὶ τὸν *Ταῦγετον*.

4) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Πελοποννήσου ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν *Φολόην*, τὸ *Τετράγιον* καὶ τὸν *Ἰθώμην*.

Ἐν δὲ Στερεᾷ Ἑλλάδι αἱ ἀκόλουθοι 5 σειραί.

1) Ἡ σειρά τῆς *Ὀρθρου*, χωρίζουσα τὴν Φθιώτιδα ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας.

2) Ἡ σειρά τῆς *Οἴτης*, φθάνουσα μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου.

3) Ἡ σειρά τοῦ *Παρνασοῦ*, ἥτις φθάνουσα μέχρι τοῦ Σουνίου ἔχει ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸν *Τυμφρηστόν*, τὸν *Παργασόν*, τὸν *Ἐλικῶνα*, τὸν *Κιθαιρώνα*, τὸν *Πάργηθα*, τὸ *Πεντελικόν* καὶ τὸν *Ῥητιόν*.

4) Ἡ σειρά ἡ ἀρχομένη δυτικῶς τῆς σειρᾶς τοῦ Παρνασοῦ καὶ φθάνουσα μέχρι τῆς Ναυπάκτου ἔχει δὲ ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ *Παρατωλικόν* καὶ τὸν *Ἀράκυνθον*.

5) Ἡ σειρά τῶν *Ἀκαρνανικῶν ὀρέων* πρὸς Δ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Ἐν δὲ ταῖς Ἰονίοις Νήσοις μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπάρχει ὄρος λόγου ἄξιον καλούμενον *Αἶτος*.

Πεδιάδες ἄξιαι λόγου τῆς Ἑλλάδος ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ εἶναι ἡ τῆς *Ἠλίδος*, τῆς *Βοστίδας* (Αἰγίου), τῆς *Κορίνθου*, τοῦ *Ἀργου*, τοῦ *Ἀστρους* (Θυρέας), τοῦ *Ὀρχομενοῦ*, τῆς *Μαρτινείας* καὶ *Τεγέας*, τῆς *Μεγαλοπόλεως*, τῆς *Μεσσηνίας* καὶ τῆς *Λακωνίας*· ἐν δὲ τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι εἶναι ἡ *Λαμιακή*, ἡ *Ἀκαρνανική* ἢ τῆς *Λεπαινοῦς*, ἡ *Ναυπακτική*, ἡ *Αἰτωλική*, ἡ *Ἐλευσινιακή*, ἡ *Ἀθηναϊκή*, ἡ τοῦ *Μαραθῶνος*, ἡ *Λεβαδική*, ἡ *Πλαταική* καὶ ἡ *Θηβαϊκή*.

Ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι εἶναι ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ ὁ *Πηγεὺς*, πηγάζων ἐκ τοῦ Ὠλένου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ *Ἀλφειὺς* (Ρουφιῆς), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοπον-

νήσου, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος (α)· ὁ *Πάμισος*, πηγάζων ἀπὸ τὸ Τετράγιον καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· ὁ *Εὐρώτας*, πηγάζων σχεδὸν ὅπου καὶ ὁ Ἀλφειὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Τῆς δὲ Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐπιστημότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ἀχελῷος (Ἀσπρὸπτόταμον) ἐκ τῆς Πίνδου πηγάζων εἰς τὴν Αἰτωλίαν, καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν *Λυσιμαχίας* καὶ *Τριχωνίδος* ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ *Εὐνῆος* (Φεΐδαρις), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ὁ *Σπερχειὸς* (Ἀλαμάννα), ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ὀρθύρας ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ὁ *Κηφισσὸς*, ὅστις πηγάζων μεταξὺ Οἰτῆς καὶ Κόρακος χύνεται εἰς τὴν Κωπαΐδα λίμνην (β).

Αἰμυραὶ ἐπιστημότεραι τῆς μὲν Πελοποννήσου εἶναι ἡ *Φερεὸς* καὶ ἡ *Στυμφαλὶς* εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπώρειαν τῆς Κυλλήνης, καὶ ἡ *Λέρνη* εἰς τὴν Ἀργολίδα· τῆς δὲ Στερεᾶς Ἑλλάδος ἡ τῆς Ὀζηροῦ, ἡ *Λυσιμαχία*, ἡ *Τριχωνίς* εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ἡ *Κωπαῖς* ἀνατολικῶς τῆς Λεβαδικῆς πεδιάδος καὶ ἐτι ἀνατολικώτερον ἡ λίμνη *Ἰλίκη*.

Σ τ ε ρ ε ᾶ Ἑ λ λ ᾶ ς .

Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Τῆς Ἀττικῆς ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι Ἀθῆναι, πρωτεύουσα τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὰ ἀρχαῖα μνημεῖα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν *Παρθενῶνα*, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτερου *Νίκης*, τὰ *Προπύλαια* καὶ τὸ *Ἐρέχθειον*, ἐκτὸς δὲ τὸ *Θησεῖον*, τὴν λεγομένην *πόλιν* τῆς *Ἀγορᾶς*, τὸν *πύργον* τοῦ *Κυρρήστου*, τὸ μνημεῖον τοῦ *Λυσιμάχου*, τὸ μνημεῖον τοῦ *Θρασύλου*, τὰ *ἐρείπια* τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου *Διὸς*, τὸ *Διονυσιακὸν θέατρον*, τὸ θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ καὶ ἄλλα πολλὰ μνημεῖα. Νέα δ' οἰκοδομήματα τὰ ἀνάκτορα, τὸ *πανεπιστήμιον*, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ τῶν θηλέων ὀρφανοτροφεῖον, τὸ *Βαρβάκειον* *λύκειον*, τὸ στρατιωτικὸν *νοσοκομεῖον*, τὸ πολιτικὸν *νοσοκομεῖον*, τὸ *τυφλοκομεῖον*, τὴν *Ῥιζάρειον σχολήν*, τὴν ἤδη ἀνεγειρομένην *ἀκαδημίαν* καὶ τὸ *πολυτεχνεῖον*· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, βιομηχανίαν τινά (γ) καὶ περὶ τὰς 45000 κατ. αἱ δὲ μεγαλείτεροι αὐτῆς ὁδοὶ φωτίζονται δι' ἀερίφωτος (γκάζ).

Ἀμαρουσίον καὶ Κηφισσία ΒΑ. ὄρειναι αὐτῆς κῶμαι, τερπναὶ κατὰ τὸ θέρος, ἔχουσαι λαμπροὺς κήπους καὶ καλὸν ἐλαιῶνα. Ὅχι μακρὰν

(α) Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶναι ὁ Κορινθίων, ὁ Γορτύνιος, ὁ Αἰῶν καὶ ὁ Εὐρύμανθος.

(β) Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι πλωτοί, πλὴν τοῦ Ἀχελῷου καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους θάναται νὰ πλέωσι μικρὰ τινα πλοῖα.

(γ) Εἰς τὰς Ἀθῆνας ὑπάρχει ἀξιώλογον ἐργαστάσιον σιρκίης μετᾶρκης, ἔνθα καὶ καλὸν ἐλαιοτριβεῖον καὶ ἀσπυκίνητος ἀλευρόμυλος· ὡσαύτως δ' ἀξιώλογα ἀγγειοπλαστεία, βυρσοδεψεῖα παντὸς εἶδους, πλῆθος τυπογραφείων κτλ.

δ' αὐτῶν πρὸς Α. εἶναι τὸ ὄρος *Περτελικόν*, ὅθεν ἐξορύσσονται τὰ λευκὰ πεντελικὰ μάρμαρα. *Μαραθῶν* εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὰ 490 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας.

Πειραιεὺς ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, ὁκτὼ νέα στάδια αὐτῶν ἀπέχων, πόλις ἀρχαία καὶ ἐμπορικὴ καλῶς οἰκοδομημένη, ἔχουσα 7 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει γυμνάσιον καὶ τὸ στρατ. σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, λαμπρὰ δημοτικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, διάφορα ἐργαστήσια, οἷον σφικτῆς μετάρτης, λαμπρὸν καθεκκλοποιεῖον καὶ σιδηρουργεῖον κτλ. Ἡ πόλις αὕτη ἐνοῦται ἤδη μὲ τὰς Ἀθήνας διὰ σιδηροδρόμου. *Ἀττικὴ νῆσος* μὲ ὁμώνυμον πόλιν, ἔχουσα 5600 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν· ἔχει δὲ ἀρχαῖον λιμένα καὶ τὸν καλῶς διατετηρημένον ναὸν τοῦ Πανελληνίου Διὸς καὶ παρῄγει ἐκλεκτὰ σῦκα καὶ ἀμύγδαλα. *Μέγαρα*, ἀρχαία ἐπίσημος πόλις νῦν δὲ πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν, δεινδροφυτεῖαν καὶ μάλιστα τῶν ἐλαιῶν, καὶ τὴν κτηνοτροφίαν· πρὸς Δ. δ' αὐτῶν ἐκτείνεται τὸ ὄρος *Γεράνεια*. *Σαλαμίς* νῆσος (2500 κατ.) ΝΑ. τῶν Μεγάρων, διάσημος διὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν (480 π. Χ.)· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ μάλιστα τοῦ ἀξιολόγου πολύποδος. *Ἐλευσίς* πρὸς Α. τῶν ὁρέων Κεράτων παράλιος κώμη, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης, ὅπου ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια· τούτου σῶζονται λαμπρὰ εἰρεπία.

Τῆς δὲ *Βοιωτίας* ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Θῆβαι* παρὰ τὸν Ἰσμηνὸν ποταμόν, διάσημος τὸ πάλαι πόλις, πατρίς τοῦ Πινδάρου, Ἑπαμινώνδου καὶ Πελοπίδου, νῦν δὲ πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. καὶ μικρὸν ἐμπόριον (α). *Ἐρημόκαστρον* (Θεσπία) μικρὰ κώμη· πάλαι δὲ πόλις συντελέσασα μετὰ τοῦ Λεωνίδου μεγάλως εἰς τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην. *Λεῦκτρα* ΝΑ. αὐτῶν, ὅπου ἐνίκησαν οἱ Σπαρτιατῆς ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ ἐφρονέθη ὁ βασιλεὺς τῶν Κλεόμβροτος. *Π.λαταιαὶ* (Κόκλα νῦν) πρὸς Ν. ὅπου τὸ 479 π. Χ. ἐγένεεν ἡ ἐν *Π.λαταιαῖς* μάχη τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν, ἡ ἀσφαλίσασα τὴν ἐλευθερίαν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ. *Λεβαθεῖα* πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας παρὰ τὴν Κωπαῖδα λίμνην, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3200 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφρωτάτων πεδιάδων τῆς. *Χαιρώνεια* (νῦν Κάπρινα) πρὸς Β. νοσώδης κώμη, τὸ πάλαι δ' ἐπίσημος διὰ τὴν ἥτταν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, ἀπολεσάντων ἐνταῦθα τὴν ἐλευθερίαν τῶν· εἶναι δὲ πατρίς τοῦ Πλουτάρχου. *Ράχονα* πρὸς Δ. εἰς τὰς νοτίους ὑπαρείας τοῦ Παονασοῦ, ἀξιολόγους παράγουσα οἶνους.

(α) Αὕτη ὑπέστη τὴν αὐγούστον τοῦ 1833 καὶ μετὰ ταῦτα κατεστρεφικὸν σεισμὸν, καὶ ὃν ὅλας αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν.

Νομός Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος. Τῆς Φθιώτιδος ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Λαμία* παρὰ τὸν Σπερχεῖον, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἐπίσημος διὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π. Χ.), ἔχουσα νῦν γυμνάσιον, φρούριον, ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι Στηλίδος, καὶ περὶ τὰς 4700 κατ. Ὑπάτη πρὸς Δ. ἐπίσημος κώμη διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα, λίαν χρήσιμα κατασταθέντα ἀπὸ τινος χρόνου εἰς ἴαριν χρόνιον παθῶν. *Στηλὶς*, παράλιος κώμη (2000 κατ.) εἰς τὸν Μυλιακὸν κόλπον. *Θερμοπύλαι* ἐπίσημος τὸ πάλαι θέσις, ὅπου ἔπεσε μαχόμενος πρὸς τοὺς Πέρσας ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν. Ἐνταῦθα ἔτι κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγωνός μας παρὰ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας ὁ Ἀθανάσιος Διάκος μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων καὶ συλληφθεὶς ὑπέστη ὑπ' αὐτῶν μαρτυρικὸν θάνατον. *Τουρκοχώριον* (Ἐλάτεια) ΝΑ. νῦν κώμη, πάλαι ἦε πόλις καὶ αἰκλεὶς θεωρουμένη τῆς Ἑλλάδος. Ἀταλάντη πρὸς Α. πρωτ. τῆς Λοκρίδος, ἀξιόλογον παράγουσα σίτον καὶ ἔχουσα 2200 κατ. *Λιδωρικίον* πρὸς Δ. πρωτ. τῆς Λωρίδος ἔχουσα 830 κατ. εἶναι ὀρεινή, διὸ καὶ οἱ κατοικοὶ αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ποιμενικὴν. Ἀμφισσα (Σάλωνα) πρωτ. τῆς Περνασίδος εἰς τὸ ἄκρον πεδιάδος ἐλαιοφότου· ὅθεν καὶ ἀρετὸν ἐξάγει ἔλαιον καὶ πολλὰς ἐλαίας πέμπει πρὸς ἐμπορίαν, ἔχουσα 4400 κατ. *Κρίσσα* (νῦν Χρυσὸ) κώμη, τὰ αὐτὰ παράγουσα μετὰ τὴν Ἀμφισσαν προϊόντα (α). *Καστρί* μικρὰ κώμη, ἐν ᾗ ἔκειτο τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν. *Γαλαξείδιον* (Οἰάνθη) παράλιος πόλις εἰς τὸν Κρυσσαῖον κόλπον, ἔχουσα 4150 κατ. καὶ ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικὸν (β).

Νομός Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Ἐπισημότεραι τοῦτου πόλεις εἶναι *Μεσολόγγιον* πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα κλίμα ὑγιεινότερον πολὺ συσταίνόμενον ὑπὸ τῶν νιπτῶν, φρούριον ἐνδόξως ὑπερασπισθὲν κατὰ τῶν Τούρκων, γυμνάσιον καὶ ὑπὲρ τὰς 6060 κατ. ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μάρκου Βότσαρη. Ἐν δὲ τῷ τεναῖε αὐτοῦ κεῖνται καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἡρωϊκαὶ νῆσοι *Κλεῖσσα* καὶ *Βασιλάδι*. *Αἰτωλικόν*, κωμόπολις ἔχουσα 2660 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν. *Ναύπακτος* πρὸς Α. τοῦ Μεσολογγίου πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίης. ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον, καλὸν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον λιμένα καὶ 1350 κατ. Ἀργίριον πρωτ. τῆς Τριχωνίας, κείμενον εἰς τὰς ὑπωρεῖας βοῦνοῦ ἀντικρυς εὐφόρου πεδιάδος καὶ ἔχον 3900 κατ. *Βόριτσα* ΒΑ. πρωτ. ὁμωνύμου ἐπαρχίας ἔχουσα φρούριον, ὄχι καλὸν λιμένα, κλίμα νοσῶδες ἀλλὰ τερπνὴν καὶ 1800 κατ. *Κεφαλασαρᾶς* πρὸς Α. εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον πρωτ. τοῦ

(α) Ἡ πεδιάς αὐτῆς εἶναι τὸ περίφημον Κρυσσαῖον πεδῖον, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Φωκικὸν ἢ Ἰερὸν πόλεμον.

(β) Ὁ νομός οὗτος μετὰ τοῦ νομοῦ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας λέγεται Ἀνατολικὴ Ἑλλάς.

Βάλτου ἐμπορικὴ κωμόπολις ἐξάγουσα βαλκανίδιον καὶ ἔχουσα 1450 κατ. *Καρπενήσιον* ὄρεινὴ κωμόπολις, ἐπίσημος διὰ τὰς συμβάτας ἐνταῦθα μάχας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ ἔχουσα 1400 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμενικὴν. *Αμ-πλιανή* πρὸς Ν. κόμη ὄρεινὴ, εἰς τὴν ὅποιαν οἱ Ἕλληνες τὸ 1824 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (α).

Πελοπόννησος

Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ἀργολίδος εἶναι *Ναύπλιον* ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ πρότερον ὅλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα ἀπόρθητα Βενετικὰ φρούρια καὶ 6 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ βασιλικὸν ὄπλοστάσιον, γυνάσιον καὶ οὐ μακρὰν τῆς πόλεως βασιλ. γεωργικὸν σχολεῖον παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Τίρυνθα*, σῶζουσιν ἐτι ἀξιόλογα Πελασγικὰ τεῖχη. Δέκα λεπτὰ δὲ μακρὰν τῆς πόλεως κεῖται ἡ *Πρόφονα*, ἔχουσα 2 χιλ. κατ. ἐν ἧ τὸ 1832 συνεκροτήθη ἡ πέμπτη Ἑθνικὴ ἡμῶν συνέλευσις. *Ἀργεε*, διάσημος τὸ πάλαι πόλις περὶ τὰς δύο ὥρας τοῦ Ναυπλίου ἀπέχουσα, πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας καὶ ἔχουσα 9160 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν τοῦ εὐφρωτάτου Ἀργολικοῦ πεδίου (β). Ἡ πόλις αὕτη ἠνώθη μετὰ τοῦ Ναυπλίου, Μύλων καὶ Τριπόλεως δι' ἀμ. ξιτῆς ὁδοῦ. *Μυκῆναι* (Χαρχάτι νῦν) ὁμηρικὴ πόλις, ἧς σῶζονται πολὺ τιμα ἐρείπια, οἷον οἱ λέοντες τῶν Μυκηνῶν τὸ ἀρχαιότατον τῆς Ἑλλαν. γλυπτικῆς ἔργον, καὶ τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἀτρέως. Ὑδρα πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας, εἶναι νῆσος βραχὺδης καὶ ἀνυδρὸς ἔχουσα 9600 κατ. ἀξιόλογον ναυτικὸν καὶ μικρὰν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων.

Σπέτσαι (Πιτυοῦσα) νῆσος μικρά, ἦτον πετρώδης πρωτ. ὁμων. ἐπαρχ. ἔχουσα 9850 κατ. καὶ τὸ μεγαλείτερον τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικὸν ναυτικόν. Ἀμφότεραι αὗται αἱ νῆσοι συνετέλεσαν μεγάλως διὰ τοῦ ναυτικοῦ των εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα. *Ἐρμιόνη* (Καστρί) ἀπέναντι τῆς Ὑδρας καὶ *Κρανίδιον* ἀπέναντι τῶν Σπετωῶν, ἔχον 6700 κατ. ἀμφότεραι εἶναι γεωργικαὶ καὶ ναυτικαὶ κωμοπόλεις. *Τροιζήν* (Δαμαλᾶς νῦν) πρὸς Β. παρὰ τὴν παραλίαν, διάσημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸ 480 π. Χ. φιλοξενίαν τῆς. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη καὶ ἡ τρίτη ἑθνικὴ συνέλευσις, προσκαλέσασα τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος. *Πόρος* (πάλαι Καλαυρία) νῆσος με' ὁμών. πόλιν πρωτ. τῆς Τροιζηνίας, ἔχουσιν λιμένα ἀσφαλέςτατον καὶ 6700 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ

(α) Ὁ νομὸς αὗτος εἶναι βουνώδης καὶ σχηματίζει τὴν καλουμένην Δυτικὴν Ἑλλάδα.

(β) Ἐνταῦθα συνεκροτήθη ἐντὸς τοῦ ἀρχαίου θεάτρου ἡ τετάρτη Ἑθνικὴ ἡμῶν συνέλευσις.

γεωργίαν τῶν λαμπρῶν λεμονεῶνων τῶν ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος. Ἐπίδαυρος, ἀρχαία πόλις νῦν δὲ μικρὰ κώμη, ἐνθα ἀποβιβάζονται οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ναύπλιον διὰ πλοιαρίων μεταβαίνοντες (α). Παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται καὶ τὸ καλῶς διατετηρημένον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀρχαῖον θέατρον.

Τῆς δὲ Κορινθίας Ἅγιος Γεώργιος (Νεμέα), κώμη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπ' Ἀργους εἰς Κόρινθον, ἐπίσημος διὰ τὸν μαῦρον οἶνον της. Παρ' αὐτὴν δὲ κεῖνται καὶ αἱ τρεῖς ἱστορικαὶ θέσεις Δερβενάκι, Ἀγινόρι καὶ Στεφάνι, ὅπου ὁ Δράμαλις κατεστράφη ἀποχωρῶν τῆς Πελοποννήσου. Σοφικὸν (Σολύγεια) πρὸς Α. γνωστὸν διὰ τὴν πολλὴν καὶ ἀξιόλογον ῥητινὴν του. Κόρινθος, ἀρχαία διάσημος πόλις ὑπὸ τὸν Ἀκροκόρινθον φρούριον ὄχυρόν, νῦν δὲ μικρὰ καὶ νοσώδη· καταστραφεῖσα ὅλως τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1857 ὑπὸ τρομεροῦ σεισμοῦ. Καλαμάκιον παρὰ τὰς ἀρχαίας Κεγχρεάς, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Νέα Κόρινθος παρὰ τὸν Σχοινεῖν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρωτ. ὁμωνύμου ἐπαρχίας, ἥδη οἰκοδομουμένη καὶ ἔχουσα καλὸν λιμένα. Ἐνταῦθα συνοικίζονται ἥδη οἱ κάτοικοι τῆς Κόρινθου καὶ τῶν ἄλλων ὅστις βούλεται. Δι' ἀμφοτέρων δὲ τῶν λιμένων τούτων ἐνεργεῖται ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, Ἑπτάνησον καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην συγκοινωνία. Περαιφώρα ΒΑ. τῆς Νέας Κόρινθου παρὰ τὸ Ἡραῖον ἀκρωτήριον ἔχουσα 1500 κατ. Βασιλικά, κώμη, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα. Τρίκαλα, κωμόπολις μεσόγειος ἔχουσα περὶ τὰς 2600 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἐλαιοφυτείαν καὶ σταφιδοφυτείαν.

Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ἀχαΐας εἶναι Πάτραι πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀρχαία καὶ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος· εἶναι καλῶς ὠκοδομημένη, ἔχουσα ἄφθονα ὕδατα, γυμνάσιον, μικρὰν βιομηχανίαν οἰνοποιίας καὶ ὑπὲρ τὰς 18350 κατ. Αἴγιον (Βοστίτσα), ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις καὶ ἔδρα τὸ πάλαι τῆς Αχαϊκῆς Συμπολιτείας, νῦν δὲ πρωτ. τῆς Αἰγιαλείας, ἐντελὲς σχεδὸν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1861 ὑπὸ σεισμοῦ καταστραφεῖσα καὶ πάλιν ἀνεγερθεῖσα. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου εὐρίσκονται καὶ τὰ Ἅγια Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Καλάβρυτα, μεσόγειος πόλις πρωτ. ἐπαρχίας ὁμων. ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 1200 κατ. Πρὸς Β. τούτων κεῖται τὸ Μέγα Σπήλαιον, ἡ διασημότερα μονὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὐρίσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου ἱστορηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ· ἡμίσειαν δὲ ὦραν ΝΑ. κεῖται καὶ ἡ ἀξιόλογος μονὴ τῆς Ἀγίας Λαύρας. Σωποτὸν πρὸς Ν. τῶν Καλαβρύτων, κώμη ἔχουσα πρὸ τῆς ἐκναστάσεως Ἑλληνικὸν σχολεῖον

(α) Εἰς τὴν παρ' αὐτὴν κώμην Πιάδαν συνεκροτήθη ἡ πρώτη Ἑβρ. λέγων συνέλευσις.

καὶ περὶ τοὺς 1000 κατ. *Λευάρτσιον* πρὸς Δ. πρωτ. τοῦ δήμου *Ψωφίδος*, ἔχουσα 1340 κατ. καὶ Ἑλλήν. σχολεῖον.

Τῆς δὲ *Ἡλείας Πύργος* πρωτ. τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 4500 κατ. Ταύτης ἐπίνειον εἶναι τὸ *Κατάκολον* ἐνωθὲν μετὰ τοῦ Πύργου δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. *Γαστούνη* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ, ἔχουσα εὐφροτάτην πρὸς καλλιέργειαν πεδιάδα. *Λεχαιὰ* πρὸς Β. ἔχουσα περὶ τοὺς 1650 κατ. Τούτων ἀμφοτέρων ἐπίνειον εἶναι ἡ *Γλαρέντσα*.

Νομὸς Μεσσηνίας. Ἐπιστημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Καλάμαι* πρωτ. τοῦ νομοῦ περὶ τὰ 20' ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης, ἀλῖμενος ἔχουσα γυμνάσιον, μικρὰν βιομηχανίαν τῶν καλλιτέρων τῆς Ἑλλάδος μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ ὑπὲρ τὰς 6500 κατ. εἶναι πόλις ἐμπορικῇ ἐξάγουσα σῖκα, ἔλαιον, μέταξαν, σταφίδας κτλ. *Νησίον* πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Μεσσηνίας παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παμίσσου, πόλις θερinh ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 4800 κατ. καὶ ἐξάγουσα καλοὺς μαύρους οἶνους (α)· εἰς δὲ τὸ μεσόγειον κεῖται τὸ ὄρος *Ἰθώμη* (νῦν *Βουλκάνο*) διάσημος κατὰ τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον (β). *Πολιανή*, κώμη πρὸς τὰς πύλας τῆς Ἀρκαδίας, ἐπίσημος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συγκροτηθεῖσας μάχας κατὰ τοῦ Ἰμβραῆμ. Πασιᾶ. *Πεταλίδιον*, πρὸς Ν. τοῦ Νησίου, ἐν ᾧ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν συνωκίσθησαν Λάκωνες. *Κορόνη* πρὸς Ν. καὶ *Μεθώνη* πρὸς Δ. αὐτῆς φρούρια παραθαλάσσια. *Πύλος* (Ναυαρίνον ἢ Νεόκαστρον) πρὸς Β. ἀρχαία πόλις πρωτ. ἐπαρχίας ὁμωνύμου, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα σχηματιζόμενον ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς νήσου *Σφακτηρίας*, εἰς τὸν ὅποιον τὸ 1827 ἐπυροπολήθη ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας ὁ Τουρκικὸς στόλος.

Μανιάκι πρὸς Β. ἔθνα ἔπεσε μαχόμενος κατὰ τοῦ Ἰμβραῆμ. Πασιᾶ ὁ ἥρως Παπαφλέσας. *Φιλιατρά* πρὸς Δ. κομὸπολις ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ. καὶ παρ' αὐτὴν *Γαργαλιάνοι* ἔχουσα 2 χιλ. κατ. ἐμφότεραι κεῖνται ἐπὶ ὄροπεδίων καταφύτων ἀπὸ ἐλαίας καὶ σταφίδας, ἔχουσαι θιάν ἀξιοσημείωτον. *Κυπαρισσία* ἐπὶ λόφου κειμένη πρωτ. ἐπαρχίας, ἀπέχουσα 20' τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 3300 κατ. ἡ θεὰ αὐτῆς πρὸς τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα εἶναι μαγευτικὴ. *Ἀρδρόισαινα*, κομὸπολις μεσόγειος καὶ ὄρεινὴ πρωτ. τῆς Ὀλυμπίας ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. κλίμα ὑγρὸν καὶ ἀξιόλογον βελιωθήκα. *Ἀγρινίου* πρὸς Β. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ ἔχουσα 1500 κατ.

Νομὸς Ἀχαΐας. Ἐπιστημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Σπάρτη*, διάσημος τὸ πάλαι πόλις πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα περὶ τὰς 2050 κατ. κειμένη δὲ παρὰ τὸν ἑνὸς τῶν ἔχει καλὰς οἰκοδομὰς, πλατείας ὁδοὺς,

(α) Παρὰ τὴν κώμην *Μαυρομάτι* πρὸς Β. κεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ Ἐπτανηώνδου συνωκισθεῖσα πόλις *Μεσσήνη*, ὁδῶσα ἐτι λαμπρὰ τοῦ φρουρίου τῆς ἐρείπει.

(β) Τὸ ἠρκαίστειον τοῦτο κολλᾷ καὶ ἐπιφέρει ὡς καὶ κατὰ τὸ 1847 μεγάλαις καταστροφὰς εἰς τὴν Μεσσηνίαν.

ώραίους κήπους καὶ λαμπρὸν ὀρίζοντα. Παρ' αὐτὴν πρὸς τὸν Ταύγετον κεῖται ἡ πρόην πρωτ. τῆς Λακεδαιμόνος *Μιστραῖς*, ἔχουσα ὠραίους κήπους καὶ ὑψηλὴν καὶ ὄχυρὰν ἀλλὰ κατθρεπωμένην ἀκρόπολιν. *Βουργῶνας* (Σελλασία) πρὸς Β. κώμη κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, κεκαλυμμένου ὑπὸ λαμπροῦ ἐλαϊῶνος. *Ἀράγοβα* (Καρυαί) πρὸς Β. κώμη ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑρμαῖς. *Βαργίτσα*, κώμη ὁρεινὴ πατρίς τοῦ διασχήμου ἀρματωλοῦ *Ζαχαριᾶ*. *Σκλαβοχώριον* (Ἀνύλαι) πρὸς Ν. ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς Σπάρτης. *Γύθειον* (1700 κατ.) πρωτ. τῆς ἀνατολ. Λακωνίας, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, ὅθεν ἐξάγονται τὰ πλεῖστα τῶν προϊόντων τῆς Λακεδαιμόνος (α). *Πολυτάραχος* πρὸς Δ. μικρὰ κώμη, ὅπου γενναίως ἀπεκρούσθη θέλων ν' ἀποβῇ ἐκείσε ὁ Ἰμβραήμ Πασαῖς. Ἡ πόλις αὕτη ἦδη ἠνώθη δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ μετὰ τῆς Σπάρτης. *Μολάοι* μεσόγειος κώμη, πρωτ. τῆς Ἐπιδόρου Λιμερᾶς ἔχουσα Ἑλλήν. σχολεῖν καὶ 800 κατ. *Μορεμβασία*, μικρὰ κώμη κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γεφύρας μὲ τὴν ξηράν, ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, ὠραίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν καὶ ὄχι πολὺ ἀσφαλῆ λιμένα. *Ἀρεόπολις* (νῦν *Τσίμωβα*) εἶναι ἡ μεγαλειτέρα κομόπολις καὶ πρωτ. τῆς Δ. Λακωνίας, ἀξιόλογον παράγουσα ἔλαιον καὶ ἔχουσα 1100 κατ. *Οἶτυλος* (Πόρτο-Βέτουλο), μικρὰ κώμη ἔχουσα 1008 κατ.

Κύθηρα πρὸς Ν. τοῦ Μαλέζ, νῆσος (14 χιλ. κατ.). Ταύτης ἀξία λόγου πόλις εἶναι *Κύθηρα* 4 στάδια ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας, ἔχουσα Ἑλλ. Σχολεῖν καὶ 4500 κατ. Τὰ Κύθηρα εἶναι νῆσος πετρώδης, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλης φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς παρᾶγει ἐξαίρετους ὀπώρας, μέλι, οἶνον καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῶν Κυθέρων κεῖνται τὰ *Ἀρτικύθηρα*, μικρὸν νησίδιον ὑπ' ὀλίγον κατοικοῦμένη.

Νομός Ἀρκαδίας. Ἐπισμότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Τρίπολις* ὑπὸ τὸ ὄρος Μαίναλον πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν σιδηρουργικῆς καὶ χαλκευτικῆς κτλ. γυμνάσιον, κλῖμα ὑγιεινόν, ὠραίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι Μύλων καὶ Ἄργους ὡς καὶ μέχρι Μεγαλοπόλεως καὶ 7500 κατ. παρ' αὐτὴν πρὸς Β. ἔκειντο τὸ πάλαι ἡ *Τεγέα* (νῦν Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ) καὶ πρὸς Ν. ἡ *Μαρτίρεια* (νῦν Τσιπιανὰ), πόλεις ἐπίσημοι τῆς Ἀρκαδίας. *Λεβιδιον* πρὸς Β. ἐπίσημος διὰ τὴν πρώτην ἐνταῦθα τὸ 1821 ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων. *Βαλτέτσιον* ΝΔ. τῆς Τριπόλεως ὅπου τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνες τὸ 1821 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (β). *Μεγαλόπολις* (νῦν Σινάνον), ἀρχαία ἐπίσημος πόλις τῆς Ἀρκαδίας συνοικισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, νῦν

(α) Ἐνταῦθα ἦτο καὶ τὸ νεώριον τῶν Λακεδαιμονίων.

(β) Ὅχι μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Τρίπολιν εἶναι ἡ Πιάνα, τὸ Χρυσοδίτσι καὶ ἡ Πράνα ἐπίσημοι θέσεις ἐν τῇ νῆᾳ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ.

δ' εἶναι πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας ἔχουσα 700 κατ. *Λεοντόριοι* πρὸς Ν. κώμη ὁρεινὴ παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπ' Ἀρκαδίας εἰς Μεσσηνίαν. *Δημητσάνα* (Θεισόα) πρωτ. τῆς Γορτυνίας, ἐπίσημος διὰ τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως σχολεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του (α). εἶναι δὲ πατρίς τοῦ Παλ. Πατρῶν, τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ Πατριάρχου, τοῦ κρεμασθέντος κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 2100 κατ. ἀσχολουμένων ἰδίως εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμενικὴν. *Μαγουλιάνα*, κωμόπολις ὁρεινὴ ἔχουσα 2500 κατ. ἀσχολουμένων ἰδίως εἰς τὴν ὑλοτομίαν τῶν δασῶν. *Λαγκάδια* (Τευθίς) πρὸς Β. ὁρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα περὶ τὰς 3360 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. *Στεμνίτσα* πρὸς Ν. κωμόπολις ὁρεινὴ ἔχουσα περὶ τὰς 3 χιλ. κατ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκίων καὶ φανοποιῶν. *Βυτίνα* πρὸς Α. ἔχουσα περὶ τοὺς 800 κατ. *Ζάτουνα* πρὸς Δ. κώμη ὁρεινὴ, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν βυρσοδεψικὴν.

Τῆς δὲ *Κυνουρίας* ἐπιστιμότεραι εἶναι ὁ Ἅγιος Πέτρος, ὁρεινὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Πάρνωνος, ἔχουσα ὠραίους κήπους, πολλὰ ὕδατα καὶ ὑπὲρ τὰς 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. *Καστρί* παρὰ τὸν Ἅγιον Πέτρον, κατάφυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, κωμηδὸν οἰκουμένη ἐκ 4100 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ πολλὴν κλίσιν ἐχόντων εἰς τὰς τέχνας. *Βέρβαινα*, ὁρεινὴ καὶ ποιμενικὴ κώμη καὶ παρ' αὐτὴν Δολιανὰ 3 $\frac{1}{2}$ περίπου ὥρας μακρὰν τῆς Τριπόλεως, ἔχουσα πολλὰ δένδρα, ἀξιώλογα λατομεῖα μαρμάρου καὶ περὶ τοὺς 1340 κατ. Ἀμφότεραι αὗται αἱ κῶμαι εἶναι ὀνομασταὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτεσίου καταστρεπτικὴν ἦταν τῶν Τούρκων. Ἅγιος Ἰωάννης, ὁρεινὴ κώμη ἔχουσα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ βιβλιοθήκην ἀξιώλογον. Ὑπὲρ τὰς 3 δὲ ὥρας ΒΑ. αὐτῆς κεῖται τὸ Ἄστρος ἐν τῷ εὐφύρῳ πεδίῳ τῆς Θυρέας ἐπὶ ὄρμου, ὅθεν ἐξάγονται τὰ διάφορα προϊόντα τῆς Κυνουρίας. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τὸ 1823 ἡ Β'. Ἑθνικὴ συνέλευσις. *Λεωνίδιον*, πρωτ. τῆς Κυνουρίας ἐπὶ μικρᾷ πεδιάδι καταφύτου ἀπὸ ἐλαίας, πορτοκαλεῖας καὶ ἄλλα δένδρα καὶ ἔχουσα 3750 κατ. (β).

(α) Τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐμόρφωσε τοὺς περισσότερους πολιτικούς ἄνδρας τῆς Πελοποννήσου, τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του ἐχρησίμευσεν ὡς χαρτίον πρὸς κατασκευὴν πυριτιδοβολῶν (φυσικίων) τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης εἰς τοὺς πυριτιδομύλους τῆς Δημητσάνης κατασκευάζετο τὸ πλεῖστον τῆς πυριτίδος, τῆς χρησιμεύσεως εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.

(β) Ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὰς κώμας Καστάνιτσαν, Σίταιναν, Πραστόν, Καρκαεῦνι κτλ. λαλεῖται ἐτι ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος, λεῖψανον οὖσα τῆς ἀρχαίας Δωρικῆς.

Αἰέντω Αἰγαίῳ Νῆσοι.

Νομός Εὐβοίας. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Χαλκίς*, ἀρχαία πόλις ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου παρὰ τὴν σιδηρᾶν γέφυραν, ὅπου γίνεται παλαιοῖα πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις, ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, γυμνάσιον καὶ ὑπὲρ τὰς 4600 κατ. τῶν ὑποϊωνεῖναι καὶ τινες Μωαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Ἐρέτρια (Νέα Φαρά) πρὸς Ν. ἀρχαία πόλις, νῦν συνοικιζομένη ὑπὸ τῶν Φαριανῶν. *Κάρυστος* πρὸς Ν. ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ περὶ τὰς 3100 κατ. *Κύμη* πρὸς Δ. τῆς Χαλκίδος πρωτ. ἐπαρχίας, παράγουσα πολλὸν οἶνον καὶ ὀπώρας καὶ ἔχουσα 3620 κατ. Ἐνταῦθα ἐξορύσσονται καὶ ἀξιόλογοι γαιάνθρακες. *Ξηροχώριον* πρὸς Β. κωμόπολις κατάφυτος, πρωτ. ὁμών. ἐπαρχίας ἔχουσα περὶ τὰς 2350 κατ. *Αἰδηψός* πρὸς Δ. αὐτῆς, ἔχουσα ἀξιόλογα θερμὰ ἱαματικὰ ὕδατα.

Σκόπελος νήσος με' ὁμών. πόλιν πρωτ. τῶν Βορείων Σποράδων *Σκιάθου* (2900 κατ.), *Σκύρον* (2600 κατ.) καὶ *Ἀλορήσου* (300 κατ.). ἔχει δ' αὕτη περὶ τὰς 4850 κατ. ἔδαφος εὐκαρπὸν καὶ δασώδες, καὶ ἐξάγει οἶνον, κεράσια, ἀπιδία καὶ ἄλλας ὀπώρας.

Νομός Κυκλάδων. Νῆσοι ἐπισημότεραι τοῦ νομοῦ τοῦτου εἶναι *Σύρος* (23100 κατ.) πόλις δ' αὐτῆς εἶναι *Ἐρμιόπολις* πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα 18511 κατ. γυμνάσιον, πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, ὄργανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, λαμπροὺς ναοὺς, ἀγορὰν ἀξιόλογον, βιομηχανίαν βυρσοδεψείων, σαπωνοποιεῖον, ἐμπορικὸν νηυπηγεῖον, σιδηρουργεῖον κτλ. Μετ' αὐτῆς ἐνοῦται καὶ ἡ *Ἄνω Σύρος*, κειμένη ἐπὶ ὑψώματος καὶ ἔχουσα 4500 κατ. τὸ πλεῖστον δυτικῶν. *Τήνος* νήσος (10520 κατ.) με' ὁμών. πόλιν πρωτ. ἐπαρχίας, ἔχουσαν ὑπὲρ τὰς 2000 κατ. τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ ἀξιόλογα λευκὰ καὶ πράσινα μάρμαρα. *Μύκος* νήσος τραχεῖα καὶ ἀκαρπία, ἔχουσα ὁμών. πόλιν, πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ 4600 κατ. *Ἀήλος* νήσος ἀκατοίκητος, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. *Σέριφος* νήσος ἔχουσα 2100 κατ. *Ἄνδρος* νήσος με' ὁμών. πόλιν πρωτεύουσαν ἐπαρχίας, ἔχουσαν περὶ τοὺς 1600 κατ. Ἡ νήσος ἅπασα ἔχει 18400 κατ. ἀξιόλογον ναυτικόν, γῆν καρποφόρον, παράγουσαν σῦκα, λεμόνια, βελανιδία καὶ μέταξαν. *Κέα* νήσος καὶ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3500 κατ. καὶ παράγουσα βελανιδίων καὶ οἶνον ἐξαίρετον. *Κύθρος* (Θερμιὰ) νήσος ἔχουσα 2850 κατ. καὶ θερμὰ ἱαματικὰ ὕδατα, εἰς ἃς συρρέουσι πλῆθος πασχόντων ἐκ χρονίων παθῶν. *Νάξος* νήσος (19500 κατ.), λίαν εὐπόρος παράγουσα ὀπώρας, οἶνον, ἔλαιον, βάμβακα, μέταξαν καὶ τὸ ὀρυκτὸν σμυρῖδα, καὶ ἔχουσα ὁμών. πόλιν πρωτ. ἐπαρχίας με' 2 χιλ. κατ.

Πάρος νήσος (4⁰⁰⁰ κατ.) ἔχουσα τὰ ωραιότερα τῆς Ἑλλάδος λευκὰ μάρμαρα. *Ἀντίπαρος* (πάλαι Ὀλίαντος), νήσος ἐπίσημος διὰ

τὸ ἐκ σταλακτίτου ἄντρον τῆς *Μῆλος* νήσος μὲ ὁμών. πρωτ. ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3100 κατ. θερμὰ ὕδατα, ἄλας ἀφθονον, στύψιν, θείον, ὀπωρικά, οἶνον καὶ λαμπρὸν λιμένα· οἱ δὲ Μήλιοι θεωροῦνται οἱ καλλίτεροι πρῶρες τῆς Μεσογείου. *Κίωλος* μικρὰ νήσος παρὰ τὴν Μῆλον, ἔχουσα περὶ τὰς 2100 κατ. *Σίγρος* νήσος, ἔχουσα περὶ τὰς 4300 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν. *Σίχιος* νήσος, ἔχουσα περὶ τοὺς 1000 κατ. καὶ *Φολέγανδρος* ὡσαύτως μικρὰ νήσος, ἔχουσα 930 κατ. *Ίος* νήσος, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 2450 κατ. *Ἀμοργός* εὐρύς νήσος, ἔχουσα 3200 κατ. *Θήρα* (Σαντορίνη) νήσος ἡφαιστειώδης, ἔχουσα θειῶδη καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, πορσελλάνην ἀξιολόγον, οἶνους λαμπροὺς, πεμπόμενους καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους δι' ἐμπορίαν καὶ 14850 κατ. Παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται τὸ νησιδίου *Θηρασία*, δι' ἡφαιστειῶν κλονισμῶν τῆς Θήρας ἀποσπασθεῖσα. *Ἀράφη* νήσος ἡφαιστειώδης, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 700 κατ.

Ἰόνιοι Νῆσοι.

Νομός Κερκύρας, συνιστάμενος ἐκ τῶν νήσων *Κερκύρας Παξῶν* καὶ *Λευκάδος*. Καὶ ἡ μὲν ἐπαρχία τῆς Κερκύρας συνίσταται εἰσ-
έτι ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου (75 χιλ. κατ.) καὶ ἐκ μικρῶν νήσων κειμένων ΒΑ. τῆς νήσου Κερκύρας τοῦ *Ὀθρωνοῦ*, τῆς *Ἐρικούσης* (600 κατ.) καὶ τῆς *Μαλθάκης*. Ταύτης ἐπισημότερα πόλεις εἶναι *Κέρκυρα* μὲ ὁμών. πρὸς Α. πόλιν, ἔχουσαν λίαν ὄχυρά φρούρια, εὐρύχωρον λιμένα, σημαντικὸν μετὰ τῆς Ἠπείρου ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, γυμνάσιον, σωφρονιστήριον, νοσοκομεῖον, τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ *Ἀγ. Σπυρίδωνος* καὶ 18500 κατ. ὧν περὶ τὰς 5 χιλ. εἶναι *Ἐβραῖοι*. Παρ' αὐτὴν κεῖνται τέσσαρα ἄλλα λόγου προσάστεια *Μαρτοῦκι* (4 χιλ. κατ.), *Γαρίτσα* (2100 κατ.), *Ἅγιος Ρόκος* (820 κατ.) καὶ *Ἀρεμύδης* (750 κατ.), ἥτοι τὸ ὅλον μετὰ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως 27 χιλ. κατ. *Σικεράδες*, κόμην μεσόγειος ἔχουσα 1350 κατ. *Καρουσάδες* πρὸς Β. ἔχουσα 1200 κατ. Πρὸς Ν. δὲ τῆς νήσου κεῖνται πέντε κῶμαι ἡ μία παρὰ τὴν ἄλλην *Ἅγιος Θεόδωρος*, *Ποτάμι* κλ. ἔχουσαι ἕως 2 χιλ. Κυριώτερον δὲ προϊόν τῆς νήσου εἶναι τὸ ἔλαιον, ἐξ οὗ ἐν εὐφορίᾳ περὶ τὰ 18 ἑκατ. δραχμῶν ἐν αὐτῇ εἰσάγονται (α).

Παξοὶ νήσος (3500 κατ.), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας καὶ παράγουσα μόνον ἔλαιον· ταύτης ἐπισημότερα κόμην εἶναι *Γαῖος* πρωτ. ἐπαρχ. μὲ ἀσφαλέστατον λιμένα καὶ 500 κατ.

Λευκάς νήσος (21500 κατ.), κειμένη παρὰ τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ ἐνοχυμένη μετ' αὐτῆς διὰ ῥαχίας τινός· εἶναι νήσος βουνώδης, ἔχουσα

(α) Ἡ νήσος Κέρκυρα διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας τὴν τῆς Κερκύρας, τῆς Μήλου καὶ τοῦ Ὀθωνοῦ, ἀλλ' εἰσὶ διαιρεῖται ἅπασα κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ νομάρχου Κερκύρας.

ἄμυν. πόλιν πρωτ. ἐπαρχ. γυμνάσιον καὶ 5 χιλ. κατ. Σφακιῶτες κώμη πρὸς Ν. αὐτῆς με 2500 κατ. Καρὰ πρὸς Δ. κώμη ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 2 χιλ. κατ. Προϊόντα δὲ τῆς νήσου εἶναι ἔλαιον καὶ οἶνος. Τάφος νήσος πρὸς Α. αὐτῆς ἔχουσα περὶ τοὺς 800 κατ.

Νομὸς Κεφαλληνίας. Οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (75 χιλ. κατ.), τῆς μεγαλειτέρως τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς νήσου Ἰθάκης. Καὶ τῆς μὲν Κεφαλληνίας πόλεις εἶναι Ἀργοστόλιον (Κράνιοι) πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ περὶ τὰς 10 χιλ. κατ. Αἰξούριον, πόλις ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον διατηρούμενον ἀπὸ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίτου Πετρίτση καὶ περὶ τὰς 8 χιλ. κατ. Ἅγιος Γεώργιος πρὸς Ν. κώμη ἀξιόλογος ἐπὶ Βενετῶν χρησιμεύουσα πρωτεύουσα τῆς νήσου. Ἄσος πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς νήσου, ἔχουσα ἀρχαῖον φρούριον καὶ περὶ τοὺς 1500 κατ. Πιρὰ ταύτην κεῖται ἡ πλουσιωτέρα τῶν μονῶν τῆς νήσου, ἐν ᾗ εὐρίσκειται καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἀγ. Γερσίου. Δελινάτα, κώμη ἐπὶ τῶν δυτ. ὑψωσίων τοῦ ὄρους Αἰνίου, ἔχουσα ἕως 2 χιλ. κατ. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον (α).

Τῆς δὲ νήσου Ἰθάκης (12 χιλ. κατ.), κεκμένης πρὸς Ν. τῆς Λευκάδος καὶ οὗτης ὡσαύτως βουνώδους, πόλις εἶναι Βαθὺ πρωτ. ἐπαρχ. ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον, ναυπηγεῖον, 4600 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἐξωγή, πρὸς Β. κώμη ἔχουσα περὶ τὰς 2000 κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖνται καὶ αἱ μικραὶ νῆσοι Κάλαμος καὶ Καστός (1300 κατ.).

Νομὸς Ζακύνθου. Οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Ζακύνθου (40 χιλ. κατ.) κεκμένης ἀπέναντι τῆς Ἠλείας καὶ τινων μικροτέρων καὶ ἀκατοικήτων νησιδίων. Ταύτης ἐπισημοτέρα πόλις εἶναι Ζάκυνθος πρὸς Α. πρωτ. τοῦ νομοῦ, ὡραία πόλις ἔχουσα τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὀρφανοτροφεῖον καὶ 15 χιλ. κατ. φιλοπονωτάτων καὶ μικρὰν ἐχόντων βιομηχανίαν μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφανμάτων. Πηγαδάκι ΒΔ. κώμη ἔχουσα περὶ τοὺς 1000 κατ. Πρὸς τὸ ἀκρωτήριον δὲ Κηρίον ὑπάρχουσι τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα Νάφθης Φρεάτα, ὅθεν ἤδη ἑταιρία τις Ἀγγλῶν καὶ Ἀμερικανῶν θέλει ἐξαγάγει πετρέλαιον. Ἡ Ζάκυνθος εἶναι ἡ ὡραιότερα καὶ μᾶλλον καλλιεργημένη τῶν Ἰονίων νήσων, παράγουσα ὡραίας ὀπώρας, σταφίδας καὶ ἔλαιον.

ΣΗΜ. Ἡ Ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶναι 500 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 1340000, τῶν ὁποίων 555 χιλ. κατοικοῦσι τὴν Πελοπόννησον, 329 χιλ. τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, 250 χιλ. τὰς Ἰονίους νήσους καὶ ὑπὲρ τὰς 200 χιλ. τὰς ἄλλας νήσους, πρεσβεύοντες τὴν ὁρθὴν Χριστιαν.

(α) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία, ὡσαύτως διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας τὴν τῆς Κρανταίας, Σάμης καὶ Πάλης, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς διοικοῦνται εἰσέτι ὑπὸ τοῦ νόμάρχου Κεφαλληνίας, ἐδρεύοντος ἐν Ἀργοστόλει. Αὕτη δ' ὑπῆρξε ἐν τῇ 1866 ἔτος κηκοστρεπτικὸν σεισμόν.

νικὴν θρησκείαν, διοικουμένην ὑπὸ πενταμελοῦς συνόδου ἀρχιερέων, πλὴν 20 χιλ. περίπου δυτικῶν, κατοικούντων εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰς νήσους Σύρον, Τήνον, Ναξόν καὶ Θήραν, κλ. 6 χιλ. Ἑβραίων καὶ ὀλιγίστων Μωαμεθανῶν. Πολίτευμα δ' αὐτῆς εἶναι μοναρχία συνταγματικὴ μετὰ ἐνὸς νομοθετικοῦ σώματος τῆς Βουλῆς.

Πρὸς ἀπονομὴν δὲ τῆς δικαιοσύνης καθ' ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχουσιν ἐν ἡ περισσότερα *Εἰρηροδικεῖα*, εἰς πᾶσαν δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν *Πρωτοδικεῖον* (α), εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Κέρκυραν ἀνὰ ἐν *Ἐφετεῖον*, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐτι ὁ *Ἀρειος Πάγος*, τὸ ἀνώτατον τοῦ κράτους δικαστήριον. Διὰ δὲ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις ὑπάρχουσι τέσσαρα *Ἐμποροδικεῖα* εἰς Ναύπλιον, Πάτρας, Ἐρμούπολιν καὶ Κέρκυραν. Διὰ δὲ τοὺς κακούργους εἶναι τὰ *Κακουροδικεῖα* κινητὰ δικαστήρια, τῶν ὁποίων οἱ δικασταὶ εἶναι παλῖται *Ἐρορκοὶ* καλούμενοι.

Ἡ Ἑλλάς καθ' ἐκάστην ἀναπτυσσομένη εἰς τὴν παιδείαν ἔχει πολλὰ δημοτ. καὶ Ἑλλήν. σχολεῖα· ὡσαύτως δ' εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ ἀνὰ ἐν γυμνάσιον δημόσιον, πολλὰ ἰδιαίτερα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὴν *Ῥιζάρειον* ἐκκλησιαστικὴν σχολὴν, τρεῖς ἐτι ἄλλας μικροτέρας ἐκκλησιαστ. σχολὰς τῆς Χαλκίδος, Σύρου, καὶ Τριπόλεως, τὸ διδασκαλεῖον, τὰ ὀρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, τὴν φιλεκπαιδευτικὴν ἐταιρίαν, τὸ γεωργικὸν σχολεῖον, τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ στρατιωτ. σχολεῖον τῶν εὐελπίδων καὶ τὸ πανεπιστήμιον.

Αὕτη ἔχει καὶ τινὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς· 1 τὴν ἀπὸ Πειραιῶς μέχρι Ἀθηνῶν· 2 τὴν ἀπὸ Φαλήρου μέχρι Ἀθηνῶν· 3 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Ἀμφικουρίου καὶ Κηφισίας· 4 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Θηβῶν καὶ Χαλκίδος· 5 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Μαραθῶνος· 6 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Μεγάρων, διερχομένην διὰ τῆς Ἐλευσίνας· 7 τὴν ἀπὸ Καλαμακίου μέχρι Ν. Κορίνθου· 8 τὴν ἀπὸ Ναυπλίου μέχρι Ἀργούς· 9 τὴν ἀπὸ Ναυπλίου μέχρι Τριπόλεως, καὶ τῶν περὶ αὐτῆς· 10 τὴν ἀπὸ Πύργου μέχρι Κατακόλου· 11 τὴν ἀπὸ Λαμίας μέχρι Στυλίδος· 12 τὴν ἀπὸ Σπάρτης μέχρι Κυθείου ἤδη περικομμένην· Αἱ δ' Ἰόνιοι Νῆσοι ἅπασαι ἔχουσι λαμπράς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς. Ἡ Ἑλλάς δ' ἔχει ἐτι καὶ ἡλεκτρικὸν τηλεγράφων εἰς Ἀθήνας, δι' οὗ συνδέεται μετ' ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ μετὰ τῶν πόλεων Σύρου, Κορίνθου, Αἰγίου, Πατρῶν, Τριπόλεως, Καλαμῶν, Σπάρτης, Θηβῶν, Λαμίας κτλ. καὶ νῦν κατασκευάζεται σιδηρόδρομος τὸ πρῶτον ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Πειραιῶς.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐν γένει εἰς μὲν τὰ παράλια θερμὸν, εἰς δὲ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄρεινὰς κοιλάδας εὐκραὲς καὶ ἀρσερόν, καὶ μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων ψυχρόν. Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ποικίλον· καὶ ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ἡ Ἀττικὴ εἶναι χῶμα μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ λεπτόγειος, ἀβάνους παράγουσα ὁπώρας, σῦκα,

(α) Ἡ δὲ ἔσχηματισθεῖσαν τοιαύτη ἐν Ἀμφικουρίῳ καὶ Πύργῳ.

αἶνον, ἔλαιον κτλ. καὶ μέλι ὑμῆτιον πανταχοῦ περιζήτητον, καὶ ἔχουσα κλίμα ξηρόν καὶ ὑγιεινόν· ἡ δὲ Βοιωτία εἶναι μᾶλλον πεδινή, ἔχουσα ἀφθονα ὕδατα, τόπους ἐλώδεις, γῆν λίαν εὐφροσιν καὶ κλίμα μᾶλλον νοσώδες· ἡ δὲ Φθιώτις καὶ Φωκίς εἶναι μᾶλλον ὀρειναί, ἔχουσαι καὶ ἀξιολόγους πεδιάδας, ὡς τὴν Λαμιακὴν, καὶ κλίμα μᾶλλον ὑγιεινόν, ὁ οἶτος τῆς Ἀταλάντης, ὁ καπνὸς τῆς Σούρπης καὶ αἱ ἐλαῖαι τῆς Ἀμφίσσης πολλὴν χαίρουσιν ὑπόληψιν· καὶ ἡ Αἰτωλία δὲ καὶ ἡ Ἀκαρνανία εἶναι βουνώδεις καὶ ἡ γεωργία εἶναι ἐν αὐταῖς λίαν παρημελημένη, ἂν καὶ εὐφροσύναν τινὰς ἔχῃσι πεδιάδας.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολὶς καὶ ἡ Κορινθία εἶναι μᾶλλον ὀρειναὶ παράγουσαι ἔλαιον, σταφίδας, οἶνους, καπνὸν καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἥλις εἶναι μᾶλλον πεδιναί, τὰ αὐτὰ παράγουσαι προϊόντα καὶ μάλιστα σταφίδας, ὡς καὶ τὰ ΒΔ. τῆς Μεσσηνίας, τὸ δὲ ΝΑ. αὐτῆς μέρος εἶναι μᾶλλον ὀρεινόν. Καὶ ὁ τῆς Λακωνίας δὲ νομὸς εἶναι μᾶλλον ὀρεινός, ἔχων τὸ εὐφροσύναν καὶ ὠραῖον λεκανοπέδιον, εἰς τὸ ὅποιον κεῖται ἡ Σπάρτη· παράγει δ' εἰς τὸ νότιον πλὴν τῶν ῥηθέντων προϊόντων βαλανίδιον καὶ μέταξαν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου ἔχει λαμπρὰ κόκκινα μάρμαρα. Ὁ δὲ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας ὡσαύτως εἶναι ὀρεινός, ἀλλ' ἔχει καὶ μαγευτικὰς τινὰς πεδιάδας· κυρίως ὅμως ἡ χώρα εἶναι γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ.

Τῶν δὲ νομῶν τῶν νήσων τῆς μὲν Εὐβοίας ἡ χώρα εἶναι λίαν εὐφροσιν, διάφορα παράγουσα προϊόντα. Ἐνταῦθα δ' ὑπάρχουσι γαϊάνθρακες καὶ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου συμβαίνει καθ' ἐκάστην παλίρροια. Αἱ δὲ Κυκλάδες εἶναι μᾶλλον πετρώδεις καὶ ἐλάχιστοι αὐτῶν εὐφροσι· πολλοὶ δ' ἔχουσι γῆν ἡφαιστειώδη· οἷον ἡ Θήρα, ἡ Μήλος κτλ. θερμὰ ὕδατα, ὀρυκτὰ, οἶνους ἐξαιρετοὺς κτλ. καὶ κλίμα εὐκραὲς καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δὲ κλίμα τῶν Ἰονίων νήσων εἶναι θερπνόν καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸ ἔδαφος ἐν γένει ὀρεινόν καὶ πετρώδες, ἐν δὲ τῇ Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ ὑπάρχουσι καὶ τινες πεδιάδες· εἶναι δ' εὐφροσύναν παράγον σταφίδας, οἶνον, ἔλαιον, μέταξαν, ὀπώρας κτλ.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ θέσιν προσφορῶτατην διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἤρξατο ν' ἀναπτύσσεται καὶ μικρὰ βιομηχανία, οἷον ἡ μεταξουργία, ἡ ἀγγειοπλαστική, ἡ νηματοποιΐα, ἡ βυρσοδεψικὴ τέχνη, ἡ καθεκτοποιΐα, ἡ σιδηρουργία, ἡ γλυπτική, ἡ ξυλουργική, ἡ ξυλογραφία, ἡ λιθογραφία κτλ.

Αἱ πρόσδοι αὐτῆς καὶ τὰ ἔξοδα ἴσα ὄντα εἶναι περὶ τὰ 32 ἐκατ. δραχ. τὸ δημόσιον χρέος 180 ἐκατ. ὁ δὲ στρατὸς τῆς ξηρᾶς 14500· ἀλλ' ἀπὸ τῆς 86ριανῆς ἐπαναστάσεως ἤρξατο ἡ σύστασις τῆς ἐθνοφυλακῆς, ἥτις καλῶς καταρτισθεῖσα θέλει ὑπερβῇ τὰς 250 χιλ. Τὸ πολεμικὸν αὐτῆς ναυτικὸν εἶναι εἰσέτι ὀλίγου λόγου ἄξιον, τὸ δ' ἐμπορικὸν συνίσταται ἐκ τετρακισχιλίων πλοίων ἱστιοφόρων καὶ ἑνδεκα ἀμωπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀμωπλοικῆς ἐταιρίας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μήκ. Α. $43^{\circ} 24' - 27^{\circ} 20'$.

Πλάτ. Β. $39^{\circ} - 48^{\circ} 20'$.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Δαλματίας, τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται νῦν εἰς 10 ὄχι ἀκριβῶς διακεκρυμένα τμήματα (α), κάλλιον δὲ καὶ φυσικώτερον διαιροῦμεν αὐτὴν εἰς 10 τμήματα τὴν Θεσσαλίαν πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ἡπειρον καὶ Ἀλβανίαν ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδορίαν πρὸς Β. τῆς Θεσσαλίας, τὴν Θράκην πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας, τὸ Μαυροβούνιον ΒΑ. τῆς Ἀλβανίας, τὴν Βοσνίαν ΒΑ. τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Σερβίαν πρὸς Α. τῆς Βοσνίας, τὴν Βουλγαρίαν πρὸς Β. τῆς Θράκης, τὴν Βλαχίαν μετὰ τῆς Μολδαβίας πρὸς Β. τῆς Βουλγαρίας, τὰς νήσους τὰς εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Τουρκίας εἶναι συνέχεια τῶν Ἰουλικῶν λεγομένων Ἀλπεων, καὶ δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς Δυτικά, Ἀνατολικά καὶ Κεντρικά ὄρη.

Καὶ Δυτικά μὲν εἶναι 1 αἱ Δυναρκαὶ ἄλπεις ἢ τὰ ὄρη τῆς Βοσνίας καὶ Κροατίας, τὰ ὄρη τῆς Πελαγονίας καὶ ὁ Σκάρδος, οὗ ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶναι ὁ Ὄρηλος 2 τὰ ὄρη τῆς Ἐρζεγοβίνης, τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Ἀλβανίας 3 τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου ἤτοι τὰ Κεράυνια, ὁ Τόμαρος, ἡ Πίνδος, καὶ ἡ σειρά τοῦ Μακρονόρου.

Ἀνατολικά δέ 1 ἡ Ροδόπη πρὸς Δ. τῆς Θράκης καὶ ὁ Αἶμος (νῦν Βαλκάνια) μετὰ τὴν Θράκην καὶ Βουλγαρίαν, ἐκτεινόμενος μέχρι τοῦ Εὐξείνου 2 αἱ Τρανσυλβανικαὶ ἄλπεις.

Κεντρικά δέ 1 τὰ ὄρη τῆς Σερβίας 2 τὰ ὄρη τῆς Μακεδορίας, ἐν οἷς τὸ Παγγαῖον καὶ τὰ τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου (Ἄθως ἢ Ἅγιον Ὄρος) 3 τὰ τῆς Μοισίας πρὸς Β. τῶν Μακεδονικῶν ὀρέων 4 τὰ τῆς Θεσσαλίας ὁ Ὀλύμπος (9000 πόδ.) καὶ τὰ Καμβούνια πρὸς Β. τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος, ἡ Ὄσσα (Κίσσαβος νῦν) καὶ τὸ Πήλιον πρὸς Α.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Κρήτῃ μία σειρά ὀρέων ὑπάρχει τὰ ὄρη τῆς Ἰδης.

Πεδιάδες δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐπισιρότ. εἶναι εἰς τὴν α-

(α) Ἡ νῦν διαίρεσις αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης εἶναι εἰς 10 τμήματα ἢ πασαλίκια τὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως, τῆς Σιτιστρίας, Βιδινίου, Νύσσης, Σκοπίας, Βοσνίας, Βιτωλίων, Ἰωαννίνων, Θεσσαλονίκης καὶ Κρήτης.

νατολικήν ὑπώρεικον τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς ἡ πεδιάς τῆς Κροατίας, τῶν Βιτωλλῶν, τοῦ Κριτσόβου καὶ τῆς Καλκαρδέλης, εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Σκάρδου ἡ πεδιάς τῆς Πρισερένης καὶ τῆς Πικαρίας. Ἐντὸς δὲ τῶν Βοσνικῶν ὁρέων αἱ πεδιάδες τοῦ Σεραϊῆβου, Τραυτίκου καὶ ἡ Παροικὴ ἔτι πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν ἡπειρωτικῶν ὁρέων ἡ τοῦ Ἀργυροκάστρου, τοῦ Αὐλῶτος, ἡ Ἀμβρακική, ἡ τῶν Ἰωαννίκων καὶ ἡ τῆς Κορίνθου, καὶ πρὸς Β. τοῦ Τομάρου ἡ τοῦ Βερατίου. Ἐντὸς δὲ τῶν Ἀλβανικῶν ὁρέων κεῖται ἡ πεδιάς τῆς Σκόδρας, καὶ τῶν Ἑρζεγοβινικῶν ἡ Ναρωνικὴ πεδιάς. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ρυδόπης κεῖνται αἱ πεδιάδες τῶν Σερρών καὶ τοῦ Αραβήσκου, πρὸς Β. αὐτῆς αἱ πεδιάδες τῆς Δουβρίτης, τοῦ Σαρκοβίου καὶ τῆς Φιλίππουπόλεως, καὶ πρὸς Α. ἡ τῆς Ἀδριανοπόλεως. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Αἴμου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τῆς Σούμλας, τοῦ Σελβίου κλ. καὶ ἔτι βορειότερον ἡ Βλαχικὴ πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν Σερβικῶν ὁρέων κεῖται ἡ Ναρική πεδιάς, ἡ τῆς Σοφίας, τῆς Νύσσης κλ. Μεταξὺ δὲ τῶν Μακεδονικῶν ὁρέων κεῖται ἡ ἐκτεταμένη Μακεδονικὴ πεδιάς, καὶ μεταξὺ τῶν Θεσσαλικῶν ἡ Θεσσαλικὴ καὶ ἡ στενωτάτη κοιλὰς τῶν Τεμπῶν.

Ποταμοὶ τῆς Τουρκίας ἐπισημότεροι εἶναι εἰς τὴν Βοσνίαν ὁ Νάρων πηγάζων ἐκ τῶν Βοσνικῶν ὁρέων εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Δρίλω, ὅστις δύο ἔχει πηγὰς τὴν μὲν ἐκ τῆς λίμνης Ὀχρίδος, τὴν δ' ἐκ τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς, καὶ ὁ Ἀῶος (Βγιούσα) ἐκ τῆς Πίνδου πηγάζων ἐκβάλλει ὡς καὶ οἱ ῥηθέντες εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Εἰς τὴν Ἠπειρον ὁ Καλάμας (Θάμισ), ὅστις ΝΑ. ἐν αὐτῇ ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, καὶ ὁ Ἀραχθός, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον· ἐν δὲ τῇ Θεσσαλίᾳ ὁ Πηνειός, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου καὶ διὰ τῶν Τεμπῶν ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὡσαύτως δ' ἐν Μακεδονίᾳ ὁ Ἀξιός (Βαρδάρ) ἐκ τοῦ Σκάρδου πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον, καὶ ὁ Στρυμὼν ἐκ τοῦ Παγγαίου ὄρους πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον.

Εἰς τὴν Θράκην ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα), ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ρυδόπης καὶ τοῦ Αἴμου ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴνου.

Εἰς τὸ βόρειον τῆς Βουλγαρίας καὶ Σερβίας ὁ Δούναβις, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Εὐρώπης καὶ ῥέων πρὸς Α. ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον διὰ τριῶν κυριωτέρων στομάτων. Τοῦτου παραπύταμοι ἐπισημότεροι εἶναι εἰς τὴν Σερβίαν ὁ Σαῦος καὶ ὁ Μοραῶς, εἰς τὴν Βλαχίαν ὁ Ἀλούτας, καὶ εἰς τὴν Μολδαύαν ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προῦτος.

Αἶμαι δ' αὐτῆς ἐπισημῶτ. εἶναι εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἡ τῆς Σκόδρας

(Λαβειάτις), ἡ Ὀχρις (Λουχιδός), ἡ τῶν *Ίωαννίνων* ἐν Ἠπειρῷ, ἡ Ὄρεσιὰς, ἡ *Κερκιτίς* καὶ ἡ *Βόλβη* εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ ἡ *Ρασέλιμη*, ἡ μεγαλειτέρα ἀπασῶν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

ΘΡΑΚΗ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Κωνσταντινούπολις* (Βυζάντιον), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Τουρκίας πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ἑπτὰ λόφων ἐκτισμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 5 λεύγ. περίμετρον, εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρὰν ἐξωτερικὴν θέαν καὶ μετὰ τῶν προαστείων ἐν ἑκατομ. κατ. Ἑλλήνων, Τούρκων, Ἑβραίων, Ἀρμενίων καὶ ἄλλων διαφόρων ἐθνῶν. Αἱ καλλιτέραι αὐτῆς συνοικίαι εἶναι ὁ *Γαλατὰς*, τὰ *Πέρα* καὶ τὸ *Σταυροδρόμιον*, ὅπου κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς εἶναι στεναί, ἀκατόνιστοι καὶ ἀκάθαρτοι καὶ αἱ πλείσται τῶν οἰκοδομῶν ξύλιναι, ἃν καὶ μετ' ἄλλεπαλλήλους πυρκαϊᾶς ἐκτίσθησαν ἐσχάτως καὶ λαμπραὶ λίθιναι οἰκοδομαί· ἔχει δὲ διάφορα ἀνάκτορα, ὡς καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν ἡγεμόνων, πολλὰ τσαμιά, οἷον τὸ τοῦ Ἀχμέτ Γ'. ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἵπποδρομίου καὶ τὴν *Ἀγίαν Σοφίαν* ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ κτισθεῖσαν, πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς, πλῆθος σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων, συντηρουμένων ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων κτλ. Ἐν δὲ τῇ Προποντίδι ὑπάρχουσι νῆσοι τερπναί, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι εἶναι ἡ *Χάλκη*, ἔχουσα ἱερατικὴν καὶ ἐμπορικὴν σχολήν, ἡ τοῦ *Πρίγγηπος*, ἡ *Ἀντιγόνη* καὶ ἡ τοῦ *Μαρμαρά* (Προκόνητος).

Καλλιπόλις εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν μαροκινῶν δερμάτων καὶ 20 χιλ. κατ. Ταύτην πρώτην τὸ 1353 οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Εὐρώπην πατήσαντες ἐκυρίευσαν. *Ἀῖος* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 8 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν ἀλιεῖαν τῶν καπνιστῶν αὐτῆς ἰχθύων. *Ἀδριανούπολις* παρὰ τὸν Ἑβρον, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Τουρκίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως ἔχουσα 150 χιλ. κατ. ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ μικρὰν βιομηχανίαν (α). *Φιλιππούπολις* ΒΔ. τῆς ἀνωτέρω παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν ὑφασμάτων, ἡλεκτρικὸν τηλεγραφὸν συνδεδόντα τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βιέννης, εὐφροσύνατην πεδιάδα καὶ 60 χιλ. κατ. *Σέλιμνος* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βουλγαρίας, ἐμπορικὴ πόλις καὶ βιομηχανὸς μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων), ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

Παρὰ τὴν Θράκην κεῖνται τέσσαρες νῆσοι τῆς Τουρκίας ἡ *Θάσος*, ἡ *Σαμοθράκη*, ἡ *Ίμβρος* καὶ ἡ *Ἀῖμος*, ἥτις εἶναι ἔτι καὶ ἡραιωσιώδης· εἶναι δ' ἀπασαι ὄρεσιναι καὶ ἔχουσι περὶ τὰς 30 χιλ. κατ.

(α) Αὕτη ἐχρημάτισε πρωτεύουσα τῶν Τούρκων μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Θεσσαλονίκη* εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, ὁχυρὰ εὐλίμενος καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις εἶναι Ἕλληνες καὶ Τούρκοι, οἱ δ' ἐπίλοιποι Ἑβραῖοι, ἔτι δὲ καὶ ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ σχολεῖα. *Βέρροια* πρὸς Δ. τῆς ἀνωτέρω, καὶ πρὸς Β. αὐτῆς *Νιόουσα*, παράγουσα οἶνον μαῦρον ἀξιόλογον. *Σιάτιστα* πρὸς Δ. πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. *Κοζάνη* πρὸς Α. αὐτῆς με 6 χιλ. κατ. ἀμφότεραι ἔχουσιν Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἀξιολόγους βιβλιοθήκας. *Βιτώλια*, μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα περὶ τὰς 50 χιλ. κατ. ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ καλὴν βιομηχανίαν μαλλίνων (ἀμπάδων καὶ σαγηνικίων) ὑφασμάτων. *Καστορία* πρὸς Δ. αὐτῆς παρὰ τὴν Ὀρεστιάδα λίμνην ἐνταῦθα λαλεῖται ἡ Ἑλληνική, ἐν ᾧ οἱ περὶ λαοὶ εἶναι Ἀλβανοὶ· ἔχει δ' ἔτι Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, καὶ οἱ ἰχθὺς τῆς λίμνης τῆς λίαν φημίζονται. *Περλεπές*, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 25 χιλ. κατ. *Βελεσσά* παρὰ τὸν Ἀξιὸν πρὸς Β. τοῦ Περλεπέ, ἔχουσα Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ 15 χιλ. κατ. Παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀξιοῦ κεῖται ἡ *Σκοπία* πρωτ. ὁμωνύμου ἐπαρχίας. *Κρούσοβο* πρὸς Β. τῶν Βιτωλίων, ἔχουσα Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 15 χιλ. κατ.

Κοριτσά ἐν ταῖς μεθορίois Ἀλβανίας καὶ Μακεδονίας ἔχουσα 15 χιλ. κατ. ἀξιόλογον Ἑλληνικ. καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ παρθενωγορεῖον. Πρὸς Δ. ταύτης κεῖται ἡ *Βοσκόπολις*, πατρίς τοῦ ὁμογενοῦς Σίνα, ἐν ᾗ ἀπὸ τοῦ 1750 συνεστήθη καὶ ταχέως κατεστράφη Ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον. *Ὀχρίς* (Λυχινιδὸς) ἐπὶ ὄρων. λίμνης, ἀρχαία πόλις ἔχουσα ἤδη Ἑλλην. καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. *Σέρραι* ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος ἐν εὐφωρατῇ πεδιάδι, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ μικρὰν βιομηχανίαν. Πρὸς δὲ τὰ ΝΑ. αὐτῆς κεῖται ἡ *Χαλκιδική* χερσόνησος καὶ τὸ ὄρος *Ἄθως* (Ἅγιον ὄρος), ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων καὶ ἔως 6 χιλ. μοναχῶν, ζώντων διὰ τῆς γεωργίας καὶ μικρὰς βιομηχανίας ξυλουργικὸν καὶ ἄλλων ἔργων.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Λάρισα* παρὰ τὸν Πηνειὸν πρωτ. τῆς Θεσσαλίας, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Τύρναβος* πρὸς Δ. ταύτης, ὀνομαστὴ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑράσματά της καὶ νῦν διὰ τοὺς στρατῶνάς της. *Καλαμπάκα* (Σταγοί), ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν. Παρ' αὐτὴν κεῖνται τὰ *Μετέωρα*, ἀρχαία Βυζαντινὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων. *Τρίκαλα*, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. *Φάρσαλος*, ἀρχαία πόλις παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐνίκησε

τὸν Πομπήϊον (48 π. Χ.) καὶ κατέστρεψε τὴν Ῥωμ. δημοκρατίαν. Φεραί (νῦν Βαλεστίνον), πατρίς Ῥήγα τοῦ Φεραίου τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἀνατολικῶς δὲ τοῦ Πηλίου ὄρους κεῖνται τὰ χωρία τοῦ Βώλου, συνιστάμενα ἐξ 24 χωρῶν, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἅπαντες εἶναι Ἕλληνες, ἀσχολούμενοι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον καὶ ἔχοντες πολλὰ ἀλληλοδιδασκτικὰ καὶ Ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐπισημότεραι τούτων κῶμαι εἶναι αἱ Πορταριά, Μακρονίτσα καὶ Ζαγορά ἐπὶ τῶν ὑπωρείων τοῦ Πηλίου, ἔχουσαι ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ καὶ ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα. Βῶλος (Παγασαί) εἰς τὸν Παγασσητικὸν κόλπον, ἔχουσα λιμένα ἀξιόλογον, ἐξ οὗ ἐξάγονται ἔλαιον, γεννήματα, διάφοροι μεσημβρινοὶ καρποὶ κτλ.

ΗΠΕΙΡΟΣ. Τῆς Ἠπείρου κειμένης πρὸς Δ. τῆς Θεσσαλίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι Ἰωάννινα ἐπὶ ὁμῶν. λίμνης πρωτ. τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, ὥραϊα προάστεια, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 30 χιλ. κατ. (α). Ταύτης ΒΔ. κεῖνται τὰ Ζαγοροχώρια 44 τὸν ἀριθμὸν, κατοικοῦμενα ὑπὸ 20 χιλ. κατ. Ἑλλήνων, ἀσχολουμένων εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸ ἐμπόριον. Μέτσοβον ἐπὶ τῆς διόδου τῆς ὁδοῦ ἐκ Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἠπείρον, ὁρεινὴ πόλις ἔχουσα Ἑλλ. ἀλληλοδ. καὶ κοραίων σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. Ἀργυροκάστρον, μετόγειος πόλις πρὸς Δ. τῶν Ἰωαννίνων, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. Δέλβινον, πρωτ. τῶν Χειμαριωτῶν. Καλαρόται ΝΑ. τῶν Ἰωαννίνων, πλουσία ἐπὶ τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως πόλις ὑπὸ Βλάχων λίαν φιλελλήνων κατοικουμένη. Παραμυθία, πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων πρωτ. τῶν Τσαμιδίων. Πάργα (Τορόνη) ἐπὶ ἀποτόμου παραχλασίου ἄκρας ἀπεναντι τῶν Παζῶν ΝΑ. ταύτης κεῖται ἡ μυθικὴ λίμνη Ἀχερουσία καὶ ὁ παταμὸς Ἀχέρων. Σοῦλι ΝΑ. τῆς Παραμυθίας, διάστημα διὰ τὴν ἀνδρίαν τῶν κατοίκων τῆς (β). Πρέβεζα (Νικόπολις) εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ 8 χιλ. κατ. Ἄρτα ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου, ἔχουσα φρούριον, μικρὸν ἐμπόριον καὶ ἀξιόλογον Ἑλλ. σχολεῖον.

Τῆς δὲ Ἀλβανίας, κειμένης πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου, ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι Αὐλῶν παράλιος πόλις. Βεράτιον, μεσόγειος πόλις ἔχουσα 17 χιλ. κατ. Δουράτσον (Δουράχιον, Ἐπιδάμνος), ὄχυρά, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 9 χιλ. κατ. Σκόδρα ἐπὶ τῆς ὁμῶν.

(α) Οἱ Ζωσιμάδαι, Καπλάναι, Ἀσώπιοι, Γεννάδιοι εἰσὶ γέννημα τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄλλων τῆς Ἠπείρου πόλεων, εὐεργετήσαντες πολυτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

(β) Τὸ Σοῦλι καὶ τὰς μὴ ἐν τῷ ἰδίῳ χάρτῃ τῆς Τουρκίας ὑπαρχούσας πόλεις ἴδε ἐν τῇ Ἠπείρῳ τῇ ἐν τῷ χάρτῃ τῆς Ἑλλάδος.

λίμνης, ὄχρὰ πόλις καὶ πρωτ. ἰδίως τῆς Ἀλβανίας. ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ χυτήρια ὀπλῶν.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ χώρα ὀρεινὴ πρὸς Β. τῆς Ἀλβανίας, εἶναι ἡγεμονία ὑποτελὴς εἰς τὴν Τουρκίαν, διοικουμένη ὑπὸ πρίγγιππος καὶ γερουσίας καὶ ἔχουσα πρωτ. τὴν κώμην *Κεττίρη*. Οἱ Μαυροβουνιώται εἶναι λαὸς συγγενὴς καὶ ὁμόγλωσσος τῶν Σέρβων, πρεσβεύων τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν· ἐνασχολούμενος δ' εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν τῆς περιορισμένης χώρας του φημίζεται διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν λιτότητα τῆς διαίτης του. Ἀπασα δ' ἡ στρατιωτικὴ ἐν πολέμῳ αὐτοῦ δύναμις λογίζεται περὶ τὰς 15—20 χιλ.

ΒΟΣΝΙΑ. Ταύτης, συνισταμένης ἐκ τῆς ἰδίως *Βοσνίας*, τῆς *Τουρκικῆς Κροατίας* καὶ τῆς *Ερζεγοβίνης*, ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Βόσνα Σεράιον*, ὄχρὰ καὶ βιομήχανος πόλις ἔχουσα 61 χιλ. κατ. τὸ πλεῖστον Τούρκων. *Γραύνικον* πρωτ. τῆς Βοσνίας καὶ *Σκόρνικον* (Ἀργεντίνα) πρὸς τὴν Σερβίαν. Ἀμφότεραι εἶναι ὄχρα πόλεις, ἔχουσαι ἀνὰ 25 χιλ. κατ. *Βανιαλοῦκα* εἰς τὰ βόρεια τῆς Βοσνίας, λίαν ὄχρὰ πόλις. *Μοστάρ* καὶ *Τρέβερ* πόλεις τῆς Ερζεγοβίνης, ἔχουσαι ἐκάστη περὶ τὰς 16 χιλ. κατ.

ΣΕΡΒΙΑ (Ἄνω Μοισία). Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Βελιγράδιον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχρὰ πόλις τῆς Σερβίας ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Σεμένδρι* ΝΑ. ἀρχαία αὐτῆς πρωτ. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μοραίου καὶ τοῦ Δουνάβεως, ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ 42 χιλ. κατ. *Κραγονέβσα*, μεσόγειος πόλις καὶ ἐνίοτε ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Νύσσα* ἐπὶ κλάδῳ τοῦ Μοραίου, ὄχρὰ πόλις τῆς Σερβίας.

ΣΗΜ. Οἱ Σέρβοι ἀνατολικοὶ ὄντες ὀρθόδοχοι καὶ ἰδίαν λαλοῦντες γλῶσσαν φημίζονται διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ φιλοπατρίαν των· διοικούνται δ' ἀπὸ τοῦ 1801 ὑπ' αὐτόχθονος διαδοχικοῦ ἡγεμόνος, ἀναγνωριζομένου ὑπὸ τοῦ σουλτάνου καὶ ὑπὸ γερουσίας. Ἰδίαι δ' αὐτῶν ἐπιτεδεύματα, ὀρεινῆς οὐσῆς τῆς χώρας των, εἶναι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἀπερίντων δασῶν των· ὁ δὲ στρατὸς αὐτῶν ἐν ὅρῳ πολέμου υπερβαίνει μετὰ τῆς ἐθνοφυλακῆς τὰς 400 χιλ.

ΒΟΥΓΑΡΙΑ (Κάτω Μοισία). Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Σόφια*, ὄχρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις εἰς τὰς ὑπώρειάς τοῦ Αἴμου, ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Τύρναβος* ἐπὶ βράχῳ ἐκτισμένη, λίαν ὄχρὰ πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Βιθδίνιον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως πρωτ. τῆς Βουλγαρίας, ὄχυρωτάτη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 20 χιλ. κατ. τὸ πλεῖστον Μωχμεθανῶν. *Σιλίστρα* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχρὰ πόλις μὲ 20 χιλ. κατ. κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ εἰς μνήμην τῶν κατὰ τῶν Δακῶν νικῶν του. *Σίστοβον* καὶ *Ρουτσούκιο*, ὄχρα καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. *Σούμλα* πρὸς τὸν Αἴμον, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Βάρνα* εἰς τὸν Εὐξει-

νον ἔχουσα φρούριον, λιμένα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, Ἑλληνικά καὶ ἀλλοδ. σχολεῖα καὶ 16 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Οἱ Βούλγαροι Σλαβικῆς ὄντες καταγωγῆς εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καὶ πολλοὶ ἔτι μωσιμεθανοί, τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν λαλοῦντες. Ἴδιον δ' αὐτῶν ἐπάγγελμα εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία.

ΗΓΕΜΟΝΙΑΙ Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Τούτων τῆς μὲν Βλαχίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Βουκουρέστιον* πρωτ. αὐτῆς, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ἀκαδημίαν, ὠρχίους περιπάτους καὶ 130 χιλ. κατ. *Κραϊῶβα*, ἡ δευτέρα πρὸς Δ. αὐτῆς πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Γιούργεβορ* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Ἰβραῖλα* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶναι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, δύο λαμπρὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τῶν συντηροῦντες Ἕλληνας ἐκπαιδευτήρια. Τῆς δὲ Μολδαβίας *Ἰάσιον* πρωτ. αὐτῆς ἔχουσα 60 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων ἰδίως εἰς τὸ ἐμπόριον. *Γαλάτσιον*, ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ἰδιωτικὸν Ἑλληνικὸν λύκειον καὶ 20 χιλ. κατ. *Ρωμανὸν* καὶ *Οκνα* ἐπὶ τοῦ Σερέτου ἐπίσημοι πόλεις τῆς Μολδαβίας. *Ισμαήλιον* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, ἐμπορικὴ πόλις.

ΣΗΜ. Καὶ οἱ Βλάχοι καὶ οἱ Μολδαβοὶ ἀνήκοντες σχεδὸν ἅπαντες εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν συστηθεῶν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτικῶν ἀποικιῶν, διατηροῦντες τὸ πλεῖστον τῶν λέξεων τῆς Λατινικῆς γλώσσης. Οὗτοι δ' ἀπὸ τοῦ 1838 διοικοῦνται ὑφ' ἐνὸς ἡγεμόνος ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγομένου καὶ ἀναγνωριζομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καὶ ὑπὸ μιᾶς βουλῆς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἔθνους καὶ συνερχομένης ἐν τῇ μεταξὺ τῶν δύο ἡγεμονιῶν πόλει Φωζάνῃ, ἡ δὲ ἡγεμονία ἐδρεύει ἐναλλάξ ἐν τε τῇ Βουκουρεστίῳ καὶ τῇ Ἰασίῳ.

ΚΡΗΤΗ εἰς τὴν Μεσόγειον, νῆσος εὐφορωτάτη καὶ ὠραία, ἔχουσα περὶ τὰς 300 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ἔλαιον, μέλι, κάστανά, τυρόν, πορτοκάλια, ὠρεῖον σαπώνιον, βυλανίδιον, μέταξαν κτλ. Ἐπισημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις εἶναι *Κάστερον* (Ἡράκλειον), ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου λίαν ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Χανία* (Κυδωνία) εἰς τὰ ΒΔ. ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 12 χιλ. κατ. εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς νήσου. *Ρέθυμνον*, ὄχυρά καὶ παράλιος πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. Παρὰ τὴν Κυδωνίαν σῶζονται τὰ εἰσέπια τῆς ἀρχαίας πόλεως *Κνωσσοῦ*, παρὰ δὲ τὴν εἰς τὰ μεσόγεια κώμην *Ἄγιοι Δέκα* ὑπάρχουσι τὰ εἰσέπια τῆς *Γόρτυρος*, καὶ παρ' αὐτὴν τὰ εἰσέπια τοῦ *Λαβυρίνθου*. Ἐπὶ δὲ τῶν *Λευκῶν* καλουμένων αὐτῆς ὄρεων κατοικοῦσιν οἱ μάχμοι *Σφακιανοί*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιρρ. τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶναι 4188 τετ. μρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 15 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν 1 ἑκατ. εἶναι Τούρκοι. Τούτων 1800000 κατοικοῦσι τὴν Θράκην, 2700000 τὴν Μακεδονίαν (Ῥούμην) καὶ

τὴν Θεσσαλίαν, 1200000 τὴν Ἀλβανίαν, 120000 τὸ Μαυροβούνιον, 1 ἑκατ. τὴν Βοσνίαν, 3 ἑκατ. τὴν Βουλγαρίαν, 1 ἑκατ. τὴν Σερβίαν, 2 ἑκατ. τὴν Βλαχίαν, 2400000 τὴν Μολδαυίαν, 350 χιλ. τὰς νήσους (α).

Διοικεῖται δὲ ὑπὸ μονάρχου ἀπολύτου τοῦ Σουλτάνου, δημοσιεύσαντος τὸ 1856 καὶ χάριν ἰσοπολιτείας δι' ἅπαντας τοὺς ὑπικούς του· ἀλλ' ἡ Σερβία, ἡ Βλαχία μετὰ τῆς Μολδαυίας καὶ τὸ Μαυροβούνιον εἶναι ὑποτελεῖς μόνον, ὡς εἵπομεν, χῶραι εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ διοικοῦνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διοικοῦνται ὑπὸ πασάδων τριῶν τάξεων, ὑπὸ διοικητῶν, οὓς καϊμακάμας λέγουσι, καὶ ὑπὸ ἐπαρχῶν. Οὗτοι ἐν ταῖς ἑδραῖς των συγκροτοῦσι διοικητικὰ συμβούλια ἐκ Χριστιανῶν, Τούρκων καὶ ἐνισχυοῦ Ἑβραίων, ἐν οἷς λαμβάνει πάντοτε μέρος καὶ ὁ ἐκάστοτε τοῦ τόπου ἀρχιερεὺς. Ἐκάστου δὲ συμβουλίου προεδρεῖ ὁ ἡγεμὼν, ὅστις καὶ διοικεῖ τὰ τῆς ἐπαρχίας.

Θρησκείαι δ' ἐπικρατοῦσαι εἶναι ἡ Μωαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ὀρθόδοξος· ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Καθολικῶν, ἡ τῶν Δικαμαρτυρομένων, ἡ τῶν Ἀρμενίων καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔχουσι μικράν τινα εἰς τὰς πόλεις ἐξάσκησιν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πλὴν τῶν ὀρεινῶν τόπων εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶναι μὲν ὀρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πεδιάδας εὐφοροτάτας παραγούσας γεννήματα, οἶνον, ἔλαιον, τυρόν, μέλι, κηρίον κτλ. καὶ τρεφούσας ἐν Βοσνίᾳ, Σερβίᾳ, Βλαχίᾳ, Μολδαυίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ πλῆθος ποιμνίων μάλιστα αἰγῶν, προβάτων, ἵππων, βῶν, χοίρων κλ.

Ἡ βιομηχανία εἶναι ἐν αὐτῇ εἰς τὰ σπάργανα, ὑπαρχόντων μόνον ἐν Ἀλβανίᾳ ὀπλοποιεῖαν καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἐργαστασίαν μαλλίνων ὑφανσμάτων (ἀμπάδων καὶ σαγχικίων), μαλλίνων περιποδίων (τσουραπίων) καὶ νημάτων. Τὸ δ' ἐμπόριον τό τε ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν εἶναι ἐνεργόν, γινόμενον πρὸ πάντων διὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐξάγονται δ' ἐκ τῆς Τουρκίας ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, ἄλας, δέρματα, αἰγιότριχες, ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως χρωματισμένα νήματα κτλ. ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ ὅχι ἐνεργά.

Ἡ παιδεία εἰς τὴν Τουρκίαν εἶναι ὀλίγον προχωρημένη, διότι τὰ μὲν Τουρκικὰ σχολεῖα εἶναι μόνον γραμματοδιδασκαλεῖα, ὡς καὶ τὰ τῆς Σλαβικῆς καὶ Βλαχικῆς φυλῆς, ἀν καὶ οἱ Βλάχοι συσταίνωσιν ἤδη

(α) Ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἶναι κατὰ τὸν Μ. (Boné la Tourquie d'Europe) καὶ κατὰ τὸν Μ. Α. Ubicini (lettres sur la Tourquie — Paris 1853), ὁ ἐπίσημος αὐτῶν δοθεὶς πληθυσμὸς τῆς Τουρκίας ὑπὸ τῆς Ὑψ. Πύλης, ὁ ὅστις φαίνεται ἐν μέρει ὑπερβολικός. Ἄν δ' εἰς τοῦτον προστεθῇ καὶ ὁ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ κτήσεων ὑπερβαίνει τότε ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς τὰ 36 ἑκατ. κατ.

ἀκαδημίαν ἐν Βουκουρεστίῳ. Μόνοι δὲ οἱ Ἕλληνες, ὅπου καὶ ἂν κατοικῶσιν, ἔχουσι παντοῦ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια καὶ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ γυμνάσια.

ΙΤΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 30° 50' — 16° 12'

Πλάτ. Β' 37° 56' — 46° 36'

Ἡ Ἰταλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Ὅρη τῆς Ἰταλίας εἶναι 1 αἱ Ἀλπεις πρὸς Β. ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶναι τὸ *Λευκὸν ὄρος* (4795 μέτρ.) 2 τὰ Ἀπέννινα (2410 μέτ.), τὰ ὅποια κατὰ μῆκος διασχίζοντα ὅλην τὴν Ἰταλίαν σχηματίζουν παρὰ τὴν παραλίαν μικρὰς πεδιάδας καὶ τὴν μεγάλην *Λομβαρδικὴν πεδιάδα*, ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Πρὸς νότον δὴ τούτων ὑψοῦται μεμονωμένως τὸ ἡραίστειον *Οὐβερούβιος* (950 μέτ.), τὸ ὅποιον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερεῖνγεται καὶ ἐπιφέρει εἰς τὰς περὶ οὐκ οὐκόμενης χώρας μεγάλας καταστροφάς.

Καὶ ἡ *Σικελία* δὲ σκεπάζεται ὑπὸ ὄρεων, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶναι τὸ ἡραίστειον *Αἴτνη* (2760 μέτ.), ἐπιφέρον καὶ αὐτὸ ὅταν ἐξερεῖνγεται μεγάλας καταστροφάς· ἔχει δὲ καὶ μικρὰς πεδιάδας, ὡς τὴν *Καταρικὴν* κτλ.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι ὁ *Πάδος*, ὅστις πηγάζων παρὰ τὸ *Βήτσουλον* τῶν Ἀλπεων, καὶ διαβρέχων τὸ *Πεδεμόντιον*, τὸ νότιον τῆς *Λομβαρδίας* καὶ τοῦ *Βενετικοῦ* ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον· ὁ *Αἰδύης*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ *Τυρόλου* Ἀνατ. Ἀλπεων καὶ διαβρέχων τὸ *Τυρόλον* καὶ τὸ *Βενετικόν* ἐκβάλλει πλησίον τοῦ *Πάδου*· ὁ *Αἶρος* καὶ ὁ *Τίβερης* ἐκ τῶν Ἀπεννίνων, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν *Τυρρηνικὴν* θάλασσαν.

Λίμναι δ' ἐπισημότεραι πρὸς Β. ἡ *Μεϊῶν*, ἡ *Κῶρος* καὶ ἡ *Οὐρβαρδὸς* χυνόμεναι εἰς τὸν *Πάδον*, ἡ *Βολσένα* καὶ ἡ *Τρασιμένη*, ἡ *Περουγία* κείμεναι εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου.

ΣΗΜ. Ἡ Ἰταλία ἐκ πολλῶν ἀρχῆθεν μικρῶν κρατῶν συνισταμένη ὑπετάχθη τέλος (272 π. Χ.) ὑπὸ τῶν δημοκρατουμένων Ῥωμαίων καὶ ἀπέτελεσε μίαν δημοκρατίαν, ἔχουσαν πρωτεύουσιν τὴν Ῥώμην. Ἐπὶ δ' αὐγούστου ἐγένετο ἡ ἔδρα τῆς Ῥωμ. αὐτοκρατορίας, καταλυθεῖσης τέλος (476 μ. Χ.) ὑπὸ Ὀδοάκρου ἀρχηγοῦ τῶν Ἑρούλων. Εἰτα δὲ ἤρξαν αὐτῆς μετὰ τῶν Παπῶν διάφοροι λαοί, ὡς οἱ Γότθοι, Γραικορωμαῖοι, Λογγοβάρδοι, Γερμανοί, Γάλλοι, Ἰσπανοί, Αὐστριακοί, καὶ τέλος τὸ 1866 ἐσχημάτισεν αὕτη ἐν Ἰταλικόν κράτος, συγχωνευθέντος ἐν αὐτῇ καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Βενετίας.

Ἡ Ἰταλία συνίσταται ἐκ δύο κυρίως κρατῶν 1 ἐκ τοῦ ἰδίου Ἰταλικοῦ βασιλείου 2 ἐκ τῆς Παπικῆς Ἐπικρατείας.

Τὸ ἰδίῳ Ἰταλικὸν βασίλειον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας· συνίσταται δ' ἐκ διαφόρων κρατῶν, τὰ ὅποια συνεχωρεύθησαν ἐσχάτως εἰς αὐτὸ καὶ διηρέθησαν εἰς 59 ἐπαρχίας· οἶον τοῦ βασιλείου τῆς Σαρδηνίας, τῆς Λομβαρδίας, τοῦ βασιλείου τῆς Βενετίας, τῶν δουκάτων Τοσκάνης, Πάρμης, Μοδένης, Π.λακεντίας, μέρους τῆς Παπικῆς Ἐπικρατείας καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Σαρδηνίας καὶ Λομβαρδίας εἶναι Τουρνον ἐπὶ τοῦ Πάδου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σαρδηνίας πρῶην πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν μουσεῖον, ἀξίολογα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 181 χιλ. κατ. Ἀλεξάνδρεια, λίαν ὀχυρὰ μεσόγειος πόλις ἐπὶ τοῦ Τανάρου, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. πρὸς Ν. ταύτης κεῖται ἡ διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος διάσημος κώμη Μαρέγγον. Γένοα, λίαν ὀχυρὰ, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικώτατη πόλις ἄλλοτε χρηματίσασα πρωτ. ἰσχυρᾶς δημοκρατίας καὶ πατρὶς τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, ἔχουσα 130 χιλ. κατ. Μεδιόλανα (νῦν Μιλάνον), ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λομβαρδίας ἐπὶ τοῦ Ὀλόνᾳ ἐν λαμπρᾷ πεδιάδι, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, σημαντικὸν ἐμπόριον ὀρυζίου καὶ μεταξῆς, ἀξίολογον βιομηχανίαν καὶ 253 χιλ. κατ. Πανῆα ἐπὶ τοῦ Τικίνου παραποτάμου τοῦ Πάδου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ πάλαι βασιλείου τῆς Βενετίας, κειμένου ΒΑ. τοῦ ἰδίου Ἰταλικοῦ βασιλείου ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι Βενετία, ἐκτισμένη ἐπὶ 80 διαφόρων νησιδίων συγκοινωνούντων διὰ πλοιαρίων· εἶναι μεσαιωνικὴ πόλις ἄλλοτε μὲν πρωτεύουσα ἰσχυρᾶς δημοκρατίας, νῦν δὲ τοῦ πρώην Βενετικοῦ βασιλείου, ἔχουσα λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Μάρκου, πολῦτιμον βιβλιοθήκην καὶ 120 χιλ. κατ. Βερόνα, ὀχυρὰ πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀδίου, ἔχουσα μέγα Ῥωμαϊκὸν ἀμφιθέατρον καὶ 60 χιλ. κατ. Παταύιον, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ 56 χιλ. κατ. Μάντουα, ἐπὶ λίμνης σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀδίου, ὀχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ ἀναδημίαν τῶν ὠραίων τεχνῶν.

Τῶν δὲ πάλαι Δουκάτων ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι Φλωρεντία, πρωτ. ἤδη τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας· αὕτη ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀρνού κειμένη περικυκλοῦται ὑπὸ ὠραίων πεδινῶν καὶ λόφων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὴ παλάτια, ὠραίους κήπους, λαμπροὺς περιπάτους, μουσεῖα ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Εὐρώπης, ὠραίων μητροπολιτ. ναὸν καὶ 120 χιλ. κατ. Πάρμα, (48 χιλ. κατ.) καὶ Π.λακεντία (40 χιλ. κατ.) ἀρχαῖαι πρωτ. δουκάτων καὶ ὠραῖαι πόλεις, ἔχουσαι ὠ-

φίας οικόδομάς. *Καρράρα* παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. *Μοδένα* ἀρχαία πρωτ. δουκάτου, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομάς, ἀκαδημίαν τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ 33 χιλ. κατ. *Πίζα*, ὠραία πόλις παρὰ τὸν Ἄρνον πρωτ. ποτὲ δημοκρατίας, νῦν δ' ἔχουσα λαμπράς οἰκοδομάς, οἷον τὸν καθεδρικὸν ναὸν, τὸν κεκλημένον πύργον καὶ τὸ κοιμητήριον περιέχον ὑπὲρ τοὺς 600 τάφους ἐν Παρίου μαρμάρου, καὶ 50 χιλ. κατ. *Λιβόρνο* εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 84 χιλ. κατ. ἔξ ὧν εἶναι καὶ τινες Ἕλληνες καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. *Σιένα*, ἀρχαία πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 75 χιλ. κατ.

Ἀρχάνα, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας ἔχουσα φρούριον, λιμένα καλὸν καὶ 35 χιλ. κατ. *Ραβένα*, πρωτ. κατὰ τὸν μεσαιῶνα τοῦ Ὀνορίου καὶ Θεοδορίου καὶ καταφύγιον ἐνίστα τῶν Πηπῶν, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἀγ. Μαρίνου ἐξ 7 χιλ. κατ. *Περούγια* παρὰ τὴν Τρasmένην λίμνην, ὅπου ὁ Ἀντίβας ἐνίκησε τοὺς Ρωμαίους, ἔχουσα 25 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ πάλαι βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Νεάπολις*, ὅχι μακρὰν τοῦ Οὐεσουβίου, ἐπὶ θαυμασίας θέσεως, ἔδρα νῦν τοῦ ἀντιβασιλέως, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπροτάτας οἰκοδομάς, πανεπιστήμιον, μουσεῖον ὀνομαστὸν κτλ. ἐργαστάσια μεταξωτῶν ὑφασμάτων, χαρτοποιεῖα, χρυσοχοεῖα, ἀργυροχοεῖα κτλ. καὶ περὶ τὰς 420 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δὲ ταύτης κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν πόλεων Ἡρακλείου καὶ Πομπηίας, αὐτίνες ἐπὶ τῆς (79 μ. Χ) ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου κατεχώσθησαν. *Γάετα* πρὸς τὴν Παπικὴν ἐπικράτειαν, παράλιος καὶ λίαν ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Τάρας* ΝΑ. τῆς χερσονήσου, πάλαι ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων, ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ὀτραντον*, ἡ ἐγγυτέρα πόλις εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. *Καστελμαγιόρη* παρὰ τὰς ἀρχαίας *Σταβίας*, καταστραφείσας ἐπὶ Τίτου ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Καπὺν* ἐπὶ τοῦ Βουλτοῦρνου παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Καπύνην*, ἐπίσημον τὸ πάλαι διὰ τὰ πλούτη καὶ τὴν μαθητικότητα τῶν κατοίκων της. *Ρήγιον*, ἡ ἀξιολογωτέρα πόλις τῆς Καλαυρίας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας, ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

Νῆσοι δὲ τοῦ βασιλείου εἶναι *Σικελία*, ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Ἰταλίας· ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Πάνορμος* (Παλέρμον), ἔδρα τοῦ διοικητοῦ τῆς Σικελίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ 170 χιλ. κατ. *Μεσσήνη* πρὸς τὸν πορθμὸν, ἀρχαία καὶ ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἀξιολογὸν ἐμπόριον καὶ 65 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὀκωνόμου

πορθμοῦ εὐρίσκεται ὁ βράχος τῆς Σκύλης ἐπὶ τῆς Καλαυρίας, καὶ ὁ τῆς Χαρίθδεως ἐπὶ τῆς Σικελίας, ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων διὰ τὰς τρικυμίας. *Συρακοῦσαι*, μεγίστη τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων καὶ πατρίς τοῦ Ἀρχιμήδους, νῦν δ' ὀλίγον σημαντικὴ ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Κατάνη* εἰς τὰς ὑπορείας τῆς Αἰτνῆς, πολλὰ - κίς ὑπ' αὐτῆς καταστραφεῖσα, νῦν δ' ἔχουσα ἀκαδημίαν καὶ 65 χιλ. κατ. *Δρέπανον* ἐπὶ χερσονήσου, εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας μετ' λιμένα ὄχυρόν καὶ 25 χιλ. κατ.

Πρὸς Δ. τῆς Σικελίας κεῖνται αἱ *Αἰγάδες νῆσοι*, ὅπου ὁ ὕπατος τῶν Ῥωμαίων *Κάτωνος* ἐνίκησε τοὺς Καρχηδονίους, καὶ ΝΔ. τούτων ἡ *Παρτελλάρια*, ἡραιστειώδης νῆσος καὶ πλήρης σπηλαίων.

Ἐλβα, εἰς ἣν ἐξωρίσθη Ναπολέων ὁ μέγας τὸ 1812. *Σαρδῶ*, τῆς ὁποίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Καλιάρη* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ *Ἀσαρις*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Καπρέα* καὶ *Ισχία*, νῆσοι παρὰ τὴν Νεάπολιν, ὠραίους παράγουσαι οἶνους. Αἱ *Νῆσοι τοῦ Αἰόλου*, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι εἶναι ἡ *Αἰπάρα* ἅπασαι δ' αὖται εἶναι ἡραιστειώδεις.

Πρὸς Ν. τῆς Σικελίας κεῖται ἡ νῆσος *Μάλτα* (Μελίτη), ὑποκειμένη ἀπὸ τοῦ 1815 εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρακειμένων νησιδίων 150 χιλ. κατ. καταγωγῆς Ἀραβικῆς καὶ καθολικούς τὴν θρησκείαν, καὶ πρωτ. τὴν *Βαλλέταρ*, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. λαμπρὸν λιμένα, ὠραίους κήπους καὶ ἀξιόλογον ἐμπορίον.

Τῆς δὲ Παπικῆς ἐπικρατείας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ *Ῥώμη* ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας πρωτ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ νῦν ἔτι τῶν Παπῶν, ἅπειρα ἔχουσα ἀρχαῖα μνημεῖα, τὸ μέγα ἀμφιθέατρον, τὸ Πάνθεον, τὴν στήλην τοῦ Ἀντωνίνου καὶ τοῦ Τραϊανοῦ κτλ. νεώτερα δὲ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Πέτρου τὸν μέγιστον χριστιανικὸν ναὸν τοῦ κόσμου, τὸ Βατικανὸν μουσεῖον, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ἄγαλμα τοῦ Λαοκρόντος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Βελθεδέρ, τὸ πανεπιστήμιον κτλ. καὶ 214 χιλ. κατ. *Φερράρα* ἐπὶ κλάδου τοῦ Πάδου, πατρίς τοῦ Ἀρίστου ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ 28 χιλ. κατ. *Βορὼνια*, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον, λαμπρὰν πινακοθήκην, ἐνεργὸν ἐμπορίον καὶ 90 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰταλίας εἶναι 2872 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 27 ἑκατ. Ἄπαντες οἱ Ἰταλοὶ εἶναι δυτικοί, καὶ τὸ μὲν ἰδίως Ἰταλικὸν βασίλειον κυβερνᾶται συνταγματικῶς, ἡ δὲ Ῥώμη μετὰ τῶν παρακειμένων εἰς αὐτὴν πόλεων, ἔχουσα περὶ τὰς

700000 κατ. ὑπόκειται εἰσέτι εἰς τὸν Πάπαν καὶ κυβερνᾶται ἐκκλησιαστικῶς.

Ἡ Ἰταλία εἶναι ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα κλίμα θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἐκτὸς τῶν μεσουγείων χωρῶν. ὅπου ὑπάρχουσι λίμναι. ἔχει δὲ θελκτικὰς καὶ ὠραίας πεδιάδας μάλιστα εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς, πλῆθος ποταμίων καὶ ποταμῶν, οἵτινες κατασταίνουσιν αὐτὴν τὴν πλουσιωτέραν χώραν τῆς Εὐρώπης, παράγουσαν γεννήματα, ὀρύζιον, βάμβυκα, ἔλαιον, οἶνον καὶ μάλιστα παρὰ τὸν Οὐεσσούδιον τὸν καλούμενον δάκρυα τοῦ Χριστοῦ, πορτοκάλια, λεμόνια, ζαχαροκάλαμον κτλ. καὶ τρέφει μελίσσας, καὶ ματαξοσκώληκας ἰδίᾳ εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς· ἡ δὲ κτηνοτροφία εἶναι ἀνεπτυγμένη καθ' ἅπασαν τὴν χειρσόνησον.

Εἰς τὸ νότιον αὐτῆς συμβαίνουσιν ἕνεκα τῶν ἡραιοτήτων σεισμοὶ καταστρεπτικοί, τὰ δὲ ὄρη τῆς παρέχουσι σιδήρον, χαλκόν, διάφορα μάρμαρα κτλ.

Αἱ δ' ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα κατὰ τὸν ΙΒ'. καὶ ΙΓ'. αἰῶνα ἤνθουν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἤδη οὐχ ἥτιον αὐταὶ καλλιεργοῦνται· ἰδίως ὅμως ἔχουσιν ἐπίδοσιν αἱ ὠραῖαι τέχναι (ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ, καὶ ἡ μουσικὴ. Καὶ βιομηχανίαν δ' ἔχει αὕτη ἀξιόλογον, οἷον μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κρυσταλλίνων καὶ πηλίνων ἀγγείων κτλ. ἔτι δὲ σιδηροδρόμους καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΕΛΛΕΤΙΑ (α).

Μῆκ. Α. 30° 37' — 80° 9'

Πλάτ. Β. 45° 49' — 47° 9'

Ἡ Ἑλλετία, οὔσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλετία, διακρινομένη πάντοτε διὰ τὴν ἀνδρίαν τῶν κατοίκων τῆς ὑπετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλείου Καίσαρος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶτα δ' ἀπετέλεσε μέρος τῆς Γαλλίας, ἔπειτα τῆς Γερμανίας· τὸ δὲ 1308 μ. Χ. ἐπαναστατήσασα κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐσχημάτισε κράτος ἀνεξάρτητον, ἀδισκόπως αὐξανόμενον μέχρι τοῦ 1815, ὅτε αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἔθεσαν τὰ σημερινὰ αὐτῆς ὅρια.

Ὁρη τῆς Ἑλλετίας εἶναι αἱ Ἀλπεις, κείμεναι μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας· διακροῦνται δ' αὐταὶ εἰς δύο μέρη, εἰς δυτικὴν καὶ ἀνατολικὴν· καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἐκ μιᾶς μόνης σειρᾶς ἀποτελούμενον ἐκτείνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀπολήγον ἀποτόμως εἰς τὸ Λυγιστι-

(*) Τὴν Ἑλλετίαν ἰδ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἀτλαντὶ μετὰ τῆς Γερμανίας.

κὸν πέλαγος ἢ κόλπον τῆς Γενούας· τοῦτου ἐπισημοτέρα κορυφή εἶναι πρὸς Ν. τὸ *Bhouslor* (3936 μέτ.).

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν καίμενον πρὸς Β. τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος διευθύνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει 1 τὰς κεντρικὰς *Ἀλπεis*, τῶν ὁποίων ὑψηλοτέρα κορυφή εἶναι τὸ *Λευκὸν ὄρος*, ἢ *Ρόζα* (4736 μέτ.), τὸ *Κέρβινον* (4600 μέτ.), καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου (3600 μέτ.)· τούτων δὲ συνέχεια εἶναι καὶ ὁ πρὸς τὴν Γαλλίαν Ἰόρας· 2 τὰς *Ἀνατολικὰς Ἀλπεis*, αἵτινες συνιστᾶμεναι ἐκ τριῶν σειρῶν τῶν *Νωρικῶν*, τῶν *Καρικῶν* καὶ τῶν *Ιουλιακῶν Ἀλπεων*, διευθύνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλων κοιλάδων. Μετὰ δὲ τῶν *Ιουλιακῶν* καὶ *Δυναρικῶν Ἀλπεων* ἐνόνονται καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκ τῶν ὁρέων τούτων πηγάζουσιν οἱ ἐξῆς ποταμοὶ πρὸς Β. ὁ *Ρήνος*, ὅστις σχηματίζων τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας προχωρεῖ εἰτα πρὸς δυσμὰς· οὗτος εἶναι λίαν ταχὺς καὶ σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, ὧν ἐπισημότερος εἶναι ὁ τῆς *Σχαφούσης* (25 μέτ. ὑψ.)· ὁ *Ροδανός*, ὅστις σχηματίζων τὴν μεγαλοπρεπῆ λίμνην *Λεμάνην* ἢ τῆς *Γενεύης* εἰσέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ τέλος ὁ *Τίκινος* πρὸς Ν. χυνόμενος εἰς τὴν Πάδον.

Λίμναι δ' ἐπισημότεραι αὐτῆς εἶναι ἡ *Κωνσταντία*, ἡ *Ανκέρην*, ἡ *Νεοσιατέλη*, ἡ *Ζυρίχη*, ἡ *Λεμάνη*, ἡ *Γενεύη* κλ.

Ἐπισημότεραι δὲ πόλεις τῆς Ἑλβετίας, συνισταμένης ἐξ 22 ὁμοσπόνδων τοπαρχιῶν, εἶναι ἡ *Βασιλεία*, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ *Ρήνου*, λίαν βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 40 χιλ. κατ. *Ζυρίχη* πρὸς Β. τῆς ὁμων. λίμνης εἰς θέσιν θελκτικὴν, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ πανεπιστήμιον. *Ἀλτδόρφη*, εἶναι ἡ κοιτὶς τῆς Ἑλβετικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, ἐνὸς τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς Ἑλβετικῆς συμπολιτείας. *Ανκέρην* ΝΔ. ἐπὶ ὁμων. λίμνης λίαν ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 13 χιλ. κατ. *Βέρνη*, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας, εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τοῦ *Ἀδρον*, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 34 χιλ. κατ. *Λαυσάνη* ἐπὶ τῆς Γενεύης λίμνης, ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα γραφικὴν τοποθεσίαν καὶ 21 χιλ. κατ. *Γενεύη*, καίμενη καθ' ὃ μέρος ὁ *Ροδανός* ἐξέρχεται τῆς ὁμων. λίμνης, εἶναι πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον (Καθίσκος, θερησκευτικὴ μεταρρίθμωσις), βοτανικὸν κήπον, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, περίφημα χρυσοχοεῖα καὶ ὀρολογιοποιεῖα καὶ 45 χιλ. κατ. εἶναι πατρίς τοῦ Ἰωάννου Ρουσσῶ καὶ τοῦ Νεκκέρου πατρὸς τῆς κυρίας Στάελ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλβετίας εἶναι 403 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 2600000, ὧν 1600000 εἶναι διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι δυτικοί. Αἱ 22 αὗται τόπαρχίαι σχηματίζουσιν 25 μικρά κράτη (α), ἀποτελοῦντα ὁμοσπονδίαν, ἧς σκοπὸς εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ἀπασαὶ δ' αἱ ὑποθέσεις τῆς Ὁμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ διαίτης συγκροτουμένης ὑπὸ ἀντιπροσώπων ὄλων τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν ἐσωτερικῶς δ' ἕκαστον τούτων διοικεῖται ὑπὸ ἰδίας ἀνεξαρτήτου κυβερνήσεως τὰ μὲν δημοκρατικῶς, τὰ δὲ ἀριστοκρατικῶς. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ αὐτῆς δύναμις εἶναι μικρά, ἀλλ' ἅπαντες οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι ἐθνοφύλακες καὶ καλῶς ἐξησκημένοι εἰς τὰ ὅπλα.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι καταγωγῆς Ἰταλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς· διὸ καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἰς τὰ νότια εἶναι Ἰταλική, εἰς τὰ δυτικὰ Γαλλικὴ καὶ εἰς τὰ βόρεια Γερμανικὴ.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶναι ποικίλον καὶ ἐκ τῶν γραφικωτέρων τῆς Εὐρώπης· καὶ εἰς μὲν τὰς κορυφὰς τῶν Ἀλπεων εἶναι σχεδὸν ἀδιάλειπτος χειμῶν, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶναι γλυκύ. Ταύτης σχεδὸν οὕσης τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Εὐρώπης τὸ μὲν μεγαλύτερον μέρος δὲν εἶναι ἐπιτήδειον εἰς καλλιέργειαν, ἀλλ' εἰς πολλὰ μάλιστα μέρη εἶναι κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐκτεταμένων κρυσταλλῶνων, σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, τὰ δὲ χαμηλότερα καὶ αἱ αὐτῆς μεταξύ τῶν ὄρεων κοιλάδες καὶ πεδιάδες εἶναι καλῶς καλλιεργημένα, παράγοντα ὅχι πολλοὺς ἀμνηστιακοὺς καρποὺς καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἔλαιον, σῦκα, καπνόν, κάστανα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πλουσίας βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλῆθος ἀγελάδων, βοῶν, προβάτων καὶ αἰγῶν ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν ὑπάρχουσι καὶ ἄγρια ζῶα καὶ πτηνὰ, οἷον δορκάδες, αἰγᾶγροι, γῦπες κτλ. Ἐισαύτως δὲ τὰ ὄρη τῆς ἔχουσι μεταλλεῖα καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, τινὲς δὲ μάλιστα τῶν ποταμῶν τῆς φέρουσι καὶ χρυσόκονιν.

Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα λίαν βιομηχανοῦ καὶ τὰ ὥρολόγια καὶ τὰ ἐξωγραφισμένα πανία τῆς εἶναι περιζήτητα· τὸ δ' ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐμπορίον τῆς ἕνεκα τῶν ἀξιολόγων τῆς συγκοινωνίας μέσων εἶναι λίαν ἐνεργόν· ἐξάγεται δὲ τυρὸς καὶ βούτυρον ἀξίας ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατ. φράγκων, ὀπῶραι, βότανα, κτήνη, ὥρολόγια κτλ.

(α) Διότι ἡ Βασιλεία, ἡ Ἀπενζέλη καὶ ἡ Οὐντερβάλδη διαιροῦνται ἐκάστη εἰς δύο διακεκριμένους δημοκρατίας.

ΓΑΛΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 1^ο 9'—5^ο 56'Πλάτ. Β. 42^ο 20'—51^ο 5'

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γαλλία τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο Γαλατία, διάφορα μικρὰ κράτη αποτελοῦσα, τὰ ὅποια ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατὰ δὲ τὴν Α' αἰῶνα μ. Χ. οἱ Φράγγοι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν καὶ τὴν ὀνόμασαν Φραγκίαν. Ἐκτοτε δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 843 ὅτε μὲν ἀπολύτως βασιλευμένη, ὅτε δὲ δημοκρατούμενη καὶ ὅτε συνταγματικὴν ἔχουσα πολιτεύμα ἢ καὶ αὐτοκρατορίαν διέμενεν ἀνεξάρτητος, λαβοῦσα τὸ 1814 τὰ μέχρι τοῦ 1860 αὐτῆς ὅρια· ἀλλὰ τὸ 1860 κοινῇ συγκαταθέσει τῶν λαῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἡ Σαβοΐα καὶ ἡ Νίκαια προσετέθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ὅρη. Τῆς Γαλλίας τὰ ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· τούτων ἐπισημότερα εἰς τὸ νότιον εἶναι αἱ Κηβέραι (1560 μέτ.). εἰς δὲ τὸ βόρειον τὰ Βόσγια (1466 μέτ.), ἔχοντα πρὸς Α. τὴν πεδιάδα τοῦ Ῥήνου· αἱ Ἀλπεις πρὸς Α. χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶναι ὁ Ἰδρας (1715 μέτ.) καὶ τὰ Πυρηναῖα ΝΑ. χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας.

Ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶναι ὁ Ῥῆνος, ψαύων τὸ ΒΑ. ὄριον αὐτῆς, ὁ Μεύσης καὶ ὁ Σάαδης, ἅπαντες ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Τασελύτου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Αἰγίηρος ἐκ τῶν Κηβενῶν πηγάζων καὶ ὁ Γαρούρας ἐκ τῶν Πυρηναίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· ὁ Ροδανός, ὀρητικὸς ποταμὸς ἐξερχόμενος τῆς Ἑλβετίας καὶ ῥέων δυτικῶς καὶ τέλος πρὸς νότον ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Γαλλίας, διηρημένης εἰς 86 νομούς, εἶναι Παρίσιοι, κειμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ δύο αὐτοῦ νήσων, πρωτ. τῆς Γαλλίας, ἔχουσα πολλοὺς καταφύτους, τόπους, ὡς τὰ Ἠλύσια πεδία, λαμπροὺς περιπάτους, μεγάλας καὶ πλατείας ὁδοὺς, ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἀνάκτορα, ναοὺς, θέατρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεῖα, τὸν στρατῶνα τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῶν ὥραιων τεχνῶν, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἄπειρα δημόσια οἰκοδομήματα καὶ ἐργοστάσια καὶ 1700000 κατ. Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν πολιτισμόν, τὴν πληθύν καὶ ποικιλίαν τῶν δημοσίων μνημείων, ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμόν καὶ ἡ τετάρτη κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἔχουσα περιφέρειαν 35 χιλιομ.

Βερσαίλαι, ὅχι μακρὰν τῶν Παρισίων πρωτ. τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Γαλι. μεταπολιτεύσεως (1789), ἔχουσα 44 χιλ. κατ. ὥραϊα ἀνάκτορα μετὰ λαμπρῶν κήπων, περιλαμβάνοντα καὶ λαμπρὸν μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας. *Ρουέν* ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Γαλλίας, πατρίς τῶν δύο Κορνελίων, ἔχουσα λαμπροὺς Γοτθικοὺς ναοὺς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 105 χιλ. κατ. *Αμιένη*, ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα καθεδρικὸν ναόν, ἀξιόλογον βιομηχανίαν διαφόρων ὑφασμάτων καὶ 69 χιλ. κατ. εἶναι δὲ πατρίς Πέτρου τοῦ Ἐρημίτου. *Αἰλλε* πρὸς τὸ Βέλγιον, ὀχυρωτάτη πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα 132 χιλ. κατ. *Καλαί*, ὀχυρὰ πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ ἐντεῦθεν διαβαίνουσιν συντομώτερον ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Χάβρη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 75 χιλ. κατ. *Χερβοῦργον* ἐπὶ γερσονήσου, ἔχουσα ὀχυρώτατον καὶ εὐρυχωρότατον πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, εἰς ὃν ἐδαπανήθησαν 73 ἑκατ. δραχ. *Τούρση*, ἡ ἐπικαλουμένη τὸ περβόλιον τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ Δείγερως ὥραϊαν γέφυραν καὶ 41 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην Κάρολος ὁ Μάρτελλος κατέστρεψε τοὺς κατὰ τῆς Εὐρώπης ἐκστρατεύσαντας Ἄραβας (732). *Αὐρηλία* (Ὀρλεάνς) ἐπὶ τοῦ Δείγερως, ἀρχαία πρωτ. ἔχουσα λαμπρὸν ἐμπόριον οἴνων, ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 51 χιλ. κατ. *Βρέστη*, ἔχουσα λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ πολεμικὸν λιμένα, ναύσταθμον ἐπὶ τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ 68 χιλ. κατ. *Νάντη* ἐπὶ τοῦ Δείγερως, ὥραϊοτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα λαμπροὺς περιπάτους, ὥραϊας γεφύρας, καλὸν λιμένα συχναζόμενον ὑπὸ πολυαριθμῶν πλοίων καὶ 115 χιλ. κατ.

Βορδῶ (Βουρδίγαλλα), ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Γαρόνα, ἔχουσα ὥραϊον λιμένα πλήρη σχεδὸν πάντοτε διαφορῶν πλοίων, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα οἴνων μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ 163 χιλ. κατ. *Τολῶσα* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς διώρυχος Λαγμαδόκου καὶ τοῦ Γαρόνα, ἔχουσα λαμπρὰ κανονοχυτήρια, ἀκαδημίαν, μέγα ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἰσπανίας καὶ 105 χιλ. κατ. *Μομπελιέρον* παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως, ὅθεν βλέπομεν τὰ Πυρηναῖα, τὰς Κηβείας, τὰς Ἄλπεις καὶ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 52 χιλ. κατ. καλὰς οἰκοδομὰς, ἀξιόλογον ἱατρικὴν σχολήν, ὅπου ἐσπούδασε καὶ ὁ σοφὸς Κοραῆς, βοτανικὸν κήπον, ἐργαστᾶσια καὶ ἐμπόριον οἰνοπνευμάτων.

Νίμη, ὥραϊα πόλις μετὰ λαμπρὰς ἀρχαίας οἰκοδομὰς καὶ 55 χιλ. κατ. *Αβριών* ἐπὶ τοῦ Ῥοδανῶ, ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπόριον οἴνου, ἐλαίου, ἀρωμάτων κτλ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1307—1377 χρηματίσασα ἔδρα τῶν Παπῶν. *Μασσαλία*, ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ τρίτη τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀποικία τῶν Φωκίων (600 π. Χ.)

ἔχουσα λαμπροὺς λιμένας καὶ 270 χιλ. κατ. *Τουλών*, ὄχυρά πόλις καὶ εὐρυχωρότατος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 85 χιλ. κατ. μέγα ἐμπόριον αἰῶν, οἶνοπνευμάτων, ἐλαίου, σαπωνίου κτλ. *Κλαρμόντιος*, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1095 τῶν καθολικῶν (Σταυροφορίαι) σύνοδον, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Ἄγιος Στέφανος*, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὅπλων, ἔχουσα ἀνεξάντλητα μεταλλεῖα γαιανθεράκων καὶ 89 χιλ. κατ. *Λυὼν* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Σαόνου, εἶναι ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας καὶ πατρὶς πολλῶν διασήμεων ἀνδρῶν, ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων τῆς 319 χιλ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον, μερίστην βιομηχανίαν καὶ μάλιστα μεταξωτῶν ὑφασμάτων.

Ῥήμοι, ὅπου τὸ πάλαι ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας. *Μέτται* παρὰ τὸν Μοσέλαν, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Στρασβοῦργον* (Ἀργεντοράτον) παρὰ τὸν Ῥήνον, ἀρχαία καὶ ὄχυρωτάτη πόλις τῆς Γαλλίας, ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 85 χιλ. κατ. *Σιαμπερή ΝΑ.* ἡ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Σαβοΐας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Νίκαια*, παράλιος πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. ἕνεκα δὲ τῆς θερπνότητος τοῦ κλίματος τὸν χειμῶνα συναθεροῦνται ἐν αὐτῇ πλῆθος ξένων ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Εὐρώπης.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος *Κύρρος* (Κόρσικα νῦν) ἔχουσα 236 χιλ. κατ. Ταύτης πρωτ. εἶναι *Μιάκειος*, λίαν ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, πατρὶς τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, ἔχουσα 14 χιλ. κατ. *Βαστία*, ἀρχαία πρωτ. τῆς Κύρρου καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 19 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας εἶναι 5430 τετρ. μυριάμ. οἱ δὲ κάτ. 40 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. δυτικοί, πλὴν 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. διαμαρτυρομένων, κυβερνῶμενοι ὑπὸ αὐτοκράτορος ἐκλεγθέντος ὑπὸ τοῦ λαοῦ μετὰ Γερουσίας, καὶ τοῦ Νομοθετικοῦ σώματος ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι εἶναι μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ἑλλήνων ἀποίκων, Ῥωμαίων, Γερμανῶν καὶ Ἀγγλῶν κατοικοῦντων τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Γαλλίας. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑβραῖοι περὶ τὰς 80 χιλ. διεσπαρμένοι εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις.

Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶναι συγκερασμένον, ὁ ἀὴρ καθαρὸς καὶ ὑγιεινός, ἀλλ' εἰς τὸ ΝΑ. ἐνίοτε φυσῶσιν ὀρηκτικῶς βορειοδυτικοὶ ἀνεμοὶ καὶ συχνὰ πίπτουσι χιόλαξαι, εἰς δὲ τὰ δυτικὰ μέρη καὶ ἐπὶ τῶν βορείων ὁρέων τὸ κλίμα εἶναι βροχερώτατον. Εἰς τὸ Β. τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινόν, παράγον ἀφθόνους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφοι λαμπρὰ ποίμνια· τὸ Α. περιέχει τὰ ὄρη Ἰόραν καὶ Βότγια καὶ τὰς πεδιάδας τοῦ Σαόνου, τὸ δὲ Δ. εὐφόρους πεδιάδας παραγούσας λαμπροὺς οἶνους, καὶ τὸ κεντρικὸν ὠρεῖας πεδιάδας, αἵτινες προφυλατ-

τόμεναι ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων παράγουσιν ἔλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, λαμπρούς οἴνους, οἷον τὸν Καμπανίτην καὶ τὸν Βορδικόν, καὶ τρέφουσι μεταξοσκώληκας· ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶναι μεγίστη καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκμαιοτάτον, βοηθούμενον τὸ μὲν ἐσωτερικὸν ὑπὸ πλῆθους πλωτῶν ποταμῶν, διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, τὸ δ' ἐξωτερικόν, προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ. Ἡ δὲ παιδεία εἶναι μὲν ἀνεπτυγμένη ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως, ἀλλ' ὑπάρχουσιν εἰσέτι καὶ πλεῖστοι Γάλλοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. Ἡ στρατιωτικὴ δ' αὐτῆς δύναμις τῆς ξηρᾶς εἶναι ἡ πρώτη τῆς Εὐρώπης, τὸ δὲ πολεμικὸν ναυτικὸν τῆς Γαλλίας κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὸ ναυτικὸν τῆς Ἀγγλίας (484 πλοῖα, ὧν 46 θωρακωτά, 8550 πυροβόλ.).

ΙΒΗΡΙΑ ἢ ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ.

Ἐν τῇ νῦν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη Ἰβηρία, ἐοῦσσαν ἀποικίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Φοίνικες, εἴτα δὲ κατεστήθησαν ἐν αὐτῇ οἱ Καρχηδόνιοι· μετὰ δὲ τὸν Β'. Καρχηδονικὸν πόλεμον ὑπετάγη ἡ χώρα εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ δὲ 500 μ. Χ. ὑπέπεσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γότθων καὶ τὸ 711 μ. Χ. ὑπὸ τοὺς Ἀράβας. Ἀλλ' ἐκθληνθέντων καὶ τούτων ἀπεσπῶντο κατὰ μικρὸν τμήματά τινα ἀπὸ τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν καὶ ἐξαχμάτιζον ἰδια χριστιανικὰ βασίλεια, οἷον τῆς Πορτογαλίας (1139 Ἀλφόνσος), τῆς Ἀραγωνίας, τῆς Καστίλλας, κτλ. μέχρις οὗ τὸ 1492 συγχωνευθέντων ὅλων τῶν βασιλείων τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ τὸ στέμμα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἐδιώχθησαν οἱ Ἀράβες ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Μετὰ ταῦτα δὲ ἠνώθη ἡ Ἰσπανία εἰς ἓν κράτος μετὰ τῆς Λοδστρίας καὶ πάλιν μετὰ μικρὸν πόλεμον ἐχωρίσθη· τὸ δὲ 1880 ἠνώθησαν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία εἰς ἓν κράτος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1640 πάλιν ἡ Πορτογαλία ἐχωρίσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἴδιον κράτος. Εἴτα δ' ὑπέκυψαν μετὰ τὴν Γαλλικὴν (1789) ἐπανάστασιν εἰς τοὺς Γάλλους, ἀλλὰ τὸ 1813 ἐπανάλλε πάλιν ἑκατέρη εἰς τοὺς προτέρους αὐτῆς ἡγεμόνας.

Ι Σ Π Α Ν Ι Α.

Μῆκ. Α. 40°—41° 37'.

Πλάτ. Β. 26° 4'—43° 45'.

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Πορτογαλίας.

Ὁρῇ τῆς Ἰσπανίας εἶναι τὰ Πυρηναῖα, χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γαλλίας. Τοῦτων ἐπιστημότεραι σειραὶ εἶναι 1 τὰ ὄρη τῆς Ἀστούριας ἐκτεινόμενα πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Φινιστέρου ἀκρωτηρίου 2 τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη, αἵτινα ἠνωμένα μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἀστούριας ἐκτείνονται ἐκ τοῦ ΒΔ. πρὸς τὸ ΝΑ. μὲ ταῦτα δὲ συνέχονται τὰ ὄρη τοῦ Τολέ-

δου, ἡ *Σιέρα Μορένα* καὶ *Σιέρα Νεβάδα* ἐκτεινόμενα ἐξ Α. πρὸς Δ.

Ποταμοὶ ἐπισημώτεροι αὐτῆς εἶναι ὁ *Ἐβρος* (*Ἰβηρ*), πηγάζων ἐκ τῶν *Πυρηναίων* καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν *Μεσόγειον*· ὁ *Δούριος* ἐκ τῶν *Ἰβηρικῶν* ὀρέων πηγάζων καὶ ῥέων πρὸς Δ. ἐκβάλλει διὰ τῆς *Πορτογαλίας* εἰς τὸν *Ἀτλαντικόν*· ὁ *Τάγος*, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς *Ἰσπανίας* ἐκ τῶν *Ἰβηρικῶν* ὀρέων πηγάζων καὶ ῥέων ΝΑ. ἐκβάλλει διὰ τῆς *Πορτογαλλίας* εἰς τὸν *Ἀτλαντικόν*· ὁ *Γουαδιάνας* ἐκ τῶν *Ἰβηρικῶν* ὠσαύτως, ὀρέων οὗτος εἰσερχόμενος εἰς τὴν *Πορτογαλλίαν* καὶ προχωρῶν πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν *Γαδεΐρων*· ὁ *Γουαδαλκουΐθερος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τῆς *Σιέρας Μορένας* ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Ἐπισημώτεραι πόλεις τῆς *Ἰσπανίας*, διηρημένης εἰς 14 τμήματα, εἶναι εἰς τὸ ΒΑ. Ὁ *Ἅγιος Ἰάκωβος* τῆς *Κομποστέλλης*, ἔχουσα περίφημον καθεδρικὸν Γοθικὸν ναὸν καὶ 20 χιλ. κατ. *Βίλβαο* πρὸς Β. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν ὠραίων μαλλίων τῆς *Ἰσπανίας*. *Βαρκελόνη*, εὐλίμενος, ὀχυρωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις εἰς τὴν *Μεσόγειον*, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργοῦσα μέγα ἐμπόριον. *Βαλάνση* πρὸς Α. ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια μετάξης, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὠραίους οἶκους, πανεπιστήμιον καὶ 110 χιλ. κατ. *Ἀλικάντη* πρὸς Α. παράλιος πόλις καὶ ἐμπορικὴ, λαμπρὸς παράγουσα οἶκους καὶ ἔχουσα 28 χιλ. κατ. *Καρθαγένη* πρὸς Ν. λαμπρὰ πόλις καὶ πολεμικὸς λιμὴν, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Γρενάδα* ΝΑ. ἐπὶ ἐξαισίας θέσεως, ἔχουσα 170 χιλ. κατ. καὶ περίφημον ἀραβικὸν παλάτιον (α). *Μαλάκα* πρὸς Ν. εὐλίμενος πόλις πρὸς τὴν *Μεσόγειον* ἔχουσα μέγα ἐμπόριον οἶνων καὶ 00 χιλ. κατ. *Μουρκία* πρὸς τὸ ΝΑ. ἐπίσημος διὰ τοὺς οἶκους τῆς, ἔχουσα 87 χιλ. κατ.

Σεβίλλα (*Ἰσπαλὶς*) παρὰ τὸν *Γουαδαλκουΐθερον*, ἐπὶ θαυμαστῆς θέσεως ἐν μέσῳ πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων διαφόρων, ἔχουσα 179 χιλ. κατ. *Κορδούβη* παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν, σῶζουσα ἐπὶ μεγαλοπρεπεῖς τσαμίον καὶ ἔχουσα 42 χιλ. κατ. (6). *Κάδιξ* (*Γάδειρα*) πρὸς Ν. λίαν ὀχυρά, ἔχουσα μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα καὶ 74 χιλ. κατ. *Γιβραλτάρ*, ὀχυρωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμώνυμου πορθμοῦ, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, 30 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1714 ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. *Σαραγόσσα* εἰς τὸ ΒΑ. ἐπὶ τοῦ Ἐβρου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 68 χιλ. κατ. *Σαλαμάνκα* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν τῆς, καλουμένη διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκοδομῶν τῆς μικρὰ *Ῥώμη*. *Μαδρίτη* ἐπὶ τοῦ

(α) Ἐπὶ Ἀράβων αὕτη εἶχε 400 χιλ. κατ.

(6) Ἐπὶ τῶν Ἀράβων εἶχεν αὕτη 200 χιλ. κατ.

Μανσαναρέζου, ὠραία πόλις πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα ὠραίους πε-
ριπάτους, λαμπράς οἰκοδομὰς καὶ 300 χιλ. κατ. Τόλειδον ἐπὶ τοῦ
Τάγου ΝΔ. τῆς Μαδρίτης, τὸ πάλαι ἐπίσημος καὶ νῦν ἔτι ἔχουσα ὀ-
νομαστὸν πανεπιστήμιον· ἐν δὲ τῷ τμήματι τῆς Καταλωνίας πρὸς
τὰ Πυρηναια καίται ἡ δημοκρατία τῆς Ἀνδόρρας (15 χιλ. κατ.)
προστατευομένη ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Νῆσοι αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον εἶναι αἱ Βαlearίδες, τῶν ὁποίων
ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Μαϊόρκα, νῆσος εὐφορωτάτη, ἔχουσα πρωτ.
Πάλμαν μὲ 53 χιλ. κατ. καὶ ἡ Μινόρκα πόλις αὐτῆς Μάχων,
ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Ἰβικα νῆσος μὲ ὁμών.
πόλιν, ἔχουσα πλούσια ἀλοπηγεῖα. Φορμεντέρα καὶ Γαβρέρα, λίαν
μικρὰ νῆσοι.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰσπανίας εἶναι 4879 τετρ. μυριάμ. οἱ δὲ
κατοικοὶ 16350000 καθολικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς. Οἱ ση-
μερινοὶ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι εἶναι μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ῥω-
μαίων, Γότθων, Σουήθων καὶ Ἀράβων· κατὰ δὲ τὸν Οὐασκωνικὸν
κόλπον κατοικοῦσι καὶ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Οὐασκῶνων, λαλοῦν-
τες εἰσέτι τὴν Οὐασκωνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Ἰσπανία διατεταταμένη ὑπὸ σειρῶν ὄρεων ἔχει κλίμα εὐκρές,
πλὴν τῶν νοτίων μερῶν, ἅτινα προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀνέ-
μου Σολανού· τὸ δ' ἔδαφος, καίτοι κακῶς καλλιεργημένον, παράγει οὐχ
ἥττον γεννήματα, πορτοκάλια, λεμόνια, βόμβακα, ζαχαροκάλαμον,
ξύλοκέρατα, ἔλαιον, οἶνους, μέταξαν, λαμπρὰ καὶ λεπτὰ μαλλία· ἔχει
δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολυβδου, σιδήρου, θείου,
γαϊανθράκων, ἁλτος, μαρμάρων, κτλ. ὠραίους εἰς τὰς μεσημερινὰς
χώρας ἵππους καὶ ἡμιόνους καὶ ὅχι πολὺ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἔχει
ὅμως πολλὰ πανεπιστήμια ὀνομαστά κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ἡ
δὲ συγκοινωνία εἰσέτι εἶναι λίαν περιορισμένη· διότι ἕνα μέχρι νῦν ἀπὸ
Μαδρίτης μέχρι θαλάσσης ἔχει σιδηρόδρομον, ἡ δὲ Πορτογαλλία μη-
δένα πλὴν μιᾶς ἀμαξίτης ὁδοῦ τὴν τοῦ Ὀπόρτου. Κατακτήσεις δ' ἔχει
ἡ Ἰσπανία εἰς τὴν Ἀφρικὴν, Ἀμερικὴν καὶ Ὠκεανίαν.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ.

Μ π. Α. 8° 35'—11° 54'

Πλάτ. Β. 36° 57'—42° 5'

Ἡ Πορτογαλλία ὁρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, πρὸς
Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ὅρη αὐτῆς εἶναι τὰ τῆς Ἀστουρίας ἐκτεινόμενα εἰς τὰ βόρεια τῆς Πορτογαλλίας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει ὄρη ὑψηλὰ τὴν Σιέρ-
ran Έστρέλλα (2000 μέτ.), συνέχειαν ὅσων τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων.

Ποταμοὶ αὐτῆς, πλην τῶν ῥηθέντων ἐν Ἰσπανίᾳ Δουρίου, Τάγου καὶ Γουαδιάνᾳ, οἵτινες διέρχονται καὶ διὰ τῆς Πορτογαλλίας καὶ ἐκβάλ-
λουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, εἶναι καὶ ὁ Μίρος πρὸς Β. τοῦ Δουρίου, ἐκ
τῶν ὄρεων τῆς Ἀστουρίας πηγάζων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισημύτ. δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημέναι εἰς 6 τμήματα, εἶναι Ὁπόρ-
τορ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουρίου ἐπὶ λαμπρᾷ θέσεως, ἡ ἐμπορικω-
τάτῃ καὶ πλουσιωτάτῃ μετὰ τὴν Λισβῶνα πόλιν τῆς Πορτογαλλίας,
περίφημος διὰ τοὺς οἶκους τῆς ἔχουσα 87 χιλ. κατ. Βράγα πρὸς Β.
χρηματίσασα πρωτεύουσα τῶν Σουήθων, καὶ ἔχουσα ἐργαστάσια ὀπλων
καὶ 15 χιλ. κατ. Βραγάνση ΒΑ. ἐξ ἧς κατὰγεται ἡ νῦν βασιλεύουσα
οἰκογένεια. Κοϊμβρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μονδέγου, ἔχουσα πανεπιστή-
μιον καὶ 15 χιλ. κατ. Λισβῶνα, πρωτ. τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς δε-
ξιᾶς ὄχθης τοῦ Τάγου, ἐκτισμένη δ' ἐν εἵδει ἀμφιθεάτρου ἔχει θέαν
θαυμασίαν, λιμένα ἐκ τῶν εὐρυχωροτέρων τῆς Εὐρώπης, πλήρη πάντοτε
πλοίων, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον καὶ 225 χιλ. κατ. Έβόρα
ΝΑ. ἔχουσα ὠραῖον καθεδρικὸν ναὸν καὶ 15 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πορτογαλλίας εἶναι 347 τετρ. μυρ. οἱ
δὲ κάτοικοι 4350000 ἅπαντες καθολικοί, κυβερνόμενοι συνταγ-
ματικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι λίαν θερμὸν εἰς τὰ παράλια, ἀλλὰ γλυκύ,
τερπνὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ δ' ἔδαφος εἶναι ὀρεινὸν δια-
κοπτόμενον ὑπὸ τερπνῶν πεδιάδων, παρχρυσῶν λεμονία, πορτοκά-
λια, αἶνον, ἀμύγδαλα, σύκα κτλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἶναι πολὺ παρη-
μελημένη καὶ τὰ $\frac{3}{4}$ αὐτῆς μένουσιν ἀκαλλιέργητα· παράγει δὲ καὶ
ἄλλας ἀφθονον καὶ ὅλην τὴν παραλίαν. Ὁ πολιτισμὸς εἶναι μᾶλλον ἐν
αὐτῇ προχωρημένος ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευ-
σις εἶναι εἰσέτι λίαν παρημελημένη.

Ἡ Πορτογαλλία ἔχει κατακτήσεις εἰς τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν
καὶ εἰς τὴν Ὀκεανίαν μόνον τὰ ΝΑ. τῆς νήσου Τιμόρης.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 0° 35'—12° 45'

Πλάτ. Β. 50°—61°

Ἡ Μεγάλη Βρετανία συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Βρετανίας ἢ Ἀγ-
γλίας, τῆς Σκωτίας, τῆς Οὐαλλίας, τῆς Ἰρλανδίας καὶ ἐκ πολλῶν

ἄλλων μικρῶν νήσων, κειμένων ἀπασῶν ἀπέναντι τῆς Γαλλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀγγλία ἄλλοτε καλουμένη Βρετανία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 78 π. Χ. Εἰτα δ' ἀποσυρθέντων αὐτῶν ἐκείθεν τὸ 448 μ. Χ. ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλων καὶ Σαξόνων, οἵτινες ὡς φίλοι προσεκλήθησαν νὰ τὴν συνδράμωσι κατὰ τῶν βαρβάρων Καληδονίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 8ου αἰῶνος πολλάκις ἐξηλαττήθη ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν τῆς Δανίας καὶ τέλος ὑπετάγη ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ 888 Ἀλφρέδος ὁ μέγας μετὰ πολλὰς ἀποτυχίας ἀπέδιωσε τέλος τοὺς Νορμανδοὺς ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δὲ 1066 Γουλιέλμος ὁ Κατακτητὴς, δοῦξ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας κατέκτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκτοτε δὲ οὐδὲν ἔθνος εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἀλληλοδιαδόχως ἡ ἰδίᾳ Βρετανία κατέκτησε τὴν Ἱρλανδίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ ἄλλας ἐκτεταμένας χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ ἰδίᾳ Βρετανία διαιρεῖται εἰς 40 κομητείας, ἡ Οὐαλλία εἰς 12, ἡ Σκωτία εἰς 33 καὶ ἡ Ἱρλανδία εἰς 3 ἐπαρχίας.

Ὅρη. τῆς Βρετανίας τὸ βόρειον μέρος εἶναι ὄρεινόν, καὶ ἐκείθεν ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶναι τὰ Γραβιανὰ ὄρη (1450 μέτρ.)· τὸ δὲ νότιον εἶναι πεδινόν, ἀλλ' εἰς τὴν Οὐαλλίαν ὑψοῦνται ὄρη τινά, τὰ ὁποῖα καθιστῶσι πρὸς Δ. τὴν παραλίαν βραχώδη. Καὶ ἡ Ἱρλανδία δ' ἔχει πρὸς Α. ὄρη τινὰ μεμονωμένα καὶ παραλίαν ἀπότομον, ἀλλὰ τὰ μεσόγεια αὐτῆς εἶναι πλὴν τινων λόφων ἄπικτα πεδινά, περιλαμβάνοντα πολλὰς λίμνας καὶ τόπους ἐλώδεις.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσχοιμοι εἶναι ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Τάμεσις, ὅστις διερχόμενος διὰ τοῦ Λονδίνου ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Οὐμβερς, ὅστις παγάζων ἐκ τῶν ὄρειν τῆς Οὐαλλίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σαβέρνς, ὁ δεύτερος ποταμὸς τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Οὐαλλίαν, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βριστόλιον κόλπον· ὁ Κλύδς ἐν Σκωτίᾳ πρὸς Δ. ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁρίων. κόλπον. Τῆς δὲ Ἱρλανδίας ἐπισμύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Σλάιν, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Διμερίκς ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισμύτεραι πόλεις τῆς ἰδίᾳ Βρετανίας ἡ Ἀγγλίας εἶναι Δούβρη, ὅθεν μεταβαίνουσι συντομώτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν (Καλαί). Πορτμουθον λίαν ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. Πλυμουθον, ὁ δεύτερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχον 65 χιλ. κατ. Βριστόλη, ἀρχαία μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 164 χιλ. κατ. Μαγχεστέρη, μεσόγειος καὶ ἡ πρώτη βιομήχανος πόλις τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βάμβακος, ἔχουσα περὶ τὰς 472 χιλ. κατ. Λιβερπούλη πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Μερσέη, παραλίος, βιομήχανος καὶ ἐμπορικωτάτη μετὰ τὸ Λονδίνον πόλις τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα 485 χιλ. κατ. Σχεσμέλδη

μεσόγειος πόλις, ἔχουσα ἐργαστᾶσια σιδηρῶν ἔργων καὶ 186 χιλ. κατ. *Βιρμιγχαμ*, μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὄπλων, τῶν σιδηρουργείων καὶ ἄλλων διαφόρων ἐργαστασίων τῆς, ἔχουσα 340 χιλ. κατ. *Γόρκε* ΒΑ. ἔδρα ἀρχιεπισκόπου, ἔχουσα λαμπρὸν Γοτθικὸν ναὸν καὶ 40 χιλ. κατ. *Οὐέλλη* ΝΑ. ταύτης, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα 105 χιλ. κατ. *Νεοκαστέλλη* πρὸς Β. παράλιος πόλις, ἔχουσα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ 110 χιλ. κατ. *Όξφόρδη* (Όζωνία) ΒΑ. τῆς Βριστόλης, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 30 χιλ. κατ.

Λονδῖνον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα, βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου πρωτ. τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰ 3 ἑκατομ. κατ. Εἶναι δὲ διηρημένη κυρίως εἰς δύο εἰς ἀρχαίαν πόλιν *Ἄστν* (city) καλουμένην, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἔμποροι, καὶ εἰς τὸ *Οὐεστμίνστερ*, ὅπου κατοικεῖ ἡ αὐλή, οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ μεγάλοι κτηματῆαι καὶ ἔμποροι. Τὸ ἄστν ἔχει ὁδοὺς στενὰς καὶ μὴ εὐθείας, τὸ δὲ Οὐεστμίνστερ πλατυτάτας καὶ εὐθείας· ἔχει δὲ καὶ πολλὰς γεφύρας, τῶν ὁποίων ἐπισημοτέρη εἶναι ἡ τοῦ *Βατερλώον*. Ἐπισημότερα δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα εἶναι ὁ ναὸς τοῦ *Ἀγίου Παύλου*, ὁ ὠραιότερος ναὸς τῶν διαμαρτυρομένων, τὸ *παρλαμέντον*, ὁ πύργος τοῦ *Λονδῖνου* συνιστάμενος ἐκ διαφόρων πύργων καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν, τὸ παλάτιον *Βουγκιχαμ*, ὅπου συνήθως διαμένουσιν οἱ ἡγεμόνες, τὸ *Κρυστάλλινον παλάτιον*, οἱ ὑποβρύχιοι σιδηρόδρομοι κτλ. Εἰς δὲ τὸ Οὐεστμίνστερ ὑπάρχουσιν οἱ καλλιτέρες κῆποι, χορηγεύοντες εἰς κοινὸν περίπατον. Τα δὲ προάστεια αὐτῆς εἶναι λίαν τερπνά, ἔχοντα λαμπρὰς οἰκίας, κήπους θελκτικούς, βιομηχανικὰ καταστήματα κτλ. *Γροουήρσιον* παρὰ τὸ Λονδῖνον, ἔχον διάσημον ἀστεροσκοπεῖον.

Μερτυνβέλη, βιομήχανος καὶ ἡ ἐπισημότερα πόλις τῆς Οὐαλλίας, ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Ἐδιμβούργον*, μητρόπολις τῆς Σκωτίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν λόφων, ὀλίγον μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθη καὶ ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ 200 χιλ. κατ. *Γλασκῶβη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σκωτίας ἐπὶ τοῦ Κλύδου ποταμοῦ, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον, μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ἔμποριον καὶ 450 χιλ. κατ. *Δούνδη*, ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάη, ἔχουσα 100 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Δουβλίνον*, μητρόπολις αὐτῆς· εἶναι πόλις ὠραία, ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, μέγα ἔμποριον καὶ 318 χιλ. κατ. *Κόρκε* πρὸς Ν. ἐπὶ ὁμωνύκλῳ, ἐμπορικωτάτη πόλις, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Λιμέρικα* ἐπὶ τοῦ Σχάνωνος, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἰρλανδίας, ἔχουσα λίαν ἐνεργόν

ἐμπόριον καὶ 45 χιλ. κατ. Ἀρμάγη πρὸς τὸ ΒΑ. ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἱρλανδίας.

Νῆσοι δ' αὐτῆς πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶναι αἱ Σχετλανδικαί, ὧν μεγαλύτερα εἶναι ἡ Μαιλλάρδη· αἱ Ὀρκάδες, ὧν μεγαλύτερα εἶναι ἡ Παμόνη· αἱ Οὐεστέρναι, ὧν μεγαλύτερα εἶναι ἡ Λεβίς, ἡ Σκύη καὶ ἡ Στάφφα, ἧτις εἶναι ἐπίσημοι καὶ διὰ τὸ ἐγγράλειον ἄντρον τῆς. Ἡ Μάρη καὶ ἡ Ἀγγλεσέη πρὸς Δ. τῆς Ἀγγλίας. Αἱ Σορλίγγαι ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Ὠριγνή (Aurigny) εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας καὶ ἡ Οὐέικτις πρὸς Ν. τῆς Ἀγγλίας ἐπονομαζομένη τὸ περιβόλιον αὐτῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βρετανίας εἶναι 3100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὰ 29600000, ὧν 20 κατοικοῦσι τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν, $3\frac{1}{8}$ τὴν Σκωτίαν, $5\frac{3}{4}$ τὴν Ἱρλανδίαν καὶ περὶ τὰς 700 χιλ. τὰς ἄλλας νήσους, πρεσβεύοντες ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἀγγλικανήν, ἐν δὲ Σκωτίᾳ τὴν Πρεσβυτεριανήν, καὶ ἐν Ἱρλανδίᾳ τὴν Καθολικὴν θρησκείαν (α). τὸ δὲ πολίτευμα εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν τῶν λόρδων καὶ τῶν κοινοτήτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Σκωτίας εἶναι κυρίως Ἀγγλοὶ, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας Γαλάται. Βρετανοὶ δὲ κατοικοῦσι τὴν Οὐαλλίαν, καὶ Κελτοὶ τὴν Ἱρλανδίαν. Ἀπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη λαλοῦσι διαφόρους συγγενεῖς γλώσσας, ἡ δ' Ἀγγλικὴ εἶναι μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' ὑγιεινὸν καὶ μαλακώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὴν Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν εἶναι βουνῶδες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν μᾶλλον πεδινόν, παράγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ γεώμηλα, καὶ περιέχον πολλὰς βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλῆθος βοῶν, αἰγῶν κτλ. οἱ δὲ ἵπποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μαλλία τῶν προβάτων τῆς εἶναι περίφημα· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος μεταλλείων χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, κασιτέρου, γαιανθράκων, καὶ ἐν Ἱρλανδίᾳ λαμπρῶν μαρμάρων.

Ἡ παιδεία εἶναι μὲν ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις εἶναι πολὺ ὀπίσω, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκεται εἰς μέγαν βαθμὴν ἀμαθείας. Πρακτικὸν δ' ὂν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐπέδωκεν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐν τῇ Βρετανίᾳ ἡ βιομηχανία εὐρίσκεται εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εὐκολυνόμενον ὑπὸ

(α) Ἡ περὶ τῶν δογμάτων τούτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διδασκαλία, ὡς καὶ περὶ τῶν θρησκειῶν ἐν γένει, ἀφίνεται εἰς τὸν διδάσκαλον τῶν ἱερῶν μαθημάτων.

ἀπέδρων διωρύνων καὶ σιδηροδρόμων, διασχίζόντων ἅπασαν τὴν χώραν, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ μεγαλειτέρου στόλου τοῦ κόσμου (900 πλοίων, ὧν 31 θωρακ. 10 χιλ. πυροβόλ.).

ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ.

Τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἐν γένει καλοῦνται Κάτω Χῶραι, ὡς πολὺ χαμηλῆς οὐσίας τῆς χώρας των. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ κράτη ὑπέκυψαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, εἶτα δὲ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἰσπανῶν, ὑπὸ Αὐστριακοῦ ἡγεμόνος βασιλευσμένων. Ἐπὶ τούτων δ' ἀπεσπάσθη τὸ 1579 ἡ Ὀλλανδία καὶ ἀπέτελεσεν ἰδίαν δημοκρατίαν, ἣν κατὰ τὴν Βεστωαλικὴν εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον ὑπέκειτο ἔνεκα τοῦ διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου πολέμου εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀλλανδία καίτοι κατ' ἀρχὰς ἡμίμαζε, περιπλεχθεῖσα ὁμῶς εἰς πολέμους πρὸς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν Λουδοβίκον ΙΔ' τῆς Γαλλίας ἐξισθῆναι, καὶ ἐπὶ τέλους ἐκραγίσαι τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὑπέκυψε μετὰ τοῦ Βελγίου εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1815 ἀπέτελεσεν ἐλευθερωθεῖσα μετὰ τοῦ Βελγίου ἰδίον βασιλεῖον· ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεσπάσθη τὸ Βελγιον τῇ Ὀλλανδίας καὶ ἔκτοτε ἀμφότεραι αἱ χώραι ἀποτελοῦσιν ἰδίαν βασιλείαν.

ΒΕΛΓΙΟΝ (α).

Μῆξ. Α. 0° 15'—3° 46'.

Πλατ. Β. 49° 30'—51° 30'.

Τὸ Βέλγιον ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ὅρη. Τὸ Βέλγιον ἄξια λόγου ὄρη ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὰ Ἀρδενα εἰς τὰ ὅρια τῆς Γαλλίας, ἡ δ' ἄλλη χώρα ἅπασα εἶναι πεδινὴ διακοπτομένη ὑπὸ λόφων. Ποταμοὺς δ' ἔχει τὸν Σκάλδιν καὶ τὸν Μεύσην.

Ἐπισημότεραι δ' αὐτοῦ πόλεις, διηρημέναι εἰς 9 νομοὺς, εἶναι Βρυῆνη, πλουσιωτάτη πόλις, ὅπου ἐφευρέθη ἡ ἐλαιογραφία κατὰ τὸν ΙΒ'. μ. Χ. αἰῶνα ἔχουσα 55 χιλ. κατ. Γάρδη ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, μεγάλη πόλις διηρημένη ὑπὸ διώρυχος εἰς 26 νήσους, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, ὥραιας ὁδοὺς, περιπάτους, ἐργαστάσια δαντελῶν, πανίων κλ. καὶ 124 χιλ. κατ. Ἀρτβέρση, ἔχουσα 125 χιλ. κατ. εἶναι ὀχυρωτάτη, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανὸς πόλις ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, σχηματίζοντος ἐκεῖ εὐρύχωρον λιμένα (6). Λιέγη πρὸς Α. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μεύση καὶ Οὐρθου, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Μαῦλτραι, εἰς τὸ κέντρον τῶν Βελγικῶν σιδη-

(α) Τὸ Βέλγιον ἠνομιένον μετὰ τῆς Ὀλλανδίας ἰδ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ χάρτῃ τῆς Εὐρώπης· χωριστὸν δὲ μετὰ τῆς Γαλλίας.

(6) Τῇ Ἀντιβέρπῃ θαυμάζεται τὸ χρηματιστήριον καὶ ὁ ναὸς τῆς Παναγίας.

ροδρόμων, ὡραία πόλεις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὕλων, τσοχῶν κτλ. καὶ 30 χιλ. κατ. *Βρυξέλλαι*, ὡραία πόλις πρωτ. τοῦ Κράτους ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον, ἀστεροσκοπεῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Μιχαήλ, πανεπιστήμιον, καὶ μετὰ τῶν προαστείων 290 χιλ. κατ. *Λουβαίνη*, ὡραία πόλις ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ δημαρχεῖον, καὶ 34 χιλ. κατ. *Βατερλώων* ΝΑ. τῶν Βρυξελλῶν, διάσημον διὰ τὴν ἦταν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1814). *Αρλώνη*, μικρὰ πόλις εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Βελγίου εἶναι 294 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 4900000 ἅπαντες σχεδὸν καθολικοὶ, κυβερνῶμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος καὶ δύο βουλῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Εἶναι δὲ καταγωγῆς Γερμανικῆς καὶ Γαλιτικῆς· καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ κατοικοῦσι τὸ ΒΑ. μέρος, οἱ δὲ Γαλάται τὸ ΝΑ. ὁμιλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, πλὴν τῶν εὐγενῶν λαλούντων τὴν Γαλλικὴν.

Οἱ Βέλγαι φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν των θαυμασιῶς ἀνέπτυξαν τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας των· ὥσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν διασχιζόντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων καὶ διωρύχων εἶναι ἐν αὐτῇ λίαν ἐνεργόν. Καὶ τὰ γράμματα δ' ἐνταῦθα παρὰ πολὺ ἐκαλλιεργήθησαν, ἡ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ἐν αὐτῇ εἰς ἀκμαίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶναι ὑγρὸν καὶ ἀρκετὰ ψυχρὸν, τὸ δ' ἔδαφος ἐν γένει εὐφορὸν καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον δημοτηριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, ῥιζάριον, καὶ περιέχον λειμῶνας, ἐν οἷς τρέφεται πλῆθος ποιμνίων· ἔτι δὲ δάση, μεταλλεῖα σιδήρου, γαιανθράκων, τσίγκου, μαρμάρων κτλ. Ἐχει δὲ καὶ πλῆθος διωρύχων καὶ σιδηροδρόμων.

Ο Λ Α Ν Δ Ι Α.

Μῆκ. Α. 40°—40° 52'.

Πλάτ. Β. 50° 45'—53° 28'.

Ἡ Ὁλλανδία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Ποταμοὶ τῆς Ὁλλανδίας εἶναι ὁ *Ρήνος*, ὅστις ἐν Ἑλβετίᾳ πηγάζων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Γερμανίας καὶ Ὁλλανδίας ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τε τὸν κόλπον Σουϊδερν καὶ μετὰ τοῦ Μεύσης εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὥσαύτως δὲ ὁ *Μεύσης* καὶ ὁ *Σκάλδης*.

Ἐπισημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημέναι εἰς 11 νομούς, εἶναι *Γρο-νίγγη* πρὸς Β, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. καὶ ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον.

Ουτρέχτη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τσόχας καὶ τὰ βελούδα της, ἔχουσα 57 χιλ. κατ. Ἀμστελδάμοι, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας, διακοπτομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύγων, αἵτινες σχηματίζουσιν 90 νήσους, συνηνωμένας μεταξύ των διὰ 290 γεφυρῶν, ὧν ἐπισημότερα εἶναι ἡ τοῦ Ἀμστελ. ἔχει δὲ μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸ χρηματιστήριον, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου καὶ τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης κτλ. καὶ 267 χιλ. κατ. Ἀρλέμη, ἔχουσα λαμπρὸν δημαρχεῖον 31 χιλ. κατ. καὶ ἐρίζουσα μετὰ τῆς Μαΰανσης περὶ εὐρέσεως τῆς τυπογραφίας. Χάγη πρωτ. τοῦ βασιλείου ὄχι μακρὰν τῆς Βορείου θαλάσσης, ἐπὶ ὥραις θέσεως, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Λεῦδη (Λουγδουνον Βαταυῶν) πρὸς Β. τῆς Χάγης ἐπίσημος διὰ τὰς τσόχας, τὰ ἐλξευρικά κατὰ τὸν 17 αἰῶνα τυπογραφεῖα καὶ τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ρότερνάμη ἐπὶ τοῦ Μεύση, πατρὶς τοῦ Ἑράσμου ἔχουσα 115 χιλ. κατ. Μαστρέχτη πρὸς Ν. μητρόπολις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Αἰμβούργου ἐπὶ τοῦ Μεύση ὀχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 31 χιλ. κατ. Λουξεμβούργον μητρ. τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουξεμβούργου, (200 χιλ. κατ.) ἔχουσα ὀχυρώτατα φρούρια τῆς Γερμανίας.

Νῆσοι τῆς Ὀλλανδίας ἐπισημότεραι εἶναι εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Σουδέρου ἡ Τεξέλη καὶ ἡ Β.ιελάνδη, καὶ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδιος ἡ Βαλχέρην, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ πόλις Μιδελβούργη, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 357 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 3600000 ἅπαντες σχεδὸν Καλθινισταί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος καὶ ὑπὸ δύο Βουλῶν, τῆς μιᾶς ἐκλεγμένης ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ Ὀλλανδοὶ Γερμανικῆς καταγωγῆς ὄντες καὶ ἰδίαν λαλοῦντες γλῶσσαν φημίζονται διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν καθαριότητα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ καλὰ ἔθνη των.

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ὑγρὸν καὶ ὀμιχλώδες καὶ ὄχι παντοῦ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ Λουξεμβούργου εἶναι παντοῦ πεδινόν καὶ χαμηλότερον εἰς τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης· τοῦτου ἕνεκα ἔχουσι κατασκευάσει καὶ προχώματα, ἵνα ἐμποδίζωσι τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης. Ἐχει δὲ καὶ πολλὰς βοσκὰς, δι' ὧν τρέφονται πολυχρίσμα ποίμνια, καὶ παράγει σίτον, λίνον, καπνόν, ρίζιον κτλ. καὶ διάφορα ἄλλα.

Ἡ κτηνοτροφία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν διωρύγων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ της εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένα· διὸ περιζήτητα εἶναι τὰ ὑφάσματα, τὰ δέρματα, ὁ τυρὸς αὐτῆς κτλ. Καὶ ἡ ναυτιλία δὲ καὶ ἡ ἀλιεία παρέχει ἀπείρα πλούτη εἰς τὸν τόπον.

Ἡ ἀνωτέρα αὐτῆς ἐκπαίδευσις εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ δημοτικὴ καλλιστοὶ ὀργανισμένη.

Ἡ Ὁλλανδία ἐξουσιάζει ἔτι τὸ *Λουξεμβούργον* καὶ *Λιμβούργον*, ἀνήκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· ἰδίως ὅμως ἡ Ὁλλανδία ἔχει λαμπρὰς κτήσεις εἰς τὴν Ὀκεανίαν.

GERMANY.

Μήκ. Α. 30° 30'—160° 52'.

Πλάτ. Β. 44° 48'—55° 15'.

Ἡ Γερμανία κατέχουσα σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὁλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσίας τῆς μὴ ἀνηκούσης εἰς τὴν Γερμανίαν.

ΣΗΜ. Τῆς Γερμανίας ὑπετάχθη μέγα μέρος ἐπὶ Αὐγούστου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· θελήσαντες ὅμως οὗτοι μετὰ ταῦτα καὶ περαιτέρω ἐν αὐτῇ νὰ προχωρήσωσιν ἐνίκησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (9 μ. Χ.) καὶ παρητήθησαν ἔκτοτε τῆς περαιτέρω αὐτῆς κατακτήσεως. Ταύτην δ' ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ οὖσαν ὀργάνισεν ὁ μέγας Κάρολος (800 μ. Χ.), εἰσαγαγὼν ἐν αὐτῇ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας· καὶ τότε μὲν ἀπέτελλε ἐν κράτος μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, ἐπὶ τῶν ἐκγόνων τοῦ ὅμως ἐγένετο καὶ αὕτη ἰδίον κράτος, διατηρησάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Εἶτα δ' ἀπὸ τοῦ Ὁθωνος τοῦ μεγάλου (944 μ. Χ.) περιεπλέχθη ἡ Γερμανία εἰς ἀδιακόπους πολέμους πρὸς τε τοὺς γερμανοὺς μεριστῶνας καὶ τὸν Πάπαν ἕνεκα τῆς Ἰταλίας, οἵτινες μεγάλαν καταστροφὴν ἐπὶνεγκαν εἰς τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ δὲ 1273 ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον Ῥοδόλφος ὁ Ἀψβούργου ὁ θεμελιωτὴς τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα ἔκτοτε διέμεινε εἰς τὴν Αὐστροίαν. Ἐκτὸς δὲ τῆς Αὐστρίας ἀνεπτύσσοντο καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ κράτη τῆς Γερμανίας, ἀν καὶ ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν παλῆμων (Αἰσθητικῶν) ἡ Γερμανία ὑπέστη πολλὰ δεινὰ. Τὰ κράτη δὲ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἐγένοντο ἀνεξάρτητα καὶ ὠνομάσθησαν βασιλείαι· οἷον τὸ βασίλειον τῆς Πρωσίας ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Α'· ἡ Βυουρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία, (καὶ αἱ τρεῖς 1806 μ. Χ.), τὸ βασίλειον τοῦ Ἀνωτέρου τὸ 1814, ὅτε ἀποκατέστη, καταστραφέντων τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος, ἡ Γερμανικὴ Ὁμοσπονδία. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσίας καὶ τῶν συμμάχων ἐκατέρων (1866), διαλυθεῖσης τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας, διηρέθη ἡ Γερμανία εἰς τρία τμήματα α. τὴν Βόρειον Γερμανικὴν Ὁμοσπονδίαν, ἐν ᾗ προῖχε ἡ Πρωσία· β'. τὰ νότια γερμανικὰ κράτη (Βαυαρίαν, Βυρτεμβέργην, Βάδην, Λίχτεν-στέϊνον καὶ τὸ μεσημβρινὸν ἥμισυ μέρος τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Έσσαξ)· γ'. τὰς Γερμανικὰς χώρας, τὰς ἀνηκούσας εἰς τὸ στέμμα τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας ἐκτείνονται πρὸς Α. τῶν Γαλλικῶν ὄρεων, φθάνοντα πρὸς Β. εἰς τὴν βόρειον θάλασσαν. Τὰ ὄρη δὲ ταῦτα ἔχουσι κυρίως δύο διευθύνσεις, τὴν μὲν ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειοανατολικόν, τὴν δὲ ἀπὸ τὸ νοτιοανατολικόν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν,

καὶ σχηματίζουνσι τέσσαρες σειρὰς ὁρέων· α') τὸν *Ίδραν* (1700 μέτ.), ὅστις ὀρίζει βορειοδυτικῶς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν· β') τὴν *Mélar* *Δρυμόν* (1250 μέτ.) κείμενον ἐν τῇ Βάδῃ πρὸς Α. τῆς Ῥηνικῆς πεδιάδος· γ') τὸν *Βοεμικὸν Δρυμόν*, ὅστις περιλαμβάνων ΝΔ. τὴν πεδιάδα τῆς Βαυαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ νοτιοανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, ἔχων ἐξοκολούθησιν ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸ ΒΔ. τὸν *Θουρίγγειον Δρυμόν*, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος *Έρτσον*, τὰ *Γιγάντια* καὶ τὰ *Σουδητῖα* ὄρη. Τρίτη δὲ σειρὰ ὁρέων εἶναι ἡ ἐξοκολούθησις τῶν *Αγατολικῶν Ἀλπεων* (Νωρικαὶ καὶ Καρνικαὶ Ἀλπεῖς), ἧτις πρὸς Α. εἴτα ΒΑ. ἐκτεινομένη συνεχοῦται μετὰ τῶν Σουδητικῶν ὁρέων.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι Ὁδερος, ὅστις ἐκ τῶν Σουδητικῶν ὁρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ *Ἀλβις* πηγάζων ἐκ τῶν *Γιγαντίων* ὁρέων καὶ ὁ *Οὐέσουργις* ἐκ τοῦ *Θουρίγγειου Δρυμοῦ* ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Ῥήνος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἑλβετίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν δυτικῶν χωρῶν τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Δούναβις*, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ *Μέλανος Δρυμοῦ* διευθύνεται πρὸς Α. ἀρδεύων τὴν Βαυαρίαν καὶ Αὐστροίαν, καὶ ἐξερχόμενος τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει διὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γερμανίας εἶναι 2349 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 43 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. χριστιανοὶ καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι· καὶ ὁ μὲν καθολικισμὸς ἐπικρατεῖ εἰς τὰ νότια κράτη, ἡ δὲ θρησκεία τῶν διαμαρτυρομένων εἰς τὰ βόρεια.

Ἡ Γερμανία, διηρημένη οὕσα, ὥς ἀνωτέρω εἵπομεν, εἰς τρία τμήματα συνίσταται ἐξ 28 κρατῶν, τῶν λοιπῶν συγχωνευθέντων ἤδη εἰς τὴν Πρωσσίαν. Τοῦτων ἕκαστον εἴτε μικρὸν εἴτε μέγα ἔχει ἰδίους νόμους, καὶ τὰ περισσότερα εἶναι συνταγματικαὶ μοναρχίαι· οἷον ἡ *Πρωσσία*, *Σαξωνία*, *Βαυαρία*, *Βυρτεμβέργη*, *Βάδη* κτλ. ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ καὶ τρεῖς ἐλευθεραὶ πολιτεῖαι ἡ *Βρέμη*, ἡ *Ανβέκη* καὶ τὸ *Ἀμβούργον*.

Τὸ πλεῖστον δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶναι *Γερμανοί*, ἀλλ' ἐν Αὐστροίᾳ καὶ Πρωσσίᾳ ἀνεμίγρουν μετ' αὐτῶν *Σλαῦοι* καὶ *Κέλτοι*· γλῶσσαι δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν εἶναι ἡ Γερμανικὴ.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Γερμανίας εἰς τὰ βόρεια εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλῶν, ἐν οἷς τρέφονται ἄπειρα ποίμνια καὶ λευκοὶ ἵπποι· τὸ δὲ κεντρικὸν καὶ τὸ νότιον ἔχει κλίμα συγκρατημένον καὶ ὑγιεινόν, παράγον παρὰ τὸν Ῥήνον ὠρεῶν οἶνον

καὶ σίτον. Ἐν τῶν ὁρέων τῆς καταφύτων ὄντων, παντοῦ ἐξορύσσεται σίδηρος καὶ ἐν τοῦ Ἑρτσου καὶ ἄργυρος. Ἐν δὲ ταῖς Σουδηταῖς ὄρεσι κλ. υπάρχουνσι καὶ ἀξιόλογοι ἱαματικά καὶ πηγαί.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ εἶναι διαδεδομένη εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις· ὅθεν 23 ἔχει πανεπιστήμια καὶ πληθος γυμνασίων καὶ ἄλλων ἐκπαιδευτηρίων. Καὶ ἡ βιομηχανία δ' εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς ἅπαντα τὰ Γερμανικά κράτη.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

Εἰς τὴν Βόρειον Γερμ. Ὀμοσπονδίαν ἀνήκουσιν ἤδη εἴκοσι καὶ δύο κράτη, ὧν δύο εἶναι βασιλείαι ἡ Πρωσσία καὶ Σαξωνία, δέκα ἐπτά μεγάλα καὶ μικρὰ δουκάτα καὶ αἱ ἐλεύθεροι πολιτεῖαι Βρέμη, Λυβέκη καὶ Ἀμβούργον.

Ἐνταῦθα ἐκθέτομεν ἐν πίνακι ἅπαντα τὰ κράτη τῆς Βορείου Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας καὶ τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν πρωτεύουσιν ἐκάστου τούτων.

	ΚΡΑΤΗ.	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ.
1	Πρωσσία.	49000000	Βερολίνον.
2	Σαξωνία.	2500000	Δρέσδη.
3	Μεκλεμβούργον Σχουερίνον.	552000	Σχουερίνον.
4	Μεκλεμβούργον Στρέλιτσον.	400000	Στρέλιτσον.
5	Ὀλδεμβούργον.	300000	Ὀλδεμβούργον.
6	Βρουνσβίκην.	293000	Βρουνσβίκην.
7	Σαξο-βεϊμάρην.	280000	Βεϊμάρην.
8	Σαξο-κοθούργον-Γόθα.	464000	Κοθούργον.
9	Σαξο-αλτεμβούργον.	442000	Ἀλτεμβούργον.
10	Ἀναλτον.	493000	Δεσσάου.
11	Σχουαρομβούργον-σανδερχάουζεν.	66000	Σανδερχάουζεν.
12	Σχουαρομβούργον-ροδολστάτην.	74000	Ῥοδολστάτην.
13	Σαξο-μείνινγκεν.	478000	Μεϊνίγγην.
14	Ῥεϋσσον-γρέιτζον.	44000	Γρέιτζον.
15	Ῥεϋσσον-σλείτζον.	86000	Σλείτζον.
16	Λίππη-δετμόλδη.	414000	Δετμόλδη.
17	Λίππη-Σχουεμβούργην.	32000	Βουκεμβούργον.
18	Βαλδέκην.	61000	Κορβόχην.
19	Λυβέκην.	56000	Λυβέκην.
20	Βρέμην.	404000	Βρέμην.
21	Ἀμβούργον.	280000	Ἀμβούργον.
22	Ἡ εἰς τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ἑσσης ἀνήκουσα πρῶην ἐπαρχία τῆς Ἀνω Ἑσσης.		

Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας εἶναι *Δρέσδη*, ὠραία καὶ μεγάλη πόλις ἐπὶ τοῦ Ἑλβίου πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα μεγαλοπρεπὴ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, ὀνομαστόν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν καθολικὸν ναόν, μουσεῖα καὶ 146 χιλ. κατ. *Λειψία*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα βιβλίων καὶ γουναρικῶν καὶ 80 χιλ. κατ. *Χεμνίτση*, βιομηχανικωτάτη πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ δουκάτων ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Κοβοῦργον* πρωτ. τοῦ δουκάτου Σαξο-κοβοῦργου, ἔχουσα ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, λαμπρὸν βιβλιοθήκην καὶ 11 χιλ. κατ. *Γένα*, μικρὰ ἀλλ' ὠραία πόλις τοῦ δουκάτου τῆς Σαξο-βεῖμάρης, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον. *Βρουνσβίχη*, πρωτ. ὁμῶν. μεγ. δουκάτου, ὠραία πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Σχουερδινον*, πρωτ. τοῦ μεγ. δουκάτου Μεκλεμβούργου Σχουερδίνου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Ροστόκη* πρὸς τὴν Βαλτικὴν, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ αὐτοῦ δουκάτου, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ πανεπιστήμιον. *Ὀλδεμβούργον*, πρωτ. τοῦ ὁμῶν. μεγ. δουκάτου, ἔχουσα 13 χιλ. κατ. *Μαϊάτσα* (Μογοντάκον) ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα ὠραίαν θέσιν, λαμπρὰ ὀχυρώματα καὶ 40 χιλ. κατ. Εἶναι δὲ πατρίς τοῦ Γουτεμβέργου τοῦ εφευρέτου τῆς τυπογραφίας.

Τῶν δ' ἐλευθέρων πολιτειῶν ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Βρέμη* ἐπὶ τοῦ Οὐίσουρηνδης, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος πόλις, ἔχουσα 72 χιλ. κατ. *Λυβέκη* πρὸς τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Άμβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἑλβίου, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομήχανος πόλις, ἔχουσα 240 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Περὶ τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Γερμανικῆς Πρωσσίας, ἀποτελοῦσης τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Γερμανίας, θέλει γείνει λόγος κατωτέρω εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Πρωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βόρ. Γερμ. Ὁμοσπονδία εἶναι ἡ ἐβδόμη κατὰ τὸ μέγεθος, κατὰ δὲ τὸν πληθυσμὸν ἡ πέμπτη μετὰ τῶν πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα περὶ τὰ 30 ἑκατ. κατοίκων καὶ στρατὸν τῆς ζῆλας ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης 300 χιλ. ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ὑπὲρ τὸ διπλάσιον αὐτῶν.

Β'. ΝΟΤΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ.

Ἐν τοῖς νοτίοις Γερμανικοῖς κράτεσι περιλαμβάνονται ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη τὰ ἑξῆς κράτη.

1) ΒΑΥΑΡΙΑ. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Μόναχον* ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὰ τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καταστήματα, πανεπιστήμιον ὀνομαστόν, δημοσίαν βι-

Ελαιοθήκη (400 χιλ. τόμ.), γλυπτοθήκη καὶ 168 χιλ. κατ. *Αὐγοῦστα*, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Νυρεμβέργη* ἐπὶ ποταμίου, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχανοῦς πόλις ἔχουσα 70 χιλ. κατ. ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν κατὰ τὸ 1500 τὰ ἐγκόλπια ὥρολόγια. *Βυρταβούργον* ἐπὶ τοῦ Μοίνου, ἔχουσα ὀνομαστὸν τῶν καθολικῶν πανεπιστήμιον καὶ 23 χιλ. κατ. *Ρατισβόνη* ἐπὶ τοῦ Δουναβέως, ἄλλοτε ἔδρα τῆς Γερμανικῆς Διαιτίης· εἶναι δὲ πατρίς τοῦ ἀστρονόμου Κεπλέρου, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σπίρα* παρὰ τὸν Ῥήνον πρωτ. τῆς Ῥηνικῆς Βαυαρίας, *Λανδὼ* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, φρούριον ὀχυρώτατον τῆς Γερμανίας.

2) **ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ.** Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης εἶναι *Στουτγάρδη* ἐν ὠραία κοιλάδι, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 69 χιλ. κατ. *Τεβίγγη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Λουϊσβούργον*, ἡ δευτέρα ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Οὐλμη* ἐπὶ τοῦ Δουναβέως, ἔχουσα φρούριον ἐπίσημον τῆς Γερμανίας καὶ ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

3) **ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΒΑΔΗΣ.** Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ δουκάτου τούτου, κειμένου πρὸς Α. τῆς Γαλλίας, εἶναι *Καρλσρούη* ὠραία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις πρωτ. τοῦ δουκάτου, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Μαγέϊμον*, ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Εἰδελβέργη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 18 χιλ. κατ. *Φρειβούργη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 18 χιλ. κατ. *Κωνσταντία*, παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα (1414—1418) ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ ἔχουσα 9 χιλ. κατ.

4) Τὸ μέρος τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Ἑσσης τὸ ἀνήκον εἰς τὰ νοτία Γερμανικὰ κράτη. Τούτου ἐπισημότερα πόλεις εἶναι *Δαρμστάτη* πρωτ. τοῦ δουκάτου, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 35 χιλ. κατ.

5) **ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΔΙΧΤΕΝΣΤΕΪΝΟΝ** με ὁμων. πρωτεύουσαν.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῶν νοτίων κρατῶν τῆς Γερμανίας εἶναι περὶ τὰ 9 ἑκατ. ὧν ὑπὲρ τὰ $4\frac{4}{5}$ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βαυαρίαν, $1\frac{4}{5}$ εἰς τὴν Βυρτεμβέργην, $1\frac{3}{5}$ εἰς τὴν Βάδην, 70 χιλ. εἰς τὸ Διχτενστεϊνον καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὸ μεγ. δουκάτον τῆς Ἑσσης Δαρμστατῆς.

Π Ρ Ω Σ Σ Ι Α.

Μῆκ. Α. $3^0 36' - 20^0 20'$

Πλάτ. Β. $49^0 12' - 55^0 59'$

Ἡ Πρωσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑσσης Δαρμστατῆς, Βαυαρίας,

Σαξωνίας καὶ Αὐστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορ. θάλασσης.

ΣΗΜ. Ἡ Πρωσσία κατεκτήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Τευτονικοῦ τμήματος, καὶ λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ τὸν χριστιανισμὸν ἀπέτελεσεν ἓν μέγα δουκάτον· τὸ δὲ 1784 Φριδερίκος ὁ Α' ἡγεμὼν αὐτῆς ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως. Ἐμεγάλυνε δ' αὐτὴν Φριδερίκος ὁ μέγας, προσθέσας εἰς τὸ κράτος του τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν δυτικὴν Πρωσίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας προστέθη εἰς αὐτὴν ἡ Πομερανία καὶ ἡ Ποσενία. Μετὰ δὲ τὴν πῦσιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀπέκτισεν ἡ Πρωσσία τὰ μέχρι τοῦ 1866 αὐτῆς ὅρια. Τέλος τὸ 1866 κατὰ τὸν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμον ὑπέταξε καὶ ἦνωσε μετὰ τοῦ κράτους της οὐ μόνον τὰ δουκῆτα Ὀλστέινον, Σλέσθιγον, καὶ Λαουεμβούργον, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀννοθέρου, τὴν ἐκλεκτορίαν τῆς Ἑσσης, τὸ δουκάτον τοῦ Νασσάου, τὴν ὀροκομητίαν τῆς Ἑσσης Κοθούργης καὶ τὴν πόλιν Φραγκφούρτην.

Ὁρῶν αὐτῆς ἐπιστημότερα εἶναι πρὸς Ν. τὰ *Γιγάντια* ποταμοὶ δὲ ὁ *Πρέγκελος*, ὁ *Οὐίστούλας* καὶ ὁ *Ὀδέρος* ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ *Ἀλβις*, ὁ *Οὐίσουργις* καὶ ὁ *Ρήνος* εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία διαίρεται ἤδη εἰς 13 νομούς· εἶναι δὲ οὗτοι μετὰ τῶν ἐπιστημότερων αὐτῶν πόλεων.

1) Ἡ *Ἰδίως Πρωσσία*. Ταύτης ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι *Καινι-σβέργη* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πρεγέλου, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Καντίου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 100 χιλ. κατ. *Ἀάντσικον*, ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὸν Οὐίστούλαν καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 90 χιλ. κατ.

2) *Πομερανία* πρὸς Δ. μητρ. αὐτῆς *Στέττινον* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 78 χιλ. κατ.

3) *Βρανδεμβούργον* πρὸς Ν. Ἐπιστημότεραι αὐτοῦ πόλεις εἶναι *Βερολίον* πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ Σπραίου, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὀπλοστάσιον, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἀκαδημίαν, μουσεῖα, πλατείας ὁδοὺς, λίαν ἐνεργὸν βιομηχανίαν καὶ 630 χιλ. κατ. *Ποτσδάμη*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, στρατιωτικὴ μᾶλλον πόλις ἔχουσα ὡραία προάστεια καὶ 45 χιλ. κατ.

4) *Πόσενον* μὲ ὁμων. ὀχυρὴν μητρ. ἐπὶ τοῦ Οὐάρβιος ἔχουσιν 54 χιλ. κατ. (α).

5) *Σιλεσία* μὲ μητρ. τὴν *Βρεσλαυαν* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου τὴν τρίτην πόλιν τοῦ κράτους, ἔχουσιν λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 164 χιλ. κατ.

6) *Πρωσσικὴ Σαξωνία*. Ταύτης ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι *Μαγδεβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἀλβις, ὀχυρωτάτη πόλις τῆς Γερμανίας, ἔ-

(α) Ἡ ἰδίως Πρωσσία καὶ τὸ Πόσενον δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανίαν.

χρυσά 40 χιλ. κατ. *Α.λη*, επίσημος πόλις διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της
ἔχουσα 46 χιλ. κατ.

7) *Νομός Έσσης*. Τούτου ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι *Κασσέλη*
πρωτ. τοῦ νομοῦ ὥραϊα πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φραγκφούρτη*,
πρώην ἐλευθέρη πόλις καὶ ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ἔχουσα
ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 80 χιλ. κατ. *Βιεσβάδη*
πρώην πρωτ. τῆς *Νασσάου*, ἔχουσα 27 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογον πα-
νεπιστήμιον.

8) *Βεστφαλία*. Ἐπιστημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Μύνστερον*
μητρ. τῆς *Βεστφαλίας* ἔχουσα 32 χιλ. κατ. καὶ πανεπιστήμιον ἀξιό-
λογον θεολογίας καὶ φιλοσοφίας.

9) *Ῥηνικὴ Πρωσσία*. Ταύτης ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι *Κοβλέν-
τσον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥήνου καὶ *Μοσέλα*, ὁχυρωτάτη πόλις μητρ.
τῆς Ῥηνικῆς Πρωσσίας, ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Κολωνία* ἐπὶ τοῦ Ῥή-
νου, ἐμπορικωτάτη πόλις, ἔχουσα μεταλλικὰ ὕδατα καὶ 132 χιλ.
κατ. *Αὐτσπργαον* ἀρχαία πόλις, πρωτ. τοῦ μεγάλου *Καρόλου*,
ἔχουσα θερμὰ λουτρά, ὥραϊα πρῶασεια καὶ 65 χιλ. κατ.

10) *Ἀρνόβερον* με ὁμων. μητρ. πατρίδα τοῦ ἀστρονόμου Ἑρσέ-
λου, ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Όσταβρέκη*, ἐν ᾗ ὡς καὶ ἐν *Μυνστέρῳ*
ἐκλείσθη ἡ *Βεστφαλικὴ εἰρήνη* τὸ 1648 ἔχουσα 18 χιλ. κατ. *Γοτλγ-
γη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην καὶ 13 χιλ. κατ.

11) *Όλστείνον* καὶ *Σλέσβιγον*. Ἐπιστημότεραι τούτων πόλεις
εἶναι *Α.λτόνα*, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος πόλις, ἔχουσα εὐρυ-
χωρότατον λιμένα καὶ 53 χιλ. κατ. *Κίελορ* μητρ. τοῦ Ὀλστείνου
ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. *Σλέσβιγον*
μητρ. τοῦ *Σλεσβίγου*, ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

12) *Λαουεμβούργον* τούτου μητρ. εἶναι ἡ κώμη *Ρατσεβούργη*.

13) Ἡ *Χώρα τῶν Όχενζόλερ* με πρωτ. τὴν κώμην *Ελρίγγην*.

14) Εἰς τὴν Πρωσίαν ἀνήκει ἔτι μικρὰ χώρα (1000 κατ.) κει-
μένη πρὸς τὸν παρὰ τῇ Ἐππῇ πολεμικὸν λιμένα.

Νῆσοι δὲ τῆς Πρωσσίας εἶναι ἡ *Πουγένη*, ἡ *Όυσεδόμη* καὶ ἡ *Βολλίνη*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πρωσσίας εἶναι 3452 τετρ. μυρ. οἱ δὲ
κάτοικοι 23 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν 15 ἑκατ. εἶναι λουθηρανοί, 8 καθολικοί,
οἱ δὲ λοιποὶ Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι· τὸ δὲ πολίτευμα συνταγματικὴ
μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, εἰς δὲ τὰ
νότια συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ βορείου μέρους εἶναι ἐπι-
τηδειότατον πρὸς γεωργίαν, παράγον σίτον, κριθήν, κἀνναβιν, λίνον,
γεώμηλα, καὶ ἐν τῷ Ῥήνῳ οἶνον ἐξαίρετον. Ἔχει δὲ καὶ μεταλλ-
λεῖα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, νίτρου, λιθινθράκων καὶ

περὶ τὴν Βαλτικὴν ἤλεκτρον κτλ. μεγάλην κτηνοτροφίαν, ἐμπορίον ἐνεργὸν καὶ βιομηχανίαν λίαν ἀκμαζούσαν, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ διώρυχες πανταχόθεν αὐτὴν διασχιζούσαν. Ἐνταῦθα ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν οἱ Πρωσσοὶ κάμνουσι μεγάλας προόδους, καὶ κατὰ τὰ στρατιωτικὰ ὁ στρατὸς αὐτῆς λογιζέται μεταξὺ τῶν ἐκλεκτοτέρων στρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἕκαστος δὲ πολίτης ἐναυτῇ εἶναι ὑπόχρεος νὰ ὑπηρετήσῃ ὁ ἴδιος ὡς στρατιώτης.

ΔΑΝΙΑ (α).

Μῆκ. Α. 50° 45'—10° 14'

Πλάτ. Β. 55° 13'—57° 48'.

Ἡ Δανία κειμένη εἰς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας συνίσταται ἐκ τῆς χερσονήσου *Ютландίας*, τῶν νήσων *Σηλανδίας*, *Φινίας*, *Ισλανδίας*, *Φεροῶν* καὶ ἄλλων πολλῶν νήσων.

ΣΗΜ. Ἡ Δανία ἄλλοτε καλουμένη Κιμβρική Χερσόνησος ἢ *Ιουτλανδία* εἶναι ἡ χώρα τῶν Κιμβρῶν, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Ῥώμης καὶ ἐνίκησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Μαρίου στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 880—1042 οἱ Δανοὶ ἔκαμαν πολλὰς λεηλασίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἄρξαντες αὐτῆς 20 ἔτη. Εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ χώρα αὕτη πάντοτε διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Κοπεγχάγη* ἐπὶ τῆς *Σηλανδίας*, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιοτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 160 χιλ. κατ. *Ἐλσιγγόρη*, ἐπὶ τοῦ Σούνδου ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορίον της. Τῆς δὲ *Ιουτλανδίας* ἐπισημότεραι εἶναι *Βιμπόργη* εἰς τὸ κέντρον καὶ *Ἀαλβόργη* (11 χιλ. κατ.) εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς· τῆς δὲ *Ισλανδίας*, ἐχούσης ἀπάσης 70 χιλ. κατ. μητρ. εἶναι ἡ *Ῥεϊκιαβίγη*· αἱ δὲ *Φεροαὶ* 25 τὸν ἀριθμὸν εἶναι ἄφοροι καὶ ἐλάχιστα κατοικημένοι (9 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Δανίας εἶναι 914 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 1608000 Δουθηρανοί, διοικούμενοι συνταγματικῶς.

Οἱ Δανοὶ γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς ἔχουσι πολλὴν κλίσιν εἰς τὴν παιδείαν· αἱ δὲ κατώτεραι αὐτῶν τάξεις, ἐξαιρουμένων τῶν πόλεων ὅπου ἔχουσι σχέσιν μετ' ἀνθρώπων ἄλλων ἐθνῶν, ἔχουσιν ἥλην χρυστά.

Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῇ Βαλτικῇ νήσων αὐτῆς εἶναι λίαν ὑγρὸν καὶ ὀμβλωδες, τὸ δ' ἑδάφος τῆς *Ιουτλανδίας* καὶ τῶν νήσων τῆς Βαλτικῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον,

(α) Τὴν Δανίαν ζῆται ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἀτλαντὶ μετὰ τῆς Σουηδίας

λίνοῦ κτλ. Οὐχ ἥττον δὲ οἱ Δανοὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν κτήνοτροφίαν τῶν ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἀξιόλογον ἔχοντες ναυτικόν· ἡ δὲ Ἰουτλανδία εἶναι πεδινή, ἀλλὰ ψυχρὰ καὶ ἐλώδης ἔχουσα καλὰς βοσκὰς καὶ πρέφουσα ἀξιόλογα ποίμνια καὶ λαμπροὺς ἵππους· ἡ δὲ Ἰσλανδία ἔχει ἡφαίστεια ὅρη τὴν *Ἑκλαν*, ἐκπέμπουσιν βραστὸν ὕδωρ μέχρι 50 μέτρ. Ἐν ταύτῃ δ' ἕνεκα τοῦ ψύχους φύονται μόνον θάμνοι καὶ γεώμηλα μόνον καλλιεργοῦνται· οἱ δὲ κάτοικοι τῆς ἐνασχολοῦνται ἐτι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιείαν. Τὸν αὐτὸν δὲ διάγουςι βίον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Φερόων.

Ἡ Δανία ἔχει κατακτήσεις τινὰς εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς Ἀντίλλας.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 6° 10'—24° 5'.

Πλάτ. Β. 42° 8'—51°.

Ἡ Αὐστρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, Πρώσσιας καὶ Σαξωνίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς ἰδίως Γερμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει τὰς ἀρχαίας χώρας *Ραιτιαν*, *Κωρικὴν*, *Πανοβίαν* καὶ *Δακίαν*· ὁ δὲ μέγας Κάρολος κυριεύσας αὐτὴν τὴν ὠνόμασεν Αὐστρίαν (Ἀνατολικὸν βασίλειον). Ταύτης ὁ ἡγεμὼν μέχρι τοῦ 1806 διετήρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ 13 αἰῶνος ἠνώθη μετ' αὐτῆς ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοεμία, καὶ κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας ἡ Γαλικία, τὸ δὲ 1844 ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ Ἰλλυρία, ἡ Δαλματία καὶ τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1859 διὰ τῆς ἐν Βιλαφράγκῃ εἰρήνης ἀπεσπᾶσθαι ἡ Λομβαρδία καὶ τὸ 1866 διὰ τοῦ Πρωσσο-αυστριακοῦ πολέμου τὸ βασίλειον τῆς Βενετίας καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι τὰ *Σουδητία* (1350 μέτ.), τὰ ὅποια μία σειρά ὄντα τῶν Γερμανικῶν ὄρεων, καὶ παραλλήλως ἐκτείνονα τῶν Βοεμικῶν ὄρεων ἀπολήγουσι βορειανατολικῶς εἰς τὴν Γερμανικὴν πεδιάδα· τὰ *Καρπάθια* (2700 μέτ.), τὰ ὅποια ἀνοψούμενα ἐκ τῆς Δακικῆς πεδιάδος ἐκτείνονται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν· τούτων ἀξιολογώτερα μέρη εἶναι αἱ *Τρανσυλβαρικαὶ Ἀλπεις*, τὰ *Κεντρικὰ Καρπάθια* καὶ τὰ μικρὰ *Καρπάθια*. Ἐν τῷ δυτικῷ δὲ τούτων σχηματίζονται αἱ *Οὐγγρικαὶ πεδιάδες*, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα καὶ Κάτω καλουμένη εἶναι τὸ πλεῖστον ἀκαρπός, εἰς τὸ δυτικὸν ἐλώδης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀμυγδαλῆς.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ *Ἀλβις*, ἐκβάλλων εἰς τὴν βορείον θάλασσαν· ὁ *Ὁδερὸς* καὶ ὁ *Ὁἰστούλας*, οὔτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν

Σουδητίων καὶ Καρπαθίων ὁρέων ἐκβάλλουσι διὰ τῆς Πρωσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Δούναβις, ὅστις διερχόμενος δι' ὅλης τῆς Αὐστρίας καὶ δεχόμενος πολλοὺς ἄλλους παραποτάμους· ὡς τὸν Δραβὸν, τὸν Τυσίαν, τὸν Σαῦον κλ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Βλαχίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Αἰμυρὴ δ' αὐτῆς ἐπισημότερα ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ εἶναι ἢ Πλατενσὴ ἢ Βαλατώρ.

Ἡ Αὐστρία συνίσταται· α) ἀπὸ ἑξ ἑκτῶν ἀνήκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν, ὡς τὴν Βοεμίαν, Μοραβίαν, ἰδίως Αὐστρίαν, Στυρίαν, Ἰλλυρίαν καὶ Τυρόλλαν· β) ἀπὸ τὰς χώρας τὰς μὴ ἀνηκούσας εἰς τὴν Γερμανίαν, ὡς τὴν Γαλικίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, Κροατίαν, Τρανσυλβαρίαν μετὰ τῶν Στρατιωτικῶν Μεθορίων χωρῶν καὶ τὴν Λαζιατίαν.

Χῶραι ἀνήκονσαι εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐπισημότεραι τούτων πόλεις εἶναι Πράγα παρὰ τὸν Μολδαῦον μητρ. τῆς Βοεμίας, ὁχυρωτάτη καὶ βιομηχανὸς πόλις ἔχουσα 160 χιλ. κατ. καὶ ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Καρλσβάδη πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὰ λουτρά της. Βροῦνη μητρ. τῆς Μοραβίας, ὁχυρὰ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν· μάλιστα ὑφασμάτων καὶ 62 χιλ. κατ. ταύτης ΝΑ. Αὐστέρλιτση, μικρὰ πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1804 νίκην τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Ῥώσων. Βιέννη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τοῦ κράτους ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Γερμανίας, ἔχουσα ὄχι καλὰς ὁδοὺς ἀλλὰ λαμπρὰς οἰκοδομὰς· ὡς τὰ ἀνάκτορα τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τερπνότατα προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 578 χιλ. κατ. Αἰντση παρὰ τὸν Δούναβιν, πόλις ὁχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ ἔχουσα 35 χιλ. κατ. Γρατσορ μητρ. τῆς Στυρίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον, βιομηχανίαν βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ χαλυβιδίων ἔργων καὶ 70 χιλ. κατ. Λαῦδαχη μητρ. τῆς Ἰλλυρίας παρὰ τὸν Σαῦον, ἔχουσα 24 χιλ. κατ. Τερνίτση, ἐλεύθερος λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ μία τῶν ἐπισημότερων καὶ ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης ἔχουσα 110 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα δ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀξιόλογοι διατηροῦντες διὰ τοὺς παῖδάς των ἐκπαιδευτήρια. Τροσπύκη, μητρ. τοῦ Τυρόλλου κειμένη μετὰ τῶν ὑψηλῶν ὁρέων καὶ ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 17 χιλ. κατ.

Χῶραι μὴ ἀνήκονσαι εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐπισημότεραι αὐτῶν πόλεις εἶναι Λειψβέργη μητρ. τῆς Γαλικίας ὡρία καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 73 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶναι καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. Βρόδη, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Γαλικίας ὑπὸ Ἑβραίων τὸ πλεῖστον κατοικουμένη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 20 χιλ. κατ. Κρακοβία ἐπὶ τοῦ Οὐζστόυλα, πρωτ. μέχρι τοῦ 1846 τοῦ ἀνεξαρτήτου μέρους τῆς Πολωνίας· ἔκτοτε δ' ὑποκύψασα εἰς τὴν Αὐστρίαν ἔχει πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.

Βούδα ἡ *Ofen* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως μητρ. τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Πέστα* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως μὲ πανεπιστημιον ἀπέναντι τῆς Βούδας, ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 135 χιλ. κατ. *Πρεσβούργον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὡραία πόλις ἐν ᾗ ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Δεσρεσάτρη* πρὸς Α. λίαν βιομήχανος πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Αγιάρμη*, πρωτ. τῆς Κροατίας καὶ τῶν Στρατιωτ. Μεθορίων χωρῶν παρὰ τὸν Σαῦον ποταμόν, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Φιοίμη* ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἔχουσα λιμένα ἐλεύθερον καὶ 10 χιλ. κατ. *Κλαουσεμβούργη*, πρωτ. τῆς Τρανσυλβανίας ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Κροιστάτη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Τρανσυλβανίας ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Πετροβαράδιον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ὁ πρίγκιψ Εὐγένιος ἐνίκησε τὸ 1716 κατὰ κράτος τοὺς Τούρκους. *Ζέγγη*, λιμὴν ἐμπορικὸς τῆς Κροατίας. *Ζάρα*, μητρ. τῆς Δαλματίας μὲ 5 χιλ. κατ. *Ραγούσα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις τῆς Δαλματίας καὶ πρωτεύουσα ὁμωνύμου δημοκρατίας.

Εἰς τὰ παράλια τῆς Δαλματίας ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν· οἷον ἡ *Μέλιδα*, *Κορζόλα*, *Λεσίνα*, *Βραττία*, *Γρόσσα*, *Πάρος* κλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αὐστρίας εἶναι 6538 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 32 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν ὑπὲρ τὰ 14 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν Αὐστρίαν. Τούτων 23 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. εἶναι καθολικοί, περὶ τὰ 4 οὐνίται, 3 ὀρθόδοξοι καὶ 3 $\frac{1}{2}$ διαμαρτυρόμενοι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶναι αὐτοκρατορία συνταγματικὴ μετὰ δύο Βουλῶν Ἀνω καὶ Κάτω καλουμένων, ὧν ἡ τελευταία σύγκαιται ἐξ ἀντιπροσώπων στελλομένων ἐκ τῶν διαφόρων Διαιτητῶν τῆς αὐτοκρατορίας.

Τῶν κατοίκων τῆς Αὐστρίας ἐν μὲν τῇ Γαλικίᾳ, Μοραβίᾳ, Βοεμίᾳ, Κροατίᾳ Σλαβονίᾳ καὶ Δαλματίᾳ ἐπικρατοῦσιν οἱ Σλάβοι (15 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.), ἐν δὲ τῇ ἰδίᾳ Αὐστρίᾳ, Στυρίᾳ καὶ Τυρολίᾳ οἱ Γερμανοὶ (8 ἑκατ.). Μετὰ δὲ τούτους πολυπληθεῖς εἶναι οἱ Οὐγγροὶ (ἢ Μαγάρου 5 ἑκατ.) καὶ οἱ ἐκ Λατίνων καταγόμενοι (3 ἑκατ.). Ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ὅμως ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι καὶ Ἀθίγγανοι.

Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίμα συγκεκρισμένον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶναι μᾶλλον ὀρεινόν· ἔχει ὅμως καὶ λαμπράς πεδιάδας καὶ κοιλάδας εἰς τὴν Γαλικίαν, Βοεμίαν, Οὐγγαρίαν, ἰδίως Αὐστρίαν, παραγούσας σίτον ἄρθρονον, οἶνον, καπνόν, ὡραίους ἵππους, βοὺς, πρόβατα, χοίρους κτλ. Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου κτλ. καὶ ὑδρογόνου πρὸς Ν. παρὰ τὴν μικρὰν πόλιν *Γόρλιαν*, εἰς δὲ τὴν Γαλικίαν ἐπὶ τῶν ὀρέων ὀρυκτῶν ἄλλας.

Ἡ βιομηχανία τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν ἐνεστώτα αἰῶνα ἔκαμε με-

γάλας προόδους· καὶ τὸ ἐμπόριον δ' αὐτῆς λίαν ἐνεργόν, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύχων καὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς.

Ἡ στοιχειώδης παιδεία δὲν εἶναι εἰσέτι διαδεδομένη καθ' ὅλην τὴν Αὐστριακὴν αὐτοκρατορίαν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τῶν μὴ Γερμανικῶν χωρῶν εἶναι πολὺ ἀγροίκος.

ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 15⁰ 20'—62⁰.

Πλάτ. Β. 40⁰—70⁰.

Ἡ Ῥωσσία περιλαμβάνουσα ἤδη καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πολωνίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Ὀκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σουηθίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Πρωσσίας, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ῥωσσία κατοικεῖτο ἐκπαλαι ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, Φιννῶν ἢ Φιλλανδῶν, Λαπώνων, Σαμογετῶν, Σαρματῶν καὶ Σλάβων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξῆλθε τῆς βαρβαρότητος, καὶ ἔκτοτε δύναται γὰρ θεωρηθῆναι ὡς κράτος πολιτισμένον· διότι εἰσέχθησαν ἐν αὐτῇ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης. Ἡ Πολωνικὴ Ῥωσσία προσετέθη εἰς αὐτὴν περὶ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ τὸ βασίλειον τῆς Πολωνίας τὸ 1814. Ἐκτοτε δὲ τὸ μῆκος τοῦτο κράτος αὐξάνει διὰ κατακτήσεων νέων χωρῶν καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν καὶ Σιβηρίαν, καὶ ἤδη κατέχει τὸ ἑξῆς τῶν χωρῶν τῆς σφαίρας μας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπιστημότερα εἶναι πρὸς Α. τὰ Οὐράλια, πρὸς Ν. τὰ ὄρη τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου καὶ ὁ Καυκάσος, εἰς τὸ ΝΔ. τὰ Καρπάθια καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τὰ Λαπωνικά ὄρη. Ἀπασα δὲ ἡ χώρα ἐν γένει εἶναι πεδινή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ λόφων.

Ποταμοὶ δ' αὐτῆς ἐπιστημότεροι εἶναι ὁ Καρας καὶ ὁ Πετσχόρας, πηγάζοντες ἐκ τῶν Οὐράλιων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βορ. Ὀκεανόν· ὁ Δούνας, ὡσαύτως ἐκβάλλων εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ Τορνέας ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὄρεων, ὁ Νέβας ἐκ τῆς λίμνης Λαδόγκα, ὁ Δόνας ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὄρεων καὶ ὁ Οὐϊστόυλας ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρεων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Δνείστερος, ὁ Δνείπερος ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρεων καὶ ὁ Δών ἢ Τάναϊς ἐκ τῶν Οὐράλιων ὄρεων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον· ὁ Βόλγας καὶ ὁ Οὐράλης ὡσαύτως ἐκ τῶν Οὐράλιων ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπιστημότεραι εἶναι ἡ Λαδόγκα, ἡ Ονέγα, ἡ Ἰλμερος, ἡ Πείπος καὶ πρὸς Α. ἡ Κασπία θάλασσα.

Ἐπιστημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημέναι εἰς 51 διοικήσεις, εἶναι Ῥίγα, εὐλίμενος, ἐμπορικὴ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν

Βαλτικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 78 χιλ. κατ. *Δορπάτη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Πετροπόλις* ἐπὶ τοῦ Νεύα, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ μεγάλου (1703 μ. Χ.) πρωτ. τοῦ κράτους ἐκ τῶν ἐπισημωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα εὐρείας ὁδούς, ὠραίας διαρρυθμίας, λαμπρὰ ἀνάκτορα, θέατρα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰσαάκ, τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν, τοῦ Ἁγίου Παύλου, λαμπρὰ προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 550 χιλ. κατ. *Κροιστάτη* ἐπὶ μικρᾷ νήσου εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, λίαν ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 49 χιλ. κατ. *Ελσιγφόρση*, μητρ. τῆς Φιλλανδίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ πανεπιστήμιον παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται τὸ ὀχυρὸν φρούριον *Σβεαβοῦργον*. *Αρχάγγελος*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ τὴν 23 Ἰουνίου ἡ ἡμέρα εἶναι 21 ὥρας, τὴν δὲ 23 Δεκεμβρίου 4 μόνον ὥρας.

Μόσχα ἐπὶ τοῦ Μοσχόβου ποταμοῦ, παλαιὰ πρωτ. τῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους, ἔχουσα πλατείας ὁδούς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὸ Κρεμλῖνον, τὴν καλλιτέραν τοῦ κράτους βιομηχανίαν, μέγα ἐμπόριον καὶ πανεπιστήμιον. Αὕτη πυρποληθεῖσα τὸ 1812 ὑπὸ τῶν Ῥώσων κατὰ τὴν ἐν αὐτῇ εἰσόδον τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος πρὸς σωτηρίαν ὅλου τοῦ κράτους ἀνηγέρθη ἐπὶ ὅλως νέου κανονικοῦ σχεδίου καὶ ἔχει περὶ τὰς 352 χιλ. κατ. (α). *Τοῦλα* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὰ ὀπλοποιεῖα της, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Καζάν* ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ 64 χιλ. κατ. *Αστραχάν* ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 46 χιλ. κατ. καὶ μέγα ἐμπόριον ἰχθύων τεταριγευμένων, δερμάτων κλ. *Ταιράνιον* ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανάϊδος, πόλις ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολὺς σῖτος διὰ τὴν Εὐρώπην. *Σεβαστούπολις* εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις διάσημος δι' ἣν ὑπέστη πολιορκίαν τὸ 1855—1856 ὑπὸ τῶν Γάλλων, Ἀγγλῶν καὶ Σάρδων.

Χερσὼν ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 42 χιλ. κατ. *Νικολάεφ* ἐπὶ ποταμοῦ, ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδότερα μέγα ναυπηγεῖον πολεμικῶν πλοίων καὶ 65 χιλ. κατ. *Ὀδησσός*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἐν ᾗ εὐρίσκονται καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες ἔχουσα 120 χιλ. κατ. *Κίεβον* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, ἀρχαιοτάτη καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Ῥωσσίας, χρηματιστικὰ καὶ πρωτ. αὐτῆς, ἔχουσα θεολογίας ἀκαδημίαν καὶ 70 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὁ μέγας Βλαδὶμίρος τὸ 989 μ. Χ. ἐδέχθη τὸ βᾶπτισμα. *Πουλτάβα*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

(α) Τὸν χειμῶνα ἔχει ἐτι ὑπὲρ τὰς 450 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ῥωσικῆς Πολωνίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Βαρσοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐίστοῦλα, πρωτ. τοῦ Πολωνικοῦ βασιλείου, ἔχουσα ὠραίας καὶ πλατείας ὁδοὺς, πλῆθος παλατιῶν, πολλὰ ἐπιστημονικὰ καταστήματα, πανεπιστήμιον, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 244 χιλ. κατ. ἔξ ὧν 50 χιλ. Ἑβραῖοι. *Βίλνα* ἐπὶ τοῦ Βιλιά, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 70 χιλ. κατ. *Γρόδνον*, πρωτ. ποτὲ τῆς Πολωνικῆς Διαιτήτος.

Νῆσοι τῆς Ῥωσσίας ἐπισημότεραι εἶναι εἰς τὴν Βαλτικὴν ἡ Ὀεσέλη, εἰς δὲ τὸν Βόρειον Ὠκεανὸν ἡ *Καλγινέβη* καὶ ἡ *Βαϊγάτη*, ἐπισκεπτόμεναι ὑπὸ τῶν Ῥώσων διὰ τὴν ἀλιείαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 55000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 67 ἑκατ. ὧν περὶ τὰ 5 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πολωνίαν· 57 δ' ἐκ τούτων εἶναι ὀρθόδοξοι, 3 ἑκατ. ἐν Πολωνίᾳ δυτικῇ, 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. Ἑβραῖοι, 2 ἑκατ. ἐν φιννίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ Λουθηρανοί, καὶ ἐν Κριμαίᾳ καὶ Καυκάσῳ 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. Τοῦρκοι. Τὸ δὲ πολίτευμα εἶναι μοναρχία ἀπόλυτος.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ῥωσσίας τὰ 30 ἑκατ. εἶναι *Σλάβοι* (Ῥώσοι, Κοζάκοι καὶ Πολωνοί), οἱ δ' ἄλλοι εἶναι *Λεττοί*, *Γερμανοί*, *Ἑλλήνες*, *Βλάχοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Κοινὴ δὲ γλῶσσα εἶναι ἡ Ῥωσική, ἐν δὲ τῇ Πολωνίᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ δυτικῷ αὐτῆς καλεῖται ἡ *Πολωνική*.

Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσσίας πρὸς μὲν τὸν Πολικὸν κύκλον εἶναι ψυχρότατον καὶ ὁ χειμὼν διαρκεῖ 8 μῆνας, πρὸς δὲ τὸ μέσον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶναι ψυχρὸν ὁμοιάζον τῷ τῆς Γερμανίας· ὡσαύτως ψυχρὸν εἶναι καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν Βόλγαν χώρας, τὸ δὲ νοτιανατολικὸν ἔχει θερμότερον θέρος καὶ δορυμνότερον χειμῶνα.

Τὸ δ' ἔδαφος σχεδὸν παντοῦ εἶναι πεδινόν, διακοπτόμενον ὑπὸ λόφων. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτῆς (*Πετσχόρας*, *Καρῆς* ποτ. *Λαπωνία*) εἶναι ἄγονον καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητον συχνάζομενον διὰ τὴν θέραν τῶν πολυτίμων γουναρικῶν καὶ τὴν ἀλιείαν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἶναι δασώδες, τὸ νοτιανατολικὸν τὸ μὲν παρὰ τὴν *Κασπίαν* καὶ τὸν *Οὐράλην* ξηρὸν καὶ ἀκατούχον, τὸ δὲ παρὰ τὸν *Εὐξεινον* πόντον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐρήμων καλυμμένων στεππῶν, ἐν αἷς κεκαλυμμέναις ὑπὸ χόρτων βόσκουσιν ἄπειρα ποίμνια· εἰς τὸ νότιον ἐν γένει (*Βολνία*, *Ποδολία*) καὶ τὸ δυτικὸν εἶναι χωρὶς δασώδεις, ἀφθονωτάτους παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. τὰ δὲ *Οὐράλια* ὄρη ἔχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, χαλκοῦ, σιδήρου, ἀλάτων, ἀδαμάντων κτλ.

Ἡ γεωργία ἐν Ῥωσίᾳ εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, ἔτι δὲ ἡ κτηνοτροφία τῶν βοῶν, προβάτων, ἵππων, καμήλων, καὶ ἡ ἀλιεία εἰς τὸν *Εὐξεινον* πόντον καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Βόλγα*, ὅθεν ἐξάγεται πλῆθος ἰχθύων καὶ τὸ αὐγοτάραχον· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον εὐκολούμενον ὑπὸ πλῆθους πλευστῶν ποταμῶν καὶ διαρρύχων. Σιδηροδρό-

μους δ' ἔχει εἰσέτι ἡ Ῥωσσία ὄχι ἀναλόγους τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ κάμνει ἥδη μεγάλας ἐν αὐτῇ προόδους· ἡ δὲ παιδεία εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν εἶναι λίαν διαδεδομένη, ἀλλ' ὁ λαὸς εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἐσχάτην βαρβαρότητα.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ ΣΟΥΗΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 2^ο 30'—29^ο.

Πλάτ. Β. 35^ο 25'—71^ο 3'.

Σκανδιναυικὸν κράτος λέγεται ἡ Σουηδία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰδίας Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας· ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαν. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Σουηδία τὸ πρῶτον κατοικήθη ὑπὸ Φιλλανδῶν, κατοικοῦντων ἤδη εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη· εἶτα δὲ κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ῥόδοι, οἱ προεξηνήσαντες τοσαύτας λεηλασίας καὶ καταστροφὰς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος. Ἐκ δὲ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, ὁμοῦ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καλουμένης, ἐξῆλθον οἱ τρομεροὶ ἐκείνοι πειραταὶ Νορμανδοί, οἱ ἐπὶ πολὺν χρόνον (4000 μ. Χ.) ἐρημόνοτες τὰ παράλια τῆς Δ. καὶ ΝΔ. Εὐρώπης. Τὸ δὲ 1397 ἠνώθη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μαργαρίτας καὶ ἡ Δανία. Ἀλλ' ὁ Γουσταῦος Βάχας κατέλυσε εἶτα τὴν ἑνωσιν ταύτην, καὶ ἐλευθερώσας τὴν Σουηδίαν ἐγένετο αὐτῆς βασιλεὺς, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν. Ὁ δὲ Γουσταῦος Ἀδόλφος κατέστησεν αὐτὴν ἐν τῶν ἰσχυρωτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυχῶν πολέμων Καρόλου τοῦ ΙΒ'. ἐξησθέντην ἡ Σουηδία καὶ ἀπώλεσε τὰς ἐξωτερικὰς κτήσεις της. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1814 ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ ἐν κράτος μετὰ τῆς Νορβηγίας.

*Ὁρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις (2 χιλ. μέτ.), αἵτινες κείμεναι μετὰ τὴν Σουηδίαν καὶ Νορβηγίαν διευθύνονται ἀπὸ τὸ βορειανατολικὸν πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς χερσονήσου, καὶ ἀπολήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν· πρὸς ἀνατολὰς δ' αὐταὶ ταπεινούμεναι σχηματίζουν τὴν πεδιάδα, ἥτις ἐξακολουθεῖ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς χερσονήσου.

Ποταμοὺς ἐπισήμους ἡ Σουηδία δὲν ἔχει, ἄλλοι δὲ μνείας εἶναι ὁ Τορνέας, ὅστις ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθηκὸν κόλπον, καὶ ὁ Γλόμερος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Σκανδιναυικῶν ὀρέων καὶ διαρρέων τὴν Νορβηγίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν πορθμὸν Σκαγεράκον· Αἱμαὶ δ' αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι ἐν μὲν τῇ Νορβηγίᾳ ἡ Μαινρη, ἐν δὲ τῇ Σουηδίᾳ ἡ Μαλάρη, ἡ Βένερ καὶ ἡ Βέττερ, ἐνοόμεναι διὰ τῆς διώρυχας τοῦ Γαίτα, ἐνούσης ἔτι μετ' αὐτῶν καὶ τὸν Κατεγάτην.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Σουηδίας, διηρημέναι εἰς τρία μέρη, εἶναι Οὐψάλη ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. εἶναι δὲ πατρίς τοῦ Αἰναίου. Στοκρόλμη, ἐπὶ θαυμασίας θέσεως, παρὰ τὴν Μαλάρην πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νησιδίων καὶ ἐπὶ δύο χερσονήσων,

ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, ὥραιας ἐξοχάς, λαμπρὸν ἐμπόριον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 134 χιλ. κατ. *Καλιμάρη*, ἐπίσημος διὰ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν τὸ 1397 ἠνώθησαν ὑπὸ ἓν σκῆπτρον ἡ Δανία, Σουηδία καὶ Νορβηγία. *Γοθεμβούργη* ἐπὶ τοῦ Κατεγάρτου παράλιος καὶ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 46 χιλ. κατ. *Καλσκόφρα*, ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Σουηδίας, ἔχουσα 17 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Νορβηγίας, διηρημένης εἰς 5 μέρη, ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Χριστιανία* ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἔδρα τῶν Βουλῶν τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον σιδήρου καὶ σανίδων, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 66 χιλ. κατ. *Χριστιανσάνδη*, εἰς τὸ Ν. τῆς Νορβηγίας ἐπὶ τοῦ Σακκεράκου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις, *Βεργένη*, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα 31 χιλ. κατ. *Δροσθίμη* ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ὅπου ἐστέφοντο τὸ πάλαι οἱ βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας, ἔξάρχουσα χαλκὸν καὶ ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ραιράση*, ἔχουσα ὀνομαστά μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ οὔσα ἡ ὑψηλότερα πόλις τῆς Νορβηγίας. *Βαρθόση* εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ βορειότερος ὅλων τῶν κατοικουμένων τόπων τῆς Εὐρώπης.

Καθ' ὅλα τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων. Τούτων ἐπισημότεραι εἶναι αἱ *Λογοδέται*, γνωσταὶ διὰ τὸ γυμνὸν καὶ ἀπόκρημνον τῆς χώρας των' ἐπισημότερα δ' αὐτῶν εἶναι ἡ *Κουέλη*, ἔχουσα πόλιν *Ἀμερφέστην*, συχναζομένην διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὑπὸ πλῆθους πλοίων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 7600 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 5600000, (τῆς Σουηδίας 4 ἐκατ. καὶ τῆς Νορβηγίας 1600 χιλ. κατ.) προσβέοντες τὴν Λουθηρανικὴν θρησκείαν καὶ διοικούμενοι συνταγματικῶς. Ἄν δὲ καὶ ἡ Σουηδία εἶναι ἡνωμένη ὑπὸ ἓν σκῆπτρον μετὰ τῆς Νορβηγίας, ἔχουσιν ὅμως ἐκατέρω ἰδίους νόμους καὶ ἴδια ἀνεξάρτητα νομοθετικὰ σώματα.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβεγοὶ εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς, εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη αὐτῶν κατοικοῦσι περὶ τὰς 20 χιλ. Λαπώνων, ὧν πολλοὶ εἶναι εἰδωλολάτραι.

Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας εἶναι ἐν γένει ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, καὶ εἰς μὲν τὰς μεσημβρινὰς αὐτῆς χώρας διακρίνονται καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους· ἐνταῦθα τὸ θέρος εἶναι βραχύτατον ἀλλὰ καὶ θερμότατον, οὗ ἕνεκα καὶ ταχέως τὰ ἐν ταύταις ταῖς χώραις προϊόντα ὀρμίζουσι. Κατὰ δὲ τὴν 67 μοῖραν διακρίνονται δύο μόνον ὥραι τοῦ ἔτους χειμῶν καὶ θέρος, καθ' ὃ ἡ θερμότης καθίσταται ἀφόρητος. Ὡσαύτως καὶ ἡ Νορβηγία εἶναι λίαν ψυχρά, τὰ παράλια ὅμως αὐτῆς καίτοι ἐκτεθειμένα εἰς ἄλλεπαλλήλους μεγάλους, τρικυμίας ἔχουσι κλίμα σχετικῶς

πολύ συγκερασμένον· τὸ δὲ ἔδαφος εἶναι ὀλίγον εὐφρόρον, πλὴν τοῦ νοτίου μέρους διακοπτομένου ὑπὸ πλήθους λιμνῶν, καὶ παράγοντος ἀφθόνως σίτον, κριθήν, λίνον, γεώμηλα κτλ. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶναι μᾶλλον πεδινή, ἡ δὲ Νορβηγία ὄρεινή, ἔχουσα δάση ὑψίστομα, φέροντα ξυλικήν πρὸς ἐμπορίαν· τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Λαπώνων λαοῦ δυσειδοῦς καὶ μικροσώμου, ζῶντος βίον πλάνητα καὶ νομαδικόν, καὶ τρεφομένου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, τῆς ἀλγείας καὶ τῶν ποιμνίων τῶν ῥενῶν των· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἀφθόνου.

Ἡ βιουηχανία εἶναι ἐν αὐτῇ περιορισμένη εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, τὸ δ' ἐμπόριον λίαν ἐνεργόν· καὶ ἡ παιδεία δὲ καὶ μάλιστα ἡ κατωτέρα εἶναι μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐτῇ ἢ εἰς ἄλλο οἰονόηποτε μέρος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σουηδία ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης κατέχει ἐν Ἀμερικῇ τὴν νῆσον τοῦ Ἀγίου Βαρθελεμῆ, μίαν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν.

Α Σ Ι Α.

Ἡ Ἀσία κατέχουσα τὸ ἀνατολικὸν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Ὤκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὤκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὤκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας, τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῆς Προποντίδος, τῆς Μεσογείου, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αὕτη διακρίνεται πολιτικῶς εἰς 11 μέρη τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσίαν (Σιβηρίαν καὶ Καυκάσιον Ῥωσίαν), τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουτχιστάν, τὸ Τουρκεστάν, τὴν Κίταν, ἢ Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Ἰνδοκίταν, τὸ Ἰνδοστάν καὶ τὴν Ἀραβίαν.

Θάλασσαι αὐτῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου Ὤκεανοῦ σχηματιζόμεναι εἶναι ἡ Βερίγγειος θάλασσα πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, ἡ Ὀχοτσικὴ ΝΑ. τῆς Σιβηρίας· ἡ Ἰαπωνικὴ πρὸς Δ. τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων· ἡ Κιτρίνη καὶ ἡ Κεανὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Κίνας, καὶ ἡ Σινικὴ θάλασσα ΝΑ. τῆς Ἰνδοκίνας. Ὑπὸ δὲ τῆς Μεσογείου ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ἡ Προποντίς, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ τὸ Συρικὸν πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Συρίας.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι οἱ ἐξῆς· ὁ Ὀβιος εἰς τὸν Βόρειον Ὤκεανόν· ὁ τοῦ Τογγίνου καὶ ὁ Σιαμικός εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν· ὁ Βεγγαδικὸς μεταξὺ τῶν Ἰνδιῶν· ὁ Ὀμαρικός πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοστάν·

ὁ *Περσικὸς* μεταξύ Ἀραβίας καὶ Περσίας· ὁ κόλπος τοῦ Ἀδένου πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας· ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μεταξύ Ἀραβίας καὶ Ἀφρικῆς.

Πορθμοὶ αὐτῆς ἐπιστηρότεροι εἶναι ὁ *Βερίγγειος* ἐνόμων τὸν Βόρειον μὲ τὸν μέγαν Ὠκεανόν· ὁ τῆς *Μαλάκας* μεταξύ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῆς *Σουμάτρας*· ὁ Ὀρμούζιος, ἐνόμων τὸν Περσικὸν μὲ τὸν Ὀμανικὸν κόλπον· ὁ τοῦ *Βαβελ-μαρδέβ*, ἐνόμων τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ἰσθμὸς δὲ μόνος εἶναι ὁ τοῦ *Σουεῖζου* (Ἀρσινόης), ἐνόμων τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀφρικὴν.

Χερσόνησοι. Ὑπὸ τῶν κόλπων τούτων, εἰσχωρούντων βιθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζονται αἱ ἐξῆς χερσόνησοι· ἡ *Μικρὰ Ἀσία* (Ἀνατολή) καὶ ἡ *Αραβία* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀσίας· τὸ *Ἰνδοστάν*, ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ἡ *Ἰνδοκίνα* μετὰ τῆς *Μαλάκας* πρὸς Β. τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ· ἡ *Κορέα* εἰς τὸ Α. τῆς Κίνας, καὶ ἡ *Καμτσιάτικα* εἰς τὸ Α. τῆς Σιβηρίας.

Ὀρη καὶ πεδιάδες. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εἰς κορυφὸς ὀρέων ὑπάρχει, ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ Αἰγίου πελάγους μέχρι τῆς Κιτρίνης θαλάσσης καὶ περιλαμβάνων πολλὰς πεδιάδας.

Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τῶν Οὐράλιων ὀρέων ἐξαπλοῦται ἡ μεγάλη *Σιβηρικὴ πεδιάς* νοτιοδυτικῶς δὲ ταύτης πρὸς τὴν Κασπίαν ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ *Τουρκεστάν*, οὔσα περίπου τὸ τρίτον τῆς Σιβηρικῆς πεδιάδος· πρὸς Ν. ταύτης ὄρχονται τὰ ἡραιστεϊώδη ὄρη τῆς Μηδίας καὶ Ἀρμενίας *Αραράτ* (3350 μέτ.), τὰ ὄρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὧν ἐπιστηρότερον εἶναι ὁ *Ταῦρος* (4 χιλ. μέτ.). Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ Ἀραράτ κεῖται ἡ *Ἀρμενικὴ πεδιάς*, ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ὄρους *Ἰνδοκούχρου*, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν *Ἰνδοπερσικῶν* ὀρέων. Ταῦτα τὰ ὄρη ἐνόημενα σχηματίζουνσι κόμβον, ἐξ οὗ ἐκτείνονται πάλιν τὰ *Ἰμαλάια* (Ἰμας), τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς (8700 μέτ.).

Πρὸς Β. δὲ τῶν Ἰμαλαίων ἐκτείνονται ἀλλεπαλήλως τέσσαρες ὑψηλαὶ πεδιάδες μεταξύ σειρῶν ὀρέων ἡ *Θιβητικὴ* (3250 μέτ.), ἡ *Ταταρικὴ*, ἡ *Βουχαρικὴ* καὶ ἡ *Μογγολικὴ* πεδιάς. Πρὸς Β. δὲ τούτων ἐκτείνονται τὰ *Ἀλταῖα* ὄρη (3600 μέτ.).

Κεχωρισμένα δ' ὄρη τῆς Ἀσίας εἶναι τὰ *Οὐράλια* (1950 μέτ.), χωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὁ *Καύκασος* (5500 μέτ.) μεταξύ Εὐξείνου καὶ Κασπίας· τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Καμτσιατικής· οἷον τὰ *Σαταρικά*, τὰ *Γαβλόρια*, τὰ *Ἀλτάγια* καὶ τὰ *Σταρόβια*· τὰ ὄρη τῆς Συρίας *Αἰβαρος* (2500 μέτ.), *Ἀντιλίβαρος* (1350 μέτ.) καὶ τὸ *Σινᾶ* (2 χιλ. μέτ.). Πρὸς Α. τούτων ἐκτείνεται ἡ *Μεσοποταμία*, τῆς ὁποίας τὸ νότιον λέγεται *Συρία* καὶ *Αραβίας* ἔρημος, οὔσα ἀμυώδης καὶ ἄκαρπος. Πρὸς Ν. ταύτης ἐκτείνονται τὰ *Αραβικὰ ὄρη* (1680 μέτ.) φθάνοντα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου.

Πρὸς Ν. δὲ τῶν Ἰνδικῶν ἐκτείνεται ἡ μεγάλη Ἰνδική πεδιάς, ἥτις εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ εἶναι λίαν εὐφορος, εἰς δὲ τὰ δυτικά εἶναι ἄνυδρος καὶ ἔρημος· ἐν αὐτῇ δ' ἐκτείνονται ἐκ τοῦ Α. πρὸς τὸ ΝΑ. τὰ Γαταῖα ὄρη (2200 μέτ.).

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ὁρέων τούτων πηγάζουσιν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας ὁ Ὅβις, ὁ Ἰερουσίαιος καὶ ὁ Λέναιος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βορ. Ὠκεανόν· ὁ Ἀμούρ, ὁ Ὀάγγος (Κίτρινος), ὁ Ἰαροκιάγγος (Κυανοὺς), καὶ ὁ Καμβόδιος εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν ἐκβάλλει ὁ Βραμαπούτρας, ὁ Γάγγης, ὁ Ἰνδὸς καὶ ὁ Εὐφράτης· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον οἱ μικροὶ ποταμοὶ Ὀρόντης, Μέανδρος καὶ Ἐρμύς (α).

Λίμναι δ' αὐτῆς ἄξια λόγου, εἰς τὰς ὁποίας χύνονται καὶ τινες μεγάλοι ποταμοί, εἶναι ἡ Κασπία, ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου· ἡ Ἀράλη πρὸς Α. τῆς Κασπίας· ἡ Βάρεη καὶ ἡ Οὐρμία εἰς τὴν Ἀρμενίαν· ἡ Βαϊκάλη ἐπὶ τῶν Ἀλταίων ὁρέων, καὶ ἡ Ἀσφαλιτίς (Νεκρὰ θάλασσα) εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι τὸ Βαβέλ-Μανδὺς πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, τὸ Μόκαδον πρὸς Α. τῆς Ἀραβίας, τὸ Κομοριῶνον πρὸς Ν. τοῦ Ἰνδοστάν, ἡ Ῥωμανία πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας, τὸ Ἀνατολικόν πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, τὸ Βόρειον εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Σιβηρίας καὶ τὸ Βόρειον ἢ Σεβεροβοστοκινόν εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Σιβηρίας.

Νῆσοι ἐπισημότεραι τῆς Ἀσίας εἶναι εἰς τὸν Βόρειον Ὠκεανόν ἡ Νέα Ζέμβλα καὶ αἱ τῆς Νέας Σιβηρίας· εἰς δὲ τὸν Μέγαν Ὠκεανόν αἱ Κουρίλλαι, ἡ Σαχαλιάνη, αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι, ἡ νῆσος Φορμύζα καὶ ἡ Ἀνάνη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικόν Ὠκεανόν αἱ Ἀνδαμάναι, αἱ Νικιβάρειοι, ἡ Κεϋλάνη, αἱ Λακεδιβαὶ καὶ αἱ Μαλδιβαὶ, καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, ἡ Σάμος, τὰ Ψαρά, ἡ Πάρος, ἡ Κῶς, ἡ Ρόδος, ἡ Κάρπαθος, ἡ Κάσος καὶ ἡ Κύπρος.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας μετ' ὅλων τῆς τῶν νήσων εἶναι 420000 τετρ. μυρ. κατὰ δὲ τὸ κλίμα δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρία· καὶ αἱ μὲν εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς χώραι, ἐὰν ᾖναι παράλιοι ἢ χαμηλαὶ πεδιάδες, ἔχουσι κλίμα θερμὸν καὶ οὐχὶ πλουσίαν βλάστησιν, ἐὰν δ' ὄροπέδια, ἔχουσι καύσωνα τὸ θέρος ἀφόρητον καὶ ψυχὸς μέγιστον, καὶ τέλος ἐὰν ᾖναι εὐδροὶ κλιμακῶται παραλίῳ ὁρέων, ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ παράγουσιν ὀρεינוὺς καρπούς. Εἰς ταύτας τὰς χώρας πίπτει μόνον βροχή, καὶ εἰς τὸν Εὐξείνιον, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Τουρκιστάν βροχὴ καὶ χιών. Ζῶα δὲ τῆς ζώνης ταύτης εἶναι οἰκιακὰ μὲν ἵπποι, κάμηλοι, βοῦς κτλ. ἀγρία δὲ γαζέλλαι, ὄνα-

(α) Ἴδε αὐτοὺς ἐν τῇ χάρτῃ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

γροί, στοτυθοκάμηλοι, λέοντες, ύαιναι, θώες, άρκτοι, βούβαλοι και άκρίδες.

Αί δέ εις τὸ νοτιανατολικὸν τῆς Ἀσίας χώραι αἱ μὲν εἰς τὰς παραλίαις καὶ εἰς τὰς χαμηλὰς πεδιάδας (Ἰνδοίαι, Κίνα) ἔχουσι κλίμα θερμὸν, δένδρα κολοσσαῖα, φοῖνικας, διάφορα ἀρώματα, φυτὰ ὑπερμεγέθη καὶ ἀνάλογα οἰκιακὰ ζῶα βοῦς, καμήλους, ἐλέφαντας, καὶ ἄγρια τίγρεις, λέοντας, πάνθηρας, ρινοκέρους, κάπρους καὶ ὑπερμεγέθη ἐρπετά· τὰ δὲ ὀρεινὰ τῶν χωρῶν τούτων ἔχουσι κλίμα εὐκραὲς καὶ ὀρεινὰ προϊόντα καὶ ζῶα.

Εἰς δὲ τὴν ὑψηλὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν (ἱμαλία) τὸν χειμῶνα διὰ τὸ ψυχρὸς παύει ἡ βλάστησις, τὸ δ' ἔαρ ἡ βλάστησις εἶναι ζωηρά, ἀλλ' ἐπερχομένου μετ' οὐ πολὺ τοῦ θεροῦς καταστρέφεται, καὶ μόνον ἀντέχει ὅπου ὑπάρχουσιν ὕδατα πρὸς πότισιν.

Τὰ δὲ βόρεια τῆς Ἀσίας (Σιβηρία καὶ τὰ παρ' αὐτὴν ὄρη) ἔχουσι ψυχρὸς τὸν χειμῶνα δριμύτατον καὶ θερμώτατον σύντομον θέρος, ἐνεκα τοῦ ὁποῖου ἡ βλάστησις καὶ ἡ ὠρίμανσις τῶν φυτῶν εἶναι ταχυτάτη. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα καὶ τίγρεις, πάνθηρες, καὶ ἄλλα ἄλλων κλιμάτων ζῶα· ἴδια δὲ ζῶα τῆς χώρας εἶναι τὰ αἰσυροφόρα (τῶν γουναρικῶν). Εἰς ταύτας δὲ τὰς χώρας πίπτει βροχὴ καὶ χιὼν, καὶ εἰς τὰ βορειότατα μόνον χιὼν.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς λογίζονται περὶ τὰ 670 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τρεῖς φυλὰς τὴν Μογγολικὴν, τὴν Καυκάσιαν καὶ τὴν Μαλαϊκὴν. Καὶ εἰς μὲν τὴν Μογγολικὴν ἀνήκουσιν οἱ Σῖναι, οἱ Ἰάπωνες, ἐν μέρος τῶν Ἰνδοσινῶν, οἱ Τάρταροι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Τουρκομάνοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σιβηρίας, εἰς δὲ τὴν Καυκάσιαν ἀνήκουσιν οἱ Ἰνδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Καυκάσιοι, οἱ Σύριοι, οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἑλλήνες, καὶ εἰς τὴν Μαλαϊκὴν διάφοροι λαοὶ κατοικοῦντες τὸ νότιον τῆς Ἰνδοκίνας. Κατὰ δὲ τὴν θρησκείαν διαιροῦνται οὕτω.

Βουδισταί.		189000000
Βραμισταί.		63000000
Μωαμεθανοί		85000000
Χριστιανοί		7000000
Κομφουισταί.	{ (α)	328000000
Σιντολάτραι.		
Ἰσραηλῖται		650000
Διάφοροι αἰρέσεις καὶ εἰδωολάτραι.		5000000

(α) Ὁ Βράμας θεωρεῖται ὅτι ὑπῆρξέ ποτε νομοθέτης τῶν Ἰνδῶν, ἡ δὲ θρησκεία αὐτοῦ πρεσβεύει ἐν ὑψίστῳ ὃν καλούμενον Παρα-Βράμαν, ὅπερ μεταδίδει τῆς δυνάμεώς του εἰς τὸν Βράμαν, Βισνοῦ καὶ Σχίβαν, κλ. τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν διοίκησιν τοῦ παντός· καὶ ὁ μὲν Βράμας ἐπιστατῇ εἰς τὴν γῆν, ὁ δὲ Βισνοῦ ἐπὶ τοῦ αἰέρος καὶ ὁ Σχίβας ἐπὶ τοῦ πυρός. Οἱ πιστεύοντες τῶν Βράμαν παραδέχονται τὴν

Πανταχοῦ τῆς Ἀσίας ἐπικρατοῦσι δεσποτικά πολιτεύματα· ὅπου δ' οἱ λαοὶ εἰσέτι ζῶσι νομαδικὸν βίον ἐκεῖ διατηροῦνται πατριαρχικαὶ ἡγεμονίαι.

Εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν ἄλλοτε ἐστὶν τοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἀνθρώπινος νοὺς εὐρίσκεται εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς βαρβαρότητος· οὔτε γράμματα σχεδὸν οὔτε ἐπιστῆμαι εἰς αὐτὴν ἀπαντῶνται, εἰ μὴ εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὸ Ἰνδοστάν, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἐν γένει δὲ ὁ βίος τῶν Ἀσιανῶν εἶναι γεωργικὸς ἢ νομαδικός, καὶ μόνον τὰ νότια καὶ νοτιανατολικά αὐτῆς μέρη ἔχουσι τέχνας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ῥωσσία συνίσταται ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Σιβηρία ἐγένετο γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ὅτε οἱ Ῥῶσσοι χάριν τῶν γουναρικών εἰσέδυσαν ἐν αὐτῇ καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀπέραντον ταύτην χώραν. Εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥώσσιων ἡ Τουρκικὴ ἢ Περσικὴ καὶ ἡ ἀνεξάρτητος Ἀρμενία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας. Τὸ δὲ 1858 παρεχωρήθη ὑπὸ τῶν Σινῶν εἰς τοὺς Ῥώσσους ἡ ἄνω ἢ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀφθῆς τοῦ Ἀμούρ χώρα, ἥτις τὸ βόρειον τῆς Μαντσουρίας. Τέλος τὸ 1864 κατακτηθείσης ἀπ᾽ αὐτοῦ τῆς χώρας τοῦ Καυκάσου ὑπὸ τῶν Ῥώσσιων ἔπαυσεν ὁ ἀκκτάπαυστος ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀνισος τῶν Ῥώσσιων κατὰ τῶν αὐτοχθόνων πόλεμος.

ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 56⁰—172⁰ Δ.

Πλάτ. Β. 48⁰ 45'—78⁰.

Ἡ Σιβηρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βεριγγείου καὶ τῆς Ὀχοτσκιῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ τοῦ Τουρκεστάν.

Ὁρῶν αὐτῆς ἐπιστημώτερον εἶναι πρὸς Α. τὰ *Θυράλια* (ἀρχ. Ὑπερβεία ὄρη), πρὸς Ν. τὰ *Αἰτάια* (ἀρχ. Ἀννίβα), εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τὰ *Αἰλδάρεια*, τὰ *Ιαβλόνεια* καὶ τὰ *Σταρόβια*.

μετεμφύχων, λατρεύοντες πλῆθος ζώων, ἐν οἷς καὶ τὴν ἀγελάδα· τὸν δὲ Γάγγην θεωροῦσιν ἐπίσης ἱερὸν καὶ πιστεύουσιν ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ λουόμενοι καθαρίζονται ἀπὸ παντὸς μιάσματος.

Ὁ δὲ Βούδδης, υἱὸς ἡγεμόνος Ἰνδοῦ, ἔζη περὶ τὸ 4000 π. Χ. Αὐτὸς ἐδημοσίευσεν νέας διδασκαλίας, ἐνώσας εἰς αὐτάς καὶ τὰ γενικώτερα δόγματα τοῦ Βρῆμα, δὲν θέλει ὁμως νὰ διακρίνεται οἱ Ἰνδοὶ εἰς φυλὰς. Ἡ δὲ θρησκεία τοῦ Κομφυκίου φιλοσόφου τῶν Σινῶν, εἶναι μᾶλλον καθαρὸς θεϊσμός· διότι δὲν ἔχει ναοὺς οὔτε εἰκόνας, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς μόνον τὴν τήρησιν τῶν ἠθικῶν ἐντολῶν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως.

Ποταμοὶ ἐπισημότεροι αὐτῆς εἶναι ὁ *Ὅβιος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλταίων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον· ὁ *Τενεσίος*, ὅστις πηγάζων ἀνατολικῶς τοῦ Ὅβιος καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον· ὁ *Λένιος*, ὅστις πηγάζων πρὸς Δ. τῆς λίμνης Βαϊκάλης καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας· ὁ *Κολέμας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Στανοβίων ὀρέων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν.

Ἡ Σιβηρία διαιρεῖται εἰς *Ανατολικήν* καὶ *Δυτικὴν Σιβηρίαν*· ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις μὲ ὁμώνυμους νομοὺς εἶναι *Τοβόλσκη* ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης πεδιάδος, πρωτ. ὅλης τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ οὕσα ἡ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Εὐρώπης, τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κίνας. *Ιρκούσκη*, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις παρὰ τὴν λίμνην *Βαϊκάλην*, ἔχουσα ἐργοστάσια βούγων καὶ 26 χιλ. κατ. *Τόμσκη*, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ὅβιος, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Κιάτχα* πρὸς Ν. τῆς Βαϊκάλης ἀπέναντι τῆς Σινικῆς πόλεως *Μαϊματχίνης*· ἐνταῦθα γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Ῥωσσίας μετὰ τῆς Κίνας. *Νερισχίνσκη* πρὸς τὴν Κίναν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 5 χιλ. κατ. καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ὅπου ἐργάζονται περὶ τὰς 2 χιλ. ἐξορίστων. *Ορχόσκη*, μικρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις εἰς τὴν ὁμώνυμον θάλασσαν. Ἐντεῦθεν οἱ Ῥώσοι ἐπιβιβάζονται διὰ τὴν Ἀμερικὴν. *Πετρόπολιν* ἐπὶ τῆς Καυκασίας, ἔχουσα 8 χιλ. κατ.

ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 34° 50'—48° 25'.

Πλάτ. Β' 38° 50'—45°.

Ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου. Εἰς ταύτην δ' ἐσχάτως προσετέθη καὶ ἐκ τοῦ Τουρκεστάν ἡ ἐπαρχία τῆς Χοβαρεσμίας.

Ὁρὴ αὐτῆς ἐπίσημα εἶναι ὁ *Καύκασος*, ἐξαπλούμενος καθ' ὅλην τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ποταμοὶ δ' ἐπισημότεροι εἶναι ὁ *Κῦρος*, ὅστις δεχόμενος τὸν *Αράξην* ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· ὁ *Ιαξάρτης* (σημερ. Σιχών) καὶ ὁ *ᾠξος* (σημερ. Γκιχών), αἵτινες ἐκ τοῦ Βολούρου ὄρους πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν ὡσαύτως εἰς τὴν Κασπίαν.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Τιφλίς* εἰς τὴν Γεωργίαν ἐπὶ τοῦ Κύρου ποταμοῦ πρωτ. τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ὕδατα, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα γουναρικῶν καὶ 40 χιλ. κατ. *Ελισαβετόπολις* εἰς τὸ ΝΑ. ἡ δευτέρα πόλις τῆς χώρας ἔχουσα

46 χιλ. κατ. Ἐριβάνη μητρ. τῆς Ῥωσικῆς Περσίας, ἔχουσα 42 χιλ. κατ. Βακού, ὄχλῳ καὶ εὐλίμενος εἰς τὴν Κασπίαν, ἔχουσα μὲ τὸ Ἀστραχάν ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 9 χιλ. κατ. Πέριξ αὐτῆς ἀναβλύζει πολὺ πετρέλαιον διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν θεωρεῖται ὡς ἱερὰ πόλις. Ἐν δὲ τῷ Καυκασίῳ Τουρκεστάν Χίβα ἐπὶ τοῦ Ὠξοῦ πρωτ. τῆς Χοβαρεσμίας, ἐπίσημος μέγρι νῦν διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας εἶναι ὑπὲρ τὰ 145600 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι τῆς μὲν Σιβηρίας εἶναι περὶ τὰ 5 ἑκατ. χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ πρεσβεύοντες τὸν Βουδισμόν, τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἀρμένιοι καὶ μωαμεθανοί. Τὰ δυτικὰ τῆς Σιβηρίας εἶναι μᾶλλον κατοικημένα, καὶ παρὰ μὲν τὴν Βαϊκάλην κατοικοῦσιν οἱ Βουραῖται, μογγολικῆς καταγωγῆς, πρὸς Β. τούτων οἱ Τουγγούσοι νομαδικὸς λαὸς, πρὸς Α. οἱ Κοριάκοι καὶ πρὸς τὸν Βορ. ὠκεανὸν οἱ Ἰακούτοι καὶ οἱ Σαμογέται, ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας τὰ Α. κατοικοῦσιν οἱ Λέσγιοι, τὰ ΒΔ. οἱ Κιρκάσιοι, ἀμφοτέρω μωαμεθανοί, καὶ τὸ νότιον οἱ κάτοικοι τῆς Γεωργίας, ἔτι δὲ Ἀρμένιοι καὶ Πέρσαι.

Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας, καλυπτομένης ὑπὸ πάγων καὶ ἀδιαβάτων ἐλῶν, εἰς τὰ βόρεια εἶναι ψυχρότατον· διότι τὰ πρὸς νότον ὄρη ἐμποδίζουσι τοὺς νοτίους ἀνέμους νὰ πνέωσιν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς καὶ τὸ θέρος σύντομον καὶ θερμότατον. Ἡ Σιβηρία ἔχει μεγάλα δάση καὶ ἐρήμους, καλουμένας στέππας, ἐν οἷς πλανῶνται πληθὺς ἀγρίων ζώων, θηρευομένων διὰ τὰ πολύτιμα γουναρικά των· ἀλλ' εἰς τὰ καλλιεργούμενα μέρη παράγονται γεννήματα, κάρναβις, γεώμηλα, ραβέντιον κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλοὺς λειμῶνας, ὅπου τρέφονται πληθεὺς ῥενῶν, βοῶν, καμήλων, ἵππων, προβάτων κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ καὶ πολυτίμων λίθων.

Τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ μάλιστα τῆς Γεωργίας τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· ὅθεν ἐνταῦθα παράγεται ἔλαιον, οἶνος, βάμβαξ, λίνος, ὀρύζιον, σῦκα κτλ. ζῶα δ' ἔχει ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα κτλ. ὡσαύτως δ' ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀφθονα μέταλλα καὶ μάλιστα σίδηρον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μηκ. Α. 23° 40'—47°.

Πλάτ. Β. 30°—42°.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀραβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς

Περσίας, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Προποντίδας, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῶν ἀρχαιοτέρων βασιλείων τοῦ κόσμου. Καὶ ἐν μὲν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἥκμασαν τὰ βασίλεια τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ τὸ βασίλειον τῶν Ἑβραίων, ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ τὰ βασίλεια τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Τρώων, καὶ κατὰ τὰ παράλια αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Ταῦτα πάντα ὑπέκυψαν τὸ 330 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Πέρσεως, εἴτα δὲ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικῆς διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου καὶ τοῦ Γραικορωμαίου, εἴτα εἰς τοὺς Ἀράβας καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους, εἰς οὓς ἄπασα ἡ χώρα ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται εἰς 5 μεγάλα μέρη τὴν Μικρὰν Ἀσίαν (Ἀνατολήν) πρὸς Δ. τὴν Ἀρμενίαν εἰς τὸ ΒΑ. τὸ Κουρδιστὰν εἰς τὸ Α. τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὸ Τρακ-αραβὶ εἰς τὸ ΝΑ. καὶ τὴν Συρίαν πρὸς Ν. (α).

Ὁρος αὐτῆς ἐπισημότερα καταβαίνοντα ἐκ τοῦ Καυκάσου εἶναι τὸ ἡρκιστεϊώδες Ἀραράτ (5400 μέτ.) ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τοῦ κατακλισμοῦ ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε· τοῦτου συνέχειν εἶναι εἰς τὰ ΝΑ. ὁ Ταῦρος (4700 μετ.) διαρρέων εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ταῦρον· οὗτος ἐκτεινόμενος πρὸς Δ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σχηματίζει τὰ ἱστορικὰ ὄρη Τρωϊνον, Σίπυλον καὶ Ἰδην· ὁ Αἰθναὸς πρὸς Α. τῆς Μεσογείου, ἐπίσημός ποτε διὰ τοὺς κέδρους του. Ἀπέναντι αὐτοῦ κεῖται καὶ ὁ Ἀντιλίθναος, τοῦ ὁποῦ καὶ εἶναι τὸ Θαβώρ καὶ ὁ Κάρμηλος.

Ποταμοὶ ἐπίσημοι αὐτῆς εἶναι ὁ Ἀλυσ, ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον· ὁ Σκάμανδρος ποταμὸς τῆς Τροίας, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Ἑρμος, εἰς ὃν χύνεται ὁ Παντωλὸς, καὶ ὁ Μαϊάνδρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Κύδρος, ἐνθα λουσθεὶς ἠσθένησεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ ὁ Ὀρόντης, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις πηγάζοντες ἐκ τοῦ Ἀρχαῦ, ἀμφότεροι ὁρητικοὶ ποταμοὶ διαρρέοντες τὴν εὐφοροτάτην χώραν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ ἐνοῦμενοι περὶ τὴν ἐκβολὴν των ὑπὸ τὸ ὄνομα Χατελχοράβ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Λίμναι ἐπισημότεραι αὐτῆς εἶναι ἡ Βάρη ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἡ μεγαλύτερα τῶν λιμνῶν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔχουσα πικρὴν καὶ ἀλμυρὴν ὕδωρ· ἡ Ασγκαλτίτις εἰς τὰ ΝΑ. ἔχουσα καθαρόν ἀλλὰ πικρὸν, ἀλμυρὸν καὶ βαρύτερον ὕδωρ τοῦ τῆς θαλάσσης· εἰς αὐτὴν χύνεται καὶ ὁ Τορδάνης ποταμὸς.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι Τραπεζοῦς εἰς τὸν Εὐξείνιον, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Σιρώπη εἰς τὸν Εὐξείνιον, πατρὶς τοῦ Μιθριδάτου καὶ Διογένης, κανο-

(α) Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται αὕτη εἰς 40 πασαλίκια.

νοβοληθεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥώσων τὸ 1853. *Σκούταρι* (Χρυσούπολις) με 35 χιλ. κατ. προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. *Νίκαια* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν πρῶτην ἐνταῦθα ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. *Προῦσα*, πρωτ. κατὰ τὸν ιε. αἶθνα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἔχουσα θερμὰ ὕδατα, ἐμπόριον καὶ 400 χιλ. κατ. οὐ μακρὰν δ' αὐτῆς κεῖται καὶ ὁ *Γρανικός*, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ὁ Μέγ. Ἀλέξανδρος. *Κυθωρία*, πλουσία πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν φιλομουσίαν τῶν κατοίκων της, ἔχουσα καὶ νῦν Ἑλληνικὸν γυμνάσιον. *Σμύρνη*, ἀρχαία καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἔχουσα 180 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογον Ἑλλ. γυμνάσιον πρὸς Ν. ταύτης ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι πόλεις *Κλαζομεναί*, *Ἐφεσος*, *Μίλητος* καὶ *Ἀλικαρνασσός*, πρὸς τὸ ΒΑ. ἡ *Πέργαμος* καὶ αἱ *Σάρδεις* πρωτ. τῆς Λυδίας. **Αγκυρα*, μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ μαλλία της καὶ διὰ τὴν νέκην τοῦ Ταμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζίτου (1401 μ. Χ.), ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Τοκάτι* (Κόρμανα), ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χαλκοῦ της ἔχουσα 400 χιλ. κατ. *Ἰκόνιον*, ἐδρα ποτὲ Σουλτάνων, ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Καيسάρεια*, πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καταστραφεῖσα τὸ 1835 ὑπὸ σεισμοῦ. *Ταράς*, πατρὶς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νῦν δ' ἐμπορικὸς λιμὴν μόνον με ὀλίγας οἰκοδομὰς.

Εἰς τὰ ΒΑ. τῆς μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκονται αἱ ἐξῆς ἀῖλαι λόγου νῆσοι. *Προκόννησος* (Μαριμαρὰ νῆσος) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντίδος, εἰς ἣν πολλοὶ μεταβαίνουνσι τὸ θέρος. *Τένεδος*, ἀπέναντι τῆς ἀρχ. Τροίας κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα. *Λέσβος*, ὠραία νῆσος ἔχουσα 80 χιλ. κατ. εἶναι δὲ κατὰ φύρην ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, βρύθων, μωρεῶν καὶ ἔχει πόλιν τὴν *Μιτυλήνην*. Οἱ Λέσβιοι φημίζονται διὰ τὸ φιλόμουσον διὸ καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς κόμας της ὑπάρχουσιν ἀλλήλοδ. καὶ Ἑλλ. σχολεῖα. *Χίος* νῆσος, ἔχουσα ὠρεῶν κλίμα καὶ παράγουσα λαμπροὺς αἶνους, μαστίχαν, ἀμύγδαλα ἔχει δ' ἐτι γυμνάσιον τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου καὶ περὶ τὰς 60 χιλ. κατ. *Ψάρα*, μικρὰ νῆσος ἐπίσημος διὰ τὸ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ναυτικὸν της.

Σάμος, ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Μυκάλης, εὐφορωτάτη νῆσος ἔχουσα ὠρεῶν θέαν καὶ παράγουσα ὠραίους αἶνους καὶ σταφίδας· εἶναι δὲ διάσημος διὰ τὴν ἀνδρίαν τῶν κατοίκων της, καὶ διοικεῖται διὰ χριστιανοῦ ἡγεμόνος καὶ Βουλῆς· ταύτης πρωτ. εἶναι τὸ *Βαθύ*, ἔχον ἑλλ. γυμνάσιον. *Πάτμος*, ἐνθα ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν, ἔχει δὲ ἤδη ἐπίσημον μονὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαῖα ἀρχαῖα χειρόγραφα. *Κῶς*, ἐπίσημος διὰ τὰ προῖόντά της, πατρὶς τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Ἀπελλοῦ. *Ῥόδος*, εὐφωρὸς καὶ πλουσία νῆσος, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. θερπνότερον κλίμα καὶ

όχυράν ὁμώνυμον πόλιν. *Κάρπαθος* πρὸς Ν. καὶ *Κάσος* νοτιώτερον ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς. *Κύπρος* εἰς τὴν Μεσόγειον μεγάλη, εὐφωτάτη καὶ πλουσία νῆσος, ἔχουσα περὶ τὰς 180 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα λαμπροὺς οἶνους, γεννήματα, βάμβακα, ρίζαριον, μαλλίον, μέταξαν, ἔλαιον κτλ. πρωτ. δ' αὐτῆς εἶναι ἡ *Λευκωσία* μὲ 25 χιλ. κατ.

ΑΡΜΕΝΙΑ. Ἡ Ἀρμενία διαιρεῖται εἰς *Περσικὴν*, *Ῥωσικὴν*, καὶ *Τουρκικὴν Ἀρμενίαν*. Ταύτης ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι *Ερζερούμ*, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια ὀπλων καὶ 50 χιλ. κατ. Ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ εὐρίσκεται καὶ τὸ ὀχυρώτατον φρούριον *Κάρς*. *Διαρβεκίρη*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν μαροκηνῶν δερμάτων, μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 60 χιλ. κατ.

ΚΟΥΥΡΑΙΣΤΑΝ. Τοῦτο εἶναι ἡ ἀρχαία *Καρδουχία*, ὅπου οἱ Μῦριοι μετὰ τοῦ Ξενοφώντος πολλὰ θεινὰ διαβαίνοντες ὑπέστησαν. Εἶναι τόπος ὀρεινὸς ἔχων καὶ εὐρόρους πεδιάδας καὶ πόλιν *Κερκοῦτην*, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶναι μάλλον νομάδες, ἔχοντες θρησκείαν μεμιγμένην ἐκ χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων, καὶ πολλὴν κλίσην εἰς τὴν θήραν καὶ τὴν ληστείαν.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ ΚΑΙ ΙΡΑΚ-ΑΡΑΒΙ. Ἐπιστημότεραι αὐτῶν πόλεις εἶναι *Μοσούλη* ἐπὶ τοῦ Τίγρεως (μὲ 65 χιλ. κατ.) παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Νινευην*, διασώζουσιν πολλὰ περίεργα μνημεῖα. ΝΑ. αὐτῆς κεῖνται τὰ *Ἀρβηλα* καὶ *Γαυγάμηλα*, ὅπου ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐνίκησε Δαρεῖον τὸν Κοδομανόν. *Βαγδάτιον* ἐπὶ τοῦ Τίγρεως, πρωτ. ποτὲ τῶν Καλιφῶν, ἤδη δ' ἔχει μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 100 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖνται ἡ ἀρχαία *Σελεύκεια* καὶ ἡ *Κτησιφῶν* πρωτ. τῶν Πάρθων. *Ἰλάλη* πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς Βαβυλῶνος πρωτ. τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν καὶ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. *Βασσόρα* ἐπὶ τοῦ Χαλτεχρῶς παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον, ἔχουσα νοσῶδες κλίμα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΥΡΙΑ. Ἐπιστημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Χαλέπιον*, ἔχουσα καὶ νῦν ἔτι μέγα ἐμπόριον καὶ 100 χιλ. κατ. *Ἀλεξανδρέτα*, μικρὰ καὶ νοσώδης κόμη, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐμπόριον· παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ ἀρχαία *Ἰσός*. *Ἀντιόχεια* παρὰ τὸν Ὀρόντην, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τῶν Σελευκιδῶν, ἤδη δὲ μόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Τρίπολις*, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 17 χιλ. κατ. *Βηρυττός*, ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Συρίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Σάϊς* (Σιδὼν) καὶ *Σοῦρ* (Τύρος), αἱ ἐπιστημότεραι πόλεις τῆς ἀρχαίας Φοινίκης. *Πτολεμαῖς* ἢ *Ἀκρη* (20 χιλ. κατ.), ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰς μεγάλας πολιορκίας, ἃς ὑπέστη καὶ κατὰ τὸ 1799 ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος. *Δαμασκός*,

μεγάλη καὶ βιομήχανος πόλις ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος καὶ ἔδρα τοῦ πατρίάρχου Ἀντιοχείας, ἔχουσα ἐργοστάσια ξιφῶν, μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ 150 χιλ. κατ. τὰ δὲ δαμάσκηνα, τὰ χρυσόμηνλα, τὰ ροδάκηνα καὶ οἱ ξηροὶ αὐτῆς καρποὶ εἶναι ὀνομαστοί.

Πρὸς Β. *Βαλβέκ* (Ἡλιούπολις) παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρόντου, λαμπρὰ διασώζουσα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου ἐρείπια. ΒΑ. ταύτης ἐπὶ τῆς ὁάσεως Ταδμὺρ κεῖται ἡ ἀρχαία *Παλμύρα*, μεγίστη ποτὲ πόλις καὶ ἔδρα τῆς βασιλείσεως Ζηνοβίας. Ἐπὶ δὲ τοῦ Λιβάνου ζῶσι δύο μάχιμοι λαοὶ ἕκαστος ὑπὸ ἴδιον ἀρχηγὸν σχεδὸν ἀνεξαρτήτως οἱ *Δροῦσοι*, πιστεύοντες διάφορον τῶν Μωαμεθανῶν θρησκείαν, καὶ οἱ *Μαρωνῖται* ὄντες καὶ ἀνατολικοὶ ὀρθόδοξοι ἀλλὰ μνημονεύοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τὸν Πάπαν. *Ἱερουσαλὴμ* ἐπὶ ἀθλίας θέσεως, περικυκλωμένη ὑπὸ γυμνῶν καὶ ἀποτόμων βουνῶν, ἐπίσημος διὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος καὶ ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ Τσαμίον τοῦ Ὁμάρου ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. *Βηθ.λεέμ*, ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἔχουσα ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἐλένης. *Ἰσάπη*, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλὴμ, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἀράβων. *Ραζέ* (Γάζα), ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος κινδυνεύσας δι' ἐφόδου ἐκυρίευσεν.

ΣΠΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶναι 12350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 16 ἑκατ. ὧν ἐν ἑκατ. εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, κατοικοῦντες συνήθως τὰς παραλίους πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Συρίας, 2 ἑκατ. Ἀρμένιοι, ὀλίγοι δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι, 10 ἑκατ. μωαμεθανοί, ὀλίγοι Ἰσραηλῖται, καὶ τινες εἰδωλολάτραι. Διοικεῖται δ' αὕτη ὡς καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

Τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶναι λίαν ποικίλον, πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ νότια αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἀμμόδεις ἔρημοι, ἀλλὰ καὶ εὐφορώταται γαῖαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Λιβάνου· πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπάρχει τὸ ὄρος Ταῦρος, τοῦ ὁποίου αἱ κορυφαὶ εἶναι ἀείποτε χιονοσκεπέασται, αἱ δὲ μεταξὺ κοιλάδες εἶναι εὐφορώταται καὶ λίαν θερμαί· τὸ δυτικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον, καὶ τὸ ἔδαφός του παράγει ὅλους τοὺς μεσημερινοὺς καρπούς· τὸ δὲ βόρειον καὶ μάλιστα τὰ ὄρεινά τῆς Ἀρμενίας εἶναι χῶραι τὸν χειμῶνα ψυχρόταται, ἀλλ' αἱ εἰς τὰς ὑπορείας τοῦ Ἀραράτ αὐτῆς κοιλάδες ἐθεωρήθησαν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος. Παράγει δ' ἐν γένει ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία γεννήματα, βάμβεκα, κόμμι, κηρόν, μαλλία, ριζάριον, σῦκα, σταφίδας κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ ὅλων τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὴν ἀνθρωπὸν μετ' ἄλλων.

Π Ε Ρ Σ Ι Α.

Μῆλ. Α. 42⁰—39⁰.Πλάτ. Β. 23⁰ 45'—39⁰ 30'.

Ἡ Περσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Οἱ Πέρσαι γεωργικὸς καὶ ποιμενικὸς λαὸς ἀπετέλεσαν ανεξάρτητον καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἐπὶ Κύρου τοῦ μεγάλου, ὑποτάξαντες τὰς περὶ τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ τέλος τὴν Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ Μίγας Ἀλέξανδρος μετ' ἀλλεπαλλήλους μεγάλαις μάχαις κατὰ τῶν Περσῶν ὑπέταξε τὸ Περσικὸν κράτος (331 π. Χ.) καὶ ἐδύνασε τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς παρακμῆς τῶν Σελευκιδῶν ἰδρῦθη ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις τὸ Παρθικὸν βασίλειον, πρὸς δ' οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀδικοῦντας πολέμους· ἀνατραπέντος ὁμοῦ τοῦτου τὸ 226 μ. Χ. ἐκστράφη τὸ νέον Περσικὸν κράτος ὑπὸ τῶν Σασανιδῶν, ἔχον ἀδικοῦντας πολέμους πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Τὸ δὲ 634 μ. Χ. ὑπετάχθη ἡ Περσία εἰς τοὺς Ἀράβας, ὅσ' ὦν εἰδέχθη καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἴτα δ' εἰς τοὺς Μογγόλους, καὶ τέλος τὸν 16 αἰῶνα ἰδρῦθη ὑπὸ Ἀβχ τοῦ μεγάλου τὸ νῦν Περσικὸν βασίλειον· ἀλλ' ὑπάρχουσι ἔτι ἐν αὐτῇ ανεξάρτητοι νομαδικαὶ φυλαὶ περιπλανώμεναι εἰς τὰς ἐρήμους.

Ὁρος αὐτῆς ἐπισημότερον εἶναι τὸ Ἑλβουρον (3600 μέτ.)· αἱ δὲ καταρτοὶ τῆς εἶναι ὀλίγου λόγου ἄξιοι· ἔχει δὲ καὶ λίμνας, ὧν σημαντικωτέρα εἶναι ἡ Οὐρμία.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Περσίας, διηρημέναι εἰς 11 ἐπαρχίας, εἶναι Βαλθρουῆχη πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος πόλις ἔχουσα 250 χιλ. κατ. Τερμεράν, πρωτ. τῆς Περσίας κειμένη ἐν τῇ παλαιᾷ Μηδία πρὸς τὸ Ἑλβουρον καὶ τὸν χειμῶνα ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Ἰσπαχάν, πάλαι μεγάλη πόλις πρωτ. τῆς Περσίας ἔχουσα 600 χιλ. κατ. καὶ 137 ἀνάκτορα, ἥδη δ' αὕτη μόλις ἔχει 60 χιλ. κατ. Ταυρίς, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομήχανος πόλις ΒΑ. τῆς Οὐρμίας, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Χιράζη, ἐπὶ ὠραίας ἐκ ῥόδων καὶ ἀμπέλων κοιλάδος, ἔχουσα 50 χιλ. κατ. ταύτης ΒΑ. καίεται τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρήπια τῆς Περσепόλεως, καὶ παρὰ τὴν Ἀμαδάν τὰ ἀρχαῖα Ἐκβάτανα.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 41100 τετραγ. μυρ. αἱ δὲ κάτοικοι 12 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐν Περσίᾳ πιστεύοντες τὰ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου· διοικοῦνται δ' ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτου ἡγεμόνος Σάχου καλουμένου, δόσαντος καὶ ἰσοπολιτείας εἰς τοὺς ὑπάρχοντες του.

Ἡ χώρα εἶναι ὀλίγον ὑψηλὴ ἔχουσα ὄρη ἀνδρᾶ καὶ πολλὰς ἀμμοῦδες ἐρήμους, ἔχει ὁμοῦ καὶ εὐφρόνους πεδιάδας· αἱ δὲ κοιλάδες τῆς Χιράζης θεωροῦνται ὡς αἱ ὠραιότεραι τῆς Ἀνατολῆς, παράρχουσι σίτον, ῥυζιον, σίον, βίμβωνα, λίνον, κάνναβιν, καπνόν, βοτάνας κτλ.

τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μαλύδου, μαρμάρου, πετρελαίου, ἄλατος κτλ. Ἔχει δὲ λαμπροὺς ἵππους ἡ Περσία, καμήλους, πρόβατα, λαμπρὸν φέροντα μαλλίον κτλ. εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ λαμπρότατοι μαργαρίται. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Περσίας πρὸς Ν. εἶναι θερμώτατον, εἰς δὲ τὰ βόρεια συγκερασμένον.

Ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἐν Περσίᾳ εἶναι εἰσέτι ἀγνωστα, ἡ δὲ βιομηχανία ἐνεργός· διὸ ἐξάγονται μεταξωτὰ υφάσματα, τάπητες, μαροκινὰ δέρματα, διάφορα μετάλλινα καὶ κεντητὰ χειροτεχνήματα, ξίφη περίφημα κτλ.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΚΑΙ ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. $57^{\circ} 45' - 69^{\circ} 45'$.

Πλάτ. Β. $27^{\circ} 50' - 37^{\circ} 10'$.

Τὸ Ἀφγανιστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκιστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας. Τοῦτου δὲ τὸ νότιον ὄριον κατέχει τὸ Βελουτχιστάν.

ΣΗΜ. Τὸ Ἀφγανιστάν μετὰ τοῦ Βελουτχιστάν ἐπὶ τῆς Περσικῆς μοναρχίας ἀπετέλει τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος· εἴτα δ' ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Περσίας ὑποταχθεὶς μετ' αὐτῆς καὶ ὑπὸ τῶν Μαγγόλων. Τὸ δὲ 1747 μ. Χ. κατεστάθη ὅλος ἀνεξάρτητος· ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων του ὅμως πολέμων ἐξησθένησε, καὶ τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος τὸ Βελουτχιστάν ἀποσπασθεὶς ἀπετέλεσεν ἴδιον κράτος. Μετὰ ταῦτα δ' οἱ γειτονίζοντες Ἀγγλοὶ εἰσέβησαν ἐν ἐμφυλίοις στάσεσιν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν πάλιν νὰ τὸ ἐκκενώσωσιν. Ἦδη δὲ τὸ μὲν Ἀφγανιστάν εἶναι διηρημένον εἰς 5 χανάτα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα· ὥσαύτως καὶ τὸ Βελουτχιστάν εἶναι διηρημένον εἰς μικρὰ χανάτα ἀναγνωρίζοντα τὸν Χάνην τοῦ Κελάτ.

Ὁρος αὐτοῦ ἐπισημώτερον εἶναι πρὸς Β. τὸ Ἰνδοκοῦχον (ἀρχ. Παροπάμισας), ποταμὸς δὲ μεγαλειότερος εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτοῦ ὄρια εἶναι ὁ Ἰνδός, καὶ λίμνη ἀξία λόγου ἡ Χαμουρ (Ἀρία).

Ἐπισημώτεραι πόλεις τοῦ Ἀφγανιστάν εἶναι Καθούλ ἐπὶ ἀληθοῦς παραδείσου κειμένη πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα ἀξίολογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Καρδαχάρ, πάλαι πρωτ. καὶ ἡ μεγαλειότερα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἐράτ, ἐντὸς λαμπρᾶς πεδιάδος πρωτ. γαγάτου ὑποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν ξιφῶν τοῦ Χερκσάν καὶ 100 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Βελουτχιστάν ἐπισημώτεραι πόλεις εἶναι Κελάτ, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ὑψηλῷ ὄροπέδιῳ, βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Γαυδάβα, ὠρεῖα πόλις καὶ τὸν αὐτὸν ἔχουσα πληθυσμόν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 7307 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ μὲν Ἀφγανιστάν 14 ἑκατ. τοῦ δὲ Βελουτχιστάν 2 ἑκατ. μωαμεθανοὶ Σουνίται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες λατρεύοντες τὸν Βούδαν

καὶ τὸν Βράχμαν. Κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀπολύτων ἡγεμόνων, ὧν ἰσχυρότεροι εἶναι ὁ τοῦ Καθούλ καὶ ὁ τοῦ Κελάτ.

Τὸ κλίμα των εἶναι εὐκραές, τὸ δὲ ἔδαφος ἔχει πολλὰς ἀμμόδεις ἐρήμους, ἀλλὰ καὶ εὐφόρους πεδιάδας παραγούσας σίτον, βάμβακα, ἀμύγδαλα, ἰνδικόν, ζαχαροκάλαμον, καπνὸν κτλ. ἔτι δὲ μάρμαρα διαφόρων χρωμάτων καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ἀντιμονίου. Ἡ κτηνοτροφία δ' ἐπίσης εἶναι ἀνεπτυγμένη, καὶ τὰ τῶν αἰγῶν των μαλλία εἶναι ἀξιόλογα.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—78°

Πλάτ. Β. 35°—54°

Τὸ Τουρκεστάν ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιδηρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, τῆς Περσίας καὶ τοῦ Ἰνδοστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Τουρκεστάν περιλαμβάνει τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰμάου Σκυθίαν, τὴν χώραν τῶν Μασσαγετῶν, τῶν Σακῶν, Σογδιανῶν καὶ ἄλλων λαῶν. Ἐντεῦθεν ἐξῆλθον οἱ Τούρκοι, οἱ Οὐνοὶ καὶ ὁ Ταμερλάνος. Ἐπισημότεροι δὲ τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαῶν εἶναι οἱ Οὐσθέκται, οἱ Κιργίσοι ζῶντες νομαδικῶν καὶ ληστρικῶν βίαν, οἱ Βουχάροι οἱ ἰσχυρότεροι ὅλων, ὧν ὁ ἡγεμὼν ἔχει τὸν τίτλον Ἐμίρ Ἐλμουμενίν (ἡγεμόνος τῶν πιστῶν), καὶ οἱ Σάρται ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔχοντες μονίμους οἰκίσσεις.

Ὁ ὅρος αὐτοῦ ἐπισημότερον εἶναι πρὸς τὸ ΝΑ. τὸ *Βόλουρον*, ποταμοὶ δ' ὁ *Ἰξος* καὶ ὁ *Ιαξάρτης*, χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

Ἐπισημότεραι αὐτοῦ πόλεις εἶναι *Βουχάρα* ἐπὶ τοῦ Ὠξου ἱερὰ τῶν Μωαμεθανῶν πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ Τουρκικὰ σχολεῖά της, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ ὑπὲρ τὰς 150 χιλ. κατ. *Σαμαρκάνδη*, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τοῦ Ταμερλάνου, ἐνθα ὑπάρχει ἔτι καὶ ὁ τάφος του. *Βάλκα* (Βάκτρα), ἔχουσα 10 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ἡ ἀρχαιοτέρα πόλις τοῦ κόσμου. *Χοκάνδη*, παρὰ τὸν Ἰαξάρτην πρωτ. ποτὲ τοῦ Τσιγκισγάνου ἔχουσα 130 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι 35150 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτοικοι 8 ἑκατ. οἱ πλεῖστοι μωαμεθανοὶ συνῆται διγρημένοι εἰς φυλὰς καὶ κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἀπολύτων ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων, ὁ δὲ Χάνης τῆς Κιργισίας εἶναι ὑποτελὴς τῶν Ῥώσων.

Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶναι ἐξαίρετον, τὸ δὲ ἔδαφος καὶ μάλιστα τοῦ ΝΑ. μέρους εἶναι λίαν εὐφορον παράγον λαμπροὺς καρπούς, γεννήματα, οἶνον, βάμβακα, ἀλλ' ἔχει πρὸς τὸ ΝΑ. καὶ πολλὰς ἀμμόδεις ἐρήμους, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολιτίμων λίθων. Ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα εἰς τὴν Κιργισίαν, πλήρη στεππῶν οὐσταν, εἶναι τὸ καλλίτερον ἐπάγγελμα· διὸ τρέπονται ἐν-

ταύθα λαμπροὶ ἵπποι, κάμηλοι, πρόβατα, αἰγες κτλ. εἰς δὲ τὴν Βουχαρίαν ὑπάρχει καὶ ἀξιολόγος βιομηχανία καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

K I N A.

Μῆκ. Α. 69⁰—139⁰.

Πλάτ. Β. 20⁰ 30'—56⁰.

Ἡ Κίνα κατέχουσα τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς, τῆς Κιτρίνης, τῆς Κυανῆς καὶ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν.

ΣΗΜ. Ἡ Κίνα εἶναι τόπος ἀρχαιότατα πολιτισμένος· διότι πρὸ 4 χιλ. ἐτῶν σχηματίζει κράτος ἰσχυρόν, ὑποστάν πολλὰς ἐπαναστάσεις· κατὰ δὲ τὸν 12^{ον} αἰῶνα μ. Χ. οἱ Μαντζούροι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν. Ἐν τούτοις πολλὰ νῦν γίνονται συχνὰ ἐπαναστάσεις, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκδίωξιν τῆς ἀρχαίας φυλῆς. Οἱ Σίνοι δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ξένους, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ μεγάλους πολέμους, καὶ ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν ἐσχάτως οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι καὶ τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Σινικοῦ κράτους τὸ Πεκίνον, μόλις ἐσυγχώρησαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐμπορεύωνται ἀκωλύτως εἰς τὰς παραλίους πόλεις τῶν.

Τὸ Σινικὸν κράτος συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Κίνας, Κορέας, Μαντζουρίας, Μογγολίας, τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Δ. τοῦ Θιβέτ καὶ τοῦ Βουτάν πρὸς Ν.

Ὁρῇ αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι πρὸς Β. τὰ Ἀλτάια, τὰ Σαϊανικά καὶ τὰ Ταβάρια, πρὸς Δ. τὸ Βόλουργον καὶ ΝΑ. τὰ Ἰμαλαία, ἔχοντα ἐντὸς τῆς Σινικῆς πολλὰ ἡράστεια, ὧν ἐπισημότερον εἶναι τὸ Τουρπάν.

Ποταμοὶ ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Ἀμούρ (Μαῦρος Ποταμός), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Σαϊανικῶν ὄρεων καὶ δεχόμενος πολλοὺς παρρηποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτσικὴν θάλασσαν· ὁ Ὁάρος (Κίτρινος), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρινὴν θάλασσαν, ὁ Ταρσιάγγος (Κυανὸς), ποταμὸς κατ' ἐξοχὴν καλούμενος ὑπὸ τῶν Σινῶν, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρινὴν θάλασσαν. Ἐκ τῆς Κίνας πηγάζουσι καὶ οἱ ἐν ταῖς ἰνδίκαις ποταμοὶ Ἰνδὸς καὶ Βραμαπούτρας.

Λίμνη δ' αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι ἡ Κουκουινώρη, καὶ διώρυξ ἡ καλουμένη Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ, ἐνόνουσα τὸν Ὀχρόν ποταμὸν μὲ τὸν Ἰανοσιάγγον· αὕτη δ' εἶναι καὶ ἡ μεγαλειτέρα διώρυξ τοῦ κόσμου. Ἐρημος δὲ τῆς Κίνας ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἑκτασίαν τῆς εἶναι ἡ Κόβη.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Κίνας, δηρημέναι εἰς 20 νομούς, εἶναι Σαχαλιαροῦδα ἐπὶ τοῦ Ἀμούρ. Χιγκίρη, πρωτ. τῶν Μαντζούρων πρὸ τῆς ὑπ' αὐτῶν κατὰκτησέως τῆς Κίνας. Πεκίνον, ἐν τῇ ἰδίᾳ

Κίνα πρωτ. τοῦ κράτους, μεγάλη πόλις ἔχουσα ἑξῶθεν ὠραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ θέαν καὶ 2. ἐκ. κατ. *Κιμφού* πρὸς Ν. πατρίς τοῦ φιλοσόφου τῶν Σινῶν Κομφυκίου. *Ναγκίνη* ἐπὶ τοῦ Ἰανοικιάγγου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀλλ' ἔχουσα μόνον 1,200, 000 κατ. μέγιστον ἐμπόριον καὶ τὸν περίφημον ἐκ πορσελάνης πύργον ἔχοντα 65 μέτρ. ὕψος. Οὕσα δ' ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Σινικοῦ κράτους θεωρεῖται νῦν ὡς πόλις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Κίνας, παράγουσα εἰς τὰς περίξ πεδιάδας πράσινον τέϊον καὶ κίτρινον βάμβακα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται αἱ ναγκίνας.

Χατχού, πλουσία καὶ ἐκ τῶν μεγαλειτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Κίνας. *Καρτών*, ἡ πρώτη πόλις εἰς ἣν κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρωπαῖοι, ἔχουσα στενάς καὶ λοξὰς ὁδοὺς, μεγίστην βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ ἐν ἑκατ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ πόλις *Φοχράνη*, ἔχουσα ὡσαύτως περὶ τὸ ἐν ἑκατ. κατ. καίτοι μὴ θεωρουμένη ὡς πόλις, διότι εἶναι ἀνευ ὁχυρωμάτων. Πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος κεῖται ἡ *Μακάω*, πόλις ἀνήκουσα εἰς τοὺς Πορτογάλλους, καὶ ἡ *Χογκόγκη*, μικρὰ νῆσος ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα μικρὰν πόλιν *Βικτωρίαν*. *Χουκού* ἐπὶ τοῦ Ἰανοικιάγγου, ἔχουσα περὶ τὰς 600 χιλ. κατ.

Χαροάγκη μητρ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κορέας, ἔχουσα καὶ διάστημα βιβλιοθήκην. *Οἰφρα* μητρ. τῆς Μογγολίας ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Γαρκάνδη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν, καὶ ἡ *Κασγάρη*, πόλις αὐτοῦ ἀμικαὶ διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της. *Αἰάσσα* μητρ. τοῦ Θιβέτ, μεγάλη πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται τὸ ἀνάκτορον τοῦ *Δαλαῖλάμα*. *Αἰδάκη*, μητρ. τοῦ Θιβέτ. *Τασσιεινδόρη* μητρ. τοῦ Βουτάν λίαν μικρὰ πόλις.

Νῆσοι αὐτῆς εἶναι *Θαϊουάνη* ἢ *Φορμόζα*, ἥς τὸ ἀνατολικὸν μέρος κατοικοῦμενον ὑπὸ Σινῶν εἶναι ὀνομαστὸν διὰ τὸ ὠραῖον κλίμα του καὶ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους. *Αἰνάνη*, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ὀύλα πολυτίμητα. Εἰς τὴν Κίναν ἀνήκει καὶ τὸ νότιον τῆς νήσου *Σακαλιάνου*, καὶ τὸ ἥμισυ τῶν νήσων *Λιουχιού*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 139500 τετρ. μυρ. ἔση σχεδὸν μὲ τὴν τῆς Εὐρώπης, οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 440 ἑκατ. τῆς κιτρίνης φυλῆς προσδεδόντες τὸν Βουδισμόν, ὁ δ' αὐτοκράτωρ καὶ οἱ μανδαρίνοι τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου, καὶ ἡ πρὸς Δ. Βουχαρία τὸν μουσουλμανισμόν. Διοικεῖται δ' ἅπασα ὑπὸ αὐτοκράτορος περιοριζομένου ὑπὸ συμβουλίου, αἱ δὲ ὑποτελεῖς χῶραι ὡς ἡ Κορέα, τὸ Θιβέτ, τὸ Βουτάν, διοικοῦνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων καὶ ἡ ἰδίως Κίνα διὰ μανδαρίνων.

Τὸ κλίμα τῆς Κίνας εἶναι ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια ὁ χειμὼν αὐτῆς ὁμοιάζει μὲ τὸν τῆς Σιβηρίας, εἰς δὲ τὰ νότια ἡ θερμότης εἶναι

μεγίστη. Ἡ ἰδίως Κίνα παντοῦ παρουσιάζει εὐρυχώρους καὶ εὐφόρους πεδιάδας, ἡ Μανσχορία εἶναι ὀρεινή, ἡ Μογγολία ἔχει καὶ τὴν ἐκτεταμένην ἔρημον Κόβην, τὸ δὲ Θιβέτ εἶναι κεκαλυμμένον ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα ὄρη τοῦ κόσμου. Παράγει δὲ τὸ νότιον ἀφθόνως σίτον, ὀρύζιον, ζαχαροκάλαμον, τέτον, ραβέντιον, Ἰνδικόν, μέταξαν καὶ μαλλί. τῶν αἰγῶν τοῦ Θιβέτ. Ἐνταῦθα φύεται ἔτι ἡ βαμβάκη, τὸ κηρόδενδρον, ἡ κανέλλα, ἡ καμφορέα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλὰ ἱαματικά βότανα· τὰ δὲ μεταλλεῖα αὐτῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, θείου, ρουβινίου, πορσελάνης, ἰάσπεως εἶναι ἀφθονα.

Ἐκ τῶν λαῶν τῆς Κίνας ἐπισημότεροι εἶναι οἱ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κατοικοῦντες Μογγόλοι, οἱ πολλὰς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ῥωσίαν καταστροφὰς προξενήσαντες, καὶ οἱ Μανσχοῦροι, οἱ ἄρχοντες καὶ νῦν τοῦ Σινικοῦ κράτους, εἰς τὸ ΒΑ. οἱ Βουχάροι, ὁ μᾶλλον πολιτισμένος λαὸς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ Δ. οἱ Θιβέτιοι, λαὸς ῥωμαλέος καὶ λίαν φιλόξενος, καὶ εἰς τὸ ΝΑ. οἱ ἰδίως Σῖναι, ὁ μᾶλλον ἰδιοτρόπως πολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀσίας· διακρίνεται δ' οὗτος εἰς τάξεις, ὧν ἐκάστη ἔχει περιορισμένον βελθὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν αὐτῇ ἡ παιδεία εἶναι διαδεδομένη ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ βιομηχανία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη· διὸ ὀνομαστά εἶναι τῆς Κίνας τὰ ἐκ πορσελάνης ἔργα, ἡ ζωγραφικὴ μελάνη, τὸ χαρτίον, τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα κτλ.

ΙΑΠΩΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 427⁰—149⁰.

Πλάτ. Β. 29⁰—30⁰.

Ἡ Ἰαπωνία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀχετικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Κορέας.

ΣΗΜ. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦνται ὡς ἄποικοι τῶν Σινῶν, κατ' ἀρχαιοτάτους ὅμους χρόνους· καὶ μέχρι μὲν τοῦ 46 αἰῶνος ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἐνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγεμόνος καλουμένου Δαίρου ἢ Μικαδου· ἀλλ' ἐκτοτε περιορίσθη οὗτος μόνον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν, τὴν δὲ πολιτικὴν κατέχει ὁ καλούμενος Κούδος.

Ἡ Ἰαπωνία συνίσταται ἐκ νήσων, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Νιφῶν ἡ μεγαλειτέρα ὅλων, πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ Σικόρη, ἡ Κιονσά καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων Αἰουχιού· πρὸς Β. τῆς Νιφῶνος ἡ Τεσά, τὸ ἥμισυ τῆς νήσου Σακαλιάνου καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων Κουριλλῶν.

Ὁρη. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶναι κεκαλυμμέναι ἀπὸ ὄρη πρὸ πάντων ἡφαιστειῶδ'· τούτων ἐπισημότερα εἶναι τὸ Φουσίον εἰς τὰ Β. τῆς Νιφῶνος, καὶ τὰ Ὁράξια εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Ἐπιστημότεραι πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Ἰεσὼν εἶναι *Ματ-σάδρον*, ἔχουσα οἰκίας ἐκ ξύλων, ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Νιφῶνα Ἰεθὼ πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας καὶ μία τῶν μεγαλειτέρων καὶ μεγαλοπρεπεστέρων πόλεων τοῦ κόσμου (1,300,000 κατ.)· ἔχει πολλὰς δημοσίας οἰκοδομὰς, μοναστήρια, ναοὺς, τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἡγεμόνος Κούβου καὶ τὴν δημοσίαν γέφυραν *Νιμφοβάσην* ἐκ ξύλου κέδρου κατεσκευασμένην. *Μίακον*, μεσόγειος πόλις πρὸς Δ. τῆς Ἰεδοῦς καὶ τὸ κέντρον τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἱερῶν τεχνῶν τῶν Ἰαπώνων· οἰκοδομήματα δ' ἔχει ἐπίσημα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Δαίρου, τὸν ἐπίσημον ναὸν τοῦ Φουϋ, περιλαμβάνοντα τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Βούδα, τὸν μεγαλειέτερον κώδωνα τοῦ κόσμου καὶ 800 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὴν δενδροφυτείαν καὶ τὴν τερπνότητά της ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς θεωρεῖται ὡς ὁ παράδεισος τῆς Ἰαπωνίας. *Όσακα* πρὸς Ν. τῆς Ἰεδοῦς, ἐκ τῶν ἀκμαϊότερων πόλεων τοῦ κράτους ἔχουσα 200 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Κιουσὼν ἡ *Ναγκασάκη*, ἔχουσα περὶ τὰς 70 χιλ. κατ. Εἰς δὲ τὴν Σικόφην, μὴ γνωρίζομένην εἰσέτι καλῶς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, κεῖται ΒΑ. ἡ πόλις *Αθα*, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 7000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 64 ἑκατ. πρεσβεύοντες τὴν Σιντολατρείαν, ἀλλὰ καὶ τὸν Βουδισμόν καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶναι μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶναι ὑγμεϊνόν, ἀλλὰ λίαν ψυχρὸν εἰς τὰς βορείους νήσους, τὸ δὲ θέρος θερμόν· αἱ καταιγίδες, οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχναί, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει βουνῶδες καὶ ὀλίγον εὐφορον, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν οἱ Ἰάπωνες ἔχουσιν ἅπασαν αὐτὴν καλλιεργήσει, πλὴν τῶν ἀποτόμων καὶ πετρωδῶν μερῶν τῶν βουνῶν· ὅθεν παράγει ἀφθόνους καρπούς, λαμπρά καὶ μεγάλα ἀπίδια, σῦκα λαμπρά, κεράσια, λεμόνια, πορτοκάλια, βάμβακα, καμφοράν, τέιον, ἰνδοκάλαμον κτλ. καὶ τρέφει μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸν μεταξοσκώληκα. Ἐχει πλούσια μεταλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ μάλιστα χαλκοῦ, ὃ δὲ σίδηρος εἶναι λίαν ἐν αὐτῇ σπάνιος.

Οἱ Ἰάπωνες εἶναι φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν μηχανικῶν τεχνῶν, καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ὑπάρχουσι παντοίου εἶδους ἐκπαιδευτήρια καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὴν δὲ κτηνοτροφίαν ἐλάχιστα ἐπιμελοῦνται ὡς τρεφόμενοι ἐξ ἰχθύων καὶ προβάτων μόνης δ' ὁ βόδιος καὶ τῆς γεωργίας εἶναι πολλαπλασιασθέντος εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ αἰλουροί, ὡς ὄντες τὰ ἀγαπητότερα ζῶα τῆς Ἰαπωνίας. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι φύσει ἀκοινωνῆτοι, ἀλλ' ὅχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡναγκάσθησαν πρῶτον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, εἴτα δὲ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ν' ἀνοίξωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των.

Ι Ν Δ Ι Α Ι.

Ἰνδία λέγονται αἱ πρὸς Ν. τῶν Ἰνδαλῶν καὶ τῆς Κίνας κείμεναι χερσονήσοι ἧτοι ἡ *Εντεῦθεν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ *Πέραν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ ἡ Ἰνδοκίνα μετὰ τῶν Ἰνδικῶν καλουμένων νήσων.

Ι Ν Δ Ο Κ Ι Ν Α.

Μηκ. Α. 89⁰—107⁰

Πλάτ. Β. 1⁰—28⁰

Ἡ Ἰνδοκίνα κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰνδοστάν.

Ἡ Ἰνδοκίνα διαιρεῖται εἰς 5 κυρίως μέρη, τὴν *Βρετανικὴν Ἰνδοκίναν*, τὴν *Βιρμανικὴν Αὐτοκρατορίαν*, τὸ βασιλείον τοῦ *Αννάμ*, τὸ βασιλείον τοῦ *Σιάμ*, καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι πέντε μεγάλοι σειρὰ ἐκτεινόμεναι ἐκ τῶν Ἰνδαλῶν καὶ διασχίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Ποταμοὶ δ' ἐπισημότεροι πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰνδαλῶν εἶναι ὁ Μαυκάγκος (Καμβόδιος), ἐκβάλλων πρὸς Α. τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ. ὁ Μεϊνάμ, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ. καὶ καταστάντων τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους πλημμυρεῖ εὐφορωτάτους· ὁ Ἀβας (Ἰραουδής), ἐκβάλλων ΒΔ. τοῦ Μαρθάβαν· ὁ Βραμαπούτρας, πλατὺς καὶ μεγάλωπρης ποταμός, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς *Βρετανικῆς Ἰνδοκίνας* εἶναι *Διορχάτη*, πρωτ. τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀσσάμ. ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ἀγγλους. *Ραγπούρη* ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς χώρας. *Αρακάν*, πρωτ. ὁμωνύμου ἐπαρχίας καὶ ἄλλοτε ἀνωμαία καὶ πολυνάνθρωπος πόλις. *Βαγώ*, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πεγού, ἔχουσα ἓνα τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλειτέρων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὕσα μεγάλη ἀποθήκη τοῦ ξύλου τέκ.

Τῆς *Αὐτοκρατορίας* τοῦ *Βιρμάν* ἡ *Αβα*, πρωτ. τοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ Ἀβα ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Ουμεραμπούρα*, ἀρχαία πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Σεγαίνη*, ἔχουσα πολλοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ *Βασιλείου* τοῦ *Σιάμ* *Βαγκόκη*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μεϊνάμ. ὠραῖον λιμένα, ἀξιοσημεῖωτον ἐμπόριον καὶ 100 χιλ. κατ. τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι κατοικοῦσιν ἐπὶ πλοίων ὡς ἐν Καντῶνι.

Τοῦ Βασιλείου τοῦ Ἀννάμ Κερά, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Χουή, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 300 χιλ. κατ. Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἀννάμ εἶναι ὑποτελής εἰς τὴν Κίναν. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι καὶ περὶ τὰς 500 χιλ. καθολικοί· καταδιωκόμενός δ' ἐνταῦθα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἰσπανοὶ ἐτιμώρησαν διὰ πολέμου τοὺς Ἀναμίτας. Ἦδη δ' ἐκ τοῦ Ἀννάμ ὑποκαίται εἰς τοὺς Γάλλους ἡ πόλις Σαϊγγόγγη ἔχουσα 150 χιλ. κατ. ἡ κάτω Κορχαίνα καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀννάμ ἐξαρτωμένη Καρβοῖα.

Τῆς δὲ χερσονήσου Μαλάκας ἐπισημότερον τῶν κρατῶν τῆς εἶναι τὸ τῆς Σαλεγγόρης· ἀλλὰ τὸ νότιον τῆς χερσονήσου καὶ τὴν πόλιν Μαλάκας κατέχουσιν οἱ Ἀγγλοὶ. Πρὸς Ν. αὐτῆς κείνται αἱ νῆσοι τοῦ Πρίγγηπος τῆς Γάλλης καὶ ἡ Σιγγαπούρη, ἔχουσα ὁμῶν. πόλιν καλῶς ἐκτισμένην καὶ 50 χιλ. κατ.

Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι αἱ νῆσοι Ἀνδαμάναι, κατοικοῦμεναι ὑπὸ ἀγρίων λαῶν ἐχόντων μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ αἱ Νικοβάρειοι, ἔχουσαι χαλκόχρους κατοίκους καὶ φιλοξένους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 21350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 40 ἐκ. ὦν τὰ 3 ἐκ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βρετανικὴν Ἰνδοκίαν. Εἶναι τὸ πλεῖστον βουδισταί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὁπαδοὶ τοῦ Κομφουίου, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ Δ. τῆς Μαλάκας μωαμεθανοὶ καὶ πολλοὶ καθολικοί. Πολίτευμα δ' εἶναι εἰς ἅπαντα τὰ κράτη μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὰ μεσημβρινὰ παράλια αὐτῆς εἶναι θερμώτατα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατον παράγον ἀφθόνως ὀρύζιον, τέϊον, πέπερι, βάμβεκα, Ἰνδικόν, ζαχαροκάλαμον, ἔβενον, σάνταλον, σιδηρόξυλον, βανάνας, ταμαρίνον κτλ. ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ρουβινίων, σαπφείρου, μαρμάρων, κισσιτέρου, πετρελαίου κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια αὐτῆς εἶναι ὁ ἐλέφας, ἀπαντῶμενος συνήθως λευκός, ὁ ῥινόκερος, ἡ τίγρις, ὁ λεοπάρδαλις, ὁ οὐραγγοτάγγης καὶ ἄλλα εἶδη πιθήκων.

Ι Ν Δ Ο Σ Τ Α Ν.

Μῆκ. Α. 64° 40'—91°.

Πλάτ. Β. 8°—33°.

Τὸ Ἰνδοστὰν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ τοῦ Ὁμανικοῦ κόλπου.

ΣΗΜ. Ὁ μίγξας Ἀλέξανδρος κατέκτησε τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ἔκτοτε εἶναι εἰς ἡμᾶς γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς διὰ τῶν Ἑλλήνων συγ-

γραφείων. Μετὰ ταῦτα δ' ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀφγανῶν, οἵτινες εἰσέγαγον εἰς αὐτὸ τὸ 1193 τὸν Ἰσλαμισμόν· τὸ δὲ 1498, ἀνακαλύψαντος τοῦ Βάσκου Δεγάμα τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας θαλασσίαν ὁδόν, κατεστάθησαν ἐν αὐτῷ πρῶτοι οἱ Πορτογάλλοι, εἴτα δὲ οἱ Ὀλλανδοί· τέλος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν τὸ πλείστον τῆς χώρας καὶ ἐδόθη πρὸς διοίκασιν εἰς Ἀγγλικὴν ἐμπορικὴν ἐταιρίαν. Τὸ δὲ 1738 ἐκυριεύσαν οἱ Ἀγγλοι καὶ προσέθεσαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1525 συστήθην ὑπὸ τοῦ ἐγκράτου τοῦ Ταμερλάνου Βαβέρ μέχρι Μογγολικὸν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1857 μετὰ μεγάλῃν ἐπανάστασιν διοικεῖται τὸ Ἰνδοστάν κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν ἔτι κτήσεις τινὲς τῶν Γάλλων καὶ Πορτογάλλων.

Τὸ Ἰνδοστάν διαιρεῖται εἰς Κράτη ἀνεξάρτητα, εἰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εἰς ὑποτελεῖς χώρας τῶν Ἀγγλῶν, καὶ εἰς Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλικὰς κτήσεις.

*Ὁρη αὐτοῦ ἐπιστημότερα πρὸς Β. εἶναι τὰ Ἰμαλάια, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶναι τὸ Λαβαλαγίρι, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ κόσμου (8600 μέτ.), ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰνδοστάν ἐκτείνονται τὰ Γαταῖα ὄρη, διασχίζοντα τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Δ. εἴτα δὲ πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Κομορίνου.

Ποταμοὶ ἐπιστημότεροι εἶναι ὁ Γάγγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ πλημμυρῶν τὴν χώραν κατασταίνει αὐτὴν εὐφροωτάτην καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, δεχόμενος κατὰ τὸν ῥοὺν του πολλοὺς παραποτάμους· ὁ Ἰνδός, ὅστις πηγάζων ὡσαύτως ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ διαρρέων τὰ δυτικὰ ὅρια τοῦ Ἰνδοστάν κατασταίνει αὐτὰ διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν του εὐφροωτάτα, καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον.

Τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων καὶ τῶν ὑποτελῶν τῶν Ἀγγλῶν χωρῶν ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι Λαχόρη εἰς τὸ ΒΔ. πόλεις τῶν Σέίκων ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ περιφέρειου Πάγου κειμένη ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ 100 χιλ. κατ. Κασχμίρη, ἐν θερπνοτάτῃ πεδιάδι πρωτ. τῶν Σέίκων, ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Πολλοὶ θεωροῦσι τὴν χώραν ταύτην διὰ τὴν ὥραιότητά τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων ὡς τὸν ἀρχαῖον παράδεισον· ἐνταῦθα κατασκευάζονται καὶ τὰ περίφημα κασμίρια ἢ σάλια. Δελχί, πάλαι πρωτ. τῶν Μογγόλων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 180 χιλ. κατ. Λουκνῶν, πάλαι πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Οὐδης, ἔχουσα 320 χιλ. κατ. Ἀλλαχαβάδῃ ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ὄχυρά καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν συχνάζομένη ὑπὸ πλήθους προσκυνητῶν. Βεναρέη ἐπὶ τοῦ Γάγγου, πόλις τῶν σοφῶν Ἰνδῶν καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν, καὶ τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 630 χιλ. κατ. Πάτνα ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ὀπίου καὶ 300 χιλ. κατ. Καλκούτα ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῇ κλάδου τοῦ Γάγγου, ἡ ἔδρα τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀγγλικῶν κτήσεων, ἔχουσα ἀκαδηρίαν μωαμεθανικὴν, βιομηχανίαν, ἐμπόριον

ἀκριβοῦς καὶ ἐν περίπῳ ἑκατ. κατ. *Δάκκα* καὶ *Μουρρεδαβάδης*, ἐμπορικαὶ πόλεις ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἔχουσαι ἀνὰ 200 χιλ. κατ.

Πουρὴ εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, ἔχουσα περίφημον ναόν, ὅπου συρρέουσι πολλοὶ προσκυνηταί. *Μαζουλιπατάμη*, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων τῆς *Μάδρασα* εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορομανδέλου, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, ἐργαστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων, ὑαλουργεῖα καὶ 700 χιλ. κατ. *Καλικούτη*, ἔχουσα ἐργαστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπέβη ὁ Πορτογάλλος Βάσκος *Δεγάμας*, ὁ ἀνακαλύψας τὰς Ἰνδίας τὸ 1498. *Βεῦδαπούρη*, μεγάλη καὶ ἤδη πόλις τοῦ Ἰνδοστάν. *Βομβάη* ἐπὶ ὠκεανῷ, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 400 χιλ. κατ. *Ναγπούρη* εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ἰνδοστάν, ἔχουσα 400 χιλ. κατ. *Αὐδεραβάδης*, πρωτ. τοῦ νῆζ, ἔχουσα 200 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ *Γαλλικῶν κτήσεων* (280 χιλ. κατ.) ἐπίσημότεραι πόλεις εἶναι *Χαρδεραγόρη* ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῆ ποταμοῦ, ἔχουσα 32 χιλ. κατ. *Πορδιγερή*, πρωτ. τῶν ἐν Ἀσίᾳ Γαλλικῶν κτήσεων, ἔχουσα 124 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ *Πορτογαλικῶν κτήσεων* (400 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα εἶναι *Γόα*, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα καὶ 25 χιλ. κατ.

Ἀνεξάρτητον δὲ κράτος εἶναι μόνον ἡ *Νεπάλη*, κειμένη πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἔχουσα 500 χιλ. κατ. ταύτης πρωτ. εἶναι *Κατμαρδοῦ*, ἔχουσα περιφήμους ἰνδικούς ναοὺς καὶ 20 χιλ. κατ.

Νῆσοι τοῦ Ἰνδοστάν εἶναι πρὸς Ν. ἡ *Κεϋλάρη*, εὐφορώτατη νῆσος παράγουσα κανέλλαν, ἐλέφαντα μαργαρίτας καὶ ἔχουσα περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. Ἐπίσημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι πρὸς Δ. *Κολόμβον* πρωτ. τῆς νήσου καὶ *Τριγγεμάλη* πρὸς Α. ἔχουσα ἐξαίρετον λιμένα. Πρὸς Δ. ταύτης εἶναι αἱ νῆσοι *Λακεδίβαι*, ἀποτελοῦσαι μικρὸν ἀρχιπέλαγος, ἐξαρτώμενον ὑπὸ Σουλτάνου ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἀγγλους, καὶ αἱ *Μαλδίβαι*, οὐσαι περὶ τὰς 12 χιλ. ὧν ἐπίσημότερα εἶναι ἡ *Μαλή*, ἔδρα ἀνεξαρτήτου Σουλτάνου τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι 37350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 155 ἑκατ. ὧν τὰ $\frac{7}{8}$ πρεσβεύουσι τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδα καὶ Βράμα, περὶ τὰ 2 ἑκατ. εἶναι χριστιανοὶ διαφόρων δογμάτων, τινὲς Ἑβραῖοι καὶ οἱ λοιποὶ μωαμεθανοί· ἤδη δὲ καὶ αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις καὶ αἱ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀγγλους διοικούνται κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὥς καὶ αἱ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Πορτογάλων ὑπὸ τῶν ἰδίων των κυβερνήσεων, ὅλαι ὅμως ἀπολύτως.

Τὸ κλίμα τοῦ Ἰνδοστάν εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ νοσηρὸν εἰς τὰ παράλια, ἐν ᾧ πρὸς τὰ ὄρη εἶναι εὐκραὲς καὶ ὑγιεινόν. Ἐνταῦθα δύο ὄρη τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν ἡ *ξηρὰ* καὶ ἡ *βροχερά*, προκύπτουσαι ὑπὸ

τῶν Μουσωνείων ἀνέμων (α)· καὶ βροχερὰ εἶναι ἐπὶ μὲν τῆς παραλίας τοῦ Κορομανδέλου ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβάρου ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Ἰνδοστάν, ἀν καὶ εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ μεγάλοι ἔρημοι, εἶναι εὐφορώτατον, παράγον βανάνας, ζαχαροκάλαμον, ὅπιον, φοίνικας, πέπερι, κόμμι ἐλαστικόν, καμφοράν, λαμπρὰ ἄνθη, δάφνας διαφόρους κτλ. Ὡς δ' ἐπισημότερα εἶναι ἐν αὐτῷ ὁ ῥινόκερος, ἡ ἄρκτος, ὁ λύγξ, ὁ θηρευτικὸς τίγρις, ὁ οὐραγγουτάγγης, ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ὁ ἐλέφας, ὁ βούβαλος, ἡ κάμηλος, οἱ δὲ βουὲς σχεδὸν λατρεύονται εἰς τὸ Ἰνδοστάν· πτηνὰ δ' ἐπισημότερα εἶναι οἱ ταοί, ἐρπετὰ δ' ὁ βόας, οἱ κροκόδειλοι τοῦ Γάγγου κλ.

Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὀνομαστόν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου, ἀδαμάντων, ρουβινίων, σαπφείρων, ἀμethystων, ὀνύχων, παρὰ δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀλιεύονται καὶ μαργαρίται.

Τὸ Ἰνδοστάν ἔχει λαμπρὰ παντοῦ εἶδους βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ ἐμπόριον λίαν ἐκτεταμένον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν οἱ Ἀγγλοὶ συνέδεσαν τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας τοῦ Ἰνδοστάν πόλεις. Γλῶσσαι δ' ἐνταῦθα ὡς ἐκ τῶν διαφόρων λαῶν, οἱ ὅποιοι κατοικοῦσιν, οἷον Μογγόλων, Βελούχων, Ἀράβων, Περσῶν, Σινῶν, Ἑβραίων καὶ ὀλίγων Εὐρωπαίων, εἶναι διάφοροι· οἱ δ' Ἰνδοὶ ἔχουσι καὶ ἱερὰν γλῶσσαν καλουμένην *Σανσκριτικήν* (β).

A P A B I A.

Μῆκ. Α. 30° 20'—57° 40'

Πλάτ. Β. 12° 40'—33° 45'

Ἡ Ἀραβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου, ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀραβία μέχρι τοῦ Ζ'. αἰῶνος ἦτον ἀσημάντος καὶ γνωστὴ μόνον διὰ τὰ ἀρώματα, τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς πολύτιμα προϊόντα. Ἀφ' οὗ ὅμως

(α) Οἱ Μουσώνειοι εἶναι ἐκ τῶν σταθερῶν λεγομένων ἀνέμων, πνέοντες κατὰ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν ἐξ ἡλίου ἀπὸ τῶν ΒΑ. καὶ κατ' ἄλλους ἐξ κατ' ἀντίθετον φοράν ἀπὸ τῶν ΝΑ.

(β) Οἱ Ἰνδοὶ διηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς 4ας τάξεις, μέχρι νῦν ἐτι ὑφισταμένας· 1 τῶν ἱερέων, κατόχων πάσης παιδείας καὶ ἐπιστήμης· 2 τῶν πολεμιστῶν· 3 τῶν γεωργῶν καὶ ἐμπόρων· 4 τῶν τεχνιτῶν. Αἱ τάξεις αὗται οὔτε νῦν συμφάτωσι δύνανται, οὔτε σχίσιν τινα νῦν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. Πλὴν δὲ τούτων εἶναι οἱ πολυάριθμοι Παρίαι, θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς εὐτελεῖ ὄντα καὶ πάσης περιφρονήσεως ἄξια· οὗτοι δὲ φαίνεται ὅτι εἶναι οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας, ὑπὸ τῶν ἄλλων τάξεων διὰ τῶν ὅπλων ὑπεταχθέντες.

όλας τὰς Ἀραβικὰς φυλάς ὁ Μωάμεθ ἤνωσεν ὑπὸ μίαν θρησκείαν (622. μ. Χ.) ἐδ-
 οθὺς αὐτοὶ κατέκτησαν μέρος τῆς Ἀσίας, τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἰσπανίαν
 εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ Μαρτέλου εἰς τὴν Γαλλίαν
 καὶ ἀρχίσαντες πρὸς ἀλλήλους τὰς διχονοίας ἐξηπάτησαν κατὰ μικρὸν καὶ υπεχώρη-
 σαν εἰς τοὺς πρότερον δούλους των Τούρκους, οἵτινες μέχρι νῦν ἀρχοῦσι μέρους
 τῆς Εὐρώπης.

Ὁρος ἀξιοσημείωτον τῆς Ἀραβίας εἶναι τὸ *Σινά* (9 χιλ. ποδ.),
 ὅπου ὑπάρχει καὶ διάσκημον τῶν ὀρθοδόξων ὁμώνυμον μοναστήριον· οἱ
 δ' αὐτῆς ποταμοὶ εἶναι ἀσήμαντοι, τρέχοντες μόνον μετὰ τὴν ὥραν
 τῶν βροχῶν.

Ἡ Ἀραβία μέχρι νῦν γεωγραφικῶς διγρεῖτο εἰς τρία μέρη τὴν *Πε-
 τραίαν* Ἀραβίαν πρὸς Β. τὴν *Ἐρημον* Ἀραβίαν ΒΑ. τὴν *Εὐδαί-
 μονα* Ἀραβίαν ΝΑ. ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει κατὰ σειρὰν τὰς
 ἐν ταῖς παραλίαις αὐτῆς ἐπισημωτέρας πόλεις.

Καὶ ἐν μὲν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Μέκκα*,
 πατρίς τοῦ Μωάμεθ καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, συγκαταλεγμένη
 ὑπὸ πολλῶν προσκυνητῶν· κεῖται δ' ἐπὶ ξηρᾶς βραχέως καὶ ἀθλίας
 θέσεως ἔχουσα 60 χιλ. κατ. καὶ τὸν περίφημον ναὸν τῆς Μέκκας,
 περιλαμβάνοντα τὸ μικρὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα *Καάθα*, κατα-
 σκευασθὲν κατὰ τοὺς Μωαμεθανοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ. καὶ Ἰσαήλ,
 βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριήλ. Τσεδά ὁ λιμὴν τῆς Μέκκας,
 ἐμπορικὴ πόλις γνωστὴ ἔτι διὰ τὴν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν σφαγὴν
 τῶν Εὐρωπαίων, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Μεδίνα*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.
 καὶ περίφημον ναὸν οἰκοδομηθέντα ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ περιέχοντα
 τὸν αὐτοῦ τάφον· ὁ ναὸς οὗτος ἔχει 400 κίονας κεκοσμημένους
 ὑπὸ πολυτίμων λίθων. *Σάνα* πρὸς Ν. μητρ. τῆς Ἑμενῆς καὶ μία
 τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς. *Μόκα*, ἐπίσημος λιμὴν εἰς
 τὴν Ἑρυθρὰν θάλασσαν καὶ ἀποθήκη τοῦ καφῆ τῆς Ἑμενῆς. Ἀδε-
 ρον ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου, ἔχον καλὸν λιμένα 40 χιλ. κατ.
 καὶ ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς· εἰς αὐτοὺς ἔτι ὑπόκειται καὶ ἡ κατὰ
 τὸν πορθμὸν Βαβελ-μανδὲβ νῆσος *Περίμ*. *Μασκάτη* πρὸς τὸν Ὀμα-
 νικὸν κόλπον, πρωτ. τοῦ Σουλτάνου τῆς Μασκάτης, ἔχουσα λαμπρὸν
 λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ ΝΑ. παραλίᾳ τῇ
 καὶ Νεδιέβ καλουμένῃ ἀξία μνείας πόλις εἶναι *Λάσσα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 28500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι
 περὶ τὰ 12 ἑκατ. πρεσβεύοντες τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν, ἀλλ'
 ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι. Συνίσταται δ' ἐκ πολλῶν μικρῶν κρα-
 τῶν, ὧν ἕκαστον διοικεῖται ὑπὸ τινος ἀρχικοῦ καλουμένου ἱμά-
 μου, Σερῖφου ἢ Ἐμίρου. Οἱ ἐπισημότεροι δ' αὐτῶν εἶναι ὁ Σερῖφης
 τῆς Μέκκας, ὁ ἱμάμης τῆς Ἑμενῆς καὶ ὁ ἱμάμης τῆς Μασκάτης,
 ἀναγνωρίζοντες ἀσθενῶς πως ὡς ἀνώτατον ἀρχοντα τὸν Σουλτάνον τῆς

Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ δὲ πλεῖσται τῶν νομαδικῶν φυλῶν κυβερνῶνται πατριαρχικῶς· εἶναι δὲ οἱ Ἄραβες ἄνδρες, φιλόξενοι καὶ φίλοι τῆς ποιήσεως, κατὰ δὲ τὸν Μεσαιῶνα εἰδείχθησαν καὶ φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

Εἰς τὴν Ἀραβίαν διακρίνονται δύο ὄρει τοῦ ἔτους ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερά· ἀλλ' ἐνίοτε παρέρχονται πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ δὲν πίπτει σταγῶν ὕδατος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Οἱ ἄνεμοι ἐνταῦθα εἶναι λίαν ὀρηκτικοὶ καὶ κινδυνώδεις· τούτων φορικτότερος εἶναι ὁ Σαμοῖμ, πνέων εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ σηκόνων νέφη θερμοτάτης ἄμμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας παρουσιάζει ἐκτεταμένον πεδῖον συνιστάμενον ἀπὸ πεδιάδας ἐρήμους καὶ ἀμμώδεις, ἀλλ' ἔχει καὶ τόπους λίαν εὐφόρους, καὶ μάλιστα τὰ ΝΑ. αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατα, παράγοντα, καφρέν, φοίνικας, ἀλωήν, βάμβακα, διάφορα ἀρώματα κτλ. Οἱ ἵπποι αὐτῆς εἶναι ὀνομαστοὶ καὶ αἱ κάμηλοι εἶναι τὰ πλοῖα τῶν ἐρήμων τῆς. Ἐνταῦθα δ' ὑπάρχει καὶ ἡδρομάς κάμηλος καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ζῶα· ἄγρια ζῶα δ' ἔχει εἰς τὰς ἐρήμους λέοντας, πάνθηρας, γαζέλλας, πίθηκας, στρουθοκαμήλους, πολλὰ φαρμακερὰ ἔρπετά καὶ ἀνρίδας, εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ μαργαρίται ἀξιόλογοι.

Α Φ Ρ Ι Κ Η.

Ἡ Ἀφρικὴ τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Γιβραλτάρ, πρὸς Α. καὶ Ν. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἡ Ἀφρικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 14 μέρη τὴν Ἀβυσσινίαν, Νουβίαν, Αἴγυπτον, Βαρβαρίαν (συνισταμένην ἐκ τῆς Τριπόλεως, Τύνιδος, Ἀλγερίου καὶ Μαρόκου), τὴν Σαχάραν, Σερεγαμβίαν, Ἄρω καὶ Κάτω Γουινέαν, Σουδάν ἢ Νιγηρίαν, Καροερίαν, Εὐέλιπιδαν Ἀκραν μετὰ τῆς Ὀττεντοτίας, Μοζαμβίκην, Ζαγγουεθάρην καὶ Αἰάρον.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι ὁ τῆς Σίδρας καὶ ὁ τῆς Γαθῆς εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ τῆς Γουινέας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὁ τῆς Σοφάλας πρὸς Δ. τῆς νήσου Μαδαγασκάρ, καὶ ὁ τοῦ Ἀδέρον πρὸς Α.

Ὅρη καὶ πεδιάδες. Εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους σειρὰς τὰ ὄρη τοῦ Ἀτλαντος (3500 μετ.), ὧν συνέχεια εἶναι τὰ ἐν Τριπόλει ὄρη τῆς Κυρήνης. Πρὸς Ν. τούτων ἐκτείνονται ἡ ἔρημος Σαχάρα καὶ ἡ Αἰθιοπική ἔρημος, περιλαμβάνουσαι καὶ τινὰς ὁάσεις. Ταύτης τὸ ἀνατολικὸν μέρος σχημα-

τίζει τὴν εὐφρονον πεδιάδα τοῦ Νείλου. Νοτιοδυτικῶς δὲ τῆς Σαχάρας ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Συνεγαμβίας μέχρι τοῦ νοτιωτάτου τῆς Γουϊνέας τὰ *Νιγηρικὰ* ὄρη, ἐξ ὧν πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ ἐν τῇ Κάτῳ Γουϊνέᾳ τὰ ὄρη τοῦ *Κρουσιάλλου*.

Εἰς δὲ τὸ νότιον ἐν τῇ Ὀττετοντία ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ *Χαλκοῦ* καὶ ἐν τῇ Εὐέλπιδι Ἄκρα τὰ *Νεοῦβελδα* ὄρη· εἰς δὲ τὸ νοτιανατολικὸν ἐν τῇ Καφρερία τὰ ὄρη *Αὐπάτα*. Πρὸς βορρᾶν δὲ τούτων παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτείνονται τὸ ὑψηλὸν ὄρος *Κιλιμάνζαρο* (20 χιλ. πόδ.), τὰ ὄρη τῆς *Σελήνης* καὶ τὰ *Χιορεσκεπῆ* ὄρη.

Εἰς τὰ ΒΑ. κεῖνται τὰ ὄρη τῆς *Ἀβουσσινίας* (3 χιλ. μέτ.) ἐκτεινόμενα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελ-μανδέβ, καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Αἰγύπτου τὰ *Ἀραβικὰ* ὄρη.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ *Νεῖλος*, οὗ ὁ μεγαλειότερος μὲν βραχίων *Λευκὸς* ποταμὸς καλούμενος πηγάζει ἀπὸ τῆς βορείας ὄχθης τῆς μεγάλης λίμνης *Νυάνζης*, ὁ δ' ἄλλος αὐτοῦ βραχίων ὁ καὶ *Κυανοῦς* καλούμενος πηγάζει ἐκ τῶν ὀρέων τῆς *Ἀβουσσινίας*· σχηματίζων δ' αὐτὸς πολλοὺς κατὰ τὸν ῥοῦντου καταρράκτας καὶ διαρρέων τὴν *Ἀβουσσινίαν*, *Νουβίαν* καὶ *Αἰγύπτον* ἐκβάλλει εἰς τὴν *Μεσόγειον*. Εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Σερεγάλης*, ὁ *Γαμβίας*, καὶ ὁ *Ριογράνδης*, πηγάζοντες ἐκ τῶν *Νιγηρικῶν* ὀρέων, ὡσαύτως ὁ *Νίγρος* ἢ *Διαλιβάς* καὶ ὁ *Ζαῖρος* ἢ *Κόγγος* εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας, καὶ ὁ *Ζαμβέζης* εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.

Λίμναι αὐτῆς ἐπισημότεραι εἶναι ἡ *Μελίγγη* πλησίον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ *Τσαάδα* εἰς τὸ Σουδάν, ἡ *Νυάνζα* ἡ μεγαλειότερᾳ λίμνη τῆς Ἀφρικῆς κειμένη πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἰσημεριοῦ (α). Πρὸς Ν. ταύτης κεῖται ἡ λίμνη *Ταγγανίκα*, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς *Μοζαμβίκης* ἡ λίμνη *Νυάσσα*, καὶ τέλος ἡ *Δαμβέα* εἰς τὴν *Ἀβουσσινίαν*.

Ἀκρωτήρια τῆς Ἀφρικῆς εἶναι τὸ *Καλὸν* εἰς τὴν Βορβορίαν, τὸ *Λευκὸν* εἰς τὴν Σαχάραν, τὸ *Πράσινον* εἰς τὴν Συνεγαμβίαν, τὸ τῆς *Εὐέλπιδος* Ἄκρας καὶ τὸ τῶν *Βελωῶν* εἰς τὴν Εὐέλπιδι Ἄκραν, καὶ τὸ *Γαρδαγοῦδιον* πρὸς Α. τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδέβ.

Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισημότεραι εἶναι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ *Αἰόραι*, ἡ *Μαδέρα*, αἱ *Κανάριαι*, αἱ τοῦ *Πρασίνου* Ἀκρωτηρίου, αἱ τοῦ *Κόλπου* τῆς *Γουϊνέας*, ἡ *Ἀσσερσιῶν* (Ἀνάληψ) καὶ ἡ *Ἀρία* *Ἐλένη*. εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ἡ *Μαδαγασκάρ*, ἡ *Βουρβῶν*, ἡ *Φράντσα* αἱ *Κομόραι*, αἱ *Αμυράνται*, ἡ *Ζαϊτίβάρη*, αἱ *Σεϋχέλλαι* καὶ ἡ *Σοκότορα* κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀφρικῆς εἶναι 283434 τετρ. μυρ. οἱ δὲ

(α) Ἡ λίμνη αὕτη ὡς καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1863 ὑπὸ τῶν πλοιοδρόμων Σπέκ καὶ Γράντ.

κάτοικοι περί τὰ 125 ἑκατ. οἱ πλεῖστοι ἀνήκοντες εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν φυλὴν· τὸ δὲ βόρειον κατοικοῦσι Βέρβεροι, Μαυριτανοί, Ἀραβες Ἀβυσσίνιοι, Κόπται, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν, παρὰ δὲ τὸν Νεῖλον καὶ τὰ παράλια τῆς Τριπόλεως κατοικοῦσι Τούρκοι καὶ Τουρκομάνοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶναι φετιχισταὶ (εἰδωλολάτραι) (α) μὴ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ἐνὸς ὑπερτάτου ὄντος· καὶ τὸν μὲν μωαμεθανισμόν πρεσβεύουσιν οἱ κάτοικοι τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἄλλοι διάφοροι λαοὶ καθ' ἅπασαν τὴν ἡπείρον, τὸν δὲ χριστιανισμόν πρεσβεύουσι μόνον οἱ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι, οἱ Κόπται, μέρος τῶν Ἀβυσσινίων, τῶν νοτίων Ὀττεντοτῶν καὶ Κάρρων καὶ ἄλλων Νιγηριτῶν εὐρισκομένων ἐντὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Οὔτε ἐπιστῆμαι οὔτε γράμματα ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι, πλην τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν χωρῶν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον (Νουβία, Αἴγυπτος, Κυρήνη, Καρχηδών), ὧν καὶ τὰ εἰσέτι σωζόμενα λείψανα μαρτυροῦσι τὴν αὐτῶν ποτε λαμπρότητα, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς μέγαν βαθμὴν βαρβαρότητας· ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἔτι ἡ σωματεμπορία, ἐν τισὶ δὲ μάλιστα χώραις οἱ λαοὶ εἶναι ἀνθρωποθῦται καὶ ἀνθρωποφάγοι.

Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ζῇ διὰ τῆς θήρας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς λαΐας τῆς ἐκ τῶν πολέμων, εἰς δὲ τὸ Σουδάν ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τινὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πόλεμον. Ἐσχάτως δὲ οἱ περιηγηταὶ Σπένκ καὶ Γράντ ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ βασίλειον τοῦ Καραγουέβου πρὸς τὰ Δ. τῆς Ἀβυσσινίας, τοῦ ὁποῦ οἱ κάτοικοι οὐ μόνον παριστῶσι τὸν ὑψηλὸν τύπον τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ μέγαν βαθμὴν πολιτισμοῦ κατέχουσιν. Εἰς τὴν γεωργίαν δ' ἔτι ἀσχολοῦνται καὶ οἱ κάτ. τῆς Αἰγύπτου, Νουβίας, Ἀβυσσινίας καὶ οἱ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, κειμένης κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς διακεκρυμένης ζώνης, κατὰ μὲν τὸ μέσον αὐτῆς εἶναι θερμὸν καὶ νοσθεδες, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τόσον γίνεται εὐκραές· τὸ δ' ἔδαφος εἶναι εὐφρόντατον παράγον φοῖνικας, κοκκοφοῖνικας, σπανάκη, ταμαρίνιον, βανάνας, κόμμι, καφφέν, ἰνδικόν, ἀρώματα κτλ. Τὰ φυτὰ τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶναι κολοσσαικὰ ὡς τὰ τῆς Ἀσίας ἀλλ' ἀρωματικώτερα, μολονότι ἐν Σαενγαμβίᾳ ἀπαντᾶται καὶ τὸ χονδρότατον

(α) Φετιχισταὶ λέγονται οἱ παραδεχόμενοι πολλοὺς θεοὺς· οὗτοι δὲ οἱ θεοὶ κατὰ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν λαῶν, αἵτινες τοὺς λατρεύουσιν, εἶναι ἐμψυχα ὄντα ἢ ἄψυχα πρᾶγματα.

δένδρον *Βαοάβ*. Ὡσαύτως καὶ τὰ ζῶα τῆς δὲν εἶναι τόσον μεγάλα, ἀλλ' ἀλκιμώτερα καὶ θηριωδέστερα· ἰδιάζοντα δὲ ζῶα αὐτῇ εἶναι ἡ καμηλοπάρδαλις, ὁ ὄναγρος, ἡ στρουθοκάμηλος, ἔχει δὲ καὶ πτηνα παρδείσια κτλ.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διατεμνομένην ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, αἱ βροχαὶ εἶναι περιοδικαί, ἀρχίζουσαι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ποταμοὶ αὐτῆς παρασύροντες παχεῖαν ἰλὸν τὴν φέρουσι πλημμυροῦντες εἰς χαμηλότερους τόπους καὶ τοὺς κατασταίνουνσιν εὐφρωτάτους· χιὼν δ' ἐν αὐτῇ πίπτει μόνον ἐπὶ τῶν ὄρεων, τῶν ὑψηλότερων τῶν ὑπὸ ἰσίων αἱ κορυφαὶ εἶναι χιονοσκεπασταί.

Μεταλλὰ δὲ οἷον χρυσὸς ὡς κόνις εὐρίσκεται εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος εἶναι ἀφθονοί· τὸ δὲ ἄλας καὶ τὸ νίτρον εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρήμους.

Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν μετάλλων τῆς φάρμακα διάφωρα, ξύλα πολύτιμα, δέρματα, ἐλεφαντόδοντον, περὰ στρουθοκαμήλων, μόσχων κτλ. διὰ τῶν ὑπὸ ἰσίων μὲ ὅλας τὰς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας ἐνεργεῖ μέγα ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Πολίτευμα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἐπικρατοῦν εἶναι τὸ πατριαρχικόν, καὶ μόνον αἱ βόρειαι χῶραι, ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι διοικῶνται ἀπολύτως, ἡ δὲ Τύνις διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος δόσαντος καὶ σύνταγμα τι εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ἡ μικρὰ ἀποικία *Λιβερία* συνταγματικῶς.

Αἴγυπτος.

Μῆκ. Α. 21° 45'—33° 15'

Πλάτ. Β. 23° 30'—31° 40'

Ἡ Αἴγυπτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Νομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Εὐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσμοῦ τοῦ Σουεῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τριπόλεως, τῆς Βαρθαρίας καὶ τῆς ἐρήμου Λιβύης.

ΣΗΜ. Ἡ Αἴγυπτος παλαιάτα ἐπολιτίσθη· μαρτύρια δὲ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς πολιτισμοῦ εἶναι τὰ διάφορα αὐτῆς μνημεῖα οἱ ζωδιακοί, οἱ λαβύρινθοι, οἱ ὀβελίσκοι, αἱ πυραμίδες ὑπερμεγέθη οἰκοδομήματα χρησιμεύοντα πρὸς τσφὴν τῶν βασιλέων. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Καμψόσου υἱοῦ τοῦ Κύρου βασιλέως τῆς Περσίας ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Πέρσας (528 π. Χ.) εἴτα δ' εἰς τοὺς Ἕλληνας (332 π. Χ.), μετὰ τούτους (30 π. Χ.) εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς, μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς Ἀράβας (640 μ. Χ.), καὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους (1517 μ. Χ.), εἰς οὓς ὑπάκειται μέχρι σήμερον.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Νυάκης καὶ τῶν ὄρεων τῆς Ἀβυσσινίας καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Νομβίας καὶ Αἰγύπτου, ὅς καὶ κατασταίνει διὰ τῶν πλημμυρῶν του εὐφρωτάτας, ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσόγειον. Ὀρη

δ' αὐτῆς ὄχι πολὺ σημαντικὰ εἶναι τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ τὰ Λιβυκὰ πρὸς τὸ ΒΔ. αὐτῆς.

Ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς τρία μέρη, εἰς Κάτω Αἴγυπτον πρὸς Β. εἰς Μέσην Αἴγυπτον, καὶ εἰς Ἀνω Αἴγυπτον πρὸς Ν. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι Κάϊρον εἰς τὴν Κάτω Αἴγυπτον παρὰ τὸν Νεῖλον ἐπὶ τῶν Ἀραβικῶν ὄρεων καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος, πρωτ. τῆς Αἰγύπτου ἔχουσα στενάς, ἀθλίας καὶ σκοτεινάς ὁδοὺς καὶ οἰκίας κακῶς ἐκτισμένας, ἀλλὰ καὶ τινες δημοσεῖς οἰκοδομαί, τσαμιά πολλά, μέγα ἐμπόριον καὶ 400 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖνται πρὸς τὴν ἔρημον 14 πυραμίδες, ὧν τρεῖς εἶναι λίαν ὑψηλαί. Σαματῆ (Ταμιάθις) παρὰ τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νεῖλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 30 χιλ. κατ. Σουέξ, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τοῦ Σουέξ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Ροσέτη ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ στόματος τοῦ Νεῖλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἀλεξάνδρεια, εὐλίμενος καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Μεσογείου ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος εἶχε περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. πλῆθος μνημείων καὶ τὴν περίφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων κατεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀράβων νῦν δ' ἔχει περὶ τὰς 180 χιλ. κατ. μετὰ δὲ τοῦ Καΐρου ἐνοῦται διὰ διώρυχος τοῦ Νεῖλου καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἐκτεινομένου μέχρι τοῦ Σουέξ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ τεχνητῶς νῦν ἠνωμένη νῆσος Φάρος, ἐφ' ἧς οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον στήσας φανὸν διὰ τοὺς εἰσπλέοντας εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας. Σουόη (Λυκόπολις), ὅθεν ἀναχωροῦσι τὰ καρχάνια (ἐμπορικαὶ συνοδαί) διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Σενδεράρη, κειμένη παρὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἑρείπια τῶν ἀρχαίων Θήβων τῆς Αἰγύπτου.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Αἰγύπτου εὐρίσκεται ἡ Μεγάλῃ Ὁάσις, ἔχουσα πηγάς, ρύακας καὶ χώραν λίαν εὐφορον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αἰγύπτου εἶναι 42850 τετραγ. μυρ. εἰ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 5 ἑκατ. Κόπται χριστιανοί, Ἀραβες Τούρκοι καὶ Μαμελούκοι μωαμεθανοί, διοικούμενοι ὑπὸ διαδοχικοῦ ἀντιβασιλέως ὑποκειμένου εἰς τὸν Σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶναι λίαν θερμὸν, καὶ ἐν μὲν τῇ Κάτῳ Αἰγύπτῳ αἱ βροχαὶ εἶναι λίαν σπάνιαι, ἐν δὲ τῇ Μέσῃ πίπτουσιν ἐνίοτε πολλαὶ βροχαὶ καὶ πλειότεραι ἐτι εἰς τὴν περὶ τὸ Δέλτα χώραν καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἐνταῦθα εἶναι ἔαρ, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουλίου θερμότατον θέρος, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰουλίου μέχρι Ὀκτωβρίου συμβαίνουσιν αἱ πλημμύραι τοῦ Νεῖλου, αἱ κατασταίνουσιν τὴν χώραν εὐφροτάτην. Ἵνα δὲ γνωρίζωσι τὸν βαθμὸν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων κατεσκευάσαν ἐπὶ τῆς νήσου Ρουδιάχ ἀπέναντι τοῦ Καΐρου τὸ Νεῖλομετρον. Καὶ ὅταν μὲν τὰ ὕδατα

ὕψονται εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 40 μέτρα, τότε ἡ εὐφορία εἶναι μεγάλη καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον· τὸ δ' ἔδαφος ὅσον μὲν ποτίζεται ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶναι εὐφορὸν, ὥς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὁάσεις, παράγον γεννήματα, ὀρύζιον, ζαχαροκάλαμον, κάνναβιν, λίνον, βάμβακα, ταμαρίνιον, φοίνικας κτλ. τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶναι ἔρημοι ἄνδριοι καὶ ἀμυώδεις. Ζῶα δ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ βούβαλοι, βοῦς, ὄνοι, κάμηλοι, ἄγρια δὲ κροκόδειλοι, ἱπποπόταμοι, ἰχνεύμονες, κύνες ἄγριοι κλ.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκει ἔτι (ἀπὸ τοῦ 1820) τὸ πρὸς Ν. τῆς Αἰθιοπικῆς ἐρήμου Δαρφούρ, οὗ μεγαλειτέρα κώμη εἶναι ἡ *Κόδη*.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μεχμεταλῆ κυβερνᾶται ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἀλλ' ἅπας αὐτῆς ὁ λαὸς εὐρίσκεται ἔτι εἰς κτηνώδη κατὰστασιν· τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργούμενον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶναι λίαν ἀκμαῖον.

ΝΟΥΒΙΑ, ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ, ΑΔΕΛΟΝ.

Μῆκ. Α. 25° 30'—49° 10'.

Πλάτ. Β. 8°—24° 20'.

Ἡ Νουβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αἰθιοπικῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Κορδοφάν, τὸ δὲ νότιον ὅριον κατέχει ἡ Ἀβυσσινία, ὁρίζομένη καὶ αὐτὴ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀδέλου ἢ τῆς γῶρας τῶν Σομαύλων.

ΣΗΜ. Ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ πρὸς Ν. αὐτῶν χῶραι θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαία Αἰθιοπία, ἐξ ἧς ἐξῆλθε κατὰ τοὺς σαφροὺς ὁ Αἰγυπτιακὸς πολιτισμός. Ἀλλ' ἤδη οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Νουβίας εἶναι τὸ πλείστον δεδωμένοι εἰς τὴν ληστείαν, οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τινὰς βιοτικὰς τέχνας· οἱ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας δεχθέντες κατὰ τὸν 4 αἰῶνα τὸν χριστιανισμὸν ἤδη ἤρξαντο ὑπὸ τινὰ αὐτοκράτορα Θεόδωρον ν' ἀναλαμβάνωσι τὸ πρότερον μεγαλεῖον τῶν.

Ὅρη. Ἡ Ἀβυσσινία ἔχει ὄρη ὑψηλά, τῶν ὁποίων ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ *Δαγκαλί* καλουμένη εἶναι πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Ποταμοὶ δ' αὐτῶν εἶναι οἱ δύο κλάδοι τοῦ Νείλου ὁ *Λευκὸς ποταμὸς* καὶ ὁ *Κυανοῦς*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς *Μιμνης Δαμβέας*.

Ἐπιστημότεραι πόλεις τῆς Νουβίας εἶναι *Σεναάρ* ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. ταύτης ὁ ἡγεμὼν ὡς καὶ ὁ τῆς Κίνας ἄπαξ τοῦ ἔτους ἀροτριᾷ τὴν γῆν. *Νέα Δόγγολα* ἢ *Μαρακάχη*, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου. *Κουακίμη*, λιμὴν συχνάζομενος ὑπὸ τῶν καρχαλίων τῆς Ἀφρικῆς.

Τῆς δὲ Ἀβυσσινίας, συνισταμένης ἐκ πολλῶν κρατῶν, ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι Ἀδουάχη, πρωτ. τοῦ βασιλείου Τιγγῆ· ἔτι ἀξιολογώτερα πόλις εἰς τὸ αὐτὸ ἀνήκουσα βασιλείον εἶναι ἡ *Ἀζούμ Γονδάρη* πρωτ. τοῦ χριστιανικοῦ καὶ ἰσχυροτέρου βασιλείου τῆς Ἀβυσσινίας.

καλουμένου *Αμάρα* ἔχουσα 50 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς πρωτῆς ὅλης Ἀβυσσινίας. *Αγκοβάρη*, πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Χουῆς.

Τὸ δὲ *Ἀδελον* ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδὲβ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γαρδαρούτου ἔχει ἐπιστημωτέρας πόλεις τὴν *Ζεῦ-λάλην* καὶ τὴν *Βαρβόραν*, ἀμφοτέρας πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῶν εἶναι περὶ τὰ 23500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. τῆς μὲν Νουβίας εἶναι 2 ἑκατ. μωαμεθανοί, ὀνόματι ὑποκείμενοι εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου, τῆς δ' Ἀβυσσινίας καὶ τοῦ Ἀδέλου περὶ τὰ 4 ἑκατ. πρεσβεύοντες τὸ πλεῖστον τὸν χριστιανισμόν, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολάτραι.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶναι θερμὸν, τοῦ δὲ Ἀδέλου ἔτι θερμότερον καὶ νοσερόν, τὸ δ' ἔδαφος εὐφορὸν παράγον διημετριακοὺς καρπούς, ὄρυζιον, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, βάμβακα, φοίνικας, ταμαρίνιον, ἔβενον κτλ.

Ζῶα δ' ἔχουσιν ἵππους ὠραίους καὶ ταχεῖς, καμήλους, ὄνους κτλ. εἰς δὲ τὰ ὄρη ὑπάρχουσιν ἐλέφαντες, λέοντες, ῥινόκεροι, καμηλοπαρδάλεις, πίθηκες, ὕαιναι, γαζέλλαί, ψιττακοί, ταοί, ἵπποπόταμοι, ἀκρίδες κτλ. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλας ὀρυκτὸν, ἡ δ' Ἀβυσσινία καὶ χρυσόκωνιν. Τὸ δὲ Ἀδελον ἐξάγει ἀρώματα, χρυσόκωνιν, ἐλεφαντόδοντον, κόμμι ἀραβικόν κτλ.

Β Α Ρ Β Α Ρ Ι Α.

Μῆκ. Δ. 120 25'—230 Α.

Πλάτ. Β. 250—370 20'.

Ἡ Βαρβαρία κατέχουσα τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ἐρήμων τῆς Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Βαρβαρία μετὰ τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς τὸ ὅποιον καλῶς ἐγνώριζον οἱ ἄρχαιοι. Ἐνταῦθα κατοικοῦν οἱ Καρχηδόνιοι, λαὸς διαπρέψας εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, οἱ Κυρηναῖοι καλλιεργήσαντες θαυμασίως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, οἱ Νομάδες καὶ οἱ Μαιουρτανοὶ ὑποταχθέντες τέλος μετὰ τὸ 446 π. Χ. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων· τὸ δὲ 697 μ. Χ. ὑπέκυψαν οἱ Βέρβεροι εἰς τοὺς Ἀράβας· ἐπὶ τούτων ὡς πειρατὶ κατηρήμενον αὐτοὶ τὰς χριστιανικὰς πόλεις τῆς Μεσογείου. Ἔως οὗτο ἡ Γαλλία κατέστρεψε τοὺς πειρατικούς αὐτῶν στόλους, ὑποτάχσας ἀπὸ τοῦ 1830 κατὰ μικρὸν καὶ τὸ Ἀλγέριον.

**Ὀρη* αὐτῆς εἶναι τὰ τοῦ *Ατλαντος*, τοῦ ὁποίου ἡ ὑψηλότερα κορυφή εἶναι πάντοτε χιονοσκεπαστος. *Ποτάμια* δ' ἔχει πρὸς Β. πολλὰ μὲν χυνόμενα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατασταίνοντα λίαν εὐφορὸν τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. ἐκβάλλοντα εἰς λίμνας ἢ εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους. *Λίμναι* δ' αὐτῆς εἶναι ἡ *Αουδεάχη* καὶ ἡ *Μελίγη*.

Ἡ Βαρβαρία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς τέσσαρα μέρη 1 τὴν ἡγε-

μορίαν τῆς Τριπόλεως· 2 τὴν ἡγεμονίαν τῆς Τύνιδος μετὰ τοῦ Φεζάν· 3 τὸ Ἀλγέριον· 4 τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Μαρόκου.

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπιστημ. αὐτῆς πόλεις, ἐκτετατομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γαβῆς, εἶναι *Τρίπολις*, πρωτ. τοῦ Βέη, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Δέση*, μητρ. τῆς Βόρικης· ἐνταῦθα ἐν Γρενάχη σῶζονται λαμπρὰ εἰσέπια τῆς ἀρχαίας Κυρήνης, ἀποικίας τῶν Λακεδαιμονίων. *Μουρζούκη*, πρωτ. τοῦ Σουλτάνου τοῦ Φεζάν, ὑποκειμένου εἰς τὴν Τρίπολιν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ἐνεργοῦμενον διὰ καρβανίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Α. τῆς Τριπόλεως κεῖται ἡ ὄασις *Σεβάχη* ἢ τοῦ Ἀμμωνος, ἔχουσα τὸ πάλαι διάσημον μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, τὸ ὁποῖον ἐπισκέφθη καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ πρὸς Δ. ἡ ὄασις *Γαδάμη*, ἔχουσα ὁμώνυμον πόλιν ἐνεργοῦσαν ἀξιώλογον ἐμπόριον.

ΤΥΝΙΔΟΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπιστημότεραι αὐτῆς πόλεις, κατεχούσας σχεδὸν ἅπασαν τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας, εἶναι *Τύνις* πρωτ. τοῦ Βέη ἐπὶ λίμνης, ἔχουσα ὠρεῖαν θέαν, ἀξιώλογον ἐμπόριον, βιομηχανίαν φασίων καὶ μαρινικῶν δερμάτων καὶ περὶ τὰς 120 χιλ. κατ. *Γαβή*, λιμὴν εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Καϊρβάρη*, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Τύνιδος, ἔχουσα ὠρεῖον τσαμίον μὲ 500 κίονας ἐκ γρανίτου καὶ 50 χιλ. κατ. *Βελξέρτη*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς· παρ' αὐτὴν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία *Υτίκη*.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ. Ἐπιστημότεραι αὐτοῦ πόλεις, διηρημέναι εἰς 3 τμήματα, εἶναι *Ἀλγέριον* εἰς τὴν Μεσόγειον πρωτ. τοῦ ἀντιβασιλέως, ἐκτισμένη ἐν εἰδῇ ἀμφιθεάτρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Κωνσταντῖνα*, λίαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 37 χιλ. κατ. καί μεννη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κίρτης πρωτ. τῶν βασιλέων τῆς Νουμιδίας, ἧς τὰ εἰσέπια μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητά της. *Οράνη*, ὄχυρωτάτη πόλις, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 30 χιλ. κατ. Βίς τὸ Ἀλγέριον πρότινων ἐτῶν προσετέθη καὶ ἡ *Καβυλλία*, πρὸς Ν. αὐτοῦ καί μεννη.

ΜΑΡΟΚΟΝ. Τὸ Μαρόκον καί μενον εἰς τὸ Δ. τῆς Βαλκίας περιλαμβάνει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἀρχαίας Μαυρητανίας. Ἐπιστημότεραι αὐτοῦ πόλεις εἶναι *Μαρόκον* ἐπὶ εὐφωρότατης πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ φοινίκων, πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος, ἔχουσα 70 χιλ. κατ. μέγα νοσοκομεῖον καὶ ἐργοστάσια μαρινικῶν δερμάτων. *Μηκινέλη* εἰς ὠρεῖαν καὶ κατάρυτον κοιλάδα, ὄχυρωτάτη πόλις καὶ ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Μογάδωρ*, ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φέζ*, μεγάλη πόλις ἐπίσημος ἐπὶ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ ἐπιστημονικά της καταστήματα, ἀλλὰ καὶ ἥδη ἔχει πολλὰ τσαμία, μέγα ἐμπόριον, πολλὰ σχο-

Λεῖα, ὀπλοποιεῖα, ἐργαστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, μετὰξῃς καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ 80 χιλ. κατ. *Τάγγερρον*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ τὰ προξενεῖα τῶν Εὐρωπαϊκῶν, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Κέντρα ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς. *Ταριλέτη* καὶ *Αῤράχα*, μεσόγειοι πρὸς τὴν *Σαχάραν*. Πρὸς Ν. ταύτης κεῖται ἡ *Βιλεδουλγερὶδ* (χώρα τῶν φοινίκων), οὕσα ἄθροισμα ὁάσεων ὑποκειμένων εἰς τὰ 4 Βερβερικά κράτη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βαρβαρίας εἶναι 25150 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὰ 14 ἑκατ. ὧν 1 εἶναι τῆς Τριπόλεως, 2 τῆς Τύνιδος, 3 τοῦ Ἀλγερίου καὶ 8 τοῦ Μαρόκου, πρεσβεύοντες τὸν μωαμεθανισμόν πλὴν τινῶν Ἑβραίων καὶ Χριστιανῶν, τὸ δὲ πολίτευμα παντοῦ εἶναι δεσποτικόν· καὶ ἡ μὲν Τρίπολις καὶ Τύνις ἔχουσι *Βέην* καὶ εἶναι ὑποτελεῖς εἰς τὸν Σουλτάνον, τὸ δὲ Μαρόκον διοικεῖται ἀπολύτως ὑπὸ αὐτοκράτορος, καὶ τὸ Ἀλγέριον ὑποκείμενον εἰς τὴν Γαλλίαν διοικεῖται δι' ἀντιβασιλέως.

Τὸ κλίμα τῆς Βαρβαρίας πρὸς Β. τοῦ Ἀτλαντος εἶναι γλυκὺ, πρὸς Ν. καὶ Α. θερμόν· καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν εὐρίσκεται ἡ ἐρημος τῆς Βάρκας ἔχουσα καὶ τινες ὁάσεις, εἰς δὲ τὸ νότιον τοῦ Ἀτλαντος, ἐκτεινόμενου καθ' ὅλην τὴν Βαρβαρίαν, εὐρίσκεται ἡ Βερβερικὴ ἐρημος *Σαχάρα*, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπαντῶνται τινες ὁάσεις· αὕτη εἶναι τόπος ἀγονος, κατοικοῦμενος ὑπὸ νομαδικῶν λαῶν· εἰς δὲ τὸ βόρειον τοῦ Ἀτλαντος ποτιζομένη ἡ χώρα ὑπὸ πολλῶν ποταμίων εἶναι εὐφροωτάτη παράγουσα σίτον, κριθήν, ὀρύζιον, φοίνικας, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, ἀμύγδαλα, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον κτλ. ἔχει δὲ καὶ λαμπρὰ ὁάση ἐξ ἀγρίων ἐλαίων, πευκῶν, τερεβίνθων, δρυῶν, κυπαρίσσων κτλ. ἔτι δὲ μέταλλα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, ἀντιμονίου καὶ ὠραία μέγαρα, τὸ δ' ὄρυκτὸν ἅλας ἐν αὐτῇ εἶναι κοινότατον.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, γοργοκαμήλους, ἵππους ταχεῖς, ὄνους, ἡμιόνους· ἄγρια δὲ καμηλοπαρδάλεις, γαζέλλας, λέοντας τρομεροὺς, πάνθηρας, ὑαίνας.

ΣΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΙΒΥΚΗ ΕΡΗΜΟΣ.

Μῆκ. Δ. 19° 20'—25° 30' Α.

Πλάτ. Β. 16°—33° 30'.

Ἡ *Σαχάρα* ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαρβαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς *Σενεγαμβίας* καὶ τῆς *Νιγηρίας*, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τὸ δ' ἀνατολικὸν ὅριον κατέχει ἡ *Λιβυκὴ ἐρημος*.

Ὁρη τῆς *Σαχάρας* εἶναι κλάδοι τινὲς τοῦ Ἀτλαντος, εἰσερχόμενοι

ἐντὸς αὐτῆς· ὥσαύτως οἱ ποταμοὶ τῆς εἶναι ἀσήμενται, βυθίζουμενοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἶναι κεκαλυμμένον ὑπὸ κινητῆς ἄμμου, ἀλλ' εὐρίσκονται ἐν τῇ μεταξὺ καὶ ὁάσεις ἔχουσαι ὕδατα καὶ παράγουσαι φοινίκας καὶ ἀρόματα. Πόλις δ' αὐτῆς ἀξία λόγου ἐν τῇ μέσῳ τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ *Αγάβλη*, κειμένη εἰς τὴν μεγαλειτέραν ὁασιν *Τετουάνην*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς *Σαχάρας* εἶναι 41300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὸ 1 ἑκατ. Μαῦροι καὶ Βέρβεροι μωαμεθανοί, διηρημένοι εἰς φυλάς καὶ διοικοῦμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων. Εἶναι χαλκόχρως, ῥωμαλέοι καὶ πολεμικοί, ἀλλ' ἄποροι καὶ σκληροὶ ζῶντες νομαδικὸν βίον. Ὑπάρχουσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ φυλαὶ βιομήχανοι ἐργαζόμεναι μάλιστα ὑφάσματα ἐκ τριγῶν καμῆλων καὶ αἰγῶν, καὶ κατασκευάζουσαι μακρινὰ δέρματα, ζῖφν καὶ χρυσὰ κοσμήματα.

Ἡ *Σαχάρα* λέγεται ὅτι εἶναι διηρημένη μεταξὺ τῶν φυλῶν ὡς γῆ καλλιεργημένη, τὰ δ' ὅρια ἐκάστης φυλάττονται ὑπ' αὐτῶν μετ' ἀκριβείας. Πρὸς Α. αὐτῆς κείται ἡ *Λιβυκὴ* ἐρημος κατοικοῦμένη ὑπὸ Γετούλων καὶ Καραμαντῶν.

Τὸ κλίμα τῆς *Σαχάρας* τὸ θέρος εἶναι ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα· ἐπεὶδὴ συχνὰ φουσῶν ἐν αὐτῇ ὀρηκτικοὶ ἀνεμοὶ, οἵτινες σηκόνουσι ὡς κύματα σαρὺς ἄμμου καὶ καταπλεκόνουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Κατὰ τὸν Ἰούλιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου πίπτει ἐν αὐτῇ ἀφθονωτάτη βροχὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μέρη εἰς τὰ ὅποια οὐδέποτε πίπτει σταγὼν ὕδατος.

Ζῶα δ' ἡμερα ἔχει ἡ *Σαχάρα* πρόβατα, αἰγας εἰς τὰς ὁάσεις καὶ καμήλους, αἵτινες ἀληθῶς εἶναι τὰ πλοῖά τῆς εἰς τὰς ἐρήμους· ἄγρια δὲ λέοντας πάνθηρας, καμηλοπαρδάλεις, ὄφεις διαφόρους κτλ. εὐρισκόμενους συνήθως κατὰ τὰς ὁάσεις ἢ τὰ ἄκρα τῆς ἐρήμου.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 7° 30'—19° 53'.

Πλάτ. Β. 10°—18°.

Ἡ *Σενεγαμβία* ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς *Σαχάρας*, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς *Γουινέας* καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ *Σουδάν*, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ὅρη ἔχει ἡ *Σενεγαμβία* πρὸς Ν. τὰ *Νιγγριτικά*, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ τρεῖς αὐτῆς ποταμοὶ *Σενεγάλης*, *Γαμβίας* καὶ *Ριογκράνδης*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Οἱ Γάλλοι, Ἀγγλοὶ καὶ Πορτογάλλοι ἔχουσιν ἐν αὐτῇ κατακτήσεις. Καὶ αἱ μὲν κατακτήσεις τῶν Γάλλων εἶναι παρὰ τὰς ὁχθας

τοῦ Σενεγάλου, πρωτ. ἐχόντων τὸν Ἅγιον Λουδοβίκον, ὅχιρὰν ἀλλὰ νοσώδη πόλιν ἐπὶ νήσου τοῦ Σενεγάλου καὶ ἀποθήκην ἐμπορικὴν τοῦ κόμμιος, ἔχουσιν 12 χιλ. κατ. Τῶν δ' Ἀγγλῶν αἱ κατακτήσεις εἶναι ἐπὶ τοῦ Γαμβίου· πρωτ. δ' αὐτῶν εἶναι τὸ φρούριον τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου καὶ ἡ Βαθοῦρστη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαμβίου. Τῶν δὲ Πορτογάλλων ἐπισημότεροι τόποι ἐπὶ τοῦ Ριογκράνδου εἶναι τὸ Κάρουρ καὶ ἡ Γέδα.

Ἰπάρχουσι δ' ἔτι ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τῆς Σενεγαμβίας πλῆθος μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι λαοὶ εἶναι οἱ Μανδίνγοι, οἱ Φελοῦποι καὶ οἱ Φουλάροι. Ἐπισημότεροι δ' αὐτῶν πόλεις εἶναι Τιμῶ, πρωτ. τῶν Φουλάγων, διακρινομένων ἀπὸ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Σενεγαμβίας διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν χαρακτήρων καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἥθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι τὸ τέταρτον περίπου τῆς Σαχάρας, οἱ δὲ κάτοικοι νομίζονται περὶ τὰ 12 ἑκατ. τὸ πλεῖστον μωαμεθανοὶ καὶ φετιχισταί, διοικούμενοι ἀπολύτως.

Τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας εἶναι χαμηλὰ καὶ νοσώδη, καὶ τὸ κλίμα ἐν τοῖς παραλίοις θά ᾔσεν ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα, ἀν δὲν ἐμετριάζετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν, τὸ δὲ μεσόγειον ἔχει εὐφωρωτάτας πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ ἀμμώδεις ἐρήμους· εἰς δὲ τὸ νότιον ὑπάρχουσι καὶ ὄρη ὑψηλὰ σχηματίζοντα κοιλάδας εὐφωρωτάτας, παραγούσας διάφορα προϊόντα καὶ τὸ δένδρον Βαοάβ, τοῦ ὁποίου τὸν κορμὸν μόλις 17—18 ἄνθρωποι δύνανται ὁμοῦ νὰ ἀγκαλιάσωσι.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, πρόβατα, βοῦς, ἄγρια δ' ἐλέφαντας ἵππο-ποτάμους, κροκοδείλους, ἀντίλοπας, πάνθηρας, τίγρεις, πύθιας, ὄφεις διαφόρους κτλ. ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς καὶ χρυσός, ἔβενος, κόμμι, ἐλεφαντόδοντον, βάμβαξ, πτερὰ στρουθοκαμήλων, δέρματα τίγρεων κτλ.

ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Μῆκ. Α. 16⁰—18⁰ Α.

Πλάτ. Β. 11⁰—17⁰ Ν.

Αἱ Γουινέαι ἡ Ἄνω καὶ ἡ Κάτω κεῖνται πρὸς Ν. τῆς Σενεγαμβίας καὶ τοῦ Σουδάν, χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ ἔχουσι πρὸς Α. τὴν Καφερίαν, πρὸς Α. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. τὴν Κιμβεδασίαν.

*Ὅρη αὐτῶν εἶναι πρὸς Β. τὰ ὄρη τοῦ Κόγγου, χωρίζοντα αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Σουδάν, εἰς τὸ Α. τῆς Κάτω Γουινέας τὰ ὄρη τοῦ Κρουτάλ-λου, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ τινα ἡράϊστεα.

Ποταμοὶ τῆς μὲν Ἄνω Γουινέας εἶναι ὁ *Διαλιβάς* ἢ *Νίγροσ*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Νιγηρίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν ὄρεων τοῦ Κόγγου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· τῆς δὲ Κάτω Γουινέας εἶναι ὁ Κόγγος ἢ *Ζαῖρος* καὶ ὁ Κούβος, πηγάζοντες ἀπὸ τῶν ὄρεων τοῦ Κρουτσάλλου καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Τῆς Ἄνω Γουινέας μᾶλλον γνωστὰ εἶναι ὁπωσοῦν τὰ παράλια, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν ἐξαγομένων ἐξ αὐτῶν προϊόντων· οἷον ἡ

Παραλία τῆς Σιέρας Λεόνης, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληες ἐσύστησαν ἀποικίαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν Μαύρων, καὶ ἥτις ἔκαμε ταχείας προόδους, πρωτ. αὐτῆς *Φρετόβη*.

Παραλία τῶν Κόκκων, ὅθεν ἐξάγεται πέπερι. Ἐνταῦθα οἱ Ἀμερικανοὶ ἐσύστησαν τὴν ἀποικίαν τῶν Μαύρων, *Λιβερίας*, ἔχουσιν πρωτ. τὴν *Μορροβίαν*.

Παραλία τῶν Ἐλεφάντων ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ κυριωτέρου προϊόντος ἐλεφαντοδόντου· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι μὲ πρωτ. *Γραμβασάμη*.

Παραλία τοῦ Χρυσοῦ, διότι ἐντεῦθεν ἐξάγεται χρυσόκοκκις. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ Ὁλλανδικαὶ καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασιλεῖον *Αἰντίον* μὲ πρωτ. *Κουμασίαν*, πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην.

Παραλία τῶν Ἀνδραπατόδων, ὅθεν ἐπὶ τῆς δουλεμπορίας ἡγοράζοντο οἱ δούλοι διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ βασιλεῖον τοῦ *Δαχομέ* πρωτ. *Αἰντίον*, καὶ πρὸς Α. τὸ βασιλεῖον τοῦ *Βενίνου*, κείμενον ἐπὶ τοῦ *Διαλιβά* καὶ ἔχον ὁμώνυμον πρωτ. μὲ 60 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Κάτω Γουινέας, περιλαμβανοῦσας πολλὰ βασιλεῖα, ἐπισημότερ' αὐτῶν εἶναι *Αἰντίον*, πρωτ. *Αἰντίον*, *Κόγγον*, πρωτ. *Σανσαλβάδωρ* ἐπὶ ὄρους εἰς ὠραίαν θέσιν. Ἀγγόλα, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Πορτογάλλους· πρωτ. δ' αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τῆς Κάτω Γουινέας εἶναι ὁ Ἅγιος Παῦλος τῆς *Αἰντίον*. *Βεγγουέλα*, ὑποκειμένη τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Πορτογάλλους καὶ ἔχουσα πρωτ. τὸν Ἅγιον Φίλιππον τῆς *Βεγγουέλης*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 29500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 41 ἑκατ. Νιγηρῖται, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἄνω Γουινέᾳ ἔχουσι θρησκείαν μίγμα ἐξ ἰσλαμισμού καὶ εἰδωλολατρείας, προσφέροντες συχνὰ εἰς τοὺς θεοὺς τῶν καὶ ἀνθρωποθυσίας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θανάτου ἡγεμόνων τῶν ὁμοιάζουσι μὲ γενικὴν σφαγὴν, κυρίως συμβαίνουσαι εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ *Δαχομέ*· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ *Βενίνου* λατρεύεται ὡς ἡμίθεος, ζῶν ἄνευ βρώσεως καὶ πόσεως. Ἐν δὲ τῇ Κάτῳ Γουινέᾳ ἔχουσι θρησκείαν περίπου τὴν αὐτήν, ἀλλ' ὑπάρχουσι τινες πρεσβεύοντες ὡς θρησκείαν μίγμα φετιχισμού καὶ χριστιανισμοῦ. Διοικούνται δ' ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτων ἡγεμόνων, μέγα ὅμως μέρος τῆς Κάτω Γουινέας ὑπόκειται εἰς τοὺς Πορτογάλλους.

Εἰς τὰς χώρας τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς τὴν Κάτω Γουινέαν αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίθετοι, ἤτοι ὅταν αὐτοὶ ἔχωσι χειμῶνα, ἡμεῖς εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν θέρος. Τὸ δὲ κλίμα τῆς χώρας ταύτης, ὡς διερχομένου διὰ μέσου αὐτῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶναι θερμώτατον καὶ νοσερὸν καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς καταστρεπτικώτατον, τὸ δὲ ἔδαφος λίαν εὐφορὸν παράγον διάφορα προϊόντα· ἔχει δὲ καὶ διάφορα ἄγρια ζῶα, οἷον ἐλέφαντας, ῥινοκέρους, λέοντας, λεοπαρδάλεις, ἀντίλοπας, γαζέλλας, καμηλοπαρδάλεις, ὄφεις τὸν βόαν κλ. ἐκ δὲ τῆς Ἀνω Γουινέας ἐξάγεται χρυσόκοις.

ΚΙΜΒΕΒΑΣΙΑ, ΟΤΤΕΝΤΟΤΙΑ, ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ.

Μῆκ. Α. 9° 30'—26°.

Πλάτ. Ν. 17°—34° 52'.

Διὰ τῶν τριῶν τούτων λέξεων *Κιμβεβασία*, *Όττεντοτία* καὶ *Εὐέλπις Ἀκρα* καλεῖται ἅπασα ἡ χώρα ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουινέας κειμένη μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρας.

Κιμβεβασία ὀνομάζεται ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουινέας χώρα ἐκτεινόμενη σχεδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ *Ἰχθύος*. Ἐπισημότεροι λαοὶ αὐτῆς εἶναι οἱ *Κιμβεδάσοι* καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν οἱ *Μακόσοι*, *Ουάμποι* κλ.

Ἡ *Όττεντοτία* κειμένη πρὸς Ν. τῆς *Κιμβεβασίας* μέχρι τῶν ὀρέων *Νεουβέλεδων* ἔχει τὰ καλούμενα ὄρη τοῦ *Χαλκοῦ*, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἐπισημότεροι δ' αὐτῆς ποταμοὶ εἶναι ὁ *Όράγγης*, ὅστις σχηματίζων ἀξιώλογον καταρράκτην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ δ' *Εὐέλπις Ἀκρα* ἡ καὶ *Καπλανδία* καλουμένη, κειμένη πρὸς Ν. τῆς *Όττεντοτίας* καὶ ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς εἶναι ἡ νοτιωτάτη χώρα τῆς Ἀφρικῆς, χωριζομένη ἀπὸ τῆς *Μοζαμβίκης* διὰ τοῦ κόλπου τοῦ *Λαγόα*· εἶναι δ' ἅπασα κεκαλυμμένη ὑπὸ ὀρέων, ὧν ὑψηλότερον εἶναι τὸ *Κόμπασον* (1950 μέτ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἀποικία τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρας συνεστήθη τὸ 1600 ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν, ἀλλὰ τὸ 1806 ἀφῆρθη ἀπ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.

Οὔτε ἡ *Κιμβεβασία* οὔτε ἡ *Όττεντοτία* ἔχουσι πόλεις, εἰ μὴ ἀθλίαν κόωμας. Εἰς τὸ Ν. αὐτῆς Ὁλλανδοὶ χωρικοὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ὁράγγου συνέστησαν δύο μικρὰς δημοκρατίας. Τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἀκρας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι Ἀκρα πρωτ. αὐτῆς ὅχρ᾽ καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Κωρστατία*, πόλιν γνον παρὰ τὴν Ἀκραν ἐπίσημον διὰ τοὺς οἶνους του. *Βαθούρστη*, μικρὰ πόλις πρὸς τὸ ΝΑ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 3000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς

μὲν Κιμβεθασίας καὶ τῆς Ὀπτεντοτίας ὑπὸ ἰδίῳν ἡγεμόνων διοικοῦ-
μεναι εἶναι περὶ τὰς 500 χιλ. τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας 227 χιλ.
ὦν 50 χιλ. λευκοὶ διαμαρτυρούμενοι, οἱ δ' ἄλλοι Ὀπτεντόται εἰδωλο-
λάτραι· ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη καὶ τούτων ἐδέχθησαν διὰ τῶν Ἀγγλῶν
ἱεραποστόλων τὸν χριστιανισμόν. Εἶναι χρώματος αἰθοκοκκίνου, δυσει-
δέστατοι, λίαν ὠκύποδες καὶ ἀγριώτατοι, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶ-
σιν τῆς γεωγραφίας οὔτε τῆς γραφῆς, καὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς
κτηνοτροφίας.

Τὸ κλίμα ἰδίως τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶναι συγκερασμένον· Δύο
ῥοαὶ τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ διακρίνονται ἡ ὑγρὰ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι
τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ξηρὰ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐξ ἡμῶν, τούτου
ἕνεκα καὶ ὁ θερισμὸς γίνεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον· τὸ δ' ἔδαφος τῆς
Ὀπτεντοτίας ὅπου ὑπάρχουσιν ὕδατα εἶναι εὐφορον. Ἐπίσης τὸ με-
σημβρινὸν τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶναι εὐφορώτατον καὶ καλλιεργεῖται
καλῶς, παράγον οἶνον περίφημον, βάμβικα, καφὺν καὶ ἅπαντας τοὺς
καρπούς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐν ᾧ τὸ βόρειον κεκα-
λυμμένον ὑπὸ ἀνδρῶν στεππῶν ἔχει μὲν κατὰ τὴν βροχερὰν ὥραν
τοῦ ἔτους ὥραιαν βλάστησιν, ἀλλ' αὕτη ἀπελθόντος τοῦ θέρους ἀμέ-
σως καταστρέφεται. Ζῶα δ' ἔχει πλὴν τῶν οἰκιακῶν προβάτων, αἰγῶν,
βοῶν, βουβάλων, κλ. καὶ ἄγρια ἵπποποτάμους, καμηλοπαρδάλεις,
ἔτι δὲ ἀκρίδας κτλ.

ΣΟΥΔΑΝ ἢ ΝΙΓΡΙΤΙΑ, ΚΑΦΡΕΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12⁰ 30'—44⁰ Δ.

Πλάτ. Β. 6⁰—33⁰ Ν.

Τὸ Σουδάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Λιβύης, πρὸς
Α. ὑπὸ τῆς Λιβύης καὶ τοῦ Κορδοφάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σενεγαμβίας
καὶ τῆς Σαχάρας, τὸ δὲ νότιον ὅριον κατέχει ἡ Ἄνω Γουινέα καὶ ἡ
Καφρερία, ἔχουσα πρὸς Α. τὴν Μοζαμβίκην καὶ Ζαγγουεβάρην.

Ὅρη τῆς Νιγριτίας πρὸς Ν. εἶναι τὰ τοῦ Κόγγου, τῆς δὲ Κα-
φρερίας πρὸς Α. τὰ Χιοροσκεπῆ, τὰ ὅρη τῆς Σελήνης, καὶ τὸ ὑψη-
λὸν ὄρος Κιλιμάντζαρον, πρὸς Ν. δὲ τὰ Αὐπάτα.

Ποταμοὶ δὲ τοῦ Σουδάν εἶναι ὁ Νίγρος, ὅστις ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ
Κόγγου πηγάζων ῥεεῖ πρὸς βορρᾶν, εἴτα δὲ πρὸς Α. καὶ τέλος πρὸς Ν.
εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἄνω Γουινεάν ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον.
Τῆς δὲ Καφρερίας ἄξιοι λόγου ποταμοὶ εἶναι ὁ Κουρρομάνης, ὅστις πη-
γάζων ἐκ τῶν Αὐπάτων ὀρέων ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Αἰθῶ·
ὁ Ζαμβέζης, ὅστις ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Κάτω Γουινέας πηγάζων ἐκβάλλει
πρὸς Ν. τῆς Μοζαμβίκης· ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης
Νουάνζης εἰσέρχεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Λευκὸς ποταμὸς εἰς τὴν Νουβίαν.

Αίμειαι δ' ἄξιαι λόγου τοῦ Σουδάν εἶναι ἡ *Τσαδά*, εἰς ἣν γίνονται πολλοὶ ποταμοὶ τοῦ Σουδάν· τῆς δὲ Καφρερίας ἡ *Νυάρζα*, ἡ *Ταγγανύκα* καὶ ἡ *Νυάσσα*.

Τῆς Νιγηρίας ἐπισιμότερα κράτη εἶναι τὰ ἐξῆς· *Σέρον*, πρωτ. *Σέρον*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Τιμποκτοῦ*, πρωτ. *Κάβρα* ἐπὶ τοῦ *Διαλβᾶ*, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐλέφαντος, χρυσοκόνεως, κόμμιος κτλ. *Σακκατοῦ* μὲ ὁμών. πρωτ. ἰσχυροῦ ἡγεμόνος, καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Βοῦρρον*, πρωτ. τῶν *Φελλατάχων*, πόλις νοσώδης ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 40 χιλ. κατ. *Βορροῦ* πρωτ. *Κούκα* ἐπὶ τῆς *Τσαάδης*, καὶ ΝΑ. αὐτῆς *Ἀγγοροῦ*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Καφρερίας, διηρημένης εἰς ἐπτὰ μέρη, ἐπισιμότερα εἶναι· 1 ἡ *παράλια* τοῦ *Νατάλου* (121 χιλ. κατ.), ἥτις ὑποταχθεῖσα ἦδη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς *Βυέλπιδος* Ἀγκρας ἔχει πρωτ. *Νάταλον*· 2 *Βεζουάροι*, ἔχοντες πόλιν τὴν *Μαράου* μὲ 10 χιλ. κατ. 3 *Μαράβη*, πρωτ. *Ζιμβάβη* (α).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 125 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. θεωροῦνται περὶ τὰ 26 ἑκατ. εἰδωλολάτραι καὶ μωαμεθανοί. Καὶ ἡ μὲν Νιγηρία συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων λαῶν, τῶν ὁποίων οἱ μᾶλλον πολιτισμένοι εἶναι οἱ *Φελλατάχοι*, διαφέροντες πολὺ τῶν ἄλλων Νιγηρίων κατὰ τὴν φυσιογνωμίαν καὶ πρεσβεύοντες τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν· οἱ δὲ *Κάφροι* εἶναι εἰδωλολάτραι καὶ τινες μωαμεθανοί, περίφημοι ὄντες κυνηγοί, νομάδες, φιλόπονοι, φίλοι τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ· εἰς δὲ τὴν γεωργίαν ἐνασχολοῦνται ἰδίως αἱ γυναῖκες σπείρουσαι ὀρύζιον κτλ.

Τὸ κλίμα τῆς Νιγηρίας εἶναι θερμώτατον ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους, καὶ τὰ ὀλίγον ποτιζόμενα μέρη εἶναι ἀφορώτατα, ὁμοιάζοντα τὸ θέρος μὲ τὰς ἐρήμους τῆς *Σαχάρας*, τὰ δὲ καλῶς ποτιζόμενα παράχουσι ὀρύζιον, βανάνας, ταμαρίνιον, γεώμηλα, βουτυρόδενδρον κτλ.

Ζῶα δ' ἔχουσιν ἡμέρα μὲν ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα, αἰγας, ὄνους, ἄγρια δὲ λέοντας, ἐλέφαντας, ῥινοκέρους, λύκους, ὄφεις, σκορπίους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, καὶ συναθροίζεται ἐνταῦθα καὶ χρυσόκονις.

(α) Εἰς τὴν Καφρερίαν ὑπῆρχε τὸ ἰσχυρὸν βασιλεῖον *Μονομάταπα*, τὸ ὁποῖον πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ἐνεκα ἐμφυλίων πολέμων διηρέθη εἰς μικρὰ κράτη, ὧν ἐπισιμότερον εἶναι ἦδη τὸ τῆς *Μαράβης*. Ἡ δὲ χώρα ἡ μετὰ τὴν Καφρερίαν καὶ Νιγηρίαν εἶναι εἰσέτι ἀγνωστή.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ.

Μῆκ. Α. 28⁰—38⁰ 30'.Πλάτ. Ν. 10⁰—18⁰.

Μοζαμβίκη λέγεται ἡ χώρα ἡ κειμένη πρὸς Α. τῆς Καφρερίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ζαγγουεβάρης.

Ὁρῇ αὐτῆς εἶναι ὡσκότως τὰ *Λύπατα* ποταμὸς δ' ἐπισημότερος ὁ *Ζαμβέζης*, ἐκβάλλων διὰ τεσσάρων στομάτων εἰς τὸν κόλπον τῆς *Σοφάλας*.

Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς εἶναι *Μοζαμβίκη*, πρωτ. ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. *Χίκοβα*, γνωστὴ μᾶλλον διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. *Σοφάλα*, πρωτ. τοῦ κυβερνεῖου τῆς Σοφάλας, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 12300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 3200000 νιγρίται, ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἑπτὰ ἰδίων ἡγεμόνων· οἱ δὲ Πορτογάλοι μόνον σχεδὸν τὰ περάλια ἐξουσιάζουσι, καὶ τοὶ προσπαθοῦσι πολὺ νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Τὸ δ' ἔδαφος ἔνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων εἶναι εὐφορώτατον παράγον σίτον, ὀρύζιον, ζαχαροκάλαμον, καφρέν, ἵγναμον, ἰνδικόν κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει ἐλέφαντας, ρινοκέρους κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ ΚΑΙ ΑΪΑΝΟΝ.

Μῆκ. Α. 32⁰—49⁰.Πλάτ. Β. 11⁰—10 Ν.

Ἡ Ζαγγουεβάρη πρὸς Ν. ἔχει τὴν Μοζαμβίκην, πρὸς Α. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸ ἐν Καφρερίᾳ χιονοσκεπὲς ὄρος Κιλιμάντζαρον, πρὸς Β. τὰ Χιονοσκεπεῖα καλούμενα ὄρη καὶ τὸ Αἴανον, καὶ τοῦτο πάλιν πρὸς Β. συνορεύει μετὰ τὸ Ἀδελον.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ζαγγουεβάρης εἶναι *Μοιάδοξον*, ὀχυρὰ πόλις παρὰ τὰς ἐκβολὰς ὁμωνύμου ποταμοῦ. *Ζαζζιβάρη* ἐπὶ νήσου, ἔχουσα ἐξαιρετὸν λιμένα, πρωτ. ἡμῶν ἀραβος, ἐξουσιάζοντος ἀπασαν τὴν Ζαγγουεβάρην καὶ τὴν Μασκάτην τῆς Ἀραβίας. *Κουίλδα* ἐπὶ νήσου, ἐπίσημός ποτε πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα. *Μόμβασα* νήσος μετ' ὁμών. πόλιν, ἔχουσα καλὸν λιμένα. *Μελίνδα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις, νῦν δ' ὅλως κατεστραμμένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῶν εἶναι 8080 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ

2 εκατ. ἄραβες μωαμεθνοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι, νομάδες μάλ-
λον, ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν καὶ λαοὶ λίαν φιλόπονοι ἀσχολού-
μενοι εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφορώτατων καὶ καταρρύτων πεδιάδων τῆς
ἔχει ὅμως καὶ τινὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ κλίμα θερμὸν καὶ νοσώδες.

Τὸ δὲ Ἀϊάνον εἶναι ἐλάχιστα γνωστόν, διαιρούμενον εἰς πολλὰ
κράτη· καὶ τὰ μὲν παράλια αὐτοῦ κατοικοῦνται ὑπὸ Ἀράβων μωα-
μεθανῶν, τὸ δ' ἐσωτερικόν ὑπὸ νιγριτῶν φετιχιστῶν.

Ἡ χώρα τοῦ Ἀϊάνου εἶναι ἐν γένει γυμνή, ἀμμώδης καὶ ξηρά, καὶ
μόνον εἰς τὰ βόρεια εἶναι εὐφορος. Ἐξάγει δὲ χρυσόν, ἐλέφαντα ἀρώ-
ματα κτλ.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισημότεραι
εἶναι αὗται.

Α. Τῶν Πορτογάλων· 1 Ἀζόραι δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἡραιοτεώ-
δεις ἔχουσαι 241 χιλ. κατ. κλίμα ὑμεινὸν καὶ συγκερασμένον, ἀλλ'
ἔδαφος εὐφορον διδόν δύο εἰσοδείας τὸ ἔτος, καίτοι εἶναι κακῶς καλ-
λιεργημένον. Παράγουσι δὲ οἶνον λαμπρόν, βανάνας, δημητριακοὺς
καρπούς, λεμόνια, πορτοκάλια κτλ.

Ἐπισημότεραι αὐτῶν πόλεις ἐπὶ τῆς νήσου Τερκεράς εἶναι Ἀγγρα,
πρωτ. τῶν Πορτογαλλικῶν κτήσεων μὲ 15 χιλ. κατ. Πορταδε-
λάδα, ἡ ἐμπορικωτέρα τῶν Ἀζορῶν· 2 Μαδέρα, εἰς δύο διηρημένη
καὶ ἔχουσα 120 χιλ. κατ. κλίμα γλυκὺ καὶ ἔδαφος ὄρεινόν καὶ ἡραιο-
στειωδὲς ἀλλ' εὐφωρότατον παράγον λαμπρόν οἶνον, πρωτ. δ' αὐτῆς
εἶναι Φονγχάλη ἐπὶ γραφικωτάτης θέσεως· 3 αἱ τοῦ Πρασίου ἀκρω-
τηρίου οὗσαι 10 καὶ ἔχουσαι 86 χιλ. κατ. εἶναι ἅπασαι ἄφοροι καὶ
ἡραιοτειώδεις καὶ μόνον ἄλλας ἐξάγουσι. Τούτων ἐπισημότεραι εἶναι ὁ
Ἀγ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἀγιος Βικέντιος, ἔχων πόλιν Μίνδαλλαρ,
πρωτ. τοῦ ἀρχιπελάγους· 4 ἡ νῆσος τοῦ Ἀγ. Θωμᾶ καὶ ἡ τοῦ Πρίγ-
ρηπος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας, ἔχουσαι 25 χιλ. κατ.

Β'. Τῶν Ἰσπανῶν αἱ Κανάριαι, οὗσαι 20 καὶ ἔχουσαι 234 χιλ.
κατ. Τούτων ἐπισημότεραι εἶναι Τερερίφη ὄρεινὴ νῆσος, τῆς ὁποίας
τὸ ὑψηλότερον ὄρος καλούμενον Πρηὼν τοῦ Ἐρεθδου ἔχει ὕψος 3800
μέτρα· πόλεις δ' αὐτῆς εἶναι Σαντακρούζα, πρωτ. τοῦ Ἰσπανοῦδιοι-
κητοῦ μὲ 10 χιλ. κατ. Κανάρια, ἐξ ἧς ὠνομάσθησαν καὶ αἱ λοιπαί,
πρωτ. Πάλμα, ὠραία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Αὗται ὠνομάσθησαν
ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ νῆσοι τῶν Μακάρων διὰ τὴν εὐφορίαν τιν, παρά-
γουσαι λαμπρότατον οἶνον, ἀλλὰ συχνὰ καταστρέφονται ὑπὸ ἀπείρου
σημήνους ἀκρίδων.

Γ'. Τῶν Ἀγγλῶν ἡ νῆσος τοῦ Φερδινάνδου Πῶ, ἀνήκουσα πρῶτον εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἀνδάλυμς (Ἀσ-σενσιῶν) νῆσος πατρῴδης ἔχουσα 7 χιλ. κατ. ἀγγλικὴν φρουρὰν καὶ πλῆθος χελεωνῶν, ἔχουσιν νοστιμώτατον κρέας. Ἀγία Ἐλένη, νῆσος (7 χιλ. κατ.) ἔχουσα πόλιν Ἰατόδωρον, ἐπίσημον διὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1821).

Εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν αἱ ἀκόλουθοι:

Τῶν Ἀγγλῶν 1 ἡ Φράντσα, ἔχουσα 238 χιλ. κατ. καὶ πρωτ. Ἀγ. Λουδοβίκου μὲ 35 χιλ. κατ. εἶναι νῆσος εὐφορώτατη παράγουσα ἰνδικόν, καφρὲν, ζαχαροκάλαμον κτλ. 2 αἱ Σεϋθέλλαι, ὧν ἐπισημότερα εἶναι ἡ Μάχη καὶ 3 αἱ Ἀμιράνται, νῆσοι ἄφοροι καὶ κακῶς καλλιεργημέναι, ἔχουσαι καλὸν ὕδωρ καὶ διὰ τοῦτο συχνάζομεναι ὑπὸ τῶν θαλασσοπλῶν.

Τῶν Γάλλων 1 ἡ Ἐρωςις ἢ Βουρβὼν, ἔχουσα 160 χιλ. κατ. καὶ πρωτ. Ἀγ. Διονύσιου μὲ λαμπροὺς κήπους καὶ 20 χιλ. κατ. καὶ τὸ ὑψηλὸν ὄρος Πιτὸν καλούμενον (3500 μέτ.). Τὸ κλίμα αὐτῆς θεωρεῖται ὡς τὸ καλλίτερον τοῦ κόσμου, τὸ δ' ἔδαφος εἶναι λαμπρότατον παράγον βάμβακα, καφρὲν, ἰνδικόν κτλ.

Νῆσοι μὴ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι αἱ Κομόραι (20 χιλ. κατ.), ἀνήκουσι εἰς τοὺς Ἀραβίαις, ὧν ἐπισημότερα εἶναι ἡ Μαϋύττη, ἔχουσα καλὸν λιμένα.

Μαδαγασκάρ, μεγάλη νῆσος ἔχουσα 4 εκατ. κατ. καὶ διασχισμένη ὑπὸ σειρᾶς ὄρεων ἀπὸ Β. πρὸν Ν. ἐχόντων ὕψος 3500 μετ. Ἐπισημότεροι λαοὶ τῆς νήσου εἶναι οἱ Ὀβέσοι, λίαν πολιτισμένοι, κατακτῆσαντες τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχοντες πρωτ. Ταϊνάριβου εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου. Ἐν δὲ τοῖς περὶ αὐτῆς οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι ἔχουσι καταστήματά τινα.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς μὲν τὰ ἀνατολικά ἰδίως παράλια εἶναι νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ Μεσόγεια λίαν ὑγιεινόν· τὸ δ' ἔδαφος εἰς μὲν τὰ μεσόγεια εὐφρότατον, εἰς δὲ τὰ παράλια ὑπάρχει πλῆθος φοινίκων, σάνδαλον, ἐβενος κτλ.

Σοκότρη, ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Γαρδαφουῦ, νῆσος ξηρὰ καὶ πετρώδης, ἀλλὰ καλῶς κατοικοῦμένη καὶ κυβερνωμένη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Μασκάτης.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν νήσων τῆς Ἀφρικῆς εἶναι 6500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 6308000, πρεσβεύοντες ἐν Μαδαγασκάρ θρησκείαν μίγμα ἰουδαϊσμοῦ, ρωμαθισμοῦ καὶ εἰδωλολατρείας· εἰς δὲ τὰς ἄλλας νήσους ὅπου ἐξουσιάζουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι τὸν χριστιανισμόν·

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀμερικὴ ἢ ὁ νέος κόσμος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Γε-νουηνοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, ἀνακαλύψαντος τὴν 12 Ὀβρίου τοῦ 1492 τὴν νῆσον Σαντολὲ ἀπὸ τῆς Γουαναχάκας, μίαν τῶν Βαχαμικῶν νήσων. Ἀλλ' ὁ Ἀμερικὸς Βεσπούκιος διατρέξας μέρος τῆς ἡπείρου ἐδημοσίευσεν καὶ πῖνακα αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη καὶ ἡ ἡπειρος Ἀμερικὴ.

Ἡ Ἀμερικὴ συνίσταται ἐκ δύο ἡπείρων τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, αἵτινες ἐνοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας.

Κόλποι. Ἡ παραλία τῆς Ἀμερικῆς ἢ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον ἄγνωστος· γνωστοὶ δ' ἐνταῦθα κόλποι εἶναι ὁ *Βαβίνιος*, δι' οὗ ἀποχωρίζεται πρὸς Β. ἡ *Γροιλανδία*, τὴν ὁποίαν εἰσέτι δὲν γνωρίζομεν εἰς εἶναι νῆσος. Ἡ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματίζει τὴν *Βερίγγειον θάλασσαν*, τὸν κόλπον τῆς *Καλιφορνίας*, τὸν *Παραμικὸν κόλπον* καὶ τοὺς κόλπους τοῦ *Χόκου* καὶ τῆς *Γουακίλης*· ἡ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζει πρὸς Β. τὸν *Οὐδσόνιον κόλπον* εἰσχωροῦντα βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν, τὸν κόλπον τοῦ *Ἀγ. Λαυρεντίου*, τὴν *Ἀρτιλικὴν θάλασσαν*, τὸν *Μεξικανικὸν κόλπον* καὶ τὸ *Καραϊβικὸν πέλαγος*, τὸν κόλπον τῶν *Ἀγ. Πάντων*, τὸν κόλπον τοῦ *Ἀγ. Ἀντωνίου* καὶ τὸν κόλπον τοῦ *Ἀγ. Γεωργίου*.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶναι εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ὁ *Λαγκάστριος*, καὶ ὁ τοῦ *Δαβίς*, εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὁ *Οὐδσόνιος* εἰς τὸν Οὐδσόνιον κόλπον· ὁ τῆς *Νεογείου* εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου· ὁ τῆς *Φλωρίδος* μεταξύ Φλωρίδος καὶ Βαχαμικῶν νήσων, καὶ ὁ *Μαγελανικὸς* μεταξύ Ἀμερικῆς καὶ τῆς νήσου Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς συνίστανται ἐξ ἐνὸς σχεδὸν συνεχοῦς κορμοῦ ἐκτεινομένου καθ' ἅπασαν τὴν δυτικὴν παραλίαν· ὀνομάζεται δ' οὗτος *Κορδιλλέρας* ἢ *Ἀνδεῖς*, χωριζόμεναι διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας εἰς *Κορδιλλέρας* τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλους ποταμούς· καὶ εἰς μὲν τὴν Βόρειον ἐπισημότεροι εἶναι ὁ *Μισσισιππὴς*, ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ὁ *Μακενσίας*, ὁ *Κολομβίας* καὶ ὁ *Κολοράδος*· εἰς δὲ τὴν Νότιον ὁ *Οριζόκος*, ὁ *Ἀμαζόνιος*, ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ ὁ *Λαπλάτα*.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ *Φαρέβελλον* πρὸς Ν. τῆς Γροιλανδίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόκου εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ *Διέγον* εἰς τὸ νότιον τῆς Ἀμε-

ρικής· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν τὸ *Barrobor* εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου, καὶ εἰς τὸν Μέγ. ὠκεανὸν τὸ τοῦ *Ἀγ. Λουκά* πρὸς Δ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸ *Λευκὸν* πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ *Ὅρειον* τὸ νοτιοδυτικώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀμερικῆς.

Κλίμα. Τῆς Ἀμερικῆς τὸ κλίμα πρὸς μὲν τὸ μέσον εἶναι ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄκρα τόσον γίνεται εὐκραὲς καὶ τέλος ψυχρὸν. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου πρὸς Β. μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαπλάτα πρὸς Ν. ἐπειδὴ ἡ θερμότης εἶναι μεγάλη καὶ τὰ ὕδατα ἄφθονα, ἡ βλάστησις εἶναι πλουσιωτάτη. Ἰδια δὲ φυτὰ τῶν χωρῶν τούτων εἶναι ἡ βανανέα, τὸ ἀρτόδεδρον, ἡ βανίλλη, ὁ κοκκοφοίνιξ, διάφορα κολοσσαῖα δένδρα καὶ πλείστα φαρμακευτικὰ βότανα. Βορείως δὲ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου μέχρι τῆς λίμνης τῶν Δούλων καὶ νοτίως πρὸς τὴν Παταγονίαν βλαστάνουσι τὰ δένδρα τῶν βορείων δασῶν καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποὶ τῆς Εὐρώπης· βορειότερον δὲ τούτων ἀρχεται ἡ βλάστησις τῶν βρύων καὶ θάμνων. Ἐν γένει δὲ οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν καὶ δένδρων τῆς ἡπείρου ἕνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας τοῦ κλίματος εἶναι πολύχυμοι, τὰ δὲ διάφορα ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα καὶ τὰ ἔρπετα κολοσσίου μεγέθους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀμερικῆς εἶναι 394009 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 73 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τέσσαρας φυλὰς τὴν Ἀμερικανικὴν, τὴν Καυκασίαν, τὴν Νιγριτικὴν καὶ τὴν Μογγολικὴν. Καὶ οἱ μὲν τῆς Ἀμερικανικῆς φυλῆς, οἵτινες καὶ Ἰνδοὶ καλοῦνται, εἶναι διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν ἡπείρου· τούτων ἀξιοσημείωτοι εἶναι οἱ Καραΐθαι πρὸς τὴν ὁμών. θάλασσαν, οἱ Ἰγκαι εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ οἱ Παταγόνες εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς αὐτῆς ἡπείρου. Οἱ δὲ τῆς Νιγριτικῆς φυλῆς μετεφέρθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ τοῦ 1547 καὶ εἶναι περὶ τὰ 10 ἑκατ. Ἀπαντες δ' οὗτοι κατοικοῦσιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς Α. αὐτῆς κειμένας νήσους. Οἱ δὲ τῆς Καυκασίας φυλῆς εἶναι εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν Ῥώσοι, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰσπανοί, εἰς δὲ τὴν Νότιον Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι. Τῆς δὲ Μογγολικῆς φυλῆς εἶναι μόνον οἱ Ἐσκιμῶι, κατοικοῦντες εἰς τὰς Ἀρκτικές χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Θρησκεία ἐπικρατοῦσα εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶναι ἡ τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἡ καθολικὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ὀλίγοι ὀρθόδοξοι, εἰς δὲ τὴν Νότιον μόνον ἡ καθολικὴ· τὰ δ' ἀνεξάρτητα αὐτὸ χθονα ἔθνη εἶναι εἰδωλολάτραι.

Πολίτευμα δ' ἔχουσιν ἅπασαι αἱ χῶραι δημοκρατίαν· καὶ μόνη ἡ

Βασιλεία ἔχει συνταγματικὴν αὐτοκρατορίαν, ἥ δὲ Νέα Βρετανία διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Πανάμης καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς ἕξ μέρη, τὰς Ἀρκτικές Χώρας, τὴν πρῶν μὲν Ῥωσσίαν Ἀμερικὴν νῦν δὲ τὰς Κτήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τὴν Νέαν Βρετανίαν, τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Γουατεμάλαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

Ὁρη αὐτῆς εἶναι τὰ τοῦ Ἀγίου Ἡλιοῦ, αἱ Κορδιλλιέραι, ὧν ἐπισημότερα εἶναι τὰ Βραχώδη ὄρη καὶ τὸ Ποποκάτεπλον· ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις χωριστὰ ὄρη εἶναι τὰ Ἀλλεγάνια.

Πεδιάδες δ' ἄλλαι λόγου εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶναι ἡ τοῦ Μισσισιπὴ μεταξύ Κορδιλλιερῶν καὶ Ἀλλεγανείων ὀρέων, καὶ ἡ Βόρειος πεδιάς μεταξύ Κορδιλλιερῶν καὶ Οὐδσονίου κόλπου.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Μακεσίνας, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ Ἀγ. Λαυρέντιος, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ Μισσισιπὴς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ Κολομβίας, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Μεγάλῃ Ἀρκτος, ἡ τῶν Δούλων, ἡ τῶν Ὁρέων καὶ ἡ Οὐντιπέγη εἰς τὴν νέαν Βρετανίαν, ἡ Ὑπερέρα ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Κασπίαν εἰς τὰ Β. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν αὕτη ἐνοῦται μὲ τὴν Ὑρώνην, Μιχιγάνην καὶ Ἐρήνην, καὶ ἡ Νικαράγωνα εἰς τὴν Γουατεμάλαν.

Χερσόνησοι. Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν οἱ κόλποι εἰσέρχονται πολὺ βαθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζοντες ἀξιολόγους χερσονήσους· ἐπισημότεραι δ' αὐτῶν εἶναι ἡ Κουμβερλάρδια, κειμένη μεταξύ Οὐδσονίου καὶ Βαφινίου θαλάσσης ἡ Λαβραδορὶς καὶ ἡ Νέα Σκωτία, κείμεναι εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Νέας Βρετανίας· ἡ Φλωρίς εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· ἡ Γουκατάνη εἰς τὸ Μεξικόν· ἡ Παλ. Καλιφορνία εἰς τὸν ὁμών. κόλπον, καὶ ἡ χερσόνησος Ἀλάσκα εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Κτήσεων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

ΑΡΚΤΩΛΙ ΧΩΡΑΙ, ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Δ. 199—1200.

Πλάτ. Β. 590 45'—780.

Εἰς τὰς Ἀρκτῶας χώρας περιλαμβάνεται καὶ ἡ Γροιλανδία, κειμένη εἰς τὸ βορειότατον τῆς Ἀμερικῆς, καὶ χωρίζομένη ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὑπὸ τῆς πολιτικῆς θαλάσσης καὶ ὑπὸ διαφόρων πορθμῶν. Ἐχει ὄρη ὑψηλὰ κεκαλυμμένα ἀδιακόπως ὑπὸ χιόνος· μόνον δὲ βρύα, ἐρεῖκαι, ἰτέαι, κλήθρα, σπυῖδαι καὶ τινες ἄλλοι θάμνοι βλαστάνουσιν ἐνταῦθα· εἰς τὰ νότια ὅμως μέρη μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων κρᾶμβαι, γεωμήλα, δαυκία, σέλινα καὶ κριθή.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶναι αἱ βένναι, ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ μαῦραι καὶ κόκκιναι ἀλώπεκες, οἱ λευκοὶ λαγωοὶ καὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι· ἡ δὲ θάλασσα ἀφθονεῖ κητῶν, οἷον συνακίων, ἀριγγῶν, φαλαινῶν κλ. καὶ ἐντεῦθεν εἶναι τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων.

Ὁ χειμὼν διαρκεῖ 8—10 μῆνας, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τῆς 25 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 15 Ἰανουαρίου. Διαρκούντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ χιόνος καὶ πάγων, καταγίδες συμβαίνουνσι μεγάλαι καὶ τὸ ψύχος εἶναι φοβερώτατον, τὸ δὲ βορρεῖον σέλας καὶ ἡ λάμψις τῆς σελήνης κατασταίνουνσι ἥττον ἐπαχθὴ τὸν βίον κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν ὥραν εἰς τὰς λυπρὰς τυχτάς χώρας.

ΣΗΜ. Οἱ Δανοὶ τὸ 770 μ. Χ. ἀνεκάλυψαν τὴν Γροιλανδίαν συστήσαντες ἐκεῖ καταστήματά τινα διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν· ἀλλὰ τὸ 1408 ἐνεκα τοῦ ψύχους τῆς τὴν ἐγκατέλιπον, ἀποκατασταθέντες πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ 1724 διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν. Οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῇ κατοίκους ὠνόμασαν Ἑσκιμῶους, ὄντας μικροσώμους καὶ ζῶντας μέχρι καὶ νῦν τὸν μὲν χειμῶνα εἰς ὑπογείους λάκκους, τὸ δὲ θέρος εἰς σκηνάς.

Ἡ Γροιλανδία καὶ νῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Δανούς· τούτων ἐπιστημότερα ἐν αὐτῇ καταστήματα εἶναι ἡ *Ἰππεραβίκη*, ἡ *Γοθάδη*, καὶ ἡ *Φρεδερίξάδη*.

Τὸ αὐτὸ κλίμα, τοὺς αὐτοὺς κατοίκους καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔχουσι καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρκτῶαι χώραι, αἵτινες εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Βαφινίου κόλπου κείμεναι ὑπὸκινεῖται εἰς τοὺς Ἀγγλους. Ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν Γροιλανδίᾳ οἱ Μορσβαὶ ἀδελφοὶ προσπαθοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου νὰ διαδώσωσιν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς Ἑσκιμῶους τὸν χριστιανισμόν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χώρας εἶναι ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτοικοι 35 χιλ. ὧν 10 χιλ. εἶναι Δανοί, οἱ δ' ἄλλοι Ἑσκιμῶοι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 55⁰—142⁰

Πλάτ. Β. 43⁰—76⁰

Ἡ Νέα Βρετανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γροιλανδίας καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκτικῶν χωρῶν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Κτήσεων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Καναδὰς ἐν τῇ Νέᾳ Βρετανίᾳ ἀνεκαλύφθη ὡς λέγεται τὸ 1477 ὑπὸ τῶν Βενετῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος πρῶτος κατέκτησεν αὐτὸν τὸ 1534· ἡ κυρίως ὁμῶς Γαλλικὴ ἐποίκησις ἤρχισε τὸ 1608. Ἀλλὰ τὸ 1760 τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν οἱ Ἀγγλοὶ, ἐπονομάσαντες αὐτὴν Νέαν Βρετανίαν.

Ἡ Νέα Βρετανία δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 4 μέρη, εἰς βόρειον, δυτικόν, ἀνατολικόν καὶ νοτιανατολικόν, συνιστάμενον ἐκ τῶν χωρῶν *Ααβραδορίδος*, *Νεογείου*, *Βρουνοβίκης*, *Νέας Σκωτίας* καὶ *Καναδά*.

Ὁρῇ τῆς Νέας Βρετανίας πρὸς Δ. εἶναι τὰ *Βραχὼδῃ* (4500 μετ.) καὶ δυτικώτερά τούτων τὸ ὑψηλὸν ὄρος τοῦ Ἀγίου Ἡλιοῦ, (5500 μετ.) Ποταμοὶ δὲ ὁ *Μακενσίλας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Βραχὼδῶν ὀρέων καὶ διερχόμενος διὰ τῶν λιμνῶν τῶν Ὁρέων καὶ *Λούιου* ἐκβάλλει εἰς τὸν βόρ. Ὠκεανόν· ὁ Ἀγ. *Λαυρέντιος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ὀνταρίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμ. κόλπον. Ὁ *Νιαγάρας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ὑρώνης χύνεται εἰς τὴν Ὀντάριον· εἶναι δ' ἐπίσημος διὰ τὸν θαυμαστὸν καταρράκτην του, ἔχοντα ὕψος 40—50 μετρ. καὶ ἀκούμενον εἰς ἀπόστασιν 60—80 χιλιομ. Λίμναι δὲ πλὴν τῶν εἰρημένων εἶναι ἡ *Ουϊνιπέγη*, ἡ τῶν *Λαῶων*, ἡ *Μιχιγάνη*, ἡ Ὑρώνη καὶ Ὑπερτέρα.

Πόλεις εἰς μὲν τὸ βόρειον, βορειοδυτικόν καὶ τὸ κεντρικόν τῆς χώρας δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ κατοικεῖται ἡ χώρα ὑπὸ Ἑσκιμῶν, ὄντων σχεδὸν ἀνεξαρτήτων. Εἰς δὲ τὴν Ααβραδορίδα ὑπάρχει τὸ *Νιϊον*, τὸ μεγαλύτερον κατὰστημα τῶν Μοραθῶν ἀδελφῶν· εἰς τὴν Νεόγειον πρωτ. Ἀγ. *Ιωάννης*· εἰς τὴν Νέαν Βρουνοβίκην πρωτ. *Φρεδερίκτ-βὴν*, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις· εἰς τὴν Νέαν Σκωτίαν πρωτ. *Αλιβάξ*, ἔχουσα καλὸν λιμένα, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 30 χιλ. κατ. εἰς τὸν Καναδὰν, τὸν μᾶλλον κατοικοῦμενον τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ διαιρούμενον εἰς Ἀνω καὶ Κάτω *Καναδά*· *Κουβέκ* ἐπὶ τοῦ Ἀγ. *Λαυρέντιου*, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἀγγλικῶν κτήσεων, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 62 χιλ. κατ. *Μοντρεάλ* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ Καναδά ἔχουσα μέγα ἐμπόριον γουναρικῶν, περίφημον καθολικὸν ναὸν καὶ 105 χιλ. κατ. Ὑώρη ἐπὶ τῆς Ὀνταρίου λίμνης εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. τοῦ Ἀνω Καναδά.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιβάνεια αὐτῆς εἶναι 66000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ $3\frac{1}{2}$ ἑκατ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ διαμαρτυρούμενοι, καὶ εἰς τὰ βόρεια Ἑσκιμῶσι καὶ Ἰνδοὶ μᾶλλον εἰδωολάτρει, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶναι σχεδὸν ἄγνωστον, λιμνῶδες, ἀκαλλιέργητον καὶ ψυχρότατον, τὸ δὲ νότιον δὲν εἶναι πολὺ ψυχρόν, καὶ τὸ ἔδαφος ὅπως οὖν εὐφορον εἰς τινα μέρη, εἰς ἄλλα δ' ὑπάρχουσι μεγάλα δάση καὶ λαμπραὶ βοσκαί. Ἡ Λαβραδορὶς κεκαλυμμένη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπὸ ἀγνώστων ὀρέων εἶναι ψυχροτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος καλλιέργειας, ἡ δὲ Νέα Βρουνσβίκη, ἡ Νέα Σκωτία καὶ ὁ Καναδὰς ἔχουσι χειμῶνα μὲν ψυχρόν, ἀλλὰ θέρος θερμότατον ὅθεν παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, κτλ. Ζῶα δ' ἔχει ἡ χώρα ἡμεραρένας, βουβάλους, βοῦς, κύνες κτλ. καὶ ἄγρια κάστορας, ἀρκτοὺς, φώκας, θαλασσίους ἵππους, σισυροφόρα ζῶα κτλ.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου εἶναι ψυχραὶ καὶ ὥπως οὖν εὐφοροί, ἀλλ' ἡ νῆσος τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου ἀφθονά παράγει γεννήματα· εἰς δὲ τὸ ΝΑ. τῆς Νεογείου, αὐτῆς ἐν γενεῇ εὐφόρου, ἐκτείνονται μεγάλαι ἀμμώδεις σύρτεις, τρέφουσαι πλῆθος βακκαλῶν, καὶ εἰς τὴν Νέαν Σκωτίαν ἄζια σημειώσεως εἶναι τὰ *Βασιλικά* ὄρη.

ΚΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ.

Μῆκ. Δ. 133⁰—170⁰.

Πλάτ. Β. 55⁰—71⁰.

Αἱ κτήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κεῖνται εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Νέας Βρετανίας, ὀριζόμεναι πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βεργίγειου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Αἱ χῶραι αὗται κατεκτήθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως καὶ παρεχωρήθησαν πρὸς διοίκησιν εἰς ἐμπορικὴν Ῥωσικὴν Ἑταιρίαν· τὸ δὲ περὶ τὸν ἔτος ἐπωλήθησαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ ἐκτοτε θεωροῦνται ὅτι εἶναι κτήσεις αὐτῶν. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὅμως τῶν χωρῶν τούτων ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ εἰσὶ ἀνεξάρτητοι.

Οἱ Εὐρωπαῖοι κατοικοῦσι τὰ μεσημβρινὰ περάτια καὶ τὰς νήσους τῆς ἐκτεταμένης ταύτης χώρας. Εἰς δὲ τὴ Δ. αὐτῆς κεῖται ἡ χερσονήσος Ἀλάσκα καὶ αἱ ὀρεινὰ νῆσοι Ἀλεούται· εἰς τὸ ΝΑ. κεῖται ἡ Νέα Νορφόλκη καὶ ἡ Νέα Κοροναῦλια, διασχιζόμεναι ὑπὸ τῶν ὀρέων τοῦ Ἀγ. Ἡλιοῦ. Πρὸς αὐτάς κεῖνται αἱ νῆσοι *Ναυαρχίς*, τὸ ἀρχιπέλ. τοῦ *Πρίγγηπος* τῆς *Γαλλίας*, καὶ τὸ ἀρχιπέλ. τοῦ *Βασιλέως Γεωργίου*. Τοῦτου ἐπιστημότερα νῆσος εἶναι ἡ *Σίτκα*, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ πρωτ. τῶν κτήσεων *Νέα Ἀρχάγγελος*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα των εἶναι ψυχρότατον, τὸ δὲ ἔδαφος ἔνεκα τοῦ ψύχους ἀνεπίδεκτον καλλιέργειας. Παρ' αὐτὰς κείνται καὶ τὰ ἡφαίστεια ὅρη τοῦ Ἀγ. Ἡλίου, ἔχοντα ἐκτεταμένα δάση πευκῶν. Αἱ χῶραι αὗται εἶναι λόγου ἄξιαι διὰ τὰ γοναρινὰ των διαφόρων ἀλωπέκων, φωκῶν, ἐνυδρίδων, καὶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν των φαλαινῶν.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

Μηκ. Δ. 69⁰—127⁰.

Πλάτ. Β. 23⁰—49⁰.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ὀρίζονται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Νέας Βρετανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἐπανεστάτας κατ' αὐτῶν τὸ 1773· τὸ δὲ 1782 ἡ Ἀγγλία τὰς ἀνεγνώρισεν ἀνεξάρτητον κράτος. Εἰς ταύτας μετὰ ταῦτα προστέθησαν ἄλλεπαλλῆλως ἡ Λουϊσιάννα, πωληθεῖσα εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἡ Φλωρίς ἀκρωτηθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ἰσπανοῦ, ἡ Τεξά, τὸ Νέον Μεξικόν, καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ καλουμένη Ῥωσσικὴ Ἀμερικὴ, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐρρήθη.

Ὁρη αὐτῶν ἐπισημότερα πρὸς Δ. εἶναι τὰ Βραχῶδη, διακλαδιζόμενα εἰς πολλὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας σειράς, καὶ πρὸς Α. τὰ Ἀλλεγάγια (2112 μέτ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Κολομβίας, ὅστις ἐκ τῶν Βραχῶδων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεγ. ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξ. κόλπον· ὁ Μισσισιππής, ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου· οὗτος ἐκ τῶν Βραχῶδων καὶ ἐκ τῶν Ἀλλεγανείων ἔχων τὰς πηγὰς καὶ δεχόμενος πολλοὺς ἄλλους ποταμούς, οἷον τὸν Ἀρκάσσαρ, Μισσουρήν καὶ Ὀχιορ, ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξ. κόλπον· ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου εἰς τὰ ὅρια τῆς Ν. Βρετανίας. Αἰμαὶ δὲ αἱ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ν. Βρετανίας ἡ Ὑπερτέρη, ἡ Μιχιγάνη καὶ ἡ Ὀντάριο.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι διαίρουνται εἰς 31 δημοκρατίας, 8 τοπαρχίας καὶ μίαν ἐπαρχίαν (districte). Ἐπισημότεραι αὐτῶν πόλεις εἶναι Βοστώνη, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους διὰ τὸ θηλάσιον ἐμπόριον, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 180 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς αὐτῆς ἐταιρίας ὠνομάσθη Ἀθῆναι των Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἐντεῦθεν ἤρxisεν ἡ ἐπανάστασις, ἥτις ἐπῆνεγκε τὴν ἀνεξαρτησίαν των ἀπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κυριαρχίας· εἶναι δὲ πατρίς τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς Βενιαμὶν Φρακλίνου, ἐνὸς των πρωτοεργῶν τῆς ἐπαναστάσεως. Καταβριγία, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. Νέα Ὑόρκη, ἡ μεγαλειτέρα πόλις των Ἠνωμένων Πολιτειῶν κατὰ τὸν πληθυσμόν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλούτη, ἔχουσα λαμπρότατην ἐκ τῆς

θαλάσσης θίαν, λαμπρότατον λιμένα, λαμπρούς περιπάτους, μεγάλας οικοδομάς καὶ 820 χιλ. κατ. *Φιλαδέλφεια* ἐπὶ τοῦ Δελαουάρου, πλεομένου ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, ὠραία, εὐρύχωρος καὶ κα-
νονικὴ πόλις, ἔχουσα μεγάλας οικοδομάς, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐπί-
σημον πανεπιστήμιον, πολλὰς ἐπισταμονικὰς ἐταιρίας, μέγα ἐμπόριον
570 χιλ. κατ. καὶ οὕσα μέχρι τῶν 1800 πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν.
Βασιγκτῶν ἐπὶ τοῦ Ποταμάκου, πλεομένου μέχρις αὐτῆς ὑπὸ τῶν
μεγαλειτέρων πλοίων· εἶναι ἔδρα τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, κτισθεῖσα
πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ Βασιγκτῶνος, τοῦ ὁδηγήσαντος τὰ Ἀμερι-
κανικὰ στρατεύματα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἐνεξαρτησίας πόλεμον καὶ ἔχει
70 χιλ. κατ. *Βαλτιμόρη* ἐπὶ τοῦ Κεσαπήκου, ἐμπορικωτάτη πόλις
ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 220 χιλ. κατ. *Νέα Ἀγγλία* ἐπὶ
τοῦ Μισσισιπῆ, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων· εἶναι ἐμπορικὴ ἀπο-
θήκη τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μισσισιπῆ, διὰ δὲ τὸ
νοσῶδες κλίμα τῆς, μόλις ἔχει 180 χιλ. κατ. *Αὐστία*, πρωτ. τῆς
Τεξᾶς, Ἰσχυρὸς Φραγκίσκος, νέα πόλις μετ' εὐρύχωρον λιμένα καὶ 105
χιλ. κατ. Ἰσχυρὸς Λουδοβίκος ἐπὶ τοῦ Μισσισιπῆ, εἶναι ἀποθήκη
τῶν γουναρικῶν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη, ἔχουσα 160 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν εἶναι 75000 τετρ.
μυρ. οἱ δὲ κάτ. $35 \frac{1}{2}$ ἑκατ. ὦν τὰ 20 ἑκατ. εἶναι λευκοὶ Ἀγγλοι,
Γερμανοὶ κλ. 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ οἱ λοιποὶ μιγάδες· τὴν δὲ θρησκείαν
εἶναι διαμαρτυρούμενοι, ἀλλὰ καὶ τινες καθολικοὶ καὶ τινες εἰδωλο-
λάτραι.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ δημοκρατίαι μετὰ τῶν τοπαρχῶν καὶ ἐπαρ-
χιῶν σχηματίζουνσι τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν. Τὰ με-
γάλα συμφέροντα τῆς Ὁμοσπονδίας εἶναι ἐμπειστευμένα εἰς κυβέρ-
νησιν αἰρετήν, συνισταμένην ὑπὸ τοῦ προέδρου, ὅστις ἔχει τὴν ἐκτελε-
στικὴν ἐξουσίαν, καὶ δύο νομοθετικῶν σωμάτων τῆς Βουλῆς καὶ τῆς
Γερουσίας. Καὶ οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκλέγονται ἐπὶ δύο ἔτη, οἱ δὲ γε-
ρουσιασταὶ ἐπὶ ἔξ, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, ἅπαντες ὑπὸ
τοῦ λαοῦ.

Τὸ κλίμα τοῦ ἐκτεταμένου τούτου κράτους εἶναι ποικίλον· διότι
τὰ μὲν βόρεια ἔχουσι ὀριμύτατον ψυχρὸς καὶ θερμότητον θέρος, τὰ δὲ
κεντρικὰ καὶ τὰ νότια εἶναι νοσώδη πρὸς τὴν θάλασσαν ἕνεκα τῆς κι-
τρινοθέρμης, ἀλλ' εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁ ἄēr εἶναι καθαρότερος. Τὰ ἀνα-
τολικὰ μέρη εἶναι τὰ μόνα καλλιεργημένα καὶ καλῶς κατοικημένα·
ἐνταῦθα ὑπάρχουσι πεδιάδες ἐλώδεις, κοιλάδες εὐφοροί, καὶ πρὸς τὸν
Μισσισιπὴν δάση μεγάλα· πέραν δὲ τούτου μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὄρεων
ὑπάρχουσι μεγάλοι ἔρημοι σαθάραι καλούμεναι· πέραν δὲ τῶν ὄρεων
τούτων ἡ βλάστησις εἶναι ἐξαισία καὶ τὰ δένδρα ἐπιδίδουσι θαυμασίως.

Αἱ Ἦνωμένοι Πολιτεῖαι ἀποστέλλουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεννήματα, βάμβακα, ζάχαριν, καπνόν, ἰνδικόν κτλ. καὶ ἔχουσιν ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία ἐν αὐταῖς εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐκπληκτικῶς εἶναι πολλαπλασιασμένα· διότι ὅλοι οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πλέονται ὑπὸ πλήθους πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων, ἡ δὲ ξηρὰ διασχίζεται ὑπὸ ἀπείρων σιδηροδρόμων· καὶ αὐταὶ δ' αἱ κῶμαι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας δι' ἡλεκτρικῶν τηλεγράφων.

Ἡ παιδεία εἶναι ἐνταῦθα ἐλευθέρη, ὅθεν καὶ τὰ μικρότερα χωρία ἔχουσι σχολεῖα· ἅπαντες δὲ γνωρίζουσι νὰ γράψωσι, ν' ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ ἀριθμῶσιν, αἱ δ' ἐπιστῆμαι αἱ συντελοῦσαι εἰς τὴν διὰ τῆς βιομηχανίας καὶ ἐμπορίας εὐδαιμονίαν καλλιεργοῦνται θαυμασίως. Ἡ δὲ δουλεία τῶν μαύρων ἡ μέχρι χθὲς ἐνταῦθα ὑπάρχουσα, μετὰ τὸν ἤδη ληξάντα ἐμφύλιον πόλεμον κατηργήθη ἐντελῶς (α).

ΜΕΞΙΚΟΝ.

Μῆκ. Δ. 89°—119° 30'.

Πλάτ. Β. 15° 40'—33°.

Τὸ Μεξικὸν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Ἦνωμ. Πολιτειῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουατεμάλας πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Τὸ Μεξικὸν ὑπετάχθη τὸ 1521 ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Κόρτε εἰς τὴν Ἰσπανίαν· εἶχον δὲ τέχνας, τινὰς καὶ πολιτισμὸν οἱ Μεξικανοὶ ἀλλὰ θρησκείαν βάρβαρον, ὡς προσφέροντες εἰς τοὺς θεοὺς ἀνθρωπίνους θυσίας. Καὶ μέχρι νῦν ἔτι σώζονται μνημεῖα, οἷον πυραμίδες κτλ. μαρτυροῦντα τὸν πάλαι αὐτῶν πολιτισμὸν.

Ὁρη τοῦ Μεξικοῦ εἶναι συνέχεια τῶν *Korδιλλιερών*, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ ἐνταῦθα εἶναι τὸ ἡραιότεριον *Ποποκάτεπλον* (5500 μέτ.). Ποταμὸς δ' ἄξιος λόγου πρὸς τὰ ΒΔ. αὐτοῦ ὄρια εἶναι ὁ Βόρειος.

Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ Μεξικοῦ εἶναι *Βερακρούξ*, ἡ ἐμπορικωτέρα παρχλία πόλις τοῦ Μεξικοῦ, ἔχουσα κλίμα νοσώδες· ἐνταῦθα ἡ κιτρινοθέρμη κάμνει μεγάλην καταστροφὴν. *Καμπέχη*, εἰς τὴν Γουατάνην, ὅθεν ἐξέρχονται βαρὺκά ξύλα. *Μεξικόν*, μεσόγειος πόλις πρωτ. τοῦ Μεξικοῦ, ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ μεγαλειτέρων πό-

(α) Ὁ στόλος τῶν Ἦνωμ. Πολιτειῶν συνίσταται ἐξ 126 ἀτμοπ. ὧν 37 θωρακ. καὶ 112 ἰστιοφόρων, 4 χιλ. περίπου κανον. πλὴν δὲ τούτων καὶ ὑπὲρ τὰ 80 θωρακ. περὶ τὸ τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου κατεσκευάζοντο. Στρατός δὲ τῆς ξηρᾶς εἶναι ἅπασα ἡ τῆς χώρας ἰδιοφυλακὴ, ἡ ἐπὶ τετραετίαν ἤδη εἰς μεγίστας μάχας ἐξασκηθεῖσα καὶ κατασταθεῖσα ἀκαταμάχητος δύναμις.

πόλεων τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 205 χιλ. κατ. λαμπροὺς καθολικοὺς ναοὺς, λαμπρότατον βουλευτήριον καὶ νομισματοκοπεῖον. *Πονέβ.λα*, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 85 χιλ. κατ. *Γουαναξούατορ*, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖνται τὰ πλούσια ἀργυρᾶ μεταλλεῖα τοῦ Μεξικοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικοῦ εἶναι 20 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ $8\frac{1}{2}$ ἑκατ. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἰνδοὶ εἶναι χριστιανοὶ καθολικοὶ κυβερνῶμενοι δημοκρατικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶναι εἰς μὲν τὰ μεσόγεια συγκερασμένον, εἰς δὲ τὰ παράλια θερμότατον καὶ νοσερόν· ἐνταῦθα ἡ χειμερινὴ θερμὴ καμνεῖ μεγάλας καταστροφάς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ παράγει σῖτον, γεώμηλα, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, ἰνδικόν, βανίλλην, βάμβακα, βαρμικὰ ξύλα, ἔβεον κτλ. Ἀπαντα δὲ τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης μεταφερθέντα εἰς αὐτὴν θαυμασίως ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἀνεξάντλητα χρυσοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ μεταλλεῖα παράγουσι περισσότερον ἄργυρον ἐξ ὧν τῶν ἀργυρῶν μεταλλείων τῆς Ἀμερικῆς.

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ.

Μῆκ. Α. 85⁰—97⁰.

Πλάτ. Β. 8⁰—18⁰.

Ἡ Γουατεμάλα ὀρίζεται πρὸς τὸ ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γουατεμάλα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ Μεξικοῦ, ἀλλὰ τὸ 1824 ἀποστατήσασα τῆς Ἰσπανίας ἐσχημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν καλουμένην.

Ὁρὴ τῆς Γουατεμάλας εἶναι τὰ τῶν *Κορδιλλιεῶν*. *Λίμνη* δ' ἀξία λόγου εἶναι πρὸς Δ. ἡ *Νικαράγονα*, δι' ἧς κατὰ τὴν πόλιν *Παράμαρ* συγκοινωνοῦσιν ὁ Ἀτλαντικὸς μὲ τὸν Μέγ. ὠκεανόν.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Γουατεμάλα* πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανόν, πολλὰκις καταστραφείσα ὑπὸ σεισμῶν, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Βεραπάξ*, ἐξ Ἰνδῶν σχεδὸν κατοικουμένη ἔχουσα 15 χιλ. κατ. κεῖται δ' ἐν εὐφορωτάτῃ χώρᾳ, εἰς τὴν ὁποίαν βρέχει ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους. *Λεόν* ἐπὶ ὁμῶν. *Λίμνης*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Καρρηδῶν*, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Κοταρίκα*, ἔχουσα 26 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 5260 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ. ὧν τὸ ἥμισυ εἶναι Ἰνδοί, ἅπαντες καθολικοὶ ἔχοντες ὁμόσπονδον δημοκρατίαν, συνισταμένην ἐκ πέντε ἀνεξαρτήτων καὶ αὐτονόμων δημοκρατιῶν· εἰς δὲ τὸ ἀνατολικόν αὐτῆς κατοικ-

ποῦσιν οἱ Μοσκούτοι λαὸς πολεμικὸς καὶ ἀνεξάρτητος ἔχων βασιλεῖα ὑποτελῇ ἀπὸ τοῦ 1844 εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι ποικίλον καὶ εἰς μὲν τὰς βαθεῖας κοιλάδας καὶ πεδιάδας καὶ εἰς αὐτὰς τὰς παραλίας ἢ θερμότης εἶναι μεγίστη, εἰς δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ ὀροπέδια ἢ θερμικρασία εἶναι συγκερασμένη. Ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου διαρκεῖ ἡ βροχή, ὅτε καὶ ἡ μεγάλη ὕγρασία εἶναι εἰς τὴν χώραν, προξενούσα μεγάλας ἀσθενείας. Τὸ δ' ἔδαφος εἶναι εὐφρόνιστον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τρομεροὺς σεισμοὺς καταστρέφοντας συχνὰ τὴν χώραν· παράγει δ' ἀφθόνως βάμβακα, ζαχαροκάλαμον, ἰνδικόν, κακάον ὀνομαστόν, καφὺν καὶ καπνὸν ἐξαιρετον. Ἐχει δὲ καὶ μεγάλα δάση παρέχοντα ναυπηγήσιμον ξυλὴν, ἔβενον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα· ἔτι δὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου Παγ. Ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 8 μεγάλα μέρη τὴν Κολομβίαν, Γουϊάνην, Βρασίλιαν, Περούαν, Βολιβίαν, Χιλήν, Παταγονίαν καὶ Λαπλάταν μετὰ τῆς Παραγουάης καὶ Οὐρουγουάης.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶναι συνέχεια τῶν Κορδιλλιερών, ἐκτενόμενα μέχρι τῶν νοτιωτάτων τῆς Παταγονίας· τούτων ἐπισημότεραι κορυφαὶ εἶναι ὁ Σοράτας καὶ ὁ Ἰλιμάνης μεταξὺ Περούας καὶ Βολιβίας, τὰ ἠφαίστεια Κιμβόρασορ, Κοτοπάξιον καὶ Ἀτίσαρον εἰς τὸ Κούϊτον· ἔτι δὲ τὰ Βρασιλιανὰ ὄρη.

Πεδιάδες δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἡ τοῦ Ὀρινόκου μεταξὺ τῶν Κορδιλλιερών καὶ τῶν ὀρέων τῆς Γουϊάνης· νοτιωτέρα ταύτης εἶναι ἡ Ἀμαζονικὴ πεδιάς μεταξὺ τῶν Κορδιλλιερών, τῶν ὀρέων τῆς Βρασίλις καὶ τῆς Γουϊάνης· καὶ νοτιωτάτη ἡ τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ τῆς Παταγονίας μεταξὺ τῶν Κορδιλλιερών καὶ τῶν Βρασιλιανῶν ὀρέων. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται πεδιάδες εἶναι τὸ πλεῖστον ἄδενδροι, καλυπτόμεναι ὑπὸ ἑλών καὶ χόρτων συνήθως ἀλατούχων.

Ποταμοὶ δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ὁ Ὀρινόκος, ἐκβάλλων εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὁμωνύμου τοῦ πεδιάδος· ὁ Ἀμαζόνιος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγγίσκου εἰς τὴν Βρασίλιαν καὶ ὁ Λαπλάτας εἰς τὴν Αχπλάταν, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Λίμναι δ' ἐπισημότεραι εἶναι πρὸς Β. ἡ *Μαρακάιβος*, ἡ *Τιτικάκη*, ἐπὶ ὄροπέδιου τῶν Ἀνδεων εἰς τὴν Περούαν, καὶ ἡ *Πάτος* εἰς τὸ Ν. τῆς Βρασιλίας.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ.

Μῆκ. Α. 61° 40'—85°.

Πλάτ. Β. 12° 30'—6° 15' Ν.

Ἡ Κολομβία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἰσμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γουάνας καὶ τῆς Βρασιλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Κολομβία ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καλουμένη Νέον βασίλειον τῆς Γρενάδας. Ὅτε δὲ οἱ Ἰσπανοὶ τὴν ἐκυρίευσαν, εὗρον ἐν αὐτῇ καὶ λίαν πολιτισμένον, ἔχοντα τὸ θρησκευτικὸν του κέντρον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βογότα· ἀλλὰ τὸ 1811 ἀποστατήσασα αὕτη τῆς Ἰσπανίας ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῆς τὸ 1822 κράτος ἀνεξάρτητον.

Διαιρεῖται δ' αὕτη ἤδη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, τὴν *Νέαν Γρενάδα* (2140000 κατ.), τὸν *Ἰσημερινόν* (665 χιλ. κατ.) καὶ τὴν *Βενεζουέλα* (1350000 κατ.).

Ὅρη αὐτῆς εἶναι συνέχεια τῶν Κορδιλλιεῶν, ὧν ὑψηλότεραι κορυφαὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι τὰ ἡφαίστεια *Πιχίγκας* (4996 μέτρ.), *Κιμβόρασος* (6330 μέτρ.), *Ἀτίσανορ* (4800 μέτρ.) καὶ *Κοτοπάξιος*. Ποταμοὶ δὲ ὁ τῆς *Μαγδαληνῆς*, πηγάζων ἐκ τῶν Κορδιλλιεῶν καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ *Οὐρινόκος*, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. *Λίμνη* δ' ἐπισημότερα εἶναι ἡ *Μαρακάιβος*, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Νέας Γρενάδας εἶναι *Πανάμα* ἐπὶ τοῦ Ἰσμοῦ, καλῶς ὡκοδομημένη ἀλλ' ὄχι καὶ ὑγιεινὴ πόλις, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Καρθαγένη* πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ *Μαγδαληνῆς* εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα ὄχι καλὴν θέαν, κλίμα νοσωδέστατον καὶ 11 χιλ. κατ. *Σανταφὲ* δὲ *Βογότα*, πρωτ. τῆς Δημοκρατίας, κειμένη ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος καὶ ἐπὶ παραποτάμου τῆς *Μαγδαληνῆς*, ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Ἰσημερινοῦ ἐπισημότεραι εἶναι *Κουΐτορ*, πρωτ. τῆς δημοκρατίας ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου (2908 μέτρ.), ἔχουσα θέαν μελαγχολικὴν καὶ 80 χιλ. κατ. *Κουέγκα*, ἔχουσα λαμπρὸν ναόν καὶ 20 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ *Βενεζουέλης* ἐπισημότεραι εἶναι *Μαρακάιβος* ἐπὶ τῆς διώρυχος τῆς ἐνούσης τὸν κόλπον μετὰ τὴν ὁμίαν. *Λίμνην*, νοσώδους πόλις ἐπὶ νησιδίων ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Καρακάς* πρωτ. τῆς δημοκρατίας παρὰ τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος

ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἶναι δὲ πατρίς τοῦ Βολι-
θάρου τοῦ συντελέσαντος μεγάλως εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Νοτίου
Ἀμερικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 58 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι
ὕπὲρ τὰ 4150000 καθολικοί, ὡς καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς
Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἐκαστον δὲ τῶν τριῶν κρατῶν διοικεῖται δημοκρα-
τικῶς δι' ἐνὸς προέδρου καὶ ἐνὸς συμβουλίου, ἀλλ' εἰς τὴν Κολομβίαν
ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ Ἰνδικοὶ ἀνεξάρτητοι, οἷον οἱ Μοσκάσοι, οἱ Μεϋνά-
σοι καὶ παρὰ τὸν Ὀρινόκον οἱ Ὀτομάκαι, λαὸς ζωώδης ζῶν κατὰ τὰς
πλημμύρας τῆς χώρας ἐκ μυρμηκῶν, κόμμιος καὶ λιπώδους τινὸς γῆς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰς ὀρεινὰς χώρας εἶναι ὁρσερὸν καὶ εἰς
πολλὰ μέρη ψυχρόν, ἂν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ Ἰσημερινός· εἰς δὲ
τὰς κοιλάδας εἶναι ἀδιάσκοπον ἥλιον, ἐν ᾧ εἰς τὰ παράλια καὶ μάλιστα
εἰς τὰ βόρεια ἡ ὑγρασία καὶ ἡ θερμότης κατασταλνέουσι τὸ κλίμα νο-
σερὸν, τὸ δ' ἑδάφος πλὴν τῶν πετρωδῶν μερῶν εἶναι εὐφορώτατον,
παράγον κακάων, ἰνδικόν, κίχκινον, καπνόν, ἔχει μεγάλα δάση παρέ-
χοντα ξυλὴν οἰκοδομησίμων καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα, ἔτι δὲ καὶ με-
ταλλεῖα φέροντα χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν κτλ.

ΓΟΥΪΑΝΗ.

Μῆκ. Δ. 54°—62° 30'.

Πλάτ. Β. 1°—8°.

Ἡ Γουΐανη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ
τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας. Διαιρεῖται δ' εἰς
Γαλλικὴν, *Ἀγγλικὴν* καὶ *Ὀλλανδικὴν* Γουΐανην.

ΣΗΜ. Οἱ Γάλλοι ἐπέστειλαν εἰς τὴν Γουΐανην ἀποικίας ἀπὸ τοῦ 1635, ἀλλὰ μόλις
τὸν ἐνεστώτα αἰῶνα ἤρχισεν αὕτη ἡ χώρα νὰ προσδεύη· οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ συνίστη-
σαν ἐν αὐτῇ ἀποικίαν τὸ 1663, τῆς ὁποίας μέρος ἀφῆρσαν οἱ Ἀγγλοὶ τὸ 1814.

Ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι *Καϊέννη* ἐπὶ ὁμίον. νήσου πρωτ. τῆς
Γαλλικῆς Γουΐανης ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσα 5 χιλ. κατ. *Γεωργετό-
βην*, πρωτ. τῆς Ἀγγλικῆς Γουΐανης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ.
κατ. *Παραμαρίμπον*, πρωτ. τῆς Ὀλλανδικῆς Γουΐανης ἐπὶ τῶν ἐκβο-
λῶν τοῦ Σουρινάμ, ὥραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 5800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι
τῆς μὲν Γαλλικῆς Γουΐανης εἶναι 25 χιλ. τῆς δ' Ὀλλανδικῆς 64
χιλ. καὶ τῆς Ἀγγλικῆς 126 χιλ. οἱ πλείστοι δ' αὐτῶν εἶναι μαῦροι
καὶ πολλοὶ Ἰνδοί. Τὸ δ' ἐσωτερικὸν κατοικεῖται ὑπὸ Ἰνδῶν ἀνεξαρτή-
των, οἵτινες καθ' ἐκάστην ἑνεκα τῶν ἀσθενειῶν, τῶν ἐμφυλίαν των
πολέμων καὶ τῶν πολέμων πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους ἐλαττοῦνται.

Τὸ κλίμα τῆς Γουΐανης δὲν εἶναι τόσον θερμὸν καὶ νοσώδες, ὡς ἐν

γένει θεωρεῖται· διότι τὰ δάση, τὰ πολλὰ ὕδατα καὶ οἱ δροσεροὶ ἄνεμοι πολὺ ἐλαττοῦσι τὴν θερμότητά· οἱ δὲ πυρετοὶ δὲν εἶναι ἐν αὐτῇ κινδυνώδεις.

Ἡ Γουιάνη ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη πρὸς Ν. καὶ Α. αὐτῆς ἐκτείνόμενα, ἀλλὰ καὶ πεδιάδας εὐφορώτατας καὶ κάλλιστα καλλιεργημένας, παραγοῦσας καφέν, ζαχαροκάλαμον, κακάον, κανέλλαν, βαμβάκα, ἰνδικόν, πολὺ τιμα ζῆλα κτλ. ἔχει δὲ καὶ ζῶα διάφορα, οἷον τίγρεις, πίθηκας, ὄφεις διαφόρους κλ.

ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

Μῆκ. Δ. 37° 20'—74°.

Πλάτ. Β. 5°—33° 30' Ν.

Ἡ Βρασιλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γουιάνης καὶ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας, Οὐρουγουάης καὶ Παραγουάης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, Περούας, καὶ Βολιβίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βρασιλία εἶναι Πορτογαλικὴ ἀποικία, κατεχομένη ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ὁ δὼν Πέτρος εἰς τὸ βρασιλιῶς τῆς Πορτογαλλίας ἐκηρύχθη αὐτῆς αὐτοκράτωρ.

Ὁρη αὐτῆς εἶναι τὰ Βρασιλιακὰ ἐκ πολλῶν σειρῶν συνιστάμενα, ἔτι δὲ τὰ πρὸς Ν. τῆς Γουιάνης ὄρη. Ποταμοὶ δ' ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ μέχρι χθὲς μέγιστος ποταμὸς τοῦ κόσμου θεωρούμενος, ὅστις ἐκ τῶν Κορδιλλιερῶν καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρεων πηγάζων καὶ δεχόμενος κατὰ τὸν ῥοὺν του ἄλλους μεγάλους ποταμούς, οἷον τὸν Μαδείραν, τὸν Τοπάιον καὶ τὸν Τοκαρίνραν ἐκβάλλει διὰ δύο κυριωτέρων στομάτων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, μέγα δέλτα κατὰ τῆς ἐκβολῆς του σχηματίζων· ὁ Ἀγ. Φραγκῖσκος, ὅστις ἐκ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Αἵμαθ' ἂξι λόγου εἶναι ἡ Πάτος, ἥτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι Ἀγ. Λουδοβίκος ἐπὶ νήσου, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Περταμβούκη, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 75 χιλ. κατ. Οὐινδα (Ωραία), ἐπὶ τερπνῶν λόφων ἐκτισμένη. Βαρία, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικωτάτη ἀλλὰ κακῶς ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα λιμνὴν λιμένα καὶ 190 χιλ. κατ. Ρίο-Γαρέϊρον πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα εὐρυχωράτατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, πανεπιστήμιον, ὠραίαν θέαν καὶ 210 χιλ. κατ. Ἀγ. Παῦλος, πλουσία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ διάσημος καθ' ἅπασαν τὴν Βρασιλίαν διὰ τὴν ὠριότητα καὶ τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν τῶν γυναικῶν τῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 73160 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κά-

τοικοι 7600000, ὧν τὸ ἥμισυ εἶναι νιγροῖται, οἱ δὲ λοιποὶ λευκοὶ μιγάδες καὶ Ἰνδοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ αὐτοκράτορος· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἔτι πλανῶνται πολλαὶ ἰνδικαὶ φυλαί, οἷον οἱ Βοτο-κοῦδαι, λίαν ἄγριοι καὶ ἀνθρωποφάγοι κτλ.

Τὸ κλίμα τῆς Βρασιλίας εἶναι εἰς μὲν τὰ βόρεια ἕνεκα τῶν ἐλῶδων πεδιάδων καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος νοσώδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια καὶ μεσημβρινὰ μέρη τερπνόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς, οὗ ἐλάχιστον εἶναι καλλιεργημένον, εἶναι εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βάμβακα, καπνόν, ζαχαροκάλαμον, καφρέν, ἰνδικόν, ἱπεκακουάναν κτλ. ἔχει δὲ καὶ ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, ἀδαμάντων, ἀμεθύστου, τοπαζίου καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ὡς καὶ πλῆθος πολυτίμων βαφικῶν ξύλων. Ἐξάγει δὲ καὶ δι' ἐμπορίαν πλὴν τῶν πολυτίμων ξύλων βάμβακα, δέρματα βοῶν, στέαρ κτλ.

ΠΕΡΟΥΙΑ.

Μῆκ. Δ. 66⁰—83⁰ 40'.

Πλάτ. Ν. 3⁰ 30'—21⁰ 20'.

Ἡ Περουία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ πῆς Χιλῆς, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Φραγκίσκος Πιζάρος ἐπέταξεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν Περουίαν τὸ 1524· ἀλλὰ τὸ 1821 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία. Ἡ Περουία ἐσχημάτιζε πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς αὐτῆς κατακτήσεως κράτος ἰσχυρόν καὶ πολιτισμένον, διοικούμενον ὑπὸ τῶν καλουμένων ἡγεμόνων Ἰγκῶν, θεωρουμένων ὡς τέκνων τοῦ ἡλίου· ὁ δὲ χρυσὸς κατὰ τὴν κατάκτησιν ἦτο παρ' αὐτοῖς ἐν κοινῇ χρήσει.

*Ὁρη. Αἱ Κορδιλιέρας εἰσερχόμεναι εἰς τὴν Περουίαν διασχίζονται εἰς δύο κυρίως σειρὰς καὶ σχηματίζουναι τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Ἀμερικῆς· τούτων ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι ὁ Σοράτας (7345 μέτ.) καὶ ὁ Ὑλιμάρης (7696 μετ.). Ἐκ τῶν ὀρέων δὲ τούτων πηγάζει ὁ Ἀμαζόνιος ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι αὐτοῦ παραπόταμοι, εὐφροτάτην κατασταίνοντες διὰ τῶν ὑδάτων τὴν τὴν χώραν. Αἰμὴν δ' ἀξία λόγου εἶναι ἐπὶ ὀροπεδίου πρὸς Ν. ἡ Τιτικάκη.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι Αἶμα, πρωτ. τοῦ κράτους, δύο λεύγ. μακρὰν τοῦ Ὠκεανοῦ, ἔχουσα καλὰς ὁδοὺς, καλῶς κεκοσμημένους ναοὺς, πανεπιστήμιον καὶ 70 χιλ. κατ. Ἀρεκουίπα, πλησίον φοβεροῦ ἡφιστείου εἰς τερπνὴν θέσιν, ἔχουσα λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 40 χιλ. κατ. Γουαμάγκα, ὡραία πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Κοῦσκο, ἡ πάλαι πρωτ. τῶν Ἰγκῶν, διασώζουσα ἀρχαῖα τῶν Ἰγκῶν ὀχυρώματα, τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Ἡλίου, μεταβληθέντα εἰς μοναστήριον Δομινικανῶν καὶ 50 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 25 χιλ. τετ. μυσ. οἱ δὲ κάτοικοι

1700000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Ἰνδοὶ εἶναι πολυπληθέστεροι τῶν Εὐρωπαίων, καὶ πολλοὶ τούτων ζῶσιν ἔτι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐξ ἁμμωδῶν καὶ ἀνύδρων πεδιάδων, ἐστερημένων πάσης βλαστήσεως· ἔχει ὅμως κλίμα συγκρασμένον, δροσιζόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τῶν πνεόντων ἔτι ἀπὸ τὰς Κορδιλλιέρας· τὸ δὲ πρὸς Α. τῶν Κορδιλιερῶν ἔχει κλίμα ὑγισινὸν καὶ ἔδαφος ὑποκείμενον εἰς συχνούς σεισμούς, ἀλλ' εἶναι εὐφορώτατον παράγον ὄριζιον, βανάνας, ζαχαροκάλαμον, κακάον, ἰνδικὸν κτλ. ἔχει δὲ καὶ δάση κέδρων, ἀκακιδῶν, ἐβένου, κηροξύλων, κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων.

Β Ο Λ Ι Β Ι Α.

Μῆκ. Α. 59⁰—73⁰

Πλάτ. Ν. 10⁰—27⁰

Ἡ Βολιβία ἢ Ἄνω Περούτα ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Περούτης, πρὸς Α. καὶ Ν. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Λαπλάτας.

ΣΗΜ. Ἡ Βολιβία ἢ Ἄνω Περούτα καλουμένη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἦτον ἡνωμένη μετὰ τὴν Λαπλάταν, ἀλλὰ τὸ 1825 ἀπεσπάσθη καὶ ἐσχημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν.

Τὰ ὅρη αὐτῆς εἶναι τὰ αὐτὰ μετὰ τῆς Περούτης, ποταμὸν δ' οὐδένα ἄξιον λόγου ἔχει, εἰ μὴ παραποτάμους χυνομένους εἰς τε τὸν Ἀμαζόνιον καὶ τὸν Λαπλάταν.

Ἐπιστημότεροι αὐτῆς πόλεις εἶναι Ποτόσιον, ἐκτισμένον 3900 μέτρ. ὑπερῶν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἔχουσα λαμπρά μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ 10 χιλ. κατ. Χουκισάκα ἐπὶ ποταμοῦ, πρωτ. τῆς δημοκρατίας, καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα πλησίον λαμπρά μεταλλεῖα ἀργύρου, πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. Λαπάτση. Ἡ ἀκμαϊότερα πόλις τῆς Βολιβίας, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ 80 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 7300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὸ 1500000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Τὸ πρὸς Α. αὐτῆς μέρος εἶναι τόπος ξηρὸς καὶ ἀκατοίκητος, τὸ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἔχει κλίμα συγκρασμένον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων περιλαμβανόντων καὶ πολλὰς εὐφόρους κοιλάδας, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ παντοτεινὸν ἔαρ· τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἔχει ἐκτεταμένας πεδιάδας κεκαλυμμένας ὑπὸ δασῶν καὶ ποτιζόμενας ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν. Ἐνταῦθα φέεται καὶ ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, ὁ φοῖνιξ, ὁ βάμβαξ, ὁ πλάτανος κτλ. ἔχει δάση ἐκτεταμένα, φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου ἀφθονώτατα. Ἐνταῦθα δὲ ζῇ καὶ τὸ μέγα πτηνὸν ὁ κόνδωρ καὶ διάφορα ἄγρια ζῶα, εἰς ὃ ἐκτετατὸν εἶδος ἀγριοχοίρου, ἡ μικρὰ ἀρκτοῦς κτλ.

Λ Α Π Λ Α Τ Α.

Μῆχ. Δ. 64⁰—72⁰

Πλάτ. Ν. 21⁰ 30'—41⁰

Ἡ Λαπλάτα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας, τῆς Παραγουάνης, τῆς Οὐρουγουάνης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παταγονίας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Χιλῆς.

Ἡ Λαπλάτα ἀνεκαλύφθη τὸ 1515 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Διάζου καὶ ὑπετάχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν· μετ' αὐτῆς δ' ἦτον ἡνωμένη καὶ ἡ Παραγουάνη, τῆς ὁποίας μέρος ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν Ἰησουϊτῶν μέχρι τοῦ 1767, ὅτε ἐδιώχθησαν, καὶ ἡ Οὐρουγουάνη ἦν ὑπέταξε τὸ 1821 ἡ Βρασιλία. Ἡ Λαπλάτα ὅμως τὸ 1840 ἐπαναστατήσασα ἐκπύρχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Παραγουάνη σχηματίζει ἐκτοτε ἴδιον κράτος. Καὶ ἡ Οὐρουγουάνη ὡσαύτως ἀποσπασθεῖσα τῆς Βρασιλίας τὸ 1828 ἐκπύρχθη δημοκρατία ἀνεξάρτητος.

Ὅρη. Τῆς Λαπλάτας ὄρη εἶναι πρὸς Δ. αἱ *Κορδιλλιέραι*, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τὰ *Βρασιλιακὰ* ὄρη. Ποταμοὶ δὲ ὁ *Λαπλάτας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τε τῶν Κορδιλλιερῶν καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὀρέων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς ὁμωνύμου του πεδιάδος καὶ δεχόμενος τοὺς ποταμοὺς *Παραγουάνην* καὶ *Οὐρουγουάνην* ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς *Λαπλάτας* εἶναι *Βουενοςάιρες* (Βιάρας) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λαπλάτα εἰς ὠραίαν θέσιν, πρωτ. τῆς Λαπλάτας, πλουσία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον δερμάτων, ζώων κλ. καὶ 120 χιλ. κατ. *Μενδόζα* πρὸς Δ. ὠραία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὀνομαστοὺς οἶνους. *Σαρταγέ* ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ *Οὐρουγουάνης* πρωτ. *Μορτεβίδιον* ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα πανταχόθεν σχεδὸν περικυκλωμένη ὑπὸ ὑδάτων, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 46 χιλ. κατ. τῆς δὲ *Παραγουάνης* πρωτ. *Αράβιης* ἐπὶ τοῦ Παραγουάνη, ἔχουσα ἀξίολογον ἐμπόριον δερμάτων, καπνοῦ, κλ. καὶ 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 24000 τετρ. μυρ. αἱ δὲ κάτοικοι τῆς ἰδίως Λαπλάτας 2 ἑκατ. τῆς Οὐρουγουάνης 200 χιλ. καὶ τῆς Παραγουάνης 300 χιλ. ἥδη δ' ἅπασαι κυβερνῶνται δημοκρατικῶς· ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἔτι ἐν αὐταῖς Ἰνδοὶ εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα δ' αὐτῆς εἰς τὰς ὑψηλὰς κοιλάδας εἶναι ψυχρόν, χαμηλότερα ὅμως συγκρινᾶται καὶ κατασταίνεται γλυκύτατον. ἔχει δ' ἡ χώρα πολλὰς ἐρήμους καλουμένας *πάμπας*, ἀλλὰ καὶ πλείστας εὐρυχωροὺς πεδιάδας καὶ κοιλάδας παραγοῦσας σίτον, κριθάν, βάμβεκα, καπνόν, ζαχαροκάλαμον, κίμνον, κανάον, ἰνδικόν, λαμπρὰν καὶ μάλιστα διὰ

τούς παρὰ τὸν Οὐρουγουάην λειμῶνάς των κτηνοτροφίαν βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἵππων· ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ταῦτα περιπλανῶνται ἀγελθδὸν εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους, ἐνθα καὶ ἀγρία θηρία εὗρίσκονται, οἷον ἰαγουάροι, κουγουάροι, λάμαι, βίζακον κτλ.

Χ Ι Λ Η.

Μῆκ. Δ. 72°—76° 30'.

Πλάτ. Ν. 25°—43°.

Ἡ Χιλὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Περουίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Παταγονίας καὶ τῆς Λαπλάτας καὶ πρὸς Ν. καὶ Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Χιλὴ κατεκτήθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Πέτρου Βαλδιβία Ἰσπανοῦ, ἀλλὰ τὸ 1818 ἀπεσπάσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἐσχημάτισε δημοκρατίαν ἀνεξάρτητον.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Σαντιάγος*, καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα τερπνὸν κλίμα, λαμπρὸν νομισματοκοπεῖον, καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 80 χιλ. κατ. *Βαλπάραισο* (Κοιλὰς παραδείσου), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Κράτους, ἔχουσα 70 χιλ. κατ. *Βαλδιβία*, μικρὰ ἀλλ' ὄχυρά πόλις ἔχουσα ἓνα τῶν καλλιτέρων λιμένων τῆς Ἀμερικῆς.

Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν ἡ ἐρημος νῆσος τοῦ Ἰωάννου Φερνανδῆ καὶ αἱ νῆσοι Χιλόαι, ὧν 25 εἶναι κατοικημένα, ἔχουσαι πολλοὺς μικροὺς λιμένας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 3370 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 1600000 κυβερνῶμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' εἰς τὸ νότιον αὐτῆς ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ ἀνεξάρτητοι οἱ Ἀρεκανοὶ ζῶντες ληστρικὸν βίον. Τὸ κλίμα τῆς Χιλῆς εἶναι ἕνεκα τῶν Ἀνδεων γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος παράγει πρὸς βορρᾶν τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων, εἰς δὲ τὸ νότιον ἐπιδίδουσιν οἱ δημητριακοὶ καρποί, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς Εὐρώπης· ἔχει δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶναι ἡ προβατοκάμηλος, καὶ πτηνὰ ὁ κόνδωρ, τὸ μικρότατον τῶν πτηνῶν κολίβριον, στρουθοκάμηλοι, πελεκάν κτλ. Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἄφθονα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, τοπαζίου, ρουβίνου, σαπφείρου, γαιανθράκων, κτλ.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 67°—78°.

Πλάτ. Ν. 39°—54°.

Ἡ Παταγονία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μαγγελανικοῦ πορθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Παταγονία εἶναι σχεδὸν ἔρημος καὶ ἐλάχιστα γνωστή. Μέχρι τινὸς οἱ Παταγόνες θεωροῦντο ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἤδη ἐγνώσθη τέλος ὅτι δὲν εἶναι τοσοῦτον ὑψηλοί· φαίνονται ὅμως τοιοῦτοι ἕνεκα τοῦ μακροῦ στήθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 13800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κυβερνώμενοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, καὶ θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ὡς φιλόξενοι καὶ εἰρηνικοί. Κύριον δ' ἐπιτήδευμα ἔχουσι τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν θήραν, διὸ καὶ τρέφουσι πολλοὺς κύνας· εἶναι δὲ καὶ περίφημοι ἵπποις.

Τὸ κλίμα τῆς Παταγονίας εἶναι εὐμετάβλητον, ὡς πνεόντων ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως ὀρμητικῶν ἀνέμων, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὰ βόρεια εἶναι πλήρες παμπῶν καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά ξηρὸν, γυμνόν, ἀμμώδες καὶ ἐστερημένον δένδρων· τὰ δὲ δυτικὰ ἕνεκα τῶν Ἀνδεων εἶναι ὄρεινά καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν καὶ πάγων.

Πρὸς Ν. τῆς Παταγονίας κεῖνται 1 ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, οὕσα σύμπλεγμα νήσων, ὧν τὸ Β. καὶ Α. ἔχει βοσκὰς καὶ δένδρα, ἐτι δὲ ζῶα λαγῶους, ἀλώπεκας, ἵππους, τὰ δ' ἄλλα μέρη εἶναι ψυχρά, ἀκαρπα καὶ ξηρά, κατοικοῦμενα ὑπὸ τῶν Τακακακούων, ἐγχωρίου ἀγαθοῦ λαοῦ καὶ δειλοῦ, ζῶντος διὰ τῆς ἀλιείας καὶ ἐνδυσμένου μὲ δέρματα θηλασίων ζῶων· 2 αἱ Νῆσοι τῶν Κρατῶν, οὗσαι βραχέες. Ἐνταῦθα οἱ Ἀγγλοι ἔχουσι καταστήματα διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν τὸ Ὅσπαρον κτλ. 3 αἱ Μαλουῦνται, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἀγγλοι ἔχουσι τι φρούριον καὶ ἄλλα μικρὰ καταστήματα· 4 ἡ Νέα Γεωργία, οὕσα βράχος κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων.

ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ.

Δυτικαὶ Ἰνδαί λέγονται αἱ Ἀντίλλαι καὶ αἱ Βαραμικαὶ νῆσοι, κεῖμεναι μετὰξὺ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· αἱ Ἀντίλλαι δὲ διαίρουνται εἰς Μεγάλας καὶ Μικρὰς Ἀντίλλας.

ΣΗΜ. Αἱ δυτικαὶ Ἰνδαί ἀνεκαλύφθησαν πρῶται ὑπὸ τοῦ Κολόμβου τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1492. Οἱ Ἰσπανοὶ οἱ κατακτῆσαντες τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἀπῆλθον μεγάλην ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα Καραϊβῶν. Ἀλλ' ἅμα κατὰ τὸν 18 αἰῶνα οἱ Γάλλοι, Ἀγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ ᾗθλησαν εἰς αὐτὰς νὰ συστήσωσιν ἀποικίας, εὐθὺς καὶ οἱ Καραϊβαὶ ὅλως κατεστράφησαν.

Βαραμικαὶ νῆσοι. Αὗται κεῖμεναι ΝΑ. τῆς Φλωρίδος εἶναι 500 ὑποκειμέναι εἰς τοὺς Ἀγγλους· τούτων ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Μεγάλη Βαραμά, ἡ Ἀβακος, ἡ Πρόντοια, ἥς πόλις εἶναι ἡ Νασσάου, ἐν ἣ ἑδρεύει ὁ Ἀγγλὸς διοικητής, ἡ Σαρσαλβάδορ, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἐπέβη ὁ Κολόμβος. Αὗται ἔχουσιν ἔδαφος ξηρὸν καὶ ἀκαρπον καὶ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς σφοδρὸς ἀνέμους καὶ εἰς πνιγρὰν ἀτμόσφαιραν.

Τὰ πηγαῖα ὕδατα ἐν αὐταῖς εἶναι σπάνια καὶ τὸ κυριώτερον τῶν προϊόντων τῶν εἶναι ὁ βάμβαξ.

Μεγάλαι Ἀντίλλαι. Αὗται εἶναι κυρίως τέσσαρες· 1 ἡ *Κούβα*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντιλλῶν (1400000 κατ.) πρωτ. Ἀβάνα, ἔχουσα εὐρύχωρον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 180 χιλ. κατ. Ἡ *Κούβα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ἔχει κλίμα θερμώτατον καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν βροχῶν λίαν νοσώδες· διότι τότε ἡ κίτρινοθέρμη κάμνει ἐνταῦθα μεγάλας καταστροφάς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον παράγον, ἀραβόσιτον, καφφέν, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, βάμβακα κτλ. ἔχει δάση φέροντα πολύτιμα ξύλα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου κτλ. 2 ἡ *Γιαμάικα* (440 χιλ. κατ.) πρωτ. Σαιν-τιάος, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Κιγστόρη*, ἡ ἐπισημότερα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἰαμαϊκῆς, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἡ *Γιαμάικα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἔχει κλίμα ἕνεκα τῆς θερμότητός του ὄχι καλὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ἔδαφος λίαν εὐφορον, παράγον κανέλλαν, ἀραβόσιτον, βανίνας κτλ. 3 ἡ *Αἶτη* πρωτ. Ἀγ. Δομίγγος ἔχουσα 12 χιλ. κατ. ἐτι δ' ὁ *Αἰμὴρ* τοῦ *Πρίγγιπτος*, ὄχι καλῶς ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 21 χιλ. κατ. Ἡ *Αἶτη* σχηματίζουσα ἤδη δημοκρατίαν ἔχει περὶ τὰς 700 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 40 χιλ. εἶναι λευκοί, οἱ δ' ἄλλοι μαῦροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑγρινώτατον, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας εἶναι διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς καίτοι ὀρεινὸν εἶναι εὐφορώτατον παράγον γεωμήλα· ἴγναμον, ἀραβόσιτον, ἐπὶ δὲ τῶν ὀρέων ἔχει καὶ μέταλλα πολύτιμα, 4 *Πορτόρικον* (380 χιλ. κατ.) πρωτ. Ἀγ. *Ιωάννης* αὕτη ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ἔχει ὄρη ὑψηλά, ἀλλὰ καὶ γῆν λίαν εὐφορον, παράγουσαν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων νήσων.

Μικραὶ Ἀντίλλαι. Τούτων ἐπισημότερα ἀρχιπελάγη εἶναι· 1 αἱ *Νῆσοι* τῶν *Παρθένων*, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς· 2 αἱ *Νῆσοι* αἱ πρὸς Ν. τῶν *Παρθένων* ὡσαύτως ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, Γάλλους καὶ Ὀλλανδοὺς· 3 ἡ *Γουαδε.λουπά*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους καὶ ἔχουσα 110 χιλ. κατ. 4 ἡ *Δομίνικη*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους· 5 ἡ *Μαρτινίκη*, ἀνήκουσα μετὰ τῶν μεσημβρινωτέρων αὐτῆς νήσων εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα 140 χιλ. κατ. Ἡ τοῦ *Στανροῦ* καὶ τοῦ Ἀγ. *Θωμᾶ* εἰς τοὺς Δανούς, καὶ ἡ τοῦ Ἀγ. *Βαρθολομαίου* εἰς τοὺς Σουηδοὺς. Αἱ πλεῖσται τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν ἔχουσι κλίμα συγκιρνώμενον ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων καὶ τῶν ἀρθρῶν βροχῶν, τὸ δ' ἔδαφος ἐν μέρει μὲν εἶναι ξηρόν, ἀνυδρον καὶ ἥρασιτειώδες, ἀλλ' ἐν γένει εἶναι εὐφορώτατον, παράγον ὅλα τὰ προϊόντα τῶν Μεγ. Ἀντιλλῶν.

Εἰς τὰς Μικράς Ἀντίλλας συγκαταλέγονται καὶ ἡ *Μαργαρίτα*,

ἡ Κορή, ἡ Κουβέγα ἀνήκουσαι εἰς τὴν Βενεζουέλαν, ἡ Εὐάερος, τὸ Κουράκαον κλ. ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ὀλλανδούς. Ἀπασαὶ αὗται αἱ νῆσοι τῶν Προσανέμων καλούμεναι, εἶναι πετρώδεις καὶ ξηραί, μὴ ἔχουσαι πόσιμα ὕδατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς καὶ εὐφρορα πεδία, παράγοντα βάμβακα, ζαχαροκάλαμον κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶναι 2570 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ μαῦροι, καὶ μίγμα λευκῶν καὶ μαύρων.

Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ διαρκοῦσα ἀπὸ τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἡ βροχερά διαρκοῦσα κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς ξηρᾶς ὥρας ὁ οὐρανὸς τῶν Δυτ. Ἰνδιῶν εἶναι αἰθριος, κατὰ δὲ τὴν βροχερὰν ἐπικρατοῦσι τρομεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες. Αἱ νῆσοι αὗται συχνάκις πάσχουσιν ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀλλ' εἶναι εὐφορώταται παράγουσαι τὰ καλλίτερα προϊόντα τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς· καὶ φυτὰ δὲ μεταφερθέντα ἐκεῖ ἐξ Εὐρώπης πολὺ ἐπέδωκαν, ἐκ δὲ τῶν ζώων μόνον οἱ χοῖροι καὶ οἱ λαγιδεῖς ἐνεκλιματίσθησαν.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Ἡ Ὀκεανία κειμένη ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ Δ. τῆς Ἀμερικῆς συνίσταται ἐκ τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἡ Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων διεσκορπισμένων κατὰ τὸν Μέγαν Ὠκεανόν.

Αἱ πλεῖσται νῆσοι τῆς Ὀκεανίας εἶναι βουνώδεις, ὑψηλαὶ καὶ ἡραιστειώδεις· ὡς τῆς Ὀβαίτης μιᾶς τῶν Σανδwich τὰ ἡραϊστεία ἔχουσιν ὕψος 4000 μέτ. καὶ τῆς Ταχίτης 4100 μέτ. ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι εἶναι χαμηλαὶ καὶ στρογγύλαι.

Εἰς ταύτας δ' ἀπάσας σχεδὸν πίπτει βροχή, καὶ τὸ κλίμα τῶν εἶναι θερμότατον, μετριαζόμενον ὑπὸ τῆς γειτνιασεως τῆς θαλάσσης· φυτὰ δὲ καὶ ζῶα ἔχει ὅλως παράδοξα καὶ ἰδιόμορφα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀκεανίας εἶναι ὑπὲρ τὰ 30 ἑκατ. τῶν ὁποίων 6 δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μαλαϊκὴν φυλὴν· διαίρουνται δ' οὗτοι εἰς Αἰθίοπας Μαλαίους κατοικοῦντας τὴν νέαν Ὀλλανδίαν καὶ τὰς πρὸς Α. καὶ Β. αὐτῆς νήσους, καὶ εἰς κιτρίνους Μαλαίους κατοικοῦντας ἀπάσας τὰς ἄλλας νήσους.

Καὶ οἱ μὲν Αἰθίοπες Μαλαῖοι ἔχοντες χροῶμα μέλαν καὶ μέλαιναν καὶ οὐλὴν κόμην εἶναι ἀνθρωποράγοι καὶ ἀνθρωποθύται, ζῶντες βίον πλάνητα. Οἱ δὲ παρὰ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες κιτρίνοι Μαλαῖοι ἐ-

χουσι θρησκείαν ειδωλολατρικήν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνερρίχθησαν ἔθιμά τινα τοῦ βραμισμού, τοῦ βουδισμού, τοῦ μωαμεθανισμού καὶ τοῦ χριστιανισμού, καὶ γινώσιν τινα τῆς γεωργίας, τῆς μεταλλουργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προσδεύοντες μᾶλλον εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸν πόλεμον. Οἱ δ' ἄλλοι κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ πρὸς τὰ ἀνατολικά κατοικοῦντες εἶναι ἀνθρωποθύται καὶ ἀνθρωποφάγοι, ζῶντες κτηνώδη βίον καὶ τρεφόμενοι ἀπὸ αὐτοφρεῖς καρπῶς καὶ ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καίτοι ὀλίγον ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν· εἶναι ὁμῶς ἐπιδεικτικώτεροι τῶν ἄλλων Μαλαίων εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ Ὀκεανία συνήθως διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα τὴν *Μαλαισίαν*, τὴν *Μελανησίαν*, τὴν *Μικρονησίαν*, καὶ τὴν *Πολυνησίαν*.

ΜΑΛΑΙΣΙΑ.

Ἡ Μαλαισία κειμένη εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ὀκεανίας περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς 5 ἀρχιπελάγη.

α. *Νῆσοι τῆς Σόνδης*. Τούτων ἐπισημότεραι εἶναι 1 *Σουμάτρα* ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουσα πόλεις *Αἰχμήν* πρωτ. ὁμῶν. βασιλείου, ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ *Παδάγγην*, ἔδραν τοῦ Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ, ἔχουσαν 10 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη διασχίζομένη ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὀρέων (3800 μετ.) καὶ διατεταμένη ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ περιλαμβάνει πολλὰ βασίλεια· 2 *Ταύθα*, ὠραία νῆσος ὑποκειμένη σχεδὸν ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδούς· ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι *Βατανίε*, πρωτ. τῶν ἐν Μαλαισίᾳ Ὀλλανδικῶν κτήσεων, ἔχουσα εὐρύχωρον λιμένα καὶ 70 χιλ. κατ. μόνον διὰ τὸ νοσῶδες αὐτῆς κλίμα· *Σουραβαῖα*, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 160 χιλ. κατ.

β. *Μολούκαι* ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, ὑποκείμεναι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ὀλλανδούς· τούτων ἐπισημότεραι εἶναι ἡ *Τιμόρη*, *Μακιάνη*, *Μοτίρη* *Βακχιανή* καὶ *Φιλόρ*.

γ. *Κελέθ* ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ σχῆμά της νῆσος ὑποκειμένη ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδούς. Πρωτεύουσα δὲ τῶν ἐπισημωτέρων κρατῶν της εἶναι ἡ *Βαῦθα*, καὶ ἡ *Ροτεράδη* κατοικουμένη ὑπὸ Ὀλλανδῶν. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι εὐφροσυνή παρὰ γούσα ἀφθόνως ὀρύζιον, βάμβακα, κινάμωμον, μοσχοκάρνα, πέπερι, καμφοράν, πολύτιμα ξύλα, καὶ ἔχει ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

δ. *Βόρνεος* ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, μεγάλη καὶ ἡρμιστεῖώδης νῆσος, ἥς τὸ ἥμισυ περίπου ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδούς· ταύτης ἐπισημότερα πόλις εἶναι *Βόρνεος* πρωτ. ὁμῶν. βασιλείου, ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα τῆς νήσου ταύτης εἶναι νοσῶδες, τὸ δ' ἔδα-

φος φέρει πέπερι καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα καὶ ἀξιολόγους ἀδάμαντας· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι ἀγριώτατοι.

Ε. *Φιλιππῖναι* πρὸς Β. τῆς Βόρνεου, ἀνήκουνται σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς· τούτων ἐπισημότεραι νῆσοι εἶναι· *Λουσὼν*, ἔχουσα πόλιν *Marilλην* πλουσιωτάτην καὶ ἐμπορικωτάτην ἐπὶ πλωτοῦ ποταμοῦ μὲ 100 χιλ. κατ. 2 *Μινθάρως*, ὠραία νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν ἔχουσαν καλὸν λιμένα καὶ ἰσχυρὸν φρούριον. Εἶναι εὐφορωτάτη νῆσος, ἀλλ' οἱ σεισμοὶ πολλάκις καταστρέφουσιν αὐτήν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 19100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 30 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν 2 $\frac{3}{8}$ ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Σουμάτραν, 13 ἑκατ. τὴν Ἰαύαν, $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τὴν Κελέβην, 1 $\frac{1}{8}$ ἑκατ. τὴν Βόρνεον, 4 $\frac{1}{2}$ τὰς Φιλιππίννας, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους τῆς Μαλαισίας, ὑποκειμένης τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ὀλλανδούς.

Τὸ κλίμα αὐτῶν, ἂν καὶ διὰ τῶν πλείστων διέρχεται ὁ Ἰσημερινός, εἶναι ἐν γένει συγκερασμένον, τὸ δ' ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἡραιστεωδές, ἀλλ' εὐφροωτάτον παράγον ὀρύζιον, ἰνδικόν, καφφέν, κανέλλαν, μοσχοκάρυκ, ἀρώματα, κτλ. ἔχουσι δ' αὖται μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ ἡ Βόρνεος ἀδαμάντων.

ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μελανησία κεκλιμένη ΝΑ. τῆς Μαλαισίας περιλαμβάνει τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, πρὸς Ν. τὴν Γῆν τοῦ Διέμεν, πρὸς Β. τὴν Νέαν Γουινέα, τὴν Νέαν Βρετανίαν καὶ ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Νέα Ὀλλανδία. Ταύτης περίπου οὗσης τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς Εὐρώπης τὸ ἐσωτερικὸν εἰσέτι δὲν εἶναι καλῶς γνωστόν. Καὶ ὅρη μὲν αὐτῆς γνωστά νῦν εἶναι ἐν τῷ μέσῳ τὰ τοῦ Στουάρτου, ἐν δὲ τῷ ΝΑ. τὰ Κουαρά ὅρη· ποταμοὶ δ' ὁ Θάμψων καὶ ὁ Μουράης, καὶ λίμναι ἡ Εὐρην, ἡ Γαιρδῆρη καὶ ἡ Τορένση· τὰ δὲ παράλια ὠνομάσθησαν διαφύρως ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, παράγοντα ἐλάχιστα τῶν χρησίων εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου προϊόντα. Τὸ βόρειον παρχεῖ μοσχοκάρυκ, ἰνδικόν, καφφέν, ζαχαροκάλαμον, καὶ τὸ νότιον ἤδη δημητριακοὺς καρπούς· ἐξάγει δὲ πλῆθος μαλλίων ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐξ Εὐρώπης μεταφερθέντων καὶ πολλαπλασιασθέντων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς θηριώδη κατάστασιν, ὄντες ἀνθρωποφάγοι καὶ ἀνθρωποβόται.

Ἐπισημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις πρὸς τὸ ΝΑ. εἶναι Σύδνεϋ, πρωτ. τῶν ἐνταῦθα Ἀγγλικῶν κτήσεων ἐπὶ ὠραίας θέσεως εἰς τὸν Βοτάνιον κόλπον, ἔχουσα ἓνα τῶν ὠραιότερων λιμένων τοῦ κόσμου καὶ 100 χιλ. κατ. Μελβούρνη, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἔχουσα

μεταλλεῖα χρυσοῦ λαμπρὸν λιμένα καὶ 130 χιλ. κατ. Ἀδελαΐς πρὸς Ν. ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ 50 χιλ. κατ.

Γῇ τοῦ *Διέμιν* ἡ *Τασμανία* πρὸς Ν. τῆς Νέας Ὀλλανδίας, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, πρωτ. αὐτῆς Ὀβερόθρη, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται μαλακοὶ τὰ ἦθη καὶ εὐπροσῆγοροι. Ἐνταῦθα ἀποστέλλονται οἱ ἐπὶ μεγάλους ἐγκλήμασι καταδικαζόμενοι ἐν Ἀγγλίᾳ.

Νέα Γουινέα ἡ *Παπουασία* πρὸς Β. τῆς Νέας Ὀλλανδίας, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων νήσων τοῦ κόσμου καὶ πολὺ ἐπὶ ἄγνωστος, κατοικουμένη ὑπὸ ἀγροῦ λαοῦ. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶναι γραφικώταται, τὰ δὲ δάση τῆς πλήρης πτηνῶν καὶ μάλιστα τῶν καλουμένων παραδεισιῶν. Φέρει δὲ καὶ μοσχοκάρυα, σιδηροξύλα, κοκκοφοίνικας κτλ. Ταύτης τὸ νότιον μέρος κατέχουσιν οἱ Ὀλλανδοί.

Νέα Βρετανία. Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἰδίως *Νέαν Βρετανίαν*, τὴν *Νέαν Ἰρλανδίαν* καὶ τὴν *Νέαν Ἀρροβερίαν*, αἵτινες κατοικοῦνται ὑπὸ ἀγρίων λαῶν. Ἐν αὐταῖς φύονται ἀφθόνως μοσχοκαρυαί, κοκκοφοίνικες κτλ.

Εἰς τὴν Μελανησιαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀρχιπελάγη τοῦ *Σαλομώντος*, τῶν *Λουσιάδων*, τοῦ Ἀγ. Πνεύματος, τῆς Νέας Καληδονίας καὶ τῶν *Νήσων Οὐάτη*. Οἱ κάτοικοι ὅλων τούτων τῶν νήσων εἶναι ἀγριώτατοι καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἐν δὲ τῇ Νέᾳ Καληδονίᾳ ὑποκειμένη εἰς τὴν Γαλλίαν μεταχειρίζονται εἰς τροφὴν καὶ λυπαρὰν τινὰ γῆν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 84300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. Νιγρίται, ὧν τὸ ἥμισυ περίπου ἀνήκει εἰς τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, τὸ πλεῖστον πολεμικοί, θηριώδεις καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν μαύρην φυλὴν τῆς Ὠκεανίας. Κλίμα δ' ἔχει, καίτοι εὐρίσκεται ἅπασα εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὀρεῖνόν καὶ ἡραιστειώδες, παράγον ἀρώματα καὶ μοσχοκάρυα, τὸ ξύλον νάταλλον καὶ μεταλλεῖα ἀφθονα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ κτλ.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μικρονησία κεκμένη πρὸς Β. τῆς Μελανησίας συνίσταται ἐκ πολλῶν μικρῶν νήσων. Περιλαμβάνει δ' αὕτη τὰ ἀρχιπελάγη τοῦ *Μαγελλάνου*, τοῦ Ἀνσῶνος, τὰς νήσους *Πάλους*, τὰς *Μαριάνας*, τὰς *Καρολίνας*, καὶ τὰς τοῦ *Μαρσιάλου* καὶ τοῦ *Γιλλβέρτου*.

Μαγελλάνου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, κεκμένου παρὰ τὴν Ἰαπωνίαν, εἶναι ἡραιστειώδεις κατοικοῦμεναι ὑπὸ πολλῶν Ἰαπώνων. Πρὸς αὐτῇ κεῖται πρὸς Α. καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Ἀνσῶνος.

Νῆσοι Πάλου. Τούτων ἐπισημότερα εἶναι ἡ *Βαθελλουάπη*, κατοικ-

πουμένη ὑπὸ λαοῦ ζώντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰχθύων καὶ ἔχοντος τέχνας τινὰς βιωτικὰς· τὸ δ' ἕδαφος αὐτῶν εἶναι εὐφορον καὶ καλῶς καλιερ-
γημένον, παράγον Ἴγναμον, ἀρτόδενδρον, ἔβενον, κοκκοφοίνικας κτλ.

Μαριάται νῆσοι. Τούτων ἐπισχημότερα εἶναι ἡ *Γουάμη*, πρωτ.
τοῦ ἰσπανοῦ διοικητοῦ ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Τὰ ὄρη αὐτῶν εἶναι γυμνά,
τὰ δ' εὐφορα μέρη παράγουσι κοκκοφοίνικας, χαμηλωνικά, βάμβακα,
ἰνδικόν, κακάον, ὀρύζιον, ζαχαροκάλαμον κτλ. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἔχου-
σιν ἀνάστημα ἀθλητικόν καὶ πολλοὶ ἠσπάσθησαν τὸν χριστιανισμόν.

Καρολίται νῆσοι. Τούτων ἐπισχημότερα εἶναι ἡ *Γάπη*, ἡ μεγα-
λειτέρα ὧν ἔχουσα θέσιν τερπνὴν. Αὗται ἔχουσι κλίμα τερπνόν
καὶ γῆν εὐφορον παράγουσι γονδροτάτους καρπούς, ἀλλὰ πάσχουσι
συχνὰ ὑπὸ θυελλῶν. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἰδίων
ἡγεμόνων εἶναι καλοὶ ναυτικοί, λίαν φιλόπονοι, πιστεύοντες εἰς ἐν ὕψι-
στον θν ἄγαπῶν τὸ καλὸν καὶ ἀπαστρέφόμενον τὸ κακόν.

Νῆσοι Μαριάλου καὶ Γιλβέρτου. Αὗται ἔχουσιν ἀκτὰς περικυ-
κλωμένας ὑπὸ σύρτεις κοραλίων, ἐμποδιζούσας τὴν ὁρμὴν τῶν ὑδά-
των τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ· εἶναι δ' εὐφοροί, παράγουσι ἀρτόδενδρον,
κοκκοφοίνικας κτλ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν τρέ-
φονται ὑπὸ ἰχθύων καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 170 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι
περὶ τὰς 70 χιλ. ἀνήκοντες ὡς καὶ οἱ τῆς Πολωνησίας εἰς τὴν κυπρί-
νην φυλὴν. Εἶναι ὅμως ὀλίγον χαλκώχρους καὶ λίαν δεισιδαίμονες,
λαλοῦντες διαφόρους γλώσσας εἰς τὰ διάφορα ἀρχιπελάγη καὶ ἔχον-
τες ἔθιμα διάφορα.

ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ.

Ἡ Πολυνησία περιλαμβάνει τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν *Σανδwich*
νήσων, τὰς νήσους *Μαρκεσίας*, τοῦ *Πομότου*, τοῦ *Πάσχα*, τῆς
Ἑταιρίας, τὰς νήσους *Χαμόας*, *Τόγγας*, *Μαργίας* καὶ τὴν *Νέα*
Ζηλανδία.

Σανδwich νῆσοι. Αὗται εἶναι ὀρεῖναι καὶ ἡφαιστειώδεις, ἔχουσα
κλίμα γλυκὺ καὶ γῆν εὐφωτάτην παράγουσαν γεώμηλα, βανάνας,
ζαχαροκάλαμον, Ἴγναμον, καπνόν, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια,
ταμαρίνιον κτλ. Ἐπισχημότερα αὐτῶν εἶναι *Χαουαΐ*, ὅπου τὸ 1799
ἐφρονεῦθη ὁ θαλασσοπόρος Κούκος, ἔχουσα τὸ ὕψος Μουάδρα (4840
μέτ.). Ἡ δὲ τερπινοτέρα εἶναι Ὁάρου, πόλις *Χορορούρου*, ἕδρα τοῦ
ἡγεμόνος, τοῦ ὁποίου ἡ φρουρὰ φέρει στολὴν Ἀγγλικήν. Οἱ κάτοικοι
αὐτῆς εἶναι ὠρεῖοι καὶ μεγάλου ἀναστήματος, δεχθέντες τὸ πλεῖστον

τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔχοντες μεγάλην κλίσιν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα.

Μαρκέσαι. Αὗται εἶναι δασύδεις ἔχουσαι κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν· κατεχόμεναι δ' ὑπὸ τῶν Γάλλων, κατοικοῦνται ὑπὸ λαοῦ εὐειδοῦς, βωμαλέου, γενναίου, πνευματώδους, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἀνθρωποφάγου. Τούτων μεγαλειτέρα εἶναι ἡ *Νουκαρίβα*.

Πομότου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ εἶναι ἀμμόδεις καὶ περικυκλωμέναι ὑπὸ κοραλίων, οἱ δὲ κάτοικοι ὑψηλοὶ ὁμοιάζοντες κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τοὺς Ταϊτίους, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων.

Πάσσα νῆσοι. Αὗται εἶναι αἱ ἀνατολικώτεραι κατοικούμεναι νῆσοι τῆς Ὀκεανίας, μὴ ἔχουσαι ὕδωρ πόσιμον εἰ μὴ τὸ τῆς βροχῆς· ἔχουσιν ὅμως γῆν εὐφορον, παράγουσαν Ἴγναμον, ζαχαροκάλαμον, βανίνας κτλ.

Ἑταιρίας ἀρχιπέλαγος. Ἀπασαι σχεδὸν αἱ νῆσοι τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου εἶναι περικυκλωμέναι ὑπὸ βράχων ἐκ κοραλίων, παράγουσαι ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Ὀκεανίας· τούτων μεγαλειτέρα εἶναι ἡ *Ταίτη*, ὁρεινὴ νῆσος ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἅπαντες γνωρίζουσι τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, μετὰ μεγίστης προθυμίας δεχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν Εὐρωπαίων.

Χαμόαι καὶ Τόγγαι. Νῆσος τούτων ἐπισημοτέρα εἶναι *Τόγγα* πόλις *Βέα*, πρωτ. τοῦ ἰσχυροτέρου ἡγεμόνος τοῦ ἀρχιπελάγους. Εἶναι ἅπασαι εὐφοροὶ παράγουσαι βανίνας, κοκκοροίνικας, Ἴγναμον, ἀρτόδενδρον καὶ πλῆθος ἔχουσαι ἰχθύων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ εἶναι ἐπιτήδαιοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλοιαρίων τῶν

Μαργίαι, ὀνομασθεῖσα οὕτω ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν κατοικοῦνται δ' ὑπὸ λαοῦ ἀρκετὰ πολιτισμένου, δεχθέντος τὸ πλεῖστον τὸν χριστιανισμόν.

Νέα Σηλανδία, συνισταμένη ἐκ τριῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἀγγλους, ἔχουσιν κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, παράγον δημοτικακοῦς καρπούς, Ἴγναμον, γέωμηλα κτλ. τούτων ἐπισημοτέρα εἶναι ἡ *Ἰκατομούη*, πόλις *Βελγικτῶν*, ἔδρα τοῦ Ἀγγλου διοικητοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι ὠραῖοι, βωμαλέοι καὶ ἐνεργητικοί, ἔχοντες πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας τῶν Εὐρωπαίων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι 4000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὸ 120000 ἀνήκοντες εἰς τὴν κυτρίνην φυλὴν, ἀλλ' εἶναι ἥττον ἐλαιόχρους τῶν κατοίκων τῆς Μικρονησίας, λαλοῦντες ἅπαντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ τὰς αὐτὰς δεισιδαιμονίας

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (η).

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη ἡ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζουσα αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σῶματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος (σελ. 5).

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Μαθηματικῆς Γεωγραφίας ἀπαιτοῦνται προκαταρκτικαὶ τινες γνώσεις ἐκ τῆς στοιχειώδους Γεωμετρίας, ἀ; ἐνταῦθα παραθέτομεν.

Γραμμὴ λέγεται ἡ ἔχουσα μόνον μῆκος, οὐχὶ δὲ πλάτος καὶ ὕψος, τὰ δὲ πέρατα αὐτῆς καλοῦνται σημεῖα.

Εὐθεῖα γραμμὴ λέγεται ἡ βραχυτάτη ὅλων τῶν γραμμῶν, τῶν ἔχουσῶν τὰ αὐτὰ πέρατα (Σχ. 1). Κεκλι-
σμένη δὲ γραμμὴ λέγεται ἡ ἐκ δύο ἢ πε-
ρισσοτέρων εὐθειῶν συνισταμένη, ἐξ ὧν
ἄλλη ἄλλην ἔχει διεύθυνσιν (Σχ. 2). Καμ-
πίλη δὲ λέγεται, ἥτις οὔτε εὐθεῖα εἶναι
οὔτε ἐξ εὐθειῶν γραμμῶν συνίσταται (Σχ. 3).

Ἐπιφάνεια λέγεται ἡ ἔχουσα μόνον
μῆκος καὶ πλάτος, οὐχὶ δὲ καὶ ὕψος.

Ἐπιφάνεια δ' ἐπίπεδος ἢ ἐπίπεδον καλεῖται ἐκείνη, ἐφ' ἧς
γραμμὴ εὐθεῖα ἐφραμδίζεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλην
τὴν ἑκτασιν.

Σῶμα στερεόν λέγεται τὸ ἔχον καὶ τὰς τρεῖς διαστάσεις μῆκος,
πλάτος καὶ ὕψος.

Δύο εὐθεῖαι λέγονται παράλληλοι
ἐὰν καθ' ὅλον τῶν τὸ μῆκος ἀπέχωσιν ἰ-
σάκεις ἀπ' ἀλλήλων (Σχ. 4).

Γωνία λέγεται ἡ κλίσις δύο εὐθειῶν
συναντωμένων εἰς ἓν σημεῖον (Σχ. 5).

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημεῖον,
καθ' οὗ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ
γραμμαὶ αὗται καλοῦνται σκέλη τῆς γωνίας.

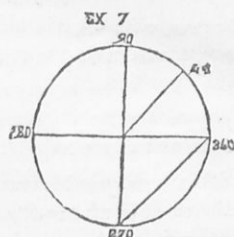
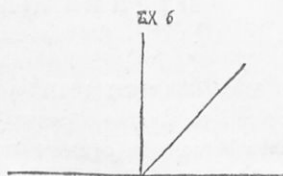
Ἐὰν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτῃ ἐπὶ τι σημεῖον ἄλλης, ὥστε νὰ σχη-

(α) Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς ταύτης Γεωγραφίας ἠκο-
ρευθῆσαμεν τὸ πλεῖστον τὴν Γεωγραφίαν τῶν K. Meissas καὶ Michelot.

ματίζει μετ' αὐτῆς ἐκατέρωθεν δύο γωνίας ἴσας, αἱ γωνίαι αὗται καλοῦνται ὀρθαί, καὶ αἱ δύο γραμμαὶ κάθετοι ἐπ' ἀλλήλας (Σχ. 6).

Ἐὰν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτουσα ἐπ' ἄλλης σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο γωνίας ἀνίσους, αἱ δύο γραμμαὶ αὗται καλοῦνται παρακείμεναι ἢ πλάγαι πρὸς ἀλλήλας (Σχ. 6), τῶν δὲ γωνιῶν ἡ μὲν μεγαλύτερα τῆς ὀρθῆς ὀνομάζεται ἀμβλεία, ἡ δὲ μικροτέρα ὀξεῖα.

Κύκλος λέγεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατουμένη ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς, ἥς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκις ἐκ τινος ἐσωτερικοῦ σημείου καλουμένου κέντρου (Σχ. 7). ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ ἢ τὸν κύκλον πανταχόθεν περατοῦσα καλεῖται περιφέρεια.

Ἀκτὺς λέγεται ἡ φερομένη εὐθεῖα γραμμὴ ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν· ὅλαι δ' αἱ ἀκτῖνες εἶναι ἴσαι.

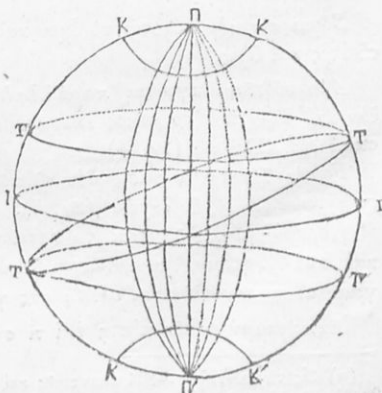
Τύξον λέγεται πᾶν οἰονδήποτε μέρος τῆς περιφερείας.

Χορδὴ λέγεται εὐθεῖα γραμμὴ ἐνόνουσα δύο σημεῖα τῆς περιφερείας· ἡ δὲ διερχομένη χορδὴ διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου λέγεται διάμετρος. Αὕτη διαιρεῖ τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ἡμικύκλια.

Σχ. 8.

Σφαῖραν ὀνομάζομεν σῶμα στερεόν (Σχ. 8) ἔχον καμπύλην ἐπιφάνειαν, οὗτινος ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκις ἐξ ἄλλου σημείου κειμένου ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ καὶ καλουμένου κέντρου τῆς σφαίρας.

Ἢ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας ἀγομένη εὐθεῖα ὀνομάζεται ἀκτὺς τῆς σφαίρας, ἡ δὲ γραμμὴ, ἥτις διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας

καὶ φθάνει ἑκατέρωθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καλεῖται ὡσαύτως *διάμετρος τῆς σφαίρας*: ἐὰν δὲ ἡ σφαῖρα στρέφεται περὶ ταύτην τὴν διάμετρον, τότε ἡ διάμετρος αὐτὴ ὀνομάζεται *ἄξων*, τὰ δὲ δύο ἄκρα τοῦ ἄξωνος Π καὶ Π' καλοῦνται *πόλοι*, καὶ ὁ μὲν Π καλεῖται *βόρειος* ἢ *ἀρκτικός*, ὁ δὲ Π' *νότιος* ἢ *ἀνταρκτικός πόλος*.

Πᾶσα τομὴ ἐπὶ σφαίρας γινομένη ὑπὸ τίνος ἐπιπέδου παράγει *κύκλον*.

Οἱ μεγάλοι κύκλοι σχηματίζονται ὑπὸ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα *ἡμισφαίρια*.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παραλλήλων, καὶ τῶν ὁποίων τὰ κέντρα εἶναι ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθεύτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Ἡ περιφέρεια κύκλου, εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, διαιρεῖται εἰς 360 μέρη ἴσα, καλούμενα *μοῖραι*, ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 μέρη καλούμενα *πρώτα λεπτά*, καὶ ἕκαστον πρῶτον εἰς 60 *δεύτερα* (σχ. 7. σελ. 146).

Πᾶσα γωνία εἶναι ὅσων μοιρῶν εἶναι καὶ τὸ τόξον τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν σκελῶν τῆς, ὅτε ἡ κορυφή τῆς εἶναι εἰς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου. Ἡ ὀρθὴ γωνία εἶναι 90^0 , ἡ δὲ τῶν 45^0 εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ὀρθῆς.

Ὅταν ἡμεθα ἐντὸς μεγάλης πεδιάδος, ὅπου ἡ θέα δὲν περιορίζεται ὑπὸ οὐδενὸς ἐμποδίου, μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν περίξ ἡμῶν μέγαν κύκλον, οὗτος ὀνομάζεται *αἰσθητὸς ὀρίζων*. Αἱ δὲ παράλληλοι εἰς τοῦτον τὸν κύκλον ἐπιφάνειαι λέγονται *ὀριζόντιοι* τοιαῦται δ' εἶναι αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἡρέμων ὑδάτων εἰς ὅχι πολὺ ἐκτεταμένον λεκανοπέδιον.

Νοητὸς ὀρίζων λέγεται, ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸ ὅποιον ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς (σελ. 7 καὶ 8).

Τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν καλεῖται *Zenith*, τὸ δ' ἐπ' εὐθείας κατὰ τοὺς πόδας μας ἀντικείμενον καλεῖται *Nadir*. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι πᾶς τόπος, καὶ στιγμιαίως ἐάν ᾖ, ἔχει ἴδιον ζηνίθ καὶ ναδίρ.

Περὶήλιον λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ πλανήτης ἢ κομήτης εὐρίσκεται ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀφήλιον δὲ λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀστὴρ τις εἶναι μᾶλλον ἀπομακρυσμένος τοῦ ἡλίου.

Περίγειον λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶναι πλησιέστερα τῆς γῆς, καὶ *ἀπόγειον* τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶναι μᾶλλον αὐτῆς ἀπομακρυσμένη.

Περὶ τοῦ Παντός.

Πᾶν λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ διεσκορπισμένων

ἀπειρήθμων σωμάτων, ἅτινα καλοῦνται ἀστέρες· ὁ δ' ἀπειρος οὗτος χώρος, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ταῦτα τὰ σώματα καλεῖται οὐρανός ἢ στερέωμα.

Οἱ ἀστέρες διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις· 1 εἰς ἀστέρας, οἵτινες μεταβάλλουσι πάντοτε τὴν θέσιν των καὶ καλοῦνται *πλανῆται*· διαιροῦνται δ' οὗτοι εἰς κυρίως *πλανήτας*, *δορυφόρους* καὶ *κομήτας*· 2 εἰς ἀστέρας, οἵτινες φυλάττουσι πάντοτε μεταξύ των τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν καὶ καλοῦνται *ἀπλανεῖς*· καὶ εἰς μὲν τοὺς *πλανήτας* ἀνήκει ἡ γῆ, εἰς δὲ τοὺς ἀπλανεῖς ὁ ἥλιος.

Τροχία ἀστέρος λέγεται ὁ δρόμος, τὸν ὅποιον διατρέχει ὁ ἀστήρ εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ ἄλλον ἀστέρα.

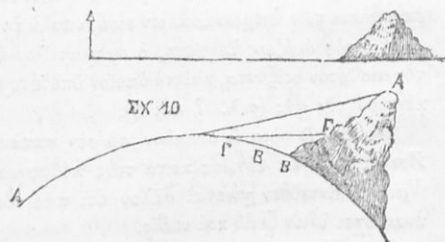
Γ ἡ.

Ἡ γῆ εἶναι σφαιροειδὴς ἢ στρογγύλη· ἀποδείξεις δὲ τούτου ἔχουμεν ἔκ τε τῶν γῆτιον καὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων.

Ἐὰν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ᾗτον ἐπίπεδος, τὰ ἀντικείμενα τὰ ἀπομακρυνόμενα ἢ πλησιάζοντα ἐντὸς εὐρυχώρου πεδιάδος ἢ ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσῃ ἤθελον φαίνεσθαι μόνον μειούμενα ἢ αὐξανόμενα κατὰ τὸν ὄγκον, καὶ πάντοτε ἠθέλομεν τὰ βλέπει ὁλόκληρα, ὅσον καὶ ἂν ἤθελον ἀπομακρυνεσθαι, ἀλλὰ τούναντίον πλησιάζοντες ἢ ἀπομακρυνόμενοι βλέπομεν τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν (Σχ. 9).

Σχ. 9.

Ἐπίσης δ' ὅταν πλησιάζωμεν εἰς ὄρος, παρατηροῦμεν τὴν κορυφὴν Α τοῦ ὄρους (Σχ. 10), ἔπειτα τὸ μέσον Γ, ἔπειτα τὴν ὑπώρειαν Α. Οὕτω καὶ πλοίου ἀπομακρυνομένου τοῦ λυμένου ἐν πρώτοις τὰ

κατώτερα μέρη αὐτοῦ φαίνονται ὅτι βυθίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὴν ὥραν μετὰ ταῦτα ἀρ' ὅτου τὸ σκάφος δὲν φαίνεται πλέον βλέπομεν ἔτι τὰς κορυφὰς τῶν ἰσθμῶν. Ἐὰν δὲ ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ᾗτον ἐπίπεδος, ἤθελε συμβῇ τὸ ἐναντίον, τὰ κάτωθεν δηλ. τοῦ πλοίου, ὡς ὄντα γονιρότερα τῶν ἰσθμῶν, ἤθελον φαίνεσθαι μακρότερα. Αἰτίαι λοιπὸν τούτου εἶναι τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καὶ ἄπασιν τὴν γῆν, εἴτε διευθυνόμεθα ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, εἴτε ἐξ ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἐντεῦθεν λοιπὸν συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι πανταχοῦ κεκλιμένη ἥτοι εἶναι στρογγύλη. Ἔτεροι δ' ἀποδείξεις τῆς στρογγυλότη-

της γῆς ἐκ τῶν γῆινων φαινομένων εἶναι· 1 τὸ κυκλωτέρας τοῦ ὀρίζοντος, ὅπερ βλέπομεν ὅπου καὶ ἂν ἰστάμεθα, καὶ ἡ αὐξήσις ἐστὶ αὐτοῦ καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβάνομεν· 2 αἱ θαλασσοπορίαι, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τὴν γῆν διότι, ἐν ᾧ πάντοτε οἱ θαλασσοπόροι ἐβάδιζον πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπαυλῆθον εἰς τὸ σημείον ὅθεν ἀνεχώρησαν· Ἐκ δὲ τῶν οὐρανίων φαινομένων εἶναι· 1 ὅλος ὁ οὐρανὸς μᾶς φαίνεται ὡς σφαῖρα, οἱ δ' ἀστέρες προσηλωμένοι εἰς αὐτὸν καὶ περὶ τὴν γῆν περιστρεφόμενοι, καταγράφοντες οἱ μὲν μικροὺς οἱ δὲ μεγάλους κύκλους, ὁ δὲ πολικὸς ἀστὴρ φαίνεται ἀκίνητος· Τούτων πάντων αἷτιον εἶναι ἡ περιστροφή τῆς γῆς· διότι μόνον τὰ σφαιρικὰ σώματα περιστρέφονται· 2 ἡ σκιά, τὴν ὁποίαν ἡ γῆ ῥίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης κατὰ τὰς μερικὰς ἐκλείψεις φαίνεται πάντοτε σώματος σφαιροειδοῦς.

Ἡ γῆ ἔχει 40000 χιλιομέτρων περιφέρειαν καὶ 12733 χιλιομ. διάμετρον· εἶναι δὲ πεπιεσμένη εἰς τοὺς πόλους περὶ τὰ $20 \frac{1}{2}$ χιλιομ. ἢ κατὰ τὸ $\frac{1}{309}$ τῆς ἀκτίνος της· ἀλλ' ἡ πίεσις αὕτη καὶ τὸ ὕψος τῶν ὄρεων οὐδόλως μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὅλως στρογγύλην· διότι ἡ πίεσις ἐπὶ σφαίρας ἐχούσης διάμετρον τριῶν δεκάτων τοῦ μέτρου δὲν εἶναι οὐδὲ ἡμίσεως χιλιομ. καὶ τὸ ὕψος δὲ τῶν ὄρεων συγκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην γῆν εἶναι μικρότερον τῶν μικρῶν ἐξογκώσεων τῶν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλίου· διότι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς δὲν υπερβαίνει τὸ ὕψος τῶν 8 χιλιομ. ὅπερ παραβαλλόμενον πρὸς τὴν ἀκτὶνα τῆς γῆς εἶναι τὸ $\frac{1}{809}$ αὐτῆς.

Ὅλα τὰ ἀντικείμενα τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς κρατοῦνται ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τινος δυνάμεως καλουμένης ἐλξεως, ἐπειδὴ ἀκαταπαύστως αὕτη τὰ ἔλκει πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας· δυνάμεθα δὲ νὰ παραβάλλωμεν αὐτὴν μὲ τὸν μαγνίτην, ὅστις ἔλκει τὸν σίδηρον.

Ἡμερησία τῆς Γῆς κίνησις.

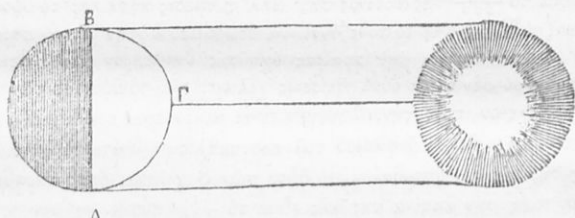
Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ὑψοῦνται ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ χάνονται πρὸς τὸ δυτικόν, ἀφ' οὗ περιγράφουσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ κυκλικὸν τινὰ δρόμον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διττῶς ἐξηγεῖται, ἢ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας περὶ τὴν σφαῖραν μας ἢ ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα.

Ἡ πρώτη ἐξήγησις εἶναι ἄτοπος· διότι ὁ ἥλιος 1328000 φορὰς μεγαλειότερος ὢν τῆς γῆς εἶναι ταύτης μεμακρυσμένος 153000000 χιλιομέτρα, ὥστε σφαῖρα πυροβόλου διατρέχουσα πάντοτε 400 μέτρα καθ' ἑκάστον δευτερόλεπτον, μόλις μετὰ 12 ἔτη θέλει φθάσει ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὴν γῆν. Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ υποθέσωμεν ὅτι

ὁ ἥλιος κινεῖται τόσον ταχέως, ὥστε καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ διατρέχῃ ἐξάκις μεγαλειότερον ἀπόστημα ταύτης τῆς ἀποστάσεως; Καὶ ἐν τοῦτοις ἡ ταχύτης αὕτη εἶναι μὴδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταχύτητα, ἣν τινα πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας ὧν ὁ πλησιέστερος εἶναι τοὐλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορὰς ὡσαύτως ἀπομακρυσμένος ἡμῶν ἢ ὁ ἥλιος. Οὕτω δὲ πρέπει αὐτοὶ νὰ διατρέχῃσι περισσότερον τῶν 1100000000 χιλιόμετρων εἰς ἓν δευτερόλεπτον. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς ταύτην τὴν κίνησιν περὶ τοιαύτην τινὰ μικρὰν σφαῖραν τὴν γῆν;

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις, καθ' ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτήν, εἶναι ἀπλουστερά καὶ συμφωνεῖ κάλλιον μὲ ὅσα παρατηροῦμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ γῆ περιστρεφόμενη παρουσιάζει ἀλληλοδιαδόχως ἕκαστον τῶν μερῶν της εἰς τὸν ἥλιον. Ἐὰν ὁ θεατὴς (Σχ. 11) ἴσταται εἰς τὸ

Σχ. 11.

σημεῖον Β, καὶ παρατηρῇ πρῶτον τὸν ἥλιον πρὸς τὰ ἀριστερά του πρὸς τὸν ὀρίζοντα θέλει τὸν ἴδει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του εἰς τὸ σημεῖον Γ, ὅτε ἡ γῆ θέλει κάμει τὸ τέταρτον τῆς περιστροφῆς της, καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ του πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ σημεῖον Δ, ὅτε αὕτη θέλει κάμει τὸ ἥμισυ τῆς περιστροφῆς της· τέλος ὁ ἥλιος θέλει ὅλως κρυφθῇ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ τῆς περιόδου της. Τὸ αὐτὸ λέγομεν περὶ τοῦτου καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀστέρας· διότι ἂν καὶ μένωσιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, φαίνονται ὅμως ὅτι περιγράφουσι κύκλον περὶ τὴν γῆν ἀντιθέτως τῆς κινήσεώς της, διατηροῦντες μεταξύ των πάντοτε τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Τὴν περιστροφὴν ταύτην τῆς γῆς μᾶλλον παραδεχόμεθα ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ· διότι κατὰ ταύτην ὑποτίθεται εἰς τὴν γῆν ταχύτης μόνον 40000 χιλιομ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐκτὸς δὲ τούτου γνωρίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηρούμενοι ἀστέρες στρέφονται περὶ ἑαυτούς, καὶ διάφοροι παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἡμετέρα σφαῖρα δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος.

Ἐτέρα δ' ἀπόδειξις τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς τῆς γῆς εἶναι ἡ ἐξῆς· ἐὰν ἡ γῆ ἦτον ἀκίνητος ἔπρεπε λίθος ῥιπτόμενος ἐκ πύργου

ἔχοντες ἱκανὸν ὕψος νὰ πίπτῃ καθέτως ἐπὶ τῆς γῆς πλησίον τῆς αὐτοῦ βάσεως, ἀλλὰ τοῦναντίον ὁ λίθος πίπτει τοσοῦτον ἀνατολικώτερον τῆς βάσεως ὅσον μεγαλειότερον εἶναι τὸ ὕψος τοῦ πύργου· διότι ἡ κορυφὴ αὐτοῦ ἀπέχουσα περισσότερον τοῦ κέντρου τῆς γῆς ἢ ἡ βάση, ἔχει μεγαλειτέραν κεντρώφουγα δύναμιν.

Ἡ κίνησις αὕτη τῆς γῆς εἶναι ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς, ὥς γινομένη ἄνευ κλονισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα περιστρέφονται μετ' αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ βλέπομεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Ἐπίσης ἀπατώμεθα ἐπὶ ταχείας φερόμενοι ἀμάξης· διότι, ἐὰν καθήμεθα οὕτως ἐν αὐτῇ ὥστε νὰ βλέπωμεν τῆς κορυφῆς τῶν δένδρων καὶ τῶν οἰκοδομῶν, νομίζομεν ὅτι τὰ ἐκτὸς ταῦτα ἀντικείμενα ἀπομακρύνονται ἀντιθέτως τοῦ δρόμου τὸν ὁποῖον βαδίζομεν. Ἡ ἀπάτη αὕτη θὰ ᾔτον πληρεστέρα, ἐὰν δὲν ἐδοκιμάζομεν κανένα κλονισμὸν καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν προηγουμένως ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶναι τῆς ἀμάξης.

Γραμμαὶ καὶ κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Ἄξων, πόλοι, μεσημβρινοί, παράλληλοι, ἰσημερινός.

Πρὸς κατὰ ταξιν ὅλων τῶν μερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας ὑποθέτομεν ἐπ' αὐτῆς μεσημβρινούς καὶ παράλληλους.

Οἱ μεσημβρινοὶ εἶναι ἡμίκυκλοι φθάνοντες ἐκ τοῦ ἐνὸς πόλου ἕως εἰς τὸν ἄλλον, ὡς ΠΠ' (Σχ. 8 σελ. 146), καὶ τῶν ὁποίων κέντρον εἶναι αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Λέγεται δὲ οὕτω μεσημβρινός, διότι γίνεταί μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ὅταν ὁ ἥλιος διέλθῃ δι' αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ παρεκτείνωμεν μεσημβρινόν τινα ΠΠ' πέραν τῶν πόλων, θέλομεν ἔχει ἕτερον ἡμίκυκλον ΠΠ'', ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι μεσονύκτιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ πρώτου ᾔῃαι μεσημέριον. Ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ κύκλος ΠΠΠ' καλεῖται ἔτι μεσημβρινός.

Οἱ παράλληλοι εἶναι κύκλοι ἔχοντες τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ ἄξονος τῆς γῆς, ὡς ΚΚ, ΤΤ κτλ. Οὗτοι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους τόσοον γίνονται μικρότεροι· ἐπισημότερος δ' αὐτῶν εἶναι ὁ ἰσημερινός, ἀπέχων ἰσάκεις τῶν δύο πόλων, καὶ διαίρων τὴν γῆν, εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον ἢ Ἀρχικόν, καὶ εἰς Νότιον ἢ Ἀρταρχικόν.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι ὡς ὅλοι οἱ κύκλοι διαιροῦνται εἰς 360 μοίρας. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶναι ἄπειροι, διότι δυνάμεθα νὰ φέρομεν μεσημβρινὸν διὰ παντός σημείου τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ παράλληλον διὰ παντός σημείου τοῦ μεσημβρινοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῶν σφαιρῶν συνήθως σημειοῦνται εἰς ἀνά πέντε ἢ δέκα μοίρας, καὶ ἐπὶ τῶν χαρτῶν εἰς ἀνά μίαν, πέντε ἢ καὶ δέκα μοίρας.

Πλάτος καὶ Μῆκος.

Καλεῖται πλάτος ἡ ἀπόστασις παραλλήλου ἀπὸ τοῦ ἡμερινοῦ, καὶ μῆκος ἡ ἀπόστασις μεσημβρινοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται λογίζονται κατὰ μοίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν σφαιρῶν καὶ χαρτῶν θέτομεν εἰς ἕκαστον παράλληλον ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας οὗτος εἶναι μεμακρυσμένος τοῦ ἡμερινοῦ, καὶ ἐπὶ ἐκάστου μεσημβρινοῦ ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας εἶναι ἀπομακρυσμένος τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ παραδέχονται συνήθως οἱ Γάλλοι τὸν διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἔτι οἱ Γερμανοὶ μεταχειρίζονται τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου. Διὰ τοῦ μήκους δὲ καὶ πλάτους δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν ὧν τῶν τόπων τῆς γῆς.

Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους καὶ πλάτους τόπου τινός.

Ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι κινεῖται περὶ τὴν γῆν εἰς 24 ὥρας· οὗτω δὲ διατρέχει 15 μοίρας τὴν ὥραν, καὶ μίαν μοῖραν εἰς 4 λεπτὰ τῆς ὥρας· ἤτοι ὅταν ᾖναι μεσημέριον εἰς τὰς Ἀθήνας, πρέπει νὰ περιμείνομεν ἔτι μίαν ὥραν διὰ νὰ γαῖνη μεσημέριον ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κειμένου 15 μοίρας δυτικώτερα αὐτῶν, καὶ τρεῖς ὥρας διὰ νὰ ᾖναι μεσημέριον εἰς τόπον κείμενον 45 μοίρας δυτικώτερα, ἐν ᾧ εἶναι τὰ νάπαλιν ἥδη μία ὥρα εἰς τόπον 15 μοίρας ἀνατολικώτερον. Ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης τῶν ὥρῶν γνωρίζομεν τὸ μῆκος τοῦ τόπου. Ὡς ἐὰν ἴδωμεν διὰ τινος ἐκλειψῆως ἢ δι' ἀκριβοῦς ναυτικοῦ ὥρολογίου ὅτι εἶναι 8 ὥραι π. μ. εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐν ᾧ εἶναι μεσημέριον καὶ 12 λεπτὰ εἰς τὸν τόπον ὅπου εὐρισκόμεθα, δηλ. 4 ὥραι καὶ 12 λεπτὰ περισσότερον, πολλαπλασιάζοντες τὰς ὥρας ἐπὶ 15 καὶ διαιροῦντες διὰ 4 τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν, θέλομεν ἶδει ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶναι 63 μοίρας ἀνατολικώτερον τῶν Ἀθηνῶν.

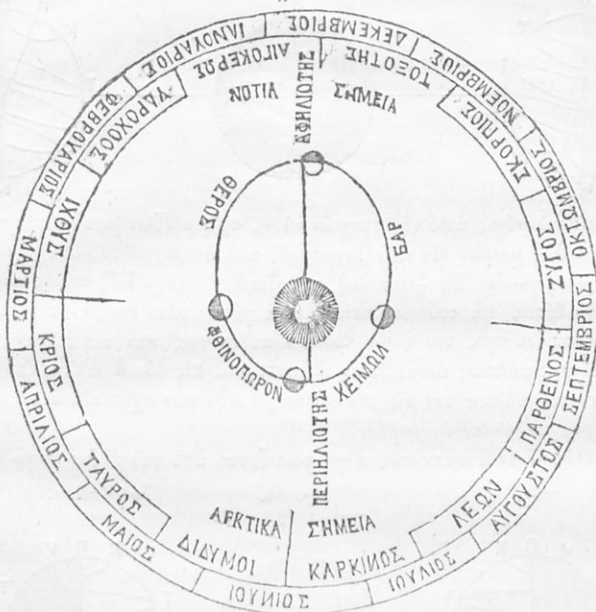
Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ βόρειον πλάτος ἐνὸς τόπου διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ πολικοῦ ἀστέρος· ὁ δ' ἀστήρ αὗτος εὐρισκόμενος πλησίον τοῦ ζενίθ τοῦ βορείου πόλου φαίνεται σχεδὸν ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν ἤμεθα ἐπὶ τοῦ ἡμερινοῦ τὸν βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἂν διατρέξωμεν δέκα μοίρας πρὸς βορρᾶν, βλέπομεν καὶ αὐτὸν ὑψόμενον κατὰ δέκα μοίρας, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐνισχύσις τῆς Γῆς κίνησις.

Παρατηροῦντες τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ ἡλίου βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι αὐτὸς φαίνεται κατέχων νέαν θέσιν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ περιγράφει κύκλον ἐπαναρχόμενος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Ἡ ἀπάτη αὕτη προκύπτει

ἕνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἥτις περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, ὅ ὥρας καὶ 49' λεπτά. Αὕτη περιγράφει κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ταύτην περιφορὰν καμπύλην, ἑλλείψιν καλουμένην, καὶ αὕτη εἶναι ἡ τροχιά τῆς γῆς, τὸ δ' ἐπίπεδον τὸ ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως περιοριζόμενον καλεῖται ἐκλειπτική· διότι αἱ ἐλλείψεις συμβαίνουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὡς ὅτις ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ ἡ γῆ εὐρίσκονται εἰς συζυγίαν, ἥτοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς (Σχ. 12).

Σχ. 12.

Ὁ ἥλιος δὲν εἶναι εἰς τὸ κέντρον ταύτης τῆς ἐλλείψεως, ἀλλ' εἰς τι σημεῖον καλούμενον ἑστία, εὐρίσκόμενον ἐπὶ τῆς μεγαλύτερας διαμέτρου τῆς ἐλλείψεως. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου οἱ ἀστρονόμοι ἐμέτρησαν τὴν φαινόμενην τοῦ ἡλίου διάμετρον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ εὗρον αὐτὴν διάφορον, παρατήρησαν δηλ. ὅτι ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἡ διάμετρος ἐλαττωταί, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰουλίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰανουαρίου αὐξάνει. Ἐντεῦθεν ἐσυμπεράναν ὅτι ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἀπομακρύνεται τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἄρχεται νὰ πλησιάζῃ πρὸς αὐτόν, ἥτοι αἱ ἀποστάσεις τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν ἀντιστροφῇ λόγῳ τῶν φαινόμενων διαμέτρων. Ἡ γῆ λοιπὸν δὲν εἶναι πάντοτε

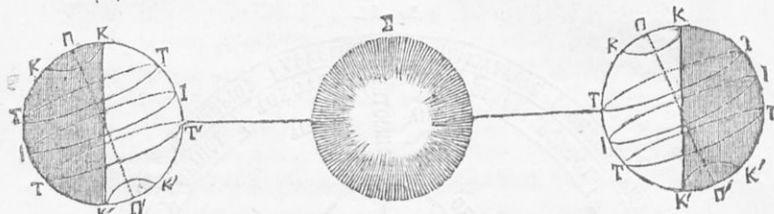
ἐπίσης ἀπομεμακρυσμένη τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὑπάρχει περίπου 4 ἑκατ. χιλιομ. διαφορά μεταξύ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως καλουμένης ἀφελιότητος, καὶ τῆς μικροτέρας καλουμένης περιηλιότητος. Ἡ δὲ μέση αὐτῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶναι 153 ἑκατ. χιλιομ.

Ἡ ἐνιαύσιος κίνησις τῆς γῆς προξενεῖ τὴν διαφοράν τῶν ὥρων τοῦ ἔτους. Ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶναι κάθετος, ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀλλ'

Δεκέμβριος.

Σχ. 13.

Ἰούλιος.

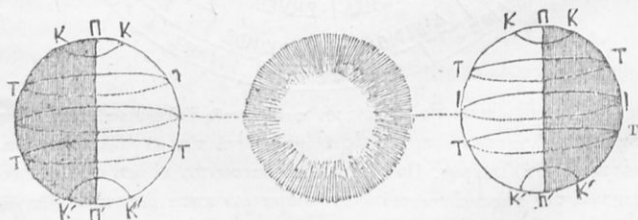
εἶναι κεκλιμένος πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς σχηματίζων μετ' αὐτῆς γωνίαν $66\frac{1}{2}$ μοιρῶν (ἐν ᾧ ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ἡ τροχία τῆς Γῆς τέμνονται ὑπὸ γωνίαν $23\frac{1}{2}$ μοιρῶν) καὶ διατηρῶν (σχ. 13) πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι ἡ γῆ εἰς μίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἑνα πόλον τῆς, καὶ εἰς ἕτερον τὸν ἕτερον, τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν ἡλιοστάσια. Εἰς δύο δ' ἄλλας ἐποχὰς ἔχει τοὺς πόλους τῆς εἰς τὴν αὐτὴν μεταξύ των σχετικὴν θέσιν, καὶ ταύτας καλοῦμεν ἰσημερίας.

Ἦδη δ' ἐκθέτομεν πῶς ἡ γῆ φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς

Ἑαρ.

Σχ. 14.

φθινόπωρον.

τέσσαρας κυριωτέρας αὐτῆς φάσεις. Τὴν 9 Μαρτίου, ὅτε ἡ γῆ ἔχει εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον τὰ ἄκρα τοῦ ἄξωνός τῆς, τὸ φῶς διαχέεται ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου πόλου (σχ. 14) καὶ φωτίζει τὸ ἥμισυ ἐκάστου παραλλήλου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἥμισυ αὐτοῦ εἶναι ἀφώτιστον. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι παντοῦ αἱ ἡμέραι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον εἶναι ἴσαι μὲν τὰς νύκτας· διότι κατὰ τὴν ἡμερ-

σίαν περιστροφὴν τῆς γῆς ἕκαστον σημεῖον τούτων τῶν παραλλήλων μένει τοσοῦτον χρόνον φωτισμένον ὡς καὶ ἀφώτιστον καὶ αὕτη εἶναι ἡ *ἑαρινὴ ἡμερσία*, ἀφ' ἧς μένοντος εἰς τὸ σκότος κατὰ μικρὸν τοῦ νοτίου πόλου, διατελεῖ φωτιζόμενος ὁ βόρειος ἐπὶ ἑξ μῆνας μέχρι τῆς φθινοπωρινῆς ἡμερησίας, ὅτε ἀρχίζει νὰ φωτίζεται πάλιν ὁ νότιος κατὰ τοὺς ἄλλους ἑξ μῆνας, μένοντος εἰς τὸ σκότος τοῦ βορείου.

Μετὰ τρεῖς μῆνας τὴν 9 Ἰουνίου ὁ βόρειος πόλος Π (Σχ. 13) στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ διαχέεται ἐφ' ὅλων τῶν περὶ τὸν πόλον τοῦτον χωρῶν· καὶ μέχρι μὲν τῆς $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τοῦ πόλου εἶναι ἀδιάσκοπος ἡμέρα, ἐν ᾗ ὁ νότιος πόλος Π' εἶναι κεκρυμμένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς καὶ ὅλαι αἱ γαῖαι αἱ αὐτὸν περικυκλόνουσιν εἰς ἀπόστασιν $23\frac{1}{2}$ μοιρῶν. Εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἤδη ὁ ἥλιος διαχέει τὸ φῶς του ἐπὶ περισσοτέρου τοῦ ἡμίσεως ἐκάστου παραλλήλου, καὶ αἱ ἡμέραι ἐνταῦθα εἶναι μεγαλειότεραι τῶν νυκτῶν· εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον συμβαίνει τάναντιον, αἱ νύκτες ἤδη εἶναι μεγαλειότεραι τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾗ ἐπὶ τοῦ ἡμερινοῦ πάντοτε αἱ ἡμέραι εἶναι ἴσαι μὲ τὰς νύκτας· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει ἤδη *θέρους*, τὸ δὲ νότιον *χειμῶνα*· ἡ δ' ἐποχὴ αὕτη καλεῖται *θερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Τρεῖς δὲ μῆνας μετὰ ταῦτα τὴν 11 Σεπτεμβρίου (Σχ. 14) ἡ γῆ περιστρεφόμενη ἔχει καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν πρὸς τὸν ἥλιον τὴν αὐτὴν θέσιν, ὅποιαν καὶ κατὰ τὴν 9 Μαρτίου, καὶ τὰ αὐτὰ παρατηροῦμεν ὅποια καὶ τότε φαινόμενα· αὕτη δὲ εἶναι ἡ καλουμένη *φθινοπωρινὴ ἡμερσία*, καθ' ἣν τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει *φθινόπωρον*, τὸ δὲ νότιον *ἔαρ*.

Μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας τὴν 9 Δεκεμβρίου (Σχ. 13) ἡ γῆ στρέφει τὸν νότιον πόλον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον, ἐν ᾗ ὁ βόρειος μέχρι τῆς $23\frac{1}{2}$ μοίρας εἶναι ὅλως ἀφώτιστος. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τὰ αὐτὰ προκύπτουσι φαινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως τῶν τῆς 9 Ἰουνίου. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ χρόνος τῶν μεγαλειτέρων ἡμερῶν εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ τάναντιον τῶν μικροτέρων εἰς τὸ βόρειον, καὶ τὸ μὲν νότιον ἔχει ἤδη *θέρους*, τὸ δὲ βόρειον *χειμῶνα*, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ *χειμερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Αἱ τέσσαρες αὗται ὥραι τοῦ ἔτους δὲν εἶναι ἴσαι κατὰ τὴν διάρκειαν, ἀλλ' ἄνιστοι ὡς ἑξῆς.

Τὸ ἔαρ διαρκεῖ περίπου	. . .	92 ἡμ.	20 ὥρ.	50'
τὸ θέρος » »	. . .	93	14	8
τὸ φθινόπωρον » »	. . .	89	17	38
ὁ χειμὼν » »	. . .	89	1	13

Ἡ ἀνισότης αὕτη τῆς διαρκείας τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ μέρος τῆς ἐλλείψεως (Σχ. 12), τὸ ὅποιον ἡ γῆ δια-

τρέχει ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου, εἶναι μεγαλύτερον τοῦ διατρεχομένου ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας· διότι ἡ κίνησις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς τροχιάς της εἶναι ταχύτερα τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος, ὡς εὐρισκομένης τῆς γῆς πλησιέστερα τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιλαμβανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὥρας ταύτας δὲν συνίσταται ἐξ ὁλοκληρῶν ἡμερῶν, διὰ τοῦτο αὗται δὲν ἀρχίζουσι κατ' ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἡ διαφορὰ ὅμως αὕτη δὲν δύναται νὰ ᾖται μεγαλύτερα τῶν δύο ἡμερῶν

Κύκλοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον κίνησιν τῆς γῆς.

Ἐκλειπτικὴ, τροπικοί, πολικοὶ κύκλοι, ζῶναι, ζωδιακός.

Ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα ἐπ' αὐτῆς καὶ δὲν βλέπομεν τὴν κίνησιν της, ἀποδίδομεν αὐτὴν εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις φαίνεται ὅτι περιγράφει περὶ ἡμᾶς κύκλον, ὁ δὲ φαινόμενος οὗτος ὁδὸς σημειοῦται ἐπὶ τῶν γήινων σφαιρῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἐκλειπτικῆς*· εἶναι δὲ αὕτη μέγας κύκλος κεκλιμένος $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ *Η'* (Σχ. 8), ἐκτεινόμενος μέχρι τῶν δύο παραλλήλων κύκλων, τῶν κειμένων $23\frac{1}{2}$ μοίρ. μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ *ΤΤ* καὶ *ΤΤ'*, καὶ καλουμένων *τροπικῶν*· διότι δεικνύουσι τὴν θέσιν, ὅπου ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπανέρχεται πάλιν πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ δὲ δύο πολικοὶ κύκλοι *ΚΚ* καὶ *Κ'Κ'* εὐρίσκονται $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων, καὶ δεικνύουσι τὸ πλάτος, μέχρις οὗ ἐκτείνονται κατὰ τὰ ἡλιοστάσια αἱ συνεχεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες τῶν πόλων.

Οἱ τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι διαιροῦσι τὴν γῆν εἰς πέντε ζώνας. Εἶναι δὲ αὗται 1) ἡ *διακεκαυμένη ζώνη* μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβάνουσα τοὺς θερμότερους τόπους τῆς γῆς, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐνταῦθα κατὰ τὸ μεσημέριον εὐρίσκεται ἢ ἐπὶ τοῦ ζηνίθ ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἐπομένως αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πίπτουσιν ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς ζώνης ταύτης καθέτως· οἱ δὲ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπ' αὐτῆς καλοῦνται *ἀμφίσκοιοι*, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέριον ῥίπτει ἐνταῦθα τὰς ἀκτῖνάς του ἐπὶ τινὰ χρόνον τοῦ ἔτους ἐκ τοῦ βορείου μέρους, καὶ ἐκ τοῦ νοτίου κατὰ τὸν ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον.

2) *Αἱ δύο Εὐκρατοὶ ζῶναι* ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων μὴ ἔχοντες ποτὲ τὸν ἥλιον εἰς τὸ ζηνίθ των καλοῦνται *ετερόσκοιοι*· διότι τὸ μεσημέριον οἱ κάτοικοι τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης βλέπουσι τὸν ἥλιον πρὸς νότον, ἐν ᾧ οἱ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης τὸν βλέπουσι πρὸς βορρην.

3) *Αἱ δύο κατεψυγμέναι*, αἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πολικῶν

κύκλων μέχρι τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶναι δριμύτατον. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων καλοῦνται *περίσιοι*, διότι κατὰ τὸ θέρος ἡ σκιά των φαίνεται ὅτι περιστρέφεται περὶ ἐκντούς.

Ζωδιακὸς κύκλος εἶναι ζώνη οὐράνιος, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὑποῖας διέρχεται ἡ ἐκλειπτικὴ περιοριζομένη ὑπὸ δύο παραλλήλων κύκλων· ἔχει δὲ πλάτος 17 μοιρῶν καὶ διατέμεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς ἐκλειπτικῆς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν καίται εἰς τὸ βόρειον, τὸ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ ζωδιακὸς διαιρεῖται εἰς δώδεκα μέρη ἐκ 30 μοιρῶν, οἱ δ' ἐν ἐκάστῳ τούτων εὐρίσκόμενοι ἀστέρες συνεννοῦνται ὑπὸ διαφόρους μορφῶν καὶ ὀνομάζονται ἀστερισμοὶ ἢ ζῳδία.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζωδίων τούτων, τότε ὁ ἥλιος σκεπάζει τὸ ἀντίθετον, τὸ ὅποιον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα μετὰ τοῦ ἡλίου εὐρίσκόμενον εἶναι ἕνεκα τοῦ ἡλιακοῦ φωτός ἀόρατον, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἴσταται εἰς αὐτὸ τὸ ζῳδιον.

Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομένην του περιφορὰν διατρέχει τρία ζῳδία καὶ ἐκάστην ὥραν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ ζῳδία ταῦτα σημειοῦνται ἐπὶ τῶν σφαιρῶν παρὰ τὰς μοίρας τῆς ἐκλειπτικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας ἀνατοχρύνονται (Σχ. 12. σελ. 153).

Ἐνταῦθα θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ μετ' αὐτῶν τῶν ζωδίων, καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς ἃς ἀνήκουσιν.

Ἀνοιξίς.	Μάρτιος. Κριὸς	♈	Φθινόπωρος.	7βριος. Ζυγὸς	♎
	Ἀπρίλιος. Ταῦρος	♉		8βριος. Σκορπίος	♏
	Μάϊος. Δίδυμοι	♊		9βριος. Τοξότης	♐
Θέρος.	Ἰούνιος. Καρκίνος	♋	Χεῖμῶν.	10βριος. Αἰγόκερος	♑
	Ἰούλιος. Λέων	♌		Ἰανουάριος. Ὑδροχόος	♒
	Αὐγούστος. Παρθένος	♍		Φεβρουάριος. Ἰχθύες	♓

Διάρκεια τῶν ἡμερῶν.

Ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ εἶναι ἴσαι ἥτοι 12 ὥρας ἐκάστη καθ' ὅλον τὸ ἔτος· ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς νότον αἱ ἡμέραι τοῦ θέρους καὶ αἱ νύκτες τοῦ χειμῶνος γίνονται μεγαλειτέρας (Σχ. 13). Εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα εἶναι 24 ὥρῶν, περαιτέρω δὲ μέχρι τῶν πόλων ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶναι ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρις ἑξ μηνῶν.

Γεωγράφοι τινὲς διήρεσαν τὴν γῆν κατὰ ταύτην τὴν ἀνίσον διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας εἰς 30 κλίματα. Τούτων τὰ 24 πρῶτα κείμενα μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσιν μεταξύ των κατὰ ἡμισίαν ὥραν ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς μεγαλει-

τέρως ἡμέρας, τὰ δ' ἐξ ἄλλα κείμενα μεταξύ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσι κατὰ ἓνα μῆνα.

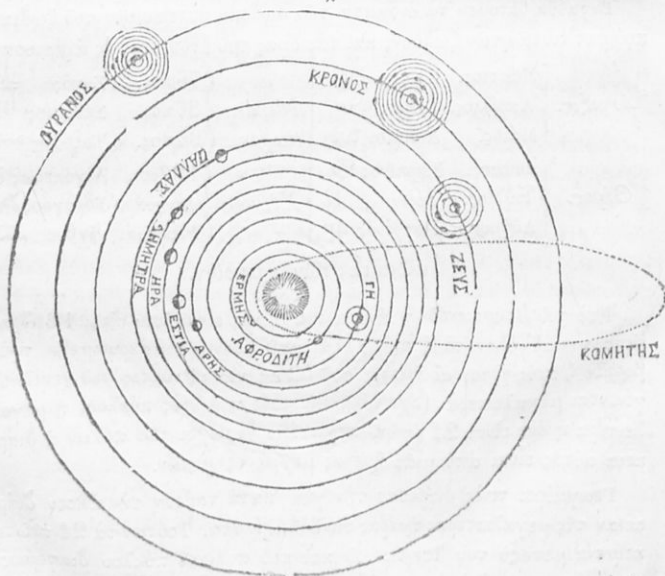
Ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡλιακὸν σύστημα καλεῖται ἡ τάξις καὶ διευσθέτησις, ἣν οἱ ἀστρονόμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας. Δύο εἶναι τὰ κυριώτερα ἡλιακὰ συστήματα· 1 τὸ Πτολεμαϊκὸν ἐπικρατήσαν ἀπὸ τῆς 6^{ης} μέχρι τῆς 16^{ης} μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣ γῆ μένει ἀκίνητος, ὁ δὲ οὐρανὸς ἅπας κινεῖται περὶ αὐτὴν ὡς βλέπομεν καθ' ἑκάστην· 2 τὸ Κοπερνίκειον, τὸ ἀπὸ τῆς 16^{ης} ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον ὡς τὸ ἀληθέστατον ἐπικρατοῦν· κατὰ τοῦτο ἡ γῆ καὶ ὅλοι οἱ πλανῆται ὡς περὶ κέντρον κινεῖνται περὶ τὸν ἥλιον.

Ἡλιος.

Ὁ ἥλιος κατέχων τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶναι φωτεινός, ὃν περίπου 1328000 φορές μεγαλειότερος τῆς γῆς. Διὰ δὲ τῆς μετατοπίσεως καὶ τῆς περιοδικῆς ἐπανόδου τῶν κηλίδων, ἃς παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ δίσκου του, ἐξήγαγον οἱ ἀστρονόμοι ὅτι περιστρέφεται καὶ αὐτὸς περὶ αὐτὸν εἰς 25 ἡμ. 12 ὥρ.

Σχ. 18.

Πλανήται.

Οἱ Πλανῆται (Σχ. 15) εἶναι ἀστέρες ἐτερόφωτοι, λαμβάνοντες τὸ φῶς των ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ἔχουσι δὲ δύο κινήσεις μίαν περὶ τὸν ἄξονά των καὶ ἑτέραν περὶ τὸν ἥλιον· καὶ αἱ δύο δὲ γίνονται ἐκδυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐξ ἑνὸς πλανήτας ἐγνώριζον, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἀνεκάλυψαν καὶ ἄλλους ὁγδοήκοντα τέσσαρας. Τούτων ἐπισημότεροι διὰ τὸ μέγεθός των εἶναι ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανός καὶ ὁ Ποσειδῶν.

ΣΗΜ. Ὁ οὐρανός καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶναι πολλὸ ἀπομεμακρυσμένοι, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν περὶ ἑαυτοῦ περιστροφὴν των. Οἱ λοιποὶ γνωστοὶ πλανῆται κείνται πάντες μεταξὺ Ἀρείως καὶ Διός. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι μικρότατοι καὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίων εἶναι ὁρατοὶ καλοῦνται τηλεσκοπικοί. Τούτων τὰ ὀνόματα εἶναι Δήμητρα, Παλλὰς, Ἥρα, Ἑστία, Ἀστρία, Ἥβη, Ἴρις, Φωρίς, Μῆτις, Ἐρμῆς, Παρθενόπη, Νίκη, Ἥγερια, Εἰρήνη, Εὐνομία, Ψυχὴ, Θέτις, Μελπομένη, Τύχη, Μασσαλία, Λουκοτομία, Καλλιόπη, Θάλεια, Φώκαια, Θέμις, Περσεφόνη, Εὐτέρπη, Ἀριάδνη, Ἀρμονία, Νίκη, Οὐρανία, Νέμευσος, Ἀφροίτη, Νύξα, Ἴσις, Ἀνώνυμος, Ἑστία II, Πομόνη, Καλυψώ, Πίστις, Κίρκη, Ἀλεξάνδρα, Λήδα, Εὐγενία, Ἀταλάντη, Ἀνώνυμος II, Εὐθυμία, Ἑννοή, Πολύμνια, Ἀγλαΐα, Λευκοθέα, Πάλλης, Εὐρώπη, Δωρίς, Εὐφροσύνη, Βιργινία κλ.

Οἱ πλανῆται ἔχουσι σχῆμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς γῆς· εἶναι δ' οὗτοι σφαῖραι ἐξωγυωμένοι εἰς τὸν ἡμερινὸν καὶ πεπιεσμένοι πρὸς τοὺς πόλους, καὶ κινούνται ὅχι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' αἱ τροχιαὶ των εἶναι κεκλιμέναι αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ. Οἱ παρὰ ταῖς ἀρχαῖαις γνωστοὶ πλανῆται δὲν ἐξέρχονται ποτὲ κατὰ τὴν περιφορὰν των τῆς ζώνης τοῦ ζωδιακοῦ· ὁ δὲ Κρόνος εἶναι περικυκλωμένος ὑπὸ μὴ διαφανοῦς διακτυλίου, μὴ προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἀλλὰ περιστρεφόμενου περὶ ἑαυτὸν εἰς $10 \frac{1}{2}$ ὥρ., τὸ δὲ πάχος του φαίνεται ὅσον μὲ τὸ τρίτον τῆς διαμέτρου τοῦ πλανήτου.

Αἱ περὶ τῶν πλανητῶν παρατηρήσεις ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν δυνάμεων τῶν κανονικοῦσων ὅλας τὰς κινήσεις των. Ἡ μία εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἑλξέως ἢ τῆς βαρύτητος, δι' ἧς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται εἰς τὸ διάστημα κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ ὄγκου των, καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων, ἥτοι ἡ ἑλξις εἶναι δις ἰσχυροτέρα ἐν σώματι διπλασίῳ τὸν ὄγκον, καὶ τετράκις ἀσθενεστέρη ἐπὶ σώματος διπλασίῳ ἀπομεμακρυσμένου. Ὁ ἥλιος δὲ ὁ μεγαλύτερος ἀστὴρ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἔλκει ἀκαταπαύστως πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ συστήματος.

Ἡ δὲ δευτέρα δύναμις εἶναι ἡ κεντροφύγη, δι' ἣν οἱ πλανῆται τείνουσι νὰ κινήθωσι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν αὕτη μετὰ τῆς ἑλξέως ἐνεργοῦσα τοὺς κάμνει νὰ περιγράφωσιν ἐλλείψεις, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει μίαν τῶν ἐστιῶν. Ἡ δύναμις αὕτη εἶναι τόσον μεγαλύτερη ὅσον ὁ ἀστὴρ εἶναι πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον· ὡσαύτως δὲ παρατα-

ρεΐται ὅτι καὶ οἱ μᾶλλον ἀπομακρυσμένοι ἀστέρες προχωροῦσι βραδύτερον εἰς τὴν τροχίαν των.

Δορυφόροι.

Οἱ Δορυφόροι εἶναι μικροὶ ἀστέρες περιστρεφόμενοι περὶ ἄλλους πλανήτας, ἐν ᾧ ἐκείνοι περιστρέφονται περὶ τὸν ἥλιον. Ἐκτὸς δὲ τούτου κινῶνται οὗτοι καὶ περὶ ἑαυτοῦς ἐν ἴσῃ διαρκείᾳ μὲ τὴν περιφορὰν των περὶ τὸν πλανήτην των.

Ἡ γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον τὴν Σελήνην, ὁ Ζεὺς τέσσαρας, ὁ Κρόνος καὶ ὁ Οὐρανὸς ἕκαστος ἀνά ὀκτώ, ὁ Ποσειδῶν ἓνα. Τῶν δὲ τριῶν τούτων πλανητῶν οἱ δορυφόροι κἀκινουσι τὴν περιφορὰν των ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

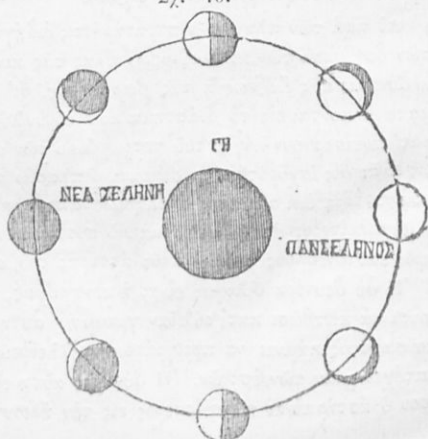
Σελήνη.

Ἡ σελήνη εἶναι σῶμα σφαιροειδές, 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς, περιγράφουσα ἑλλειψιν, τῆς ὁποίας ἡ γῆ κατέχει τὴν ἐσχάτην. Καὶ ἡ μὲν μεγαλειτέρα αὐτῆς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς γῆς εἶναι 406500 χιλιομ. ἡ δὲ μικροτέρα 356100 χιλιομ. ὥστε ἡ μέση ἀπόστασις εἶναι σχεδὸν 381000 χιλιομ.

Ἡ σελήνη εἶναι σῶμα σκιερὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐπ' αὐτῆς παρατηροῦμεν κοιλάδας καὶ ὄρη ὡς ἐπὶ τῆς σφαίρας μας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, καὶ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν εἰς 27 ἡμ. καὶ σχεδὸν 8 ὥρ. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον χρειάζεται ἵνα κάμνη καὶ τὴν περὶ τὴν γῆν περιφορὰν τῆς.

Ἰσπερὶ δὲ ἡ περιφορὰ τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν ἔχει τὴν αὐτὴν διάρκειαν μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς περὶ ἑαυτὴν, αὕτη παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἀφεγγής, δὲν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῆς εἰμὴ τὸ φωτιζόμενον μέρος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιφορὰν τῆς τὴν βλέπομεν ὑπὸ διαφόρους φάσεις ἢ σχήματα.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς (σχ. 16) δὲν δυνά-

μεθὰ νὰ τὴν ἴδωμεν· διότι τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν εἶναι ἀφώτιστον· τότε ἄρχεται ἡ νύκτα σελήνη ἢ νοσημερία καὶ εὐρίσκεται αὕτη εἰς *συζυγίαν* ἢ *σύνοδον* μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σελήνη περιστροφόμενη περὶ τὴν τροχίαν τῆς δεικνύει ἀλλήλοδιαδόχως τὸ φωτισμένον μέρος τῆς· ἐν πρώτοις βλέπομεν αὐτὴν ἐν σχήματι μηνίσκου φωτισμένου, τοῦ ὁποῖου τὰ ἄκρα εἶναι ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολάς. Τὴν δὲ 8 ἡμέραν τὴν βλέπομεν ἐν σχήματι ἡμικυκλίου· ἐπεὶδὴ τὸ ἡμισυ τοῦ φωτισμένου αὐτῆς μέρους εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ὅτε λέγεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν *πρώτον τετραγωνισμόν*. Τὴν δὲ 15 ἡμέραν ἡ σελήνη ἐκτελέσασα τὸ ἡμισυ τῆς περιφορᾶς τῆς στρέφει πρὸς τὴν γῆν ὅλον τὸ φωτισμένον αὐτῆς μέρος καὶ φαίνεται ἅπασα στρουγγύλη, ὅτε λέγεται ὅτι εἶναι εἰς *ἀντίθεσιν*· ἐπεὶδὴ τότε ἡ σελήνη εἶναι εἰς ἀντίθετον θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν γῆν καὶ ὀνομάζεται *παρσέληνος*.

Μετὰ τὴν πανσέληνον τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν ἀδιακόπως ἐλαττοῦται, καὶ τὴν 22 ἡμέραν βλέπομεν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ, ὅτε λέγομεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν *δεύτερον τετραγωνισμόν*. Μετὰ τοῦτο δ' ἔτι ἐλαττοῦται καὶ φαίνεται ἐν σχήματι μηνίσκου, τοῦ ὁποῖου τὰ ἄκρα εἶναι ἐστραμμένα πρὸς δυσμὰς. Τέλος ὅλως χάνεται, ὅτε ἡ σελήνη εὐρίσκεται ἐκ νέου μετὰ 29 $\frac{1}{2}$ περίπου ἡμέρας μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη διατρέχει τὴν τροχίαν τῆς εἰς 27^{ἡμ.} 7^{ώρ.} 43' 13'', ἀλλ' αὕτη δὲν ἀνανεοῦται εἰ μὴ τὴν 29^{ἡμ.} 12^{ώρ.} 44' 3''· διότι, ἐπεὶδὴ ἡ γῆ προχωρεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, χρειάζεται ἡ σελήνη 2^{ἡμ.} καὶ 4^{ώρ.} περίπου, ἵνα εὐρεθῇ πάλιν εἰς *σύνοδον* μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

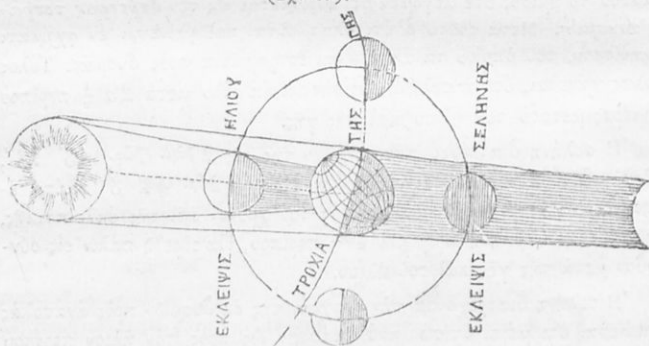
Ἡ σελήνη διατρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς φαίνεται ὅτι μένει ὀπίσω καθ' ἑκάστην ὥς πρὸς τὸν ἥλιον περίπου 51'· καὶ ὅταν μὲν ᾖαι νύκτα σελήνη, ἀνατέλλει καὶ δύνει αὕτη συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὸν ἥλιον· ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ μεσημέριον καὶ δύνει τὸ μεσονύκτιον· ἐπὶ δὲ τῆς *παρσέληνου* ἀνατέλλει καθ' ἣν ὥραν δύνει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει καθ' ἣν ὥραν αὐτὸς ἀνατέλλει· ἐπὶ δὲ τοῦ *δευτέρου τετραγωνισμοῦ* ἀνατέλλει τὸ μεσονύκτιον καὶ δύνει τὸ μεσημέριον.

Ἐκλειψεῖς.

Ἐκλειψις ἀστέρος λέγεται ἡ πρὸς στιγμὴν παύσις τοῦ νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀστήρ, καθ' ἣν ὥραν συνήθως εἶναι ὁρατός. Καὶ ἐκλειψις μὲν ἡλίου συμβαίνει, ὡσάκις ἡ σελήνη διέρχεται μετὰ τοῦ

καὶ τῆς γῆς, ἔκλειψις δὲ σελήνης ὅτε ἡ γῆ διερχομένη μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἡλίου τὴν καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της. Ἐπρεπε λοιπὸν οὕτω νὰ συμβαίνει καὶ ἕκαστον μῆνα ἔκλειψις τοῦ ἡλίου κατὰ πᾶσαν νέαν σελήνην, καὶ ἔκλειψις σελήνης κατὰ πᾶσαν πανσέληνον. Ἀλλ' αἱ ἐκλείψεις εἶναι πολὺ σπάνιαι· ἐπεὶδὴ ἡ τροχιά τῆς σελήνης δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸ τῆς γῆς, ὡς κεκλιμένη $5\frac{1}{2}$ μοίρ. ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, καὶ χωρίζουσα αὐτὴν εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα καλούμενα δεσμοὺς· ὥστε κατὰ τὰς συζυγίας ἡ σελήνη ὅτε εἶναι ὑπεράνω, ὅτε δὲ ὑποκάτω τῆς γραμμῆς τῆς ἐνοούσης τὸν ἥλιον μετὰ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου τότε δὲν διακόπτονται. Αἱ ἐκλείψεις λοιπὸν συμβαίνουσιν ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἐφ' ἑνὸς τῶν δεσμῶν ἢ πολὺ πλησίον αὐτῶν, καὶ τότε κατὰ μὲν τὰς ἀντιθέσεις ἔχομεν ἐκλείψεις τῆς σελήνης, κατὰ δὲ τὰς συζυγίας ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης εἶναι ὀλικαὶ ἢ μερικαί· καὶ ὀλικαὶ μὲν, ἐὰν ἡ σελήνη εἰσδύῃ ὀλόκληρος ἐντὸς τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ ὀλόκληρος ὁ δίσκος δὲν φαίνεται (Σχ. 17), μερικαὶ δὲ ὅταν μέρος αὐτῆς χώνηται (Σχ. 17).

ταί. Εἶναι δὲ αὗται ὁραταὶ ἐπίσης ὑφ' ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ ἡμισφαίριου, ἐξ οὗ παρατηρεῖται ἡ σελήνη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκλείψεώς της.

Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου εἶναι μερικαί, ὀλικαὶ ἢ δακτυλιοειδεῖς· καὶ μερικαὶ μὲν εἶναι, ὅταν ἡ σελήνη σκεπάζῃ μέρος μόνον τοῦ ἡλίου· ὀλικαὶ δὲ ἢ δακτυλιοειδεῖς, ὅταν τὸ κέντρον τῆς σελήνης συμπίπτῃ ἀκριβῶς μετὰ τοῦ κέντρου τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ τόπου ὅθεν παρατηρεῖται ἡ ἐκλείψις. Κατὰ τὴν ὀλικὴν δ' ἐκλείψιν (Σχ. 17) ἡ γῆ εἶναι ἀσφῆλιος ἢ δὲ σελήνη περιγίγιοις· ἕνεκα τούτου ὁ ἥλιος ὢν μᾶλλον ἀπομακρυσμένος φαίνεται μικρότερος καὶ σκεπάζεται ὀλόκληρος ὑπὸ τῆς σελήνης, ἥτις φαίνεται μεγαλειτέρα ἕνεκα τῆς προσεγγίσεώς της· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὴν δακτυλιοειδῆ ἐκλείψιν (Σχ. 17), ἡ γῆ

εἶναι περιήλιος καὶ ἡ σελήνη ἀπόγειος, ἔνεκα τοῦ ὁποίου αὕτη φαίνεται τότε μικροτέρα, καὶ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ ὅλον τὸν ἥλιον, ἀφίνουσα νὰ φωτίζηται γύρωθεν ὁλόκληρον δακτύλιον.

Ἐκλείψεις δὲ πάσχουσιν οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ οἱ δορυφόροι τοῦ Διὸς καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς κρυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς ὑπ' ἄλλου τινὸς σώματος.

Ἐπὶ τῆς σελήνης παρατηρήθησαν διάφορα ὄρη· πολλῶν δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι καὶ τὰ ὕψη μέχρι νῦν κατεμέτρησαν· ἀλλ' οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀτμὸσφαιραν εἰσέτι ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι.

Κ ο μ ῆ τ α ι.

Οἱ κομήται εἶναι πλανῆται συνιστάμενοι κατὰ τινὰς ἀστρονόμους ἐκ νεφελώδους ἐλαφροτάτης ὕλης καὶ ἔχοντες ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὑπερμεγέθη οὐράν, ἐστραμμένην πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου· περιγράφουσι δ' οὗτοι ἐλλείψεις (Σχ. 15) λίαν ἐκτεταμέναις, καλούμενας *παρὰβολας*, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει τὴν ἐστίαν· κινούνται δὲ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, συνοδευόμενοι συνήθως ὑπὸ οὐρᾶς ἢ κόμης, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ἀστέρας.

Καλεῖται δὲ *κόμη* αὐτῶν τὸ νεφελῶδες, τὸ περικυκλόνον τὸν κομήτην, ἡ δὲ σφαῖρα αὐτοῦ *περὴν* τοῦ κομήτου· τινῶν δὲ κομητῶν ὁ πυρὴν δὲν φαίνεται, καὶ ἡ οὐρὰ δ' αὐτῇ δὲν ὑρίσταιται ὅταν ὁ κομήτης ἀπομακρύνηται τοῦ ἡλίου· ἀναπτύσσεται δὲ πάλιν καθ' ὅσον ὁ κομήτης πλησιάζει πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ σμικρύνεται τὰ μέγιστα ὀλίγον μετὰ τὴν περιηλιότητά του. Ἐκ τῶν φαινομένων δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι συμπεραίνουνσιν ὅτι αὐτὸ τὸ νεφελῶδες εἶναι ἀτμοὶ προξενούμενοι ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Οἱ κομήται εἶναι ὁρατοὶ ἐπὶ μικρὸν μέρος τῆς τροχίᾳς των, ὅταν πλησιάζωσι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ εἶναι πρὸς ἀλλήλους διάφοροι κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν λάμψιν· τινὲς μάλιστα τούτων μόλις εἶναι ὁρατοὶ διὰ τηλεσκοπίου, ἐν ᾧ ἄλλοι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ οὐρανοῦ (60°—90°) καταλαμβάνουσι διὰ τοῦ μήκους τῆς οὐρᾶς των. Ἐκαστος δὲ κομήτης ταχέως ποικίλλεται· ὁ τοῦ 1811 κατ' ἀρχὰς μόλις ὁρατός μετὰ τὴν περιηλιότητά του ἀνεφάνη ἔχων ὑπερμεγέθη καὶ λαμπροτάτην οὐράν· ἐπειδὴ δ' ἔνεκα τῆς προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἥλιον ὁ πυρὴν του εἶχε μεταβληθῇ εἰς ἀτμόν, πολλοὶ ἀστρονόμοι δίσχυρίσθησαν ὅτι εἶδον διὰ μέσου αὐτοῦ ἄλλους ἀστέρας.

Μέχρι τοῦδε λογαριάζονται κομήται ὑπὲρ τοὺς 100, καὶ καθ' ἕκαστον σχεδὸν ἔτος νέοι ἀνακαλύπτονται, ἀλλ' ὅμως τριῶν μόνον ἐξ αὐτῶν γνωρίζομεν εἰσέτι ἀκριβῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Ὁ πρῶτος ἀναφανείς τὸ 1835 εἶναι ὁ καλούμενος τοῦ Ἀλεξίου ἐπανερχόμενος μετὰ

75 $\frac{1}{2}$ ἔτη· ὁ δεύτερος ἀναφανεὶς τὸ 1846 ἐπανερχεται μετὰ ἑξ ἔτη καὶ ὠκτώ μῆνας· ὁ τρίτος ὁ καλούμενος τοῦ Ἐγκου (Enke) διατρέχει τὴν τροχίαν του εἰς ὀλιγώτερόν τι τῶν τριῶν ἑτῶν καὶ ἡμίσεως. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τινες κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἐπανερχονται μετὰ πολλοὺς αἰῶνας, καὶ ἄλλοι χάνονται πλησίον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ δὲν ἀναφαίνονται ποτε πλέον εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Ἀπλανεῖς ἀστέρες.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐν οἷς ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, εἶναι φωτεινοὶ ἀστέρες τηροῦντες τὴν αὐτὴν πάντοτε μεταξὺ τῶν περίπου θέσιν. Οἱ πλησιέστεροι αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εἶναι τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορὰς ἀπώτερον τοῦ ἡλίου· ἄλλοι δὲ τούτων εἶναι ἀπείρως πλέον ἀπομακρυσμένοι. Ἐλογαρίασαν δ' ὅτι τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐκπέμπουσι, διατρέχον καθ' ἕκαστον δευτερόλεπτον περισσότερον τῶν 310000 χιλιόμετρ. χρειάζεται περισσότερον τῶν τριῶν ἑτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ἡμᾶς.

Ὁ αἰθμὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶναι ἄπειρος, ἀλλὰ τρεῖς ἕως τέσσαρες χιλ. μόνον εἶναι ὄρατοι δι' ἀόπλων ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ διὰ τηλεσκοπίου δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν πολλὰ αὐτῶν ἑκατομμύρια.

Εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνομεν ἔτι μικρὰ νεφελώδη λευκώματα καλούμενα *νεφελώματα*· τούτων τὰ μὲν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ ἀθροισμάτων ἀστέρων, τὰ δὲ διὰ συσσωρεύσεως ποσότητός τινος λευκῆς ὕλης. Τοιαῦτα δὲ νεφελώματα λογαριάζονται περὶ τὰ χίλια· ἄθροισμα δὲ τοιούτων νεφελωμάτων εἶναι καὶ ὁ Γαλαξίας, μακρὰ καὶ ἀκανόνιστος ταινία ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον.

Ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς εἵπομεν, ὑποτίθενται παράλληλοι καὶ μεσημβρινοὶ ἀντικρύζοντες πρὸς τοὺς παραλλήλους καὶ μεσημβρινούς τῆς γῆς. Οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ γηίνου ἱσημερινοῦ βλέπουσι διερχομένους διὰ τοῦ ζηνίθ των τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανόου ἱσημερινοῦ. Δι' αὐτοὺς οἱ οὐράνιοι πόλοι εἶναι ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες περιγράφουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν κύκλον ἡμικύκλιον πρὸς τὸν ὀρίζοντα· διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν *σφαῖραν ὀρθήν*, καὶ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς δὲ τοὺς πόλους ὅλοι οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσιν περὶ τὸν οὐράνιον πόλον κύκλον παράλληλον μὲ τὸν ὀρίζοντα, καὶ τότε λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πόλων ἔχουσι τὴν *σφαῖραν παράλληλον*. Ἐνταῦθα ὁ πολικὸς ἀστὴρ φαίνεται εἰς τὸ ζηνίθ, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανόου ἱσημερινοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, οἱ δ' ἀστέρες τοῦ ἡμισφαρίου ἐν ᾧ ὁ παρατηρητὴς εὐρίσκεται, δὲν κρύπτονται ποτε, ἐν ᾧ τὰνᾶπαλιν οἱ τοῦ ἄλλου ἡμισφαρίου εἶναι ἀόρατοι.

Μεταξύ δὲ τοῦ ἡμερινοῦ καὶ τῶν πόλων οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι κύκλους τόσον μᾶλλον κεκλιμένους πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅσον πλησιάζει τις περισσότερον εἰς τοὺς πόλους καὶ τότε ἡ σφαῖρα καλεῖται *παραλία*.

Ἀστρικὴ ἡμέρα καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ ὁ μέσος χρόνος.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν οἱ ἀστέρες διέρχονται τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός, ὁ δὲ χρόνος τὸν ὁποῖον πρὸς τοῦτο χρειάζονται καλεῖται *ἀστρικὴ ἡμέρα*, διαρκοῦσα 23 ὥρ. 56', καὶ οὗτος εἶναι ὁ ἀληθὴς χρόνος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ μίαν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφὴν τῆς. Ἡλιακὴ ἡμέρα δὲ καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον χρειάζεται ὁ ἥλιος ἵνα διέλθῃ τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός· αὕτη δ' εἶναι μεγαλειτέρα τῆς ἀστρικῆς κατὰ 4' ὥρας, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται, διότι ἡ γῆ προχωρεῖ καθ' ἐκάστην περὶ τὴν μίαν μοῖραν εἰς τὴν τροχίαν τῆς. Ὁ ἥλιος λοιπὸν τὴν ἐπομένην ἡμέραν δὲν θά εὑρεθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου, καὶ διὰ τὰς φάσας εἰς αὐτὸν πρέπει ἡ γῆ ἐκτὸς τῆς περιστροφῆς τῆς νὰ στραφῇ ἔτι περὶ τὸν ἄξονά τῆς μίαν μοῖραν. Διὰ τοῦτο λογαριάζεται τὸ ἔτος ἐκ 365 ἡμ. 6 ὥρ. ἡλιακῶν καὶ ἐκ 366 ἡμ. 6 ὥρ. ἀστρικῶν.

Ἡ ἀστρικὴ ἡμέρα ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν διάρκειαν, ὅπερ δὲν βλέπομεν εἰς τὴν ἡλιακὴν. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιηλιότητά τῆς προχωρεῖ ταχύτερον εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁ δὲ ἥλιος φαίνεται τότε ὀλίγον βραδύτερον εἰς τὸν μεσημβρινόν, καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ περισσότερον τῶν 24 ὥρ. Κατὰ δὲ τὴν ἀφηλιότητά ἐξ ἐναντίας, ἐπειδὴ ἡ πορεία τῆς γῆς εἶναι βραδυτέρα εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ὀλιγώτερον τῶν 24 ὥρ. Καλεῖται δὲ *ἀληθὴς χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει τὸ ἡλιακὸν ὥρολόγιον, καὶ *μέσος χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει καλῶς κανονισμένον ὥρολόγιον. Αἱ δύο αὗται ὥραι δὲν δύνανται νὰ ᾖναι σταθερῶς αἱ αὐταί· ἐπειδὴ ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πάντοτε διάρκειαν· ἐνίοτε μάλιστα διαφέρουσι κατὰ ἓν τέταρτον ὥρας· καὶ κυρίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ Φεβρουαρίου ἡ ὥρα τοῦ μέσου χρόνου προχωρεῖ περισσότερον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον συμβαίνει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου.

Ὁπισθοχώρησις τῶν ἡμερειῶν.

Αἱ ἡμερίαι κατ' ἔτος συμβαίνουνσι 20' 25" πρὶν ἢ γῆ ἔλθῃ εἰς συζυγίαν μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος, μετὰ τοῦ ὁποῖου ἦτον εἰς τὴν αὐτὴν ἡμερίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους· τὴν διαφορὰν ταύτην καλοῦμεν *ὀπισθοχώρησιν* τῶν ἡμερειῶν. Ἐνεκα ταύτης ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ὀπισθοπορεῖ ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ μίαν μοῖ-

ραν κατὰ 72 ἔτη, καὶ ὁλόκληρον ζώδιον ἢ 30 μοίρας κατὰ 2136 ἔτη· οὕτω δὲ ἵνα διατρέξῃ ὅλον τὸν κύκλον τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται 26000 ἔτη. Ἀφ' οὗτου λοιπὸν ἐδόθησαν τὰ νόματα εἰς τὸν ζωδιακὸν κύκλον, ὁ ἥλιος ὠπισθοπόρῃσε κατὰ ἐν ζώδιον· ὥστε τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν μόλις εἰσέρχεται ὁ ἥλιος εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τῶν ἰχθύων, ἀντὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ κριοῦ.

Ἡμερολόγιον.

Ἔτος καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ νὰ διατρέξῃ τὴν περὶ τὸν ἥλιον τροχίαν της, συνιστάμενον ἐκ 365 ἡμ. 5 ὥρ. 49'. Ἄν δ' ἐπὶ τέσσαρα κατὰ συνέχειαν ἔτη λογαριάσωμεν τὸ ἔτος ἐκ μόνον 365 ἡμ. ἡ γῆ θέλει εὐρεθῇ ὅτι βραδύνει περὶ τὰς 24 ὥρας· ὅθεν ἐστοχάσθησαν ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν νὰ κἀνωσι τὸ τέταρτον αὐτοῦ, ἔτος ἐκ 366 ἡμ. Οὕτω λοιπὸν τὰ 1865, 1866, 1867 εἶναι ἐκ 365 ἡμ. τὸ δὲ 1868 ἐκ 366 ἡμ. τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος καλεῖται ἐμβόλιμον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατασταθὲν ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος ὀνομάζεται Ἰουλιανόν.

Ἐν τούτοις, ἐπεὶ δὲ προστίθενται σχεδὸν $\frac{3}{4}$ ὥρ. περισσότερον κατὰ τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος τὸ ἐκ 366 ἡμ. παρατηρήθη τοῦτο ἐπὶ τοῦ πάπα Γρηγορίου γ'. ὅστις πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ ἀπέκοψεν ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1582 ἔτους 10 ἡμ. διατάζας νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ τὴν 4 Ὀκτωβρίου ἡ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἵνα δὲ μὴ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὑποπίπτωσι, προσδιώρισθη εἰς τὸ τέλος 400 ἐτῶν νὰ ἀποκόπτωνται 3 ἡμέραι, ἥτοι τὸ τελευταῖον ἔτος τριῶν ἀλληλοδιαδόχων αἰώνων δὲν εἶναι ἐμβόλιμον, ἐν ᾧ ὡς τὸ τέταρτον ἔπρεπε νὰ ᾖ.

Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας· ὡς ἐξῆς

Ἰανουάριος	31	Ἀπρίλιος	30	Ἰούλιος	31	Ὀκτώβριος	31
Φεβρουάριος	28 ἢ 29	Μάϊος	31	Αὐγούστ.	31	Νοέμβριος	30
Μάρτιος	31	Ἰούνιος	30	Ἰούλιος	30	Δεκεμβρίου	31

Οὕτω ἑπτὰ μῆνες εἶναι ἐκ 31 ἡμ. τέσσαρες ἐκ 30 καὶ ὁ Φεβρουάριος ἐξ 28 ἢ 29 ἡμ. ὅταν τὸ ἔτος ᾖ ἐμβόλιμον. Οἱ δὲ μῆνες διαιροῦνται εἰς ἐβδομάδας, συνισταμένης ἐκάστης αὐτῶν ἐξ ἑπτὰ ἡμερῶν.

Κινηταὶ ἑορταί.

Κινηταὶ ἑορταὶ λέγονται, ὅσαι δὲν πίπτουσιν εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐκάστου ἔτους, ἀλλὰ κανονίζονται σχεδὸν ἅπασι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, εἰς τὴν ὁποίαν πίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα.

Κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ (325 μ. Χ.) οἰκουμένηκῃ σύνοδον τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζηται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν· καὶ ἐὰν ἡ πανσέληνος πίπτῃ

Κυριακήν, τότε τὸ Πάσχα πρέπει νὰ τίθεται τὴν ἀμέσως ἐπομένην Κυριακῇ. Τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ γίνηται καὶ ἐὰν ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα συμπίπτῃ μὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Οὕτω δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα κατὰ τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν πίπτει μετὰ τῆς 23 Μαρτίου καὶ 24 Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὴν Δυτικὴν μετὰ τῆς 9 Μαρτίου καὶ τῆς 13 Ἀπριλίου.

Σελήνης κύκλος.

Κύκλος σελήνης εἶναι περίοδος 19 ἐτῶν Ἰουλιανῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ σεληνικαὶ φάσεις ἐπανέρχονται κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμερομηνίας. Τὸ ἔτος τὸ προηγηθὲν τῆς ἡμετέρας χρονολογίας ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τοῦ κύκλου τῆς σελήνης, τὸ ἀκόλουθον ὑπῆρξε τὸ δεύτερον, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τοῦ ἔτους τοῦ Κύκλου τῆς σελήνης ἡ τοῦ Χρυσοῦ ἀριθμοῦ, ὡς συνήθως ὀνομάζεται, πρέπει νὰ προσθέσωμεν 1 εἰς τὸ ὠρισμένον ἔτος καὶ νὰ διαιρῶμεν αὐτὸ διὰ 19, καὶ οὕτω θέλομεν εὐρίσκει τὸ ζητούμενον. Τὸ ἔτος λοιπὸν 1866 + 1 διαιρούμενον διὰ 19 δίδει πηλίκον 98 καὶ κατάλοιπον 5. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ 1 μετὰ Χριστὸν ἔτους παρῆλθον μέχρι τοῦ 1866 κύκλοι σελήνης 98, καὶ ἤδη ζῶμεν εἰς τὸ 5 ἔτος τοῦ 99 κύκλου τῆς σελήνης· τὸ δὲ 5 εἶναι ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς τοῦ 1866.

Ἑπακταί.

Ἑπακταὶ ἡμέραι καλοῦνται αἱ τὴν ἡλικίαν τῆς σελήνης κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους δεικνύουσαι. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἡλικιὸν ἔτος ὑπερβαίνει κατὰ 11 ἡμέρας τὴν διάρκειαν 12 περιόδων σελήνης (ἡ τὸ σεληνικὸν ἔτος), ἐὰν αἱ ἐπακταὶ εἶναι 0 ἡμέραι κατὰ τὴν ἀ. Ἰανουαρίου ἔτους τινός, τὴν ἀ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ ᾖναι 11 ἡμέραι, τὴν δὲ ἀ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ τρίτου ἔτους θὰ ᾖναι 22, τοῦ δὲ τετάρτου 33 ἢ μόνον 3, ἀφαιρουμένων τῶν 30 διὰ μίαν περίοδον σελήνης εὐρισκομένης περισσώτερον εἰς τὰ τρία πρῶτα ἔτη. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τῶν ἐπακτῶν, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ἕκαστον κύκλον σελήνης, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν ἐπὶ 11, καὶ ἐκ τοῦ γινομένου, ἂν ᾖναι μεγαλειότερον τοῦ 30, ἀφίνομεν τοσάκις 30, ὅσον εἶναι δυνατόν.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ πραγματευομένη περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τῆς περικυκλώσεως αὐτὴν ἀτμοσφαίρας, καὶ περὶ ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων (σελ. 5).

Τῆς γῆς μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς παρὰ ταύτην οὐσίας γνωρίζομεν· ἡ δὲ παρῶσα αὐτῆς μορφή φαίνεται ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας δύο στοιχείων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Τὸ ὕδωρ ὑπὸ διάφορον μορφήν ἱστάμενον ἢ ῥέον ἢ καταπίπτον ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαίρας μεταβάλλει καὶ μέχρι νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, διαπερᾶ παντοῦ εὐκόλως κατὰ μικρὸν διαλύον ἢ βιάως συνθραύον, καὶ συμπαρασύρον μέρη μεθ' ἑαυτοῦ φέρει αὐτὰ εἰς ἄλλους τόπους· ἐντεῦθεν καὶ ἡ αὐξήσις τῶν παραλίων, τῶν χερσονήσων κτλ. Ὡσαύτως δὲ ἡ γῆ κατέχει ἰδιάζουσάν τινα θερμότητα, ἥτις ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς αὐξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ πυρὴν αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς ῥευστὴν πυρῶδὴν κατάστασιν· συμπεραίνομεν δὲ τοῦτο ἐκ τῶν θερμῶν πηγῶν, τῶν ἡφαιστειῶν, τῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν σεισμῶν. Διὰ τῆς ἐνεργείας δὲ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πυρός ἀποτελοῦνται εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀνυψώσεως καὶ καθιζήσεις, ῥήγματα, ὄρη, νῆσοι κτλ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐπενήργησαν εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ κατὰ διαφόρους περιόδους εἰς τὸν σχηματισμὸν βαθυηδὸν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Ἐὰν ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ σφαίρας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀνίσως διηρημένην εἰς ξηρὰν καὶ εἰς ὕδατα· ταύτης ἡ ξηρὰ κατέχει σχεδὸν τὸ $\frac{1}{4}$, τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶναι κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατων· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον περιλαμβάνει τὰ $\frac{1}{5}$ τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ νότιον μόνον τὸ $\frac{1}{6}$ αὐτῆς.

Πεδιάδες.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμέναι χώραι, ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον. Αὗται ὅταν ποτίζονται ὑπὸ ἀρθρῶν πηγῶν ἢ ποταμῶν εἶναι εὐφορώταται· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι μὴ ἔχουσαι ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τινὰς αὐτῶν δίδονται καὶ ἰδιαίτερα ὀνόματα· εἶον

Στέππαι καλοῦνται εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ εἰς τὴν Βόρ. Ἀμερικὴν ἐκτεταμέναι ἄμμώδεις πεδιάδες κεκαλυμμέναι καθ' ὅλον τὸ θέρος ὑπὸ φυτῶν τὸ πλεῖστον ἀλατούχων, ἀλλ' ἐστερημέναι παντάπασι δένδρων.

Σαβάνναι δὲ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ Πάμπαι εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν λέγονται πεδιάδες χαμηλόταται, ὑγρόταται καὶ κεκαλυμμέναι ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐρημοὶ τέλος λέγονται ἐκτεταμέναι πεδιάδες κεκαλυμμέναι ὑπὸ ἀνύδρου ἄμμου ἀναπτομένης ὑπὸ θερμότητος ἡλίου, καὶ ἐστερημέναι τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν βλάστησιν ὕδατος, ὡς αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ἐρήμων εὐρίσκονται τόποι ἐνυδροὶ καὶ κατὰφυτοι, ὁμοιάζοντες μὲ εὐφόρους νήσους ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου ἄμμου, καὶ ὀνομάζονται αὐάσεις ἢ ὁάσεις.

Ὁ ρ η.

Τὰ ὄρη εἶναι τὰ ὑψηλότερα ὑψώματα τῆς σφαίρας. Λόφοι δὲ καλοῦνται τὰ ἔχοντα ὀλιγώτερον ὕψος (σελ. 40).

Τὰ ὄρη εἶναι ἐνίοτε μεμονωμένα, συχνότατα ὅμως σχηματίζουσι σειράς. Αἱ κορυφαὶ τῶν ἔχουσι διάφορα σχήματα λαμβάνουσαι διὰ τοῦτο καὶ διάφορα ὀνόματα ὡς ὅταν αὕτη ᾖναι πρισματωειδῆς, καλεῖται αἰγμή ὅταν ᾖναι ὀξεῖα, ὁδοῦς, κέρας, βελόνη ἂν δ' ἐπίπεδος, τράπεζα κτλ. Αἱ ὑψηλότεραι δὲ γνωσταὶ κορυφαὶ εἶναι αἱ τῶν Ἰμαλαίων, φθάνουσαι 9 χιλιομ. ὕψους ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ράχis καλεῖται τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σειρᾶς, τὸ ἐκτεινόμενον καθ' ὅλον τὸ μήκος αὐτῆς· αἱ δὲ πλευραὶ τῆς ράχews, δι' ὧν ρέουσι τὰ ὕδατα, εἶναι αἱ καλούμεναι κλιτύες.

Τὰ ὄρη χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν χαμηλοτάτων καλουμένων κοιλάδων· ἂν δ' αὐταὶ περιελίσσονται μεταξὺ δύο πολλῶν προσεγγιζόντων ὄρεων καὶ ὄχι πολλῶν ὑψηλῶν, καλοῦνται αὐλῶνες μὲν ἂν ᾖναι ἄδενδροι, γάπαι δὲ ἂν ᾖναι δρυμώδεις· στενὰ δὲ ἢ πύλαι καλοῦνται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῆς ράχews, αἵτινες καὶ στενάς διόδους σχηματίζουσι καὶ φάραγγες ἢ αὐχένες αἱ κεῖμεναι μεταξὺ ἀποτόμων βράχων, αἵτινες ἂν ᾖναι πολλὴ βαθεῖα βάρανθρα καλοῦνται.

Ἡ φ α ἰ σ τ ε ι α.

Ἡφαίστεια εἶναι συνήθως κωνοειδῆ ὄρη μετὰ κωνοειδῶν ἀνοιγμάτων καλουμένων κρατήρων, ἀναπέμποντα ἐξ αὐτῶν κατὰ κίρους ἀναθυμιάσεις, καπνούς, φλόγας, πυρώδεις ὕλας ἀναλελυμένας, καὶ ῥίπτοντα μακρὰν τέφραν, μύδρους, χειμάρρους λάθης, ἥτις τότε μόνον σταματᾷ ὅταν ψυχθεῖσα χάσῃ τὴν βευστότητά της. Τοιαύτη δ' εἶναι ἡ ὁρμὴ τῶν ἡφαιστειῶν, ὥστε ἐκ τῶν καταστροφῶν τούτων πολλάκις ἐσχηματίσθησαν νέαι ὄρη ἢ ἐξήλθον ἐκ τῶν πυθμένων τῆς θαλάσσης νέαι νῆσοι κτλ.

Τὰ ἡφαιστεια δὲν ἐκρήγνυνται πάντοτε· τινὰ δὲ τούτων φαίνονται μὲν ἐσθεςμένα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀλλ' αἰφνης πάλιν ἀρχίζουσι καὶ ἐκπέμπουσι τέφραν καὶ λάβαν, καὶ ταῦτα καλοῦνται *ἐνεργὰ ἢ ζῶντα*· ἄλλα δὲ πάλιν φαίνονται ὅτι διὰ παντὸς ἔχασαν τὴν φρικώδη ἐνέργειάν των, καὶ διὰ τοῦτο *νεκρὰ ἡφαιστεια* καλοῦνται. *Ἡφαιστεια ὑποθαλάσσια* λέγονται, ὅσα εἶναι κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης.

Σεισμοί.

Οἱ σεισμοὶ φαίνονται ὅτι προξενοῦνται ὑπὸ ὑπογείων ἀτμῶν, οἷτινες ἀνυψοῦσι τὸ ἔδαφος ζητοῦντες ν' ἀνοίξωσι διόδον συνοδεύονται δὲ συνήθως ὑπὸ ἡφαιστειῶν ἐκρήξεων. Συχνὰ δ' αἰσθανόμεθα αὐτοὺς πολὺ μακρὰν τῶν ἡφαιστειῶν καὶ ἄνευ τινὸς ἐκρήξεως. Εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰ περίξ των Ἀνδεων, καὶ εἰς ἄλλας ἐτι χώρας εἶναι ἐνίοτε τοσοῦτον δυνατοί, ὥστε συχνὰ καταστρέφουσι μεγάλας πόλεις.

Συστατικά τῆς γῆς.

Εἶδη γαιῶν.

Τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διακρίνονται *α.* τὰ ἐκ τοῦ ὕδατος μορφώματα ἥτοι τὰ ὅρη καὶ σχηματιζόμενα ἐκ συνεχοῦς σειρᾶς στρωμάτων κειμένων ἐπ' ἄλληλα καὶ ὀρισμένην τάξιν· *β.* τὰ ἐκ τοῦ πυρὸς μορφώματα, ἥτοι τὰ μὴ κατὰ στρώματα εἶδη τῶν ὀρέων. Τούτων δ' ἄξια σημειώσεως εἶναι·

1) *Αἱ ἀρχέγονοι γαῖαι* ἢ τὰ πρωτογενῆ στρώματα, ἅτινα φαίνονται συνιστάμενα ἐκ τετηγμένης μὲν τὸ πρῶτον, ψυχθείσης δ' ἀκολούθως ὕλης.

2) *Αἱ δευτερεύουσαι γαῖαι* (ἢ τὰ δευτερογενῆ στρώματα) εἶναι διατεθειμένοι κατὰ σιθῆδας τακτικὰς ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ ἀποτεθεῖναι ὑπὸ τῶν ὑδάτων, περιλαμβάουσιν συνήθως πολλὰ λείψανα ζώων καὶ φυτῶν· καὶ τὰ μὲν παναρχαιότατα ζῶα εὐρίσκονται ἰδίᾳ εἰς τὰ τιτανώδη στρώματα, τὰ δὲ παναρχαιότατα φυτὰ εἰς τὰ ἐξ ἀμμολίθου καὶ λιθνοθράκων στρώματα. Αἱ ἀποθῆκαι τῶν κογγυλίων καὶ τῶν ἰχθύων αἱ ἐπὶ ὑψηλοτάτων ὀρέων εὐρισκόμεναι μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ θάλασσα τὰς ἐκάλυπτε ποτε.

3) *Αἱ τριτεῖονσαι γαῖαι* (ἢ τὰ τριτογενῆ στρώματα), αἱ ὁποῖαι συντίθενται ἐκ λειψάνων τῶν δύο τούτων πρώτων εἰδῶν, τεταγμέναι αὖσαι κατὰ σιθῆδας πρὸς τὰς ὑπορείας τῶν δευτερογενῶν στρωμάτων.

5) *Αἱ ἡφαιστειώδεις γαῖαι* (ἢ τὰ ἡφαιστειώδη στρώματα), αἵτινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῆς τέφρας, τῆς λάβης καὶ τῶν ἄλλων ὑλῶν τῶν ἐκπέμπομένων ὑπὸ τῶν ἡφαιστειῶν.

5 Αἱ φυτικάι γαῖαι, αἱ εὗρισκόμεναι ὑπεράνω ὅλων τῶν ἄλλων γαιῶν, αἵτινες εἶναι αἱ μόναι ἐπιτήδαιοι διὰ τὴν φυτικὴν ὑπαρξιν.

Πολύτιμοι λίθοι, μέταλλα καὶ εὐπρηστοι μεταλλεῖα.

Μεταξὺ τῶν οὐσιῶν, αἵτινες ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, διακρίνονται·

1. οἱ *πολύτιμοι λίθοι*, οἷον ἀδάμαντες, ρουβίνια, σάπφειροι κτλ.
2. τὰ *μέταλλα*, ὧν ἐπισημότερα εἶναι ὁ χρυσός, ἡ πλατίνη, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός, ὁ σίδηρος, ὁ κασσίτερος, ὁ μόλυβδος, τὸ ἀντιμόνιον, ὁ ὑδράργυρος κτλ. 3. αἱ *εὐπρηστοὶ ὕλαι*, οἷον ὁ ἀνθρακίτης, τὸ θεῖον, ὅλαι αἱ ἀσφαλτώδεις οὐσαί, ἡ ἀσφαλτος, οἱ γαϊάνθρακες, τὸ ἤλεκτρον, κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ εὐπρηστοὰ ὀρυκτά, ὄντα λείψανα φυτῶν κεχωσμένων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ χρυσός, ἡ πλατίνη, ὁ ἄργυρος καὶ οἱ πολυτιμότεροι λίθοι εὗρισκονται πρὸ πάντων εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὁ δὲ σίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος εὗρισκονται ἐν ἀφρονίᾳ εἰς τοὺς εὐκράτους καὶ ψυχροὺς τόπους. Ἐν τούτοις πολὺς χρυσὸς εὗρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας.

Ὑδρατα.

Τὰ ὕδατα τὰ διαχερόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας διαρροῦνται εἰς δύο, εἰς *θαλάσσια ὕδατα* καὶ εἰς *ὕδατα τῆς ξηρᾶς*. (σελ. 11. 12).

Ὑδατα θαλάσσια.

Τὰ θαλάσσια ὕδατα εἶναι πικρὰ καὶ ἄλμυρά, τὸ δ' αὐτῶν ἀλατῶδες δὲν εἶναι παντοῦ τὸ αὐτό· διότι εἰς τοὺς πόλους, ἀποχωριζομένου καὶ πηγνυμένου τοῦ γλυκέος ὕδατος, τὸ μένον ῥευστὸν ἔχει περισσώτερον ἅλας· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὅπου τὸ γλυκὺ ὕδωρ ἐξατμίζεται· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὰς ἐσωτερικὰς θαλάσσας, οἷον τὴν Βαλτικὴν, ὥστε τῆς μεγάλης ποσότητος τοῦ γλυκέος ὕδατος, τὸ ὅποιον οἱ ποταμοὶ εἰς αὐτὰς φέρουσι, τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἔχει ὀλιγώτερον ἅλας. Ἐν τούτοις ἡ Κασπία θάλασσα ἔχει περισσώτερον ἅλας ὥς πρὸς τοὺς ὠκεανούς.

Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης παρέχει τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, ὅποιαι καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς· διὸ ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ λόφους, ὄρη, κοιλάδας τοσούτου βάρους, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ μετρήσωμεν. Εἶναι δὲ κατωφημένη ὑπὸ πλῆθους ζώων ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς ἀγνώστων, καὶ πλῆθος ἔχει φυτῶν ἰδιαζόντων.

Πολλοὶ δοκίμαζοντες ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εἶναι ψυχρότερα ἀναλόγως τῆς βυθιότητός των. Οὕτω δ' ἐπηρεπε τὰ βυθύτατα

μέρη τῶν θαλασσῶν νὰ ᾔναι παγωμένα· ἀλλ' ἤδη τέλος ἐγνώσθη ὅτι οὐδέποτε τοῦτο συμβαίνει ὅσον καὶ ἂν προχωρήσωμεν βελύτερα.

Ἡ διαφορὰ τοῦ πλάτους πολλὴν ἐπιρροὴν ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Πρὸς τοὺς πόλους αἱ θάλασσαι εἶναι κεκαλυμμέναι ἀδιακόπως ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγων, κατασταινόντων ταύτας τὰς θαλάσσας ἀδιαπεράστους εἰς τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα οἱ πάγοι οὗτοι καλύπτουσι συνήθως ὅλην τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς 80 μοίρ. τοῦ Βορ. πόλου, οἱ δὲ κόλποι τοῦ αὐτοῦ πόλου παγόνουσι μέχρι τῆς 60 μοίρ. νῆσοι ὅμως ἐκ πάγου βλέπομεν νὰ πλέωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς 40 μοίρ. τοῦ Βορ. πλάτους. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον οἱ στερεοὶ πάγοι ἐκτείνονται μακρότερον ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Κινήσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ὑπόκεινται εἰς τρία εἶδη κινήσεων τὰς ἀτμοσφαιρικὰς, τὰ ρεύματα καὶ τὰς παλιρροίας.

Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ κινήσεις προκλύπτουσιν ὑπὸ τῆς ὥθσεως τῶν ἀνέμων, ἐγειρόντων ἐνίοτε ἐκπληκτικὰ κύματα· ἡ δὲ ταραχὴ αὕτη γίνεται ἐπαισθητὴ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διότι καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας τρικυμίας παρατηρήθη ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης βελύτερα τῶν 33 μέτρων μένουσιν ἀκίνητα.

Τὰ ρεύματα εἶναι μεγάλαι κινήσεις, φέρουσαι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης κατὰ τινα διεύθυνσιν. Τὰ ἐπισημότερα δὲ τούτων εἶναι τὰ ρεύματα τῶν πόλων καὶ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Τὰ ρεύματα τῶν πόλων φέρουσι τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν, συνεπάγοντα μετὰ τούτων καὶ ὑπερμεγέθεις ὄγκους πάγων, οἵτινες συναντῶνται ἐνίοτε πολὺ μακρὰν τῶν παγομένων θαλασσῶν.

Τὸ δὲ τροπικὸν ρεῦμα, διευθυνομένον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐτήσιων ἀνέμων τῶν πνεόντων εἰς ταύτας τὰς χώρας καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, τὴν ὅποιαν τὰ ὕδατα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἐνταῖθα δὲ ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐρχόμενα ἐκ τῶν περὶ τοὺς πόλους χωρῶν, ὅπου ἡ τῆς γῆς περιστροφή εἶναι ὀλιγότερον ταχέα. Τὰ πρώτιστα δὲ ρεύματα παράγουσι πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶναι· τὸ ἐγκόλπιον Μεξικανικὸν ρεῦμα, τὸ ὅποιον συνέχει ἂν τοῦ τροπικοῦ ρεύματος καὶ ἀκολουθοῦν τὸ μῆκος τῶν παραλλήλων τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Νεογίτου, λαμβάνει ἔπειτα νέαν διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς τὰς παραλλῆλας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς (Ἀζόρας νήσους).

Αἱ κινήσεις αὗται τῆς θαλάσσης μεταφέρουσιν εἰς ἀπέλους ἀποστάσεις τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων χωρῶν ὑπὸ τούτων δὲ φέρονται εἰς τὰ

παράλια τῆς Νορβηγίας δένδρα, φυόμενα μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνίοτε δὲ δύο ρεύματα ἀντίθετα συναντῶνται καὶ τότε σχηματίζονται οἱ θαλασσοστρόβιλοι, ὧν ἐπισημότερος εἶναι ὁ τοῦ Μαλισταρόμ πρὸς Ν. τῶν Λοφθοδενῶν νήσων, καὶ ἡ Χάρνθιδις εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας.

Αἱ παλίρροιαι εἶναι κανονικαὶ κινήσεις τῶν ὑδάτων, δις ἑπανάλημθανόμεναι ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας καὶ 51'. Τὰ ὕδατα ἀναβαίνουν καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ἐπὶ 6 ὥρας, ἡ δ' ἀνάβασις αὕτη καλεῖται *πλημμυρίς*· ἀφ' οὗ δὲ φθάσωσιν εἰς τὸ μέγιστον ὕψος τῶν, μένουσι στάσιμα περὶ τὸ ἐν τέταρτον ὥρας, εἴτα ὀπισθοδρομοῦσι πάλιν ἐν διαστήματι 6 ὥρων, καὶ αὕτη ἡ ὀπισθοδρόμησις καλεῖται *ἀμπωτις*, μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα, ἀφ' οὗ μείνωσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην αὐτῶν θέσιν περὶ τὸ $\frac{1}{4}$ ὥρας ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ὑψῶνται. Ἡ περίοδος αὕτη τῶν δύο ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων τοῦ ὕδατος ὀνομάζεται *ἡμερησία περίοδος*, πρὸς διάκρισιν τῆς *μηριαίας* καὶ *ἐτησίας* περιόδου, αἵτινες παρατηροῦνται κατὰ πᾶσαν νέαν σελήνην καὶ κατὰ τὰς ἡμερίας καὶ τὰς τρεπάς. Ἀρχεται δὲ ἡ πλημμυρίς μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπὸ τῆς διπλῆς διὰ τοῦ ἡμερινοῦ διαβάσεως τῆς σελήνης, καὶ συμβαίνει εἰς μὲν τοὺς ἀνατολικοὺς αἰγιαλοὺς προτῆτερα, εἰς δὲ τοὺς δυτικούς ἀργότερα.

Αἱ παλίρροιαι θεωροῦνται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἑλξως τοῦ ἡλίου καὶ μάλιστα τῆς σελήνης· διότι αἱ ἰσχυρότεραι παλίρροιαι συμβαίνουν κατὰ τὰς συζυγίας, ὅτε ἡ ἑλξις τοῦ ἡλίου συνεννοῦται μετὰ τῆς ἑλξως τῆς σελήνης. Ἐν τούτοις μιᾶς καὶ ἡμισείας ἡμέρας διάστημα ὑπάρχει μετὰξὺ τῆς στιγμῆς τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν μεγαλειτέρων παλίρροιων, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπομακρύνσεως τῶν δύο τούτων ἀστέρων. Αἱ παλίρροιαι δὲ καθίστανται ἀνεπαίσθητοι ὑπεράνω τῶν τροπικῶν κύκλων· διότι ἡ σελήνη ἐνεργεῖ ἐνταῦθα πλαγιώτερον, ὥς μὴ ἀποχωροῦσα τοῦ ἡμερινοῦ ὑπὲρ τὰς 28 μοίρας.

Ὑδατα τῆς ξηρᾶς.

Οἱ ἀτμοὶ οἱ διὰ τῆς θερμότητος ἐκ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐξ ὅλων τῶν ὑγρῶν τόπων παραγόμενοι καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑψόμενοι σχηματίζουν τὰ νέφη, τὰ ὅποια μεταβάλλονται εἰς βροχὴν· τὸ δὲ ὕδωρ τῶν βροχῶν εἰσδύον εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαντῶν ἀντίστασιν εἴτα δὲ διεξοδὸν ἀποτελεῖ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν σχηματίζονται οἱ *ρῥακες*· οὗτοι δ' ἐνόημενοι ἀλλήλοις σχηματίζουν *ποτάμια* καὶ *ποταμούς* (σελ. 11. 12), γίνοντες τὰ ὕδατα τῶν συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπικράτεια ποταμοῦ λέγεται ἅπαντα ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν κατέχει ποταμὸς τις μετὰ τῶν παραποτάμων καὶ τῶν ρυάκων του· γράμμαι δὲ τῆς διαχωρίσεως τῶν ὑδάτων λέγονται τὰ ὄρια δύο παρακει-

μένων ἐπικρατειῶν ποταμῶν· εἶναι δ' αὐταὶ συνήθως σειραὶ ὁρέων, ὡς αἱ Ἄλπεις χωρίζουσαι τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πάδου ἀπὸ τὰς τοῦ Ῥοδανοῦ, τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως.

Βροχαί.

Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι παντοῦ ἐπίσης ἀφθονοί· ἐν γένει δ' αὐταὶ εἶναι ὀλιγώτερον δυναταί, καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ τῆς γεινιάσεως τῆς θαλάσσης, ἃν καὶ αἱ βροχεραὶ ἡμέραι ᾖναι περισσώτεραι πρὸς βορρᾶν.

Βροχαὶ περιοδικαὶ καὶ πλημμύραι τῶν ποταμῶν.

Μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἡ περιοδικὴ ἐπάνοδος τῶν ἀνέμων ἐπαναφέρει κατ' ἔτος βροχὰς σταθερὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ ἔτους· ἡ δὲ μεγάλη πλυσσότης τοῦ ὕδατος ἡ ἐντὸς αὐτῶν πίπτουσα πρέπει συγχρόνως νὰ ἐκρέη, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτουσιν αἱ τακτικαὶ πλημμύραι σχεδὸν ὅλων τῶν ποταμῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς σφαίρας.

Ἡ πλημμύρα τοῦ Νεῖλου κατασταίνει εὐφορον τὴν λαμπρὰν κοιλάδα τῆς Αἰγύπτου· ἄλλ' εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ἀνδεων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν κατωφέρειαν διὰ νὰ ἐκρεύσωσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ταύτης καλύπτεται ὑπὸ ἑλῶν.

Λίμαι καὶ Ἐ.λῆ.

Τὰ ὕδατα μὴ δυνάμενα διὰ τὴν πολλὰ βραδεῖν θέσιν τόπων τινῶν νὰ ἐκρέωσιν ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ σχηματίζουσι τὰς καλουμένας *Λίμνας* καὶ τὰ *Ἐ.λῆ*. Μεταξὺ δὲ τῶν λιμνῶν ὑπάρχουσί τινες, δι' ὧν διέρχονται ποταμοί, ὡς ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ ἡ τῆς Γενεύης· ἄλλαι δὲ δὲν ἔχουσι καμμίαν ἐκροήν, ὡς ἡ Κασπία, ἡ Ἀράλη λίμνη κλ. αἱ τελευταῖαι δ' αὐταὶ συνήθως εἶναι ἀλατούχοι.

Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα.

Μεταλλικὰ ὕδατα καλοῦνται τὰ ῥέοντα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ γέμντα μεταλλικῶν οὐσιῶν, οἷον θείου, σιδήρου κτλ. Καλοῦνται δ' ἔτι αὐτὰ *θερμὰ ὕδατα*, ὡς θερμαινόμενα ὑπὸ αἰτίας εἰσέτι ὄχι πολὺ γνωστῆς ἀποδιδομένης συνήθως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα τῆς γῆς.

Ἡ θερμότης τῶν ἐνίοτε εἶναι ἴση μὲ τὴν θερμότητα βράζοντος ὕδατος· τοιαῦτα δὲ θερμὰ ὕδατα ὑπάρχουσιν εἰς πλείστας χώρας καὶ πολλὰ εἶναι χρήσιμα εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην. Τῶν πηγῶν τούτων τινὲς παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπὲς θέαμα· ὡς αἱ τοῦ Γευσέρου ἐν Ἰσλανδίᾳ, τῶν ὑποίων τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσι συνήθως ἐν σχήματι πυραμίδος

εἰς ὕψος 38 μέτ. καὶ αἱ τοῦ Στρούκ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, ὧν τὰ ὕδατα ἀνὰ πηδῶσιν ἔτι πλέον τῶν ῥηθέντων.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι μίγμα διαφόρων ἔυστων, τὰ ὅποια περικυκλόνουσι τὴν σφαῖραν μέχρι τοῦ ὕψους 70—90 χιλιομ. καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀήρ, τὸν ὅποιον ἀναπνέομεν.

Ὁ ἀήρ εἶναι διαφανής, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ᾖ καθαρός, φαίνεται ὅτι ἔχει ὥραιον κυανοῦν χρῶμα. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἶναι 770 φορές ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος· στήλη δ' αἰέρος ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων ὁρίων τῆς ἀτμοσφαίρας μέχρι τῆς θαλάσσης ἔχει βάρος ἴσον μετὰ τὸ βάρος στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος $10 \frac{1}{2}$ μέτ. ὕψους ἢ στήλης ἰσοπαχοῦς ὑδραργύρου 757 χιλιοστομέτ. ὕψους.

Ὁ ἀήρ εἶναι μᾶλλον πυκνὸς καὶ δυσκινητότερος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰς πεδιάδας ἢ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἀπακαθιστάμενος ἐλαφρότερος εἰς ἔτι μεγαλειότερον ὕψος. Ἡ διαδοχικὴ αὕτη ἐλάττωσις τῆς βαρύτητος τοῦ αἰέρος παρέσχε τὸ μέσον τῆς μετρήσεως τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων· διότι παρατηρήθη ὅτι στήλη ὑδραργύρου περικεκλεισμένη ἐντὸς ὀργάνου καλουμένου βαρομέτρου καταβαίνει, καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν περισσότερον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἡ θερμότης τῆς ἀτμοσφαίρας ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς, καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν εἰς ὑψηλοτέρους τόπους· διότι οὕσης τῆς ἀτμοσφαίρας ἀραιότερας εἰς τὰ ἀνώτερα αὐτῆς στρώματα, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου διέρχονται ἐν μικροτέρῃ θλάσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότερα ὄρη εἶναι κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀδιακόπου χιόνος· παρατηρήθη δ' ὅτι ἡ χιών ἀρχίζει νὰ πίπτῃ ἐπὶ μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς ὕψος 4900 μέτ. ἐπὶ δὲ τῶν 45 μοιρ. πλάτους εἰς ὕψος 2000 μέτ. καὶ πρὸς τὸν 60ον παράλληλον εἰς ὕψος 1100 μέτ.

Καὶ ἄλλαι δ' αἰτίαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἡ θερμότης εἶναι τόσον μεγαλειτέρα ὅσον ὁ τόπος εἶναι πλησιέστερος εἰς τὸν ἰσημερινόν, καὶ τάναντι μικροτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡσαύτως αὕτη εἶναι ἔτι ἀνάλογος τῆς ἐκθέσεως τοῦ τόπου· καθότι αἱ μεσημβριναὶ κλιτύες τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων εἶναι θερμότεραι τῶν ἄλλων κατωφερειῶν. Ἐπίσης τὰ δυτικὰ παράλια οἰκισθῆναι χώρας εἶναι θερμότερα τῶν ἀνατολικῶν παραλίων, καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους αἱ χώραι τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ψυχρότεραι τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον εἶναι θερμότερον τοῦ νοτίου ἡμισφαίριου. Καὶ αἱ νῆσοι δ' αὐταὶ αἱ κείμεναι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ

ὠκεανοῦ ἔχουσι χειμῶνα ὀλιγώτερον ὁσμὴν καὶ θέρος ὀλιγώτερον θερμὸν ἢ αἱ ἄλλαι χῶραι· διότι αἱ ἄλλασαι διατηροῦσιν εἰς αὐτάς θερμοκρασίαν μᾶλλον ὁμοιόμορφον.

Μετέωρα.

Εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν συμβαίνουσι διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια καλοῦνται μετέωρα· εἶναι δὲ ταῦτα τριῶν εἰδῶν μετέωρα α'. τοῦ φωτός· β'. τοῦ ἡλεκτρισμοῦ· γ'. τοῦ ὕδατος.

Μετέωρα τοῦ φωτός. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀντανάκλα καὶ διαθλά τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου, ὥστε βλέπομεν τὸν ἥλιον πρὶν αὐτὸς ὑψωθῇ ὑπεράνω τοῦ ὁρίζοντος, καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ, τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο καλεῖται *λυκαυγές*· ἡ δ' ἐρυθρότης ἐκεῖνη ἡ γεννωμένη ἐν τῷ οὐρανῷ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καλεῖται *ῥῶς*.

Εἰς τὰς αὐτάς δ' αἰτίαις τῆς θλάσεως καὶ ἀντανάκλασεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ὀφείλονται οἱ *κατ' ὀπτρισμοί*, καθ' οὓς τὰ ἀντικείμενα οὐ μόνον τὰ ὑπὲρ, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα φαίνονται εἰς ἡμᾶς διπλᾶ, ἀνεστραμμένα, μετακεκνημένα καὶ αἰωρημένα εἰς τὸν ἀέρα· τὸ φαινόμενον τοῦτο συχνότερα παρατηρεῖται ἐν Αἰγύπτῳ, Σαχάρα, κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας κτλ. Ὡσαύτως οἱ *παρήλιοι*, οἵτινες παρέχουσι τὴν ταυτόχρονον ἐμφάνισιν πολλῶν ἡλίων, αἱ *παρασεληναι*, αἱ ὧν βλέπομεν πολλὰς σεληνας, καὶ οἱ *ἀλωγες* ἢ *φωτεινοὶ κύκλοι*, οἵτινες σκεπάζουσιν ἐνίοτε τοὺς δύο τοῦτους ἀστέρας. Καὶ τὸ οὐράνιον δὲ τὸξον ἢ ἡ *Ἰρις* προκύπτει ἐκ τῆς διαθλάσεως ἢ ἀποσυνθέσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν σφαιριδίων τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς τῶν διακεχυμένων ἐπὶ τοῦ ἀέρος.

Μετέωρα τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Τὸ ἡλεκτρικὸν ῥευστὸν ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ διαφόρων φαινομένων· τὰ γνωστότερα δὲ τούτων εἶναι ἡ *ἀστραπή*, ἡ *βροχή*, ὁ *κεραυνός*, τὸ *βόρειον σέλας*, αἱ *πύριναι σφαῖραι*, οἱ *αερόλιθοι*, κτλ.

Εἰς τὰ νέφη παρκατηρῶμεν ἐν καιρῷ ῥαγδαίας βροχῆς λάμψιν φωτός, ἣν τινα συνήθως παρακολουθεῖ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενος πάταγος. Ἡ λάμψις αὕτη καλεῖται *ἀστραπή*, οὗσα μέγας ἡλεκτρικὸς σπινθήρ, μεταβαίνων ἀπὸ νέφους εἰς νέφος ἢ εἰς γῆινον σῶμα, καὶ τότε καλεῖται *κεραυνός*, ὁ δὲ παρακολουθῶν αὐτὴν πάταγος καλεῖται *βροχή*.

Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τῶν κακῶν τῶν ὑπὸ τῶν κεραυνῶν συμβαινόντων ἐφεύρεν ὁ ἀείμνηστος Φραγκλῖνος τὰ *ἀντικεραυνία*· ταῦτα δ' εἶναι μετ' ἀλλήλαις ῥάβδοι λίθουσαι πρὸς τὰ ἄνω εἰς ὅζῳ, αἱ ὅποια τιθέμεναι καλῶς ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν οἰκοδομῶν κλ. καὶ συγκοι-

νωοῦσαι μετὰ τοῦ ἐδάφους διὰ μεταλλίνου σύρματος, ἔλκουσι πρὸς ἐκὺν τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νεφῶν καὶ τότε αὐτὸς διέρχεται δι' αὐτῶν ἄνευ βλάβης τῶν οἰκοδομῶν καὶ φθάνει εἰς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ βόρειον σέλας εἶναι λαμπρὸν μετέωρον, φωτίζων συχνὰ τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης, μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ γειτνιάζοντα μέρη τοῦ νοτίου πόλου· τούτου τὰ σχήματα καὶ χρώματα εἶναι λίαν ποικίλα· ἐν γένει δὲ παρουσιάζει ὅσιν τόξου κύκλου φωτεινοῦ, τὸ ὅποιον δράγματα πυρὸς διατρέχουσι πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον διευθυνόμενα, ἀλλὰ ταῦτα ἐνίοτε τινάσσονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαίρας ἀποδίδουσι σοφοὶ τινες τὰς πυρίνους σφαῖρας, αἵτινες διατρέχουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μετὰ μεγίστης ταχύτητος, συνοδευομένης τῆς πορείας τῶν ὑπὸ κεραυνῶν καὶ ὑπὸ τῆς πτώσεως τῶν καλουμένων ἀερολίθων ἢ βολίδων. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν· καὶ τινες μὲν δι' ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι λίθοι ριπτόμενοι ἐκ τῶν ἡφαιστειῶν τῆς σελήνης, ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶναι μικροὶ τινες πλανῆται, τοὺς ὁποίους ἡ γῆ παρσῶρει ἐκτὸς τῆς τροχῆς τῶν.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαίρας ἀποδίδονται ἐτι μικραὶ τινες καὶ ἀβλαβεῖς φλόγες, αἵτινες ἐν ὥρᾳ μάλιστα τρικυμίας φαίνονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πύργων, τῶν ἱστῶν καὶ ἄλλων μερῶν τοῦ πλοίου· αὗται δὲ καλοῦνται *Διόσκουροι*, *Κάτωρ* καὶ *Πολυδευκής*.

Μετέωρα τοῦ ὕδατος λέγονται ὅσα προέρχονται ἐκ τῶν ἀτμῶν, αἵτινες ὑπάρχουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θερμότητος ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῆς γῆς· ταῦτα δ' εἶναι τὰ νέφη καὶ ἡ *ὀμίχλη*, συνιστάμενα ἐκ λίαν μικρῶν ὑδατίνων σφαιριδίων· καὶ τὰ μὲν νέφη διαφόρους ἔχοντα μορφὰς εἶναι ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ δ' ὀμίχλη πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς σχηματίζουμένη κυρίως εἰς χώρας ἐλώδεις ἢ διαβρεχομένας ὑπὸ πολλῶν ὑδάτων.

Τὰ ὑδατινα ταῦτα τῶν νεφῶν σφαιρίδια, ὅταν γείνωσι μεγάλα καὶ συρρεῦσωσι, σχηματίζουσι τὰς σταγόνας, αἵτινες ἕνεκα τῆς βαρύτητός τῶν καταπίπτουσιν εἰς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουσι τὴν βροχὴν· ἐὰν ὅμως τὰ ὑδατινα ταῦτα σφαιρίδια τὰ μεταβληθέντα εἰς σταγόνας πρὶν καταπέσωσι παγώσωσι τότε σχηματίζεται ἡ *χάλαλα*. Ὅταν δὲ οἱ ἀτμοὶ νέφους τινὸς πρὶν μεταβληθῶσιν εἰς σταγόνας βροχῆς παγώσωσι, τότε καταπίπτουσιν εἰς *χιμᾶδας* *χιόνος*. Ἀρδὸς δὲ καλεῖται ἡ ὑγρασία, ἡ ἐπικαθήμενη ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν ὥρᾳ νηνεμίας καὶ αἰθρίου οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διαφόρων σωμάτων κειμένων ἐν ὑπαίθρῳ· προέρχεται δ' αὐτὰ ἐκ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαίρας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων τῆς γῆς· ἐὰν ὅμως τὰ σώματα ταῦτα ἔχωσι θερμοκρασίαν κατωτέρην τοῦ

Ο τοῦ θερμομέτρου ῥεωμύρου, τότε μεταβάλλεται εἰς πάχυνον, ἥτις εἶναι παγωμένη δρόσος.

Εἰς τὰ μετέωρα ὡσαύτως ἀνάγονται τὰ καλούμενα *πλανώμενα φῶτα*, ἅτινα εἶναι μικρὰ φλόγες, παρατηρούμεναι κατὰ τὴν νύκτα πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐπὶ τόπων, ἐν οἷς γίνεται σῆψις ζωϊκῶν οὐσιῶν, οἷον νεκροταφείων κτλ. προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ φωσφοροῦχου ὑδρογονικοῦ αἵρου, τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν σῆψιν ζωϊκῶν οὐσιῶν καὶ ἔχοντος τὴν ιδιότητα, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ αἵρος, νὰ ἀνάπτηται.

Διάττοντες ἀστέρες δὲ λέγονται μικρὰ φωτεινὰ σώματα ὅμοια μὲ ἄστρα, τὰ ὅποια κατὰ αἴθριον νύκτα αἴφνης σχηματίζόμενα κινούνται πρὸς τὰ κάτω καὶ δύνουσι, οὐδὲν ἔχοντες ἀφίνοντα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν· θεωροῦσι δὲ ταῦτα τινες τῶν ἀστρονόμων ὡς σώματα κινούμενα περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ὅταν προσεγγίσωσι κατὰ τὴν πορείαν των πολὺ τὴν γῆν καὶ ἐλκυσθῶσιν ὑπ' αὐτῆς τότε καθίστανται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ φωτεινὰ, πολλάκις δὲ καὶ καταπίπτουσι ἐξ ὁλοκλήρου ἢ κατὰ μέρος.

* Ἄνεμοι.

* *Ἄνεμοι* λέγονται αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ κινήσεις τοῦ αἵρος ἀφ' ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. Αἰτία δὲ τῶν ἀνέμων δύναται νὰ ᾖναι ἡ θερμότης ἡ ἐκτείνουσα τὸν αἶρα εἰς τινες τόπους, τὸ ψυχρὸς τὸ παράγον κενόν τι, ὅταν οἱ ἀτμοὶ μεταβάλλωνται εἰς βροχὴν, ἡ ἔλξις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἡ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφή τῆς γῆς.

* *Ἄνεμοι καριοικοὶ* καλοῦνται οἱ πνέοντες πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· τοιοῦτοι δ' εἶναι 1 οἱ ἀπόγαιοι ἄνεμοι καὶ οἱ ἐμβάται, προκύπτοντες ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν πνέει ὁ ἄνεμος ἐκ τῆς θαλάσσης ὡς ἐμβάτης πρὸς τὴν ξηράν, τὴν δὲ νύκτα ὡς ἀπόγαιος ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν· 2 οἱ ἐτησίοι ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, οἵτινες πνέοντες ἀκαταπαύστως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀποδίδονται εἰς τε τὴν ῥοὴν τοῦ ψυχροῦ αἵρος ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφὴν τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἀῆρ ὁ ἀπὸ τῶν πόλων πνέων ἐνταῦθα μὴ ἀκολουθῶν μετ' ἀρκετῆς ταχύτητος φαίνεται ὅτι φέρεται ἀκαταπαύστως πρὸς δυσμὰς.

Ὡς ἀνέμους κανονικοὺς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς *Μουσωνίους* τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, οἵτινες πνέουσιν ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ κατὰ τοὺς ἄλλους ἔξ μῆνας. Ἐν τούτοις οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἐπὶ

ἐξ ἐβδομάδος κατὰ τὸ διάστημα ἐκάστης ἀλλαγῆς ποικίλλουσι καὶ τότε εἶναι ἀνέμεμιγμέναι μὲ γαλήνην, καταγίδας καὶ θυέλλας.

Αἱ εὐκρατοὶ ζῶναι ἔχουσιν ἀνέμους μεταβλητοὺς καὶ ἀκανονίστους· τοιοῦτοι δ' εἶναι ὁ *Σαμοῦμ* ἐν Ἀραβίᾳ καὶ *Σαχάρα*, ὁ *Σιρρόκος* ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐνίοτε ἐν Ἑλλάδι. Οὗτοι φαίνονται μὴ ὑποκειμένοι εἰς θυέλλας, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης χώρας.

Ὅταν δύο ἀνέμοι ἐναντίοι συναντῶνται, παράγεται ταχεῖα θυέλλα γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα *σίφων*, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη τῆς σφαίρας προσβάλλονται. Οὗτος ὅτε καταρροφᾷ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ σύρει καὶ θραύει τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια συναντᾷ ἐπὶ τῆς διαβάσεώς του, ὅτε δ' ἀποξηραίνει τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας, ἐγείρει παμμεγέθεις ὄγκους, τοὺς μεταφέρει εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ καλύπτει διὰ τῶν θραυσμάτων τῶν καὶ διὰ κατακλυσμοῦ ὕδατων τὴν ξηρὰν, ἐφ' ἧς ἐκρήγνυται.

Μαγνητικὴ βελόνη.

Ἡ *μαγνητικὴ βελόνη* (ναυτικὴ πυξίς) στρέφει ἀκαταπαύστως τὸ ἐν τῶν ἄκρων τῆς πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς νότον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης δύο ἀταξίαι συμβαίνουσιν ἡ *ἀπόκλισις* καὶ ἡ *κλίσις*.

Ἡ *κλίσις* εἶναι ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ βελόνη κάμνει μετὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου εἰς ᾧ εὐρίσκεται· εἶναι δ' αὕτη διάφορος εἰς τὰς διαφόρους χώρας, καὶ ἀκαταπαύστως ποικίλλει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἡ *ἀπόκλισις* εἶναι ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη σχηματίζει μετὰ τοῦ ὁρίζοντος. Καὶ εἰς μὲν τὰς παρὰ τὸν ἰσημερινὸν χώρας ἡ βελόνη αὕτη μένει ὁριζόντιος, καθ' ὅσον ὅμως πλησιάζομεν πρὸς βορρᾶν τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κλίνει πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ νότιόν τῆς ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ.

Προϊόντα τῶν διαφόρων ζωνῶν.

Φυτά.

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν φυτῶν δὲν ἐπιδίδουσιν ἐπίσης εἰς ἅπαντα τὰ κλίματα, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται ἐντός τινος πλάτους ἢ μᾶλλον ὑπὸ θερμοκρασίαν ἰδιαιτέραν.

Ἡ κατεφυγμένη ζώνη παράγει ὀλίγα εἶδη φυτῶν· ἐν αὐτῇ βλέπονται ἐν ἀφθονίᾳ βρύα, λειχήνες, πετρίδες, εἶδη τινὰ μύρων καὶ τινα δένδρα, ὅσον σιμύδα καὶ ἰτέαι, ἀλλὰ πάντοτε εἰς θαμνώδη κατάστασιν. Μόνη δὲ ἡ Λαπωνία κατὰ ταύτην τὴν ζώνην παράγει σίκαλιν καὶ λαχανικὰ καὶ ἔχει δάση ἀπὸ ἐλάτας.

Εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐκτείνονται μέγρ

τῆς κατεψυγμένης ζώνης, εἰς τινὰ δὲ μέρη καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Πρὸς νότον δὲ προχωροῦντες εὐρίσκωμεν τὴν φυγόν, τὴν δρύν, τὸν σφένδαμον, τὴν πετελέαν, τὴν φιλλύραν, τὸν κέδρον, τὴν κυπάρισσον, τὸν φελλὸν. Ἡ μηλέα ἀρχεται νὰ φύεται ἀπὸ τῆς 60⁰ πλάτους· ἡ κερασέα ἐκτείνεται ἐπὶ πλέον πρὸς τὸν πόλον, εἰτα ἀρχεται ἡ ἀπιδέα πάντοτε πλησιάζουσα πρὸς τοὺς τροπικούς· μετὰ ταῦτα ἡ δαμασκηνέα, ἡ καστανέα, ἡ καρυά, ἡ ἄμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ πορτοκαλέα ἐκτεινομένη εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ κατέχουσα ἐπὶ τῆς γῆς περισσοτέραν θέσιν οἰουδήποτε ἄλλου ὁπωροφόρου δένδρου. Τὰ διάφορα εἶδη τοῦ σίτου εἶναι διεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ δ' ὄρυζιον καὶ ὁ ἀρβόσσιτος εἶναι ἄφθονα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

Ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ ὀριμάζουσιν οἱ εὐχυλότατοι καὶ ἀρωματικώτατοι τῶν καρπῶν, καὶ ἅπανα ἡ φυτικὴ ὑπαρξίς ἔχει περισσοτέραν ζωρότητα καὶ λαμπρότητα. Ἐνταῦθα βλέπομεν δένδρα λίαν ὑψηλὰ καὶ παρμεγέθη, ὡς τὸ βροσάβ· ὡσαύτως φύεται τὸ ζαχαροκάλαιμον, ἡ καφέα, ὁ φοῖνιξ, τὸ ἀρτόθενδρον, τὸ κακάον, ἡ βανίλλη, ἡ κανέλλα, τὸ μοσχόκαρον, τὸ πεπερόθενδρον κτλ.

Ἄλλ' ἡ εἰς τάξεις αὕτη διαίρεσις τῶν φυτῶν κατὰ τὰ διάφορα πλάτη δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβής· διότι καὶ ὑπ' αὐτὸν τὴν ἡμεμερινὴν βλέπομεν παραγόμενα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὑψηλῶν ὀρέων προΐοντα τῶν εὐκράτων χωρῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρα τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν· εἰς τινὰ δὲ μέρη τῆς εὐκράτου ζώνης αἱ χαμηλαὶ χώραὶ παράγουσι καρποὺς τῶν θερμότερων χωρῶν.

Z Ὡ α.

Ἐκ τῶν ζωνῶν ἄλλα μὲν ζῶσι μόνον ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης, οἷον ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ ῥένναι, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ἥτις ἐκτείνεται ἐπὶ μικρὸν εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ σαρθέριον, τὸ κακοῦμι, ὁ κάστωρ καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ σισυροφόρα ζῶα κατοικοῦσι πρὸς τὰ βόρεια, εἰς τόπους σκεπασμένους ὑπὸ μεγάλων δασῶν καὶ ὀλίγον κατοικουμένων.

Αἱ παγωμένοι θάλασσαι κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν καὶ εἰδῶν τινῶν φωκῶν· ἐντεῖθεν ὡς λέγεται ἀναχωροῦσι κατ' ἔτος ἀπειράριθμοι ἀρίγγαι καὶ διασπείρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Καμταϊατικῆς.

Αἱ εὐκρατοι χώραὶ παρέχουσι ὀλίγα ἰδιόζοντα εἶδη· τούτων δ' ὁ σκύλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, τὸ πρόβατον ἠκολούθησαν τὸν ἄνθρωπον εἰς ὅλας τοὺς μεταναστεύσεις· ἐνταῦθα ὀλίγιστα εἶναι τὰ σαρκώδη καὶ ἐπιφόβα θηρία, οἷον ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος καὶ ὁ ἀετός· τὰ

δ' ἀδύνατα ἄγρια ζῶα εἶναι πολλά, οἷον ὁ λαγιδεύς, ὁ λαγωός, ἡ ἔλαφος, πλῆθος ἐνδημικῶν πτηνῶν κτλ. τὰ δ' ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἔρχονται ἐξ ἄρκτου καὶ μεσημβρίας.

Αἱ δὲ θερμότεραι χῶραι παράγουσι τὰ τρομερώτερα τῶν θηρίων τὸν λέοντα, τὴν τίγριν, τὴν ὕαιναν, τὸν πάνθηρα, τοὺς ὄφεις, τοὺς κροκοδείλους κτλ. Ὡσαύτως δὲ τὰ μέγιστα καὶ ισχυρότατα πτηνὰ καὶ τετράποδα, οἷον τὴν στρουθοκάμηλον, τὸν κόνδορα, τὸν ἐλέφαντα, τὸν βινόκερων, τὸν ἵπποπόταμον, τὴν καμηλοπάρδαλιν, καὶ τέλος τὴν κάμηλον, τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος ἐξήπλωσεν εἰς πολλὰς εὐκράτους χώρας. Ἐπίσης τρέφουσιν ἐντομα λαμπρότατα καὶ πτηνὰ μὲ ὠραιότατα πτερά, οἷον τὸν ψιττακόν, τὸ κολλίβριον, τὰ παραδείσια πτηνὰ κτλ. Παράτηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ νέα ἡπειρος οὐδὲν τρέφει τῶν μεγάλων τετραπόδων.

Ἀνθρώπων γένος.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον γένος· ἀλλὰ διαίρουνται εἰς πολλὰς φυλάς, τὰς ὁποίας τὸ κλίμα, τὸ εἶδος τοῦ βίου ἢ ἄλλαι ἄγνωστοι αἰτίαι κατέστησαν ἀρκετὰ πρὸς ἀλλήλας διαφόρους· τούτων δ' ἐπιστημότερα εἶναι·

α'. Ἡ *Κανκασία* ἢ *Λευκὴ φυλὴ*, ἥτις εἶναι διεσπαρμένη εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας, καὶ εἰς τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι χρῶμα λευκὸν ἢ μελαγχροινόν, μικρά, λεῖα καὶ διαφόρου χρώματος μαλλία, πυκνὸν γένειον, ὠσείδες κρανίον καὶ ὀλίγον ἐσχισμένον στόμα.

β'. Ἡ *Μογγολικὴ*, ἥτις εἶναι ἐξηπλωμένη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν, εἰς μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Οἱ ἀνήκοντες εἰς ταύτην τὴν φυλὴν ἔχουσι χρῶμα ὠχρόν, μαῦρα καὶ ἄγρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἀραιὸν γένειον, ῥίνα πλατεῖαν, πρόσωπον πλατὺ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, προεξέχοντα μῆλα τῶν παρειῶν καὶ κρανίον σχεδὸν τετράγωνον.

γ'. Ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *μαύρη φυλὴ*, ἥτις κατοικεῖ ἅπασαν τὴν Ἀφρικὴν πλὴν τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι μέλαν χρῶμα, μαῦρα, κοντὰ καὶ ὀδὴ μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλα παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὀπίσθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

δ'. Ἡ *Ἀμερικανικὴ*, ἥτις ἐξαπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόφυον, μαῦρα, τραχέα καὶ στιλπνὰ μαλλία, γένειον ἀραιὸν, πρόσωπον πλατὺ, κρανίον περὶ τοὺς κροτάφους πεπιεσμένον, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

έ. Ἡ *Μα. λαϊκή*, ἥτις κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι χροῖμα καστανόν, πυκνά, μαῦρα καὶ οὐλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρῶνιον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Θ ρ η σ κ ε ῖ α ι.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν θεότητός τινος, ἀλλ' ἅπαντες δὲν λατρεύουσι ὁμοίως τοὺς θεοὺς των. Αἱ πρώτισται θρησκεῖαι αἱ ἐξηπλωμέναι ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι ὁ *Χριστιανισμός*, ὁ *Ἰουδαϊσμός*, ὁ *Μωαμεθανισμός*, ὁ *Βραχμανισμός*, ὁ *Βουδισμός*. αὗται δ' ἀναγνωρίζουσιν ἓνα μόνον θεόν, καὶ ὁ *πολυθεϊσμός*, περιλαμβάνων ἀπάσας τὰς θρησκείας τὰς διδασκούσας τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων.

Ὁ *Χριστιανισμός* εἶναι ἡ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἶναι δ' ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν καὶ ἐξασκεῖται ὑπὸ τοῦ $\frac{1}{3}$ σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς γῆς. Διαίρεται δ' αὕτη εἰς 3 μεγάλους κλάδους.

1) Τὴν Ὀρθόδοξον Ἑ.λ.ληνικὴν θρησκείαν, εἰς ἣν ὑπάγονται ἔτι καὶ αἱ αἰρέσεις τῶν Νεστοριανῶν, Κοπτῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἰακωβιτῶν.

2) Τὴν Καθολικὴν θρησκείαν, τῆς ὁποίας πνευματικὸς ἀρχηγὸς εἶναι ὁ πάπας.

3) Τὴν τῶν Διαμαρτυρομένων θρησκείαν, διηρημένην εἰς πολλὰς αἰρέσεις, ὧν ἐπισημοτέρη εἶναι ὁ *Λουθηρανισμός* ἢ ἡ εὐαγγελικὴ θρησκεία, ὁ *καλβινισμός* ἢ ἡ τῶν ἀναμορφωτῶν καὶ ἡ *Αγγλικανή* ἢ ἐπισκοπικὴ.

Ὁ Ἰουδαϊσμός δὲν ἐπικρατεῖ εἰς κανέν μέρος· διότι οἱ Ἑβραῖοι εἶναι διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον νόμον τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ *Μωαμεθανισμός* ἢ *Ἰσλαμισμός* διαίρεται εἰς δύο ἐπισημοτέρους αἰρέσεις· 1 τὴν τῶν Σουννιτῶν, οἵτινες πλὴν τοῦ Κορανίου παραδέχονται καὶ βιβλίον τι παραδόσεων καλούμενον *Σουννά*. 2 τὴν τῶν Σχίιτῶν ἢ ὀπαδῶν τοῦ Ἀλῆ, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὸ Σουννά.

Ὁ *Βραχμανισμός*, οἵτινες οἱ ὀπαδοὶ λατρεύουσι πολλοὺς ὑποδεστέρους θεοὺς, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν μιᾶς ἀνωτέρας θεότητος.

Ὁ *Βουδισμός*, ἔχων πολλὴν σχέσιν μὲ τὸν Βραχμανισμόν, εἶναι πολὺ ἐξηπλωμένος, διαίρεται δ' εἰς πολλοὺς κλάδους· τούτων οἱ μὲν ἔχουσιν ἀρχηγὸν τὸν Δαλχίλάμην, ἱερεῖα ὡς θεὸν τιμώμενον, καὶ θεωρούμενον ὡς μηδέποτε ἀποθνήσκοντα· ἄλλοι δ' ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Βούδαν τὸ ὄνομα τοῦ Συμμονοκόδοντος. Τῆς θρησκείας δὲ ταύτης

αἱρεσίς τις ἐν Κίνα καλεῖται *θρησκεία* τοῦ *Φωῆ*. Εἰς τὸν Βουδισμόν δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ *Σιντο.λατρεία* ἢ *θρησκεία* τοῦ *Σίντου*.

Εἰς ταύτας τὰς θρησκειάς προσθετέα ἡ τῶν *Σείκων* εἰς τὸ Ἰνδο-στάν, καὶ ἡ τοῦ *Κομφουκίου* εἰς τὴν Κίναν, αἵτινες διδάσκουσιν ἐν ὄν παντοδύναμον.

Ἡ *πολυθεΐα* ἢ ἡ τῶν *εθνικῶν θρησκειῶν*, ἥτις πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς γνωστάς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόας, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν.

Ὁ *Φετιχισμὸς* εἶναι ἡ ἀγροικότερα ὄλων τῶν θρησκειῶν τῶν παραδεχομένων πολλοὺς θεοὺς. Καλοῦνται δὲ *φετιχ* ὅλα τὰ ἐμψυχα ἢ ἄψυχα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια λαοὶ δεισιδαίμονες λατρεύουσιν. Ὁ *φετιχισμὸς* εἶναι ἐξηπλωμένος ὑπὸ διαφόρους μορφάς εἰς πολλοὺς ἀγρίους λαοὺς.

Πολιτισμός.

Οἱ λαοὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου των καὶ τὰς προόδους των εἰς τὰς τέχνας δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς 3 τάξεις· εἶναι δ' αὗται

1) Οἱ *ἄγριοι*, οἵτινες ὡς θρησκείαν ἔχουσι δεισιδαιμονίας τινάς, δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην του γράφειν, καὶ ἡ βιομηχανία των περιορίζεται εἰς μικράν τινα κηπουρίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὴν θήραν· εἶναι δὲ συνήθως νομάδες καὶ σχηματίζουν πάντοτε μικροὺς λαοὺς.

2) Οἱ *βάρβαροι* ἢ *ἡμιπολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι θρησκείαν καὶ νόμους καὶ γνωρίζουσι πολλὰς τέχνας ὡς καὶ τὴν γραφὴν· τούτων οἱ μὲν εἶναι δεδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ λέγονται *γεωργοί*, οἱ δὲ εἰς τὴν ποιμενικὴν καὶ λέγονται *νομάδες*.

3) Οἱ *πολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι τελειοποιήσει τὰς μηχανικὰς τέχνας, καὶ διὰ τῶν φώτων, τῶν σοφῶν νόμων καὶ τοῦ ἐμπορίου των ὑπερκαίξαντι τὸν πληθυσμόν, τὴν εὐπορίαν καὶ ἐν γένει τὴν εὐτυχίαν των.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

τῶν Νομῶν καὶ Ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους

ΝΟΜΟΙ.	ΕΠΑΡΧΙΑΙ.
ΑΤΤΙΚΗΣ καὶ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.	Ἀττικὴ, Αἰγίνα, Μεγαρίς, Θῆβαι, Λεβαδεία.
ΕΥΒΟΙΑΣ.	Χαλκίς, Ξηροχώριον, Καρυστία, Σκόπελος.
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ καὶ ΦΩΚΙΑΣ.	Φθιώτις, Λοκρίς, Δωρίς, Παρνασσός.
ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ καὶ ΑΙΤΩΛΙΑΣ.	Μεσολόγγιον, Τριχωνία, Ναυπακτία, Βύρτανία, Βάλτος, Βόνιτσα καὶ Ξηρόμερον.
ΚΥΚΛΑΔΩΝ.	Σύρος, Κέα, Τήνος, Ἄνδρος, Νάξος, Θήρα, Μήλος.
ΑΡΓΟΛΙΑΣ καὶ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.	Ναύπλιον, Ἄργος, Κόρινθος, Ἰθρά, Τροιζήν, Ἐρμιονίς καὶ Σπέρται.
ΑΡΚΑΔΙΑΣ.	Μαντίνεια, Κυνουρία, Γορτυνία, Μεγαλόπολις.
ΔΑΚΩΝΙΑΣ.	Λακεδαιμόν, Ἐπίδαυρος ἡ Διμηρά, Οἶτυλον, Γύθειον, Κύθηρα.
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ.	Καλάμκι, Μεσσήνη, Πύλος, Τριφυλλία, Ὀλυμπία.
ΑΧΑΪΑΣ καὶ ΙΛΙΑΔΟΣ.	Πάτραι, Αἰγιναία, Ἠλεία, Καλάδρυτα.
ΚΕΡΚΥΡΑΣ.	Κέρκυρα, Ὀρος, Μίσση, Παξοί, Λευκάς.
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ.	Κραναία, Σάμη, Πάλλα, Ἰθάκη.
ΖΑΚΥΝΘΟΥ.	Ζάκυνθος.

δὲς ἡ νέον Ἀλφασβητήριον ἐκ τῶν ἐγκριμμένων Πινάκων	τῆς	λ.	25
Ἀναγνώσεις:			85
Ἀλφασβητήριον διὰ τὰς τάξεις Α'. Β'. Γ'. Δ'. καὶ Ε'.			25
Ἀλφασβητήριον διὰ τὰς τάξεις Α'. Β'. Γ'. καὶ Δ'.			40
Καταχρήσεις σύνοψις τμήματος: Α'. ὑπὸ Α. Κοραΐ.			50
Ἱστορίας σύνοψις τμήματος: Β'. ὑπὸ Α. Κοραΐ.			25
Καταχρήσεις σύνοψις τμήματος: Γ'. ὑπὸ Α. Κοραΐ.			45
Γραμμικῆς διδασκαλίας μάθημα τμήματος: Α'. Πρασχυαί.			40
τοῦ Θεοῦ Νόμου ἡ περὶ τῶν δέκα Ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.			25
κτικὴ περίληψις τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου.			50
ῆσις τῶν πράξεων τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.			40
ῆσις ἡ μικρῇ Ἀριθμητικῇ τοῦ Α. Α. Σ.			45
ῆσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας διὰ τοὺς Παῖδας.			30
ῆσις τῶν δόξων διήγημα ἠλικὸν (ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).			45
ῆσις τῶν ἀριστοτέρων διήγημα (ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).			25
ῆσις τῶν Πάσχα ἠλικὸν διήγημα διὰ τοὺς Παῖδας.			30
ῆσις τῶν διήγημα Ἀλληγορικόν.			70
Ἀνεκγινωσκόμενον ὑπὸ Α. Α. Σκελλαρίου (ἔκδοσις τρίτη).			40
ῆσις τῶν Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς ὑπὸ Α. Α. Σκελλαρίου (ἔκδ. ε').			100
ῆσις τῶν Μαθημάτων περὶ Κωσταντίνων (ἐκ τῶν τοῦ Κομνηνῶ).			25
» » Συμπεριφορᾶς:			40
ῆσις τῶν Κρούσων μὲ εἰκονογραφ. νέα μεταφράσις (ἔκδ. δευτέρα).			85
ῆσις καὶ Ἀσμάτων διὰ τὰς Δημοτικὰς Σχολαίαι (ἔκδ. νέα).			25
ῆσις τῶν κατὰ τὰς θείας λειτουργίας ᾠδῶν τῶν Κυριακῶν			125
ἄνεκγινωσκόμενον περικοπῶν τῶν Ἱεροῦ Εὐαγγελίου.			65
ῆσις τῶν Γεωγραφιᾶ τῶν Παίδων ὑπὸ Α. Α. Σκελλαρίου (ἔκδ. γ').			125
» » (μετὰ πινάκων γεωγραφικῶν)			50
ῆσις τῶν Ἀριθμητικῆς διὰ τοὺς Παῖδας ὑπὸ Α. Α. Σκελλαρίου (ἔκδ. δ').			80
ῆσις τῶν ᾠδῶν ἐξδομῶν.			150
ῆσις τῶν Μαθημάτων			125
ῆσις τῶν προσηγοριῶν, Μηνυαίων καὶ Γρηνικαίων ᾠδῶν.			5
ῆσις τῶν Ἀπολυτήριων καὶ Καταστάσεων.			8

'Ελληνική Γραμματική, Συνοπηθεῖσα ὑπὸ Δ. Μ. Βερναρδάκη.	275
'Ελληνικόν Συνακτικόν ὑπὸ Δ. Ν. Βερναρδάκη.	425
Στοιχειώδης Πολιτικὴ Μαθηματικὴ καὶ Φυσικὴ Γεωγραφία ὑπὸ Α. Α. Σκελλαρίου. (ἔκδοσις πέμπτη μετὰ πολλῶν βελτιώσεων)	275
Νέος "Ατλας Γεωγραφικός ὑπὸ Α. Α. Σκελλαρίου.	650
'Ελληνικὴ Χρηστομάθεια συναχθεῖσα ὑπὸ Κ. Σ. Ξανθοπούλου τμήμ. Α'	440
" " " " "	Β' 440
'Εγχειρίδιον Ἀνωτάτων ρημάτων καὶ ἐνομημάτων ὑπὸ Α. Α. Σκελ- λαρίου (ἐκδόσεις τρίται).	400
Στοιχειώδης Γαλλικὴ Γραμματικὴ ὑπὸ Πω. Λαστίκ.	400
Μαθηπόλογιον 'Ελληνικῶν σχολείων καὶ Γυμνασίων ἑκαστόν φύλ.	7
Βιβλίον πιστοποιητικῶν σπουδῆς.	7
Κατάλογοι προσηύξεως, Ενδεικτικά, Ἀπολυτήρια καὶ Εἰσιτήρια.	5

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής